

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

DISERTAČNÍ PRÁCE

2018

Petr Valenta

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Podmínky povolení reorganizace a jeho důsledky

Disertační práce

Doktorand: Ing. Petr Valenta

Školitel: doc. JUDr. Jiřina Hášová, Ph.D.

Studijní program: Mezinárodní ekonomické vztahy

Praha, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma Podmínky povolení reorganizace a jeho důsledky zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal.

V Praze dne 20. června 2018

.....

Podpis

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval mé školitelce doc. JUDr. Jiřině Hášové, Ph. D., za vedení této práce a za podporu v rámci doktorského studia.

PŘEHLED ZKRATEK

ČR	Česká republika
InsO	Německý insolvenční řád z 5. října 1994 (Insolvenzordnung)
InsZ	Zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
KSBR	Krajský soud v Brně
KSCB	Krajský soud v Českých Budějovicích
KSHK	Krajský soud v Hradci Králové
KSLB	Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci
KSOS	Krajský soud v Ostravě
KSPA	Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích
KSPH	Krajský soud v Praze
KSPL	Krajský soud v Plzni
KSÚL	Krajský soud v Ústí nad Labem
MSPH	Městský soud v Praze
NSČR	Nejvyšší soud České republiky
ObčZ	Zákon číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále OSŘ
ÚčZ	Zákon číslo 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud
USBC	United States Bankruptcy Code (americký úpadkový zákon)
VSOL	Vrchní soud v Olomouci
VSPH	Vrchní soud v Praze
ZiS	Zákon číslo 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
ZKV	Zákon číslo 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	Zákon číslo 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá problematikou podmínek povolení reorganizace a důsledků spojených s tímto krokem, který je jedním ze způsobů řešení úpadku podnikatelů. Konkrétně je cílem této práce zkoumat nastavení podmínek povolení reorganizace a podrobně zhodnotit, zda jsou správně aplikovány v praxi.

Podmínky povolení reorganizace nejsou insolvenčním zákonem nijak explicitně definovány a jsou uvedeny na různých místech insolvenčního zákona v obecných ustanoveních, i jednotlivých ustanoveních týkajících se reorganizace.

V rámci zkoumaného tématu tedy autor nejprve zpracoval ucelený přehled podmínek povolení reorganizace a podrobně je rozebral. Následně autor zmapoval všechny případy, ve kterých bylo o reorganizaci požádáno, a vyhodnotil aplikaci podmínek povolení reorganizace v praxi.

Při zkoumání daného tématu došel autor k závěru, že podmínky povolení reorganizace jsou insolvenčními soudy aplikovány vesměs správně. Zároveň autor identifikoval situace, které nejsou insolvenčním zákonem dostatečně vymezeny a muselo tak dojít k jejich výkladu judikaturou.

Takto vymezené vybrané případy autor zobecnil a doporučil je aplikovat v rámci všech insolvenčních řízení. Ve vybraných případech pak autor doporučil i jejich zapracování do textu insolvenčního zákona v rámci možné další novelizace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Úpadek, Insolvenční řízení, Řešení úpadku, Reorganizace, Přípustnost reorganizace, Povolení reorganizace

TITLE OF THE THESIS

Preconditions of the reorganization approval and its consequences

ABSTRACT

The thesis is focused on the preconditions of the reorganization approval and the consequences related to this step which is one of the methods of entrepreneurs' insolvency resolution. Specifically, the aim of this work is to analyse the preconditions of the approval of the reorganization and thoroughly evaluate whether they are properly applied in practice.

The preconditions of the reorganization approval are not explicitly defined in the Insolvency Act and are defined on different places of the Insolvency Law, both in the general provisions and within the specific rules of reorganization procedure.

In the frame of the examined topic, the author first defined a comprehensive overview of the preconditions of the reorganization approval and closely analysed them. Furthermore, the author evaluated the application of these preconditions in practice by comprehensive research of all available decisions of the insolvency courts related to reorganizations.

Based on the research followed by analyses the author concluded that the conditions for the authorization of reorganization are generally applied correctly by insolvency courts. At the same time, the author identified situations that were not sufficiently defined by the Insolvency Act and had to be interpreted by case-law. The author generalized such cases and recommended applying them in all insolvency proceedings. In particular cases the author recommended also to incorporate them into the next amendment of the Insolvency Act.

KEY WORDS

Insolvency, Insolvency Proceeding, Insolvency Resolution, Reorganization, Reorganization Permissibility, Reorganization Approval

OBSAH

Úvod	1
Cíle práce	5
Hypotézy	8
Metody vědecké práce.....	10
Současný stav literatury	11
1 Definice reorganizace	14
1.1 Obecné vymezení restrukturalizace a reorganizace	14
1.2 Reorganizace dle insolvenčního zákona a související pojmy	17
2 Úpadek dlužníka jako přípustnost reorganizace	21
2.1 Úpadek ve formě platební neschopnosti	21
2.1.1 Mezera krytí jako nová domněnka schopnosti plnit dluhy	23
2.2 Úpadek ve formě předlužení	26
2.3 Hrozící úpadek	28
2.4 Shrnutí	28
3 Podnikání dlužníka jako přípustnost reorganizace.....	31
3.1 Vymezení obchodního závodu dlužníka v reorganizaci	31
3.2 Judikatura upřesňující vymezení podnikání dlužníka	33
3.3 Přípustnost reorganizace pro podnikatele fyzické osoby	35
3.4 Judikatura upřesňující vymezení podnikání dlužníka – fyzické osoby	40
3.5 Shrnutí	42
4 Subjekty vyloučené z reorganizace.....	44
4.1 Dlužníci v likvidaci.....	44
4.2 Dlužníci oprávnění k obchodování s cennými papíry či na komoditních burzách	45
4.3 Judikatura	46
4.4 Shrnutí	48
5 Přípustnost reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka	50
5.1 Motivy vedoucí k zavedení pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka	50
5.2 Nastavení velikosti jednotlivých kritérií.....	53
5.3 Aplikace pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka... ..	56
5.4 Důsledky pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka pro další fáze insolvenčního řízení.....	58
5.5 Počty jednotlivých případů reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka	61
5.6 Shrnutí	64
6 Konsensuální reorganizace - schválený reorganizační plán.....	66
6.1 Postup dlužníka ucházejícího se o konsensuální reorganizaci	67
6.1.1 Konsensuální reorganizace v případě dlužnického insolvenčního návrhu.....	68
6.1.2 Konsensuální reorganizace v případě věřitelského insolvenčního návrhu.....	69

6.2	Předchozí právní úprava konsensuální reorganizace a zhodnocení provedených změn ...	71
6.3	Náležitosti reorganizačního plánu v případě konsensuální reorganizace.....	75
6.4	Náležitosti přijetí reorganizačního plánu věřiteli v případě konsensuální reorganizace...	76
6.5	Důsledky pravidla přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ	80
6.6	Počty jednotlivých případů reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ	83
6.7	Shrnutí	85
7	Poctivý záměr reorganizace	87
7.1	Vymezení nepoctivého záměru reorganizace.....	89
7.2	Obecné zásady insolvenčního řízení a poctivý záměr reorganizace	91
7.3	Konkrétní příklady nepoctivého záměru reorganizace	94
7.4	Časové hledisko posouzení nepoctivého záměru reorganizace	100
7.5	Shrnutí	105
8	Návrh na povolení reorganizace	107
8.1	Legitimace k podání návrhu na povolení reorganizace.....	107
8.2	Dlužnický návrh na povolení reorganizace.....	110
8.2.1	Dlužnický návrh na povolení reorganizace spojený s insolvenčním návrhem	111
8.2.2	Dlužnický návrh na povolení reorganizace podaný samostatně	113
8.3	Věřitelský návrh na povolení reorganizace.....	116
8.3.1	Věřitelský návrh na povolení reorganizace spojený s insolvenčním návrhem	116
8.3.2	Věřitelský návrh na povolení reorganizace podaný samostatně	119
8.4	Údaj o způsobu navržené reorganizace.....	121
8.5	Důsledky podání návrhu na povolení reorganizace	123
8.5.1	Přistoupení k řízení dalším návrhem na povolení reorganizace.....	124
8.5.2	Výzva k doplnění návrhu na povolení reorganizace	126
8.5.3	Zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace	127
8.5.4	Další důsledky spojené s podáním návrhu na povolení reorganizace	128
8.6	Počty návrhů na povolení reorganizace a jejich rozbor	129
8.6.1	Počty návrhů na povolení reorganizace podaných dlužníkem	130
8.6.2	Počty návrhů na povolení reorganizace podaných věřitelem.....	131
8.6.3	Zhodnocení stanovených hypotéz	131
8.7	Shrnutí	133
9	Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace.....	135
9.1	Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace	135
9.1.1	Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro opožděnost	136
9.1.2	Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro vady	136
9.2	Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace.....	140
9.2.1	Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro nepřípustnost.....	141
9.2.2	Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro rozhodnutí schůze věřitelů	144
9.3	Rozhodnutí o povolení reorganizace.....	146

9.3.1 Rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku.....	146
9.3.2 Rozhodnutí o povolení reorganizace dle usnesení schůze věřitelů	157
9.3.3 Rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem.....	165
9.3.4 Shrnutí postupu rozhodnutí o povolení reorganizace.....	167
9.4 Důsledky povolení reorganizace	168
9.4.1 Vydání rozhodnutí o povolení reorganizace a jeho náležitosti	168
9.4.2 Nemožnost odvolání proti rozhodnutí o povolení reorganizace	172
9.4.3 Dispoziční oprávnění dlužníka po povolení reorganizace	174
9.4.4 Shrnutí	178
9.5 Počty povolených reorganizací a jejich rozbor	179
9.6 Shrnutí	184
Závěr	186

Úvod

S účinností od 1. ledna 2008 byla přijata nová právní úprava vymezující problematiku úpadků a jejich řešení v České republice – insolvenční zákon.¹ Ten nahradil stávající zákon o konkursu a vyrovnání² a došlo tak k významné změně celého systému úpadkového práva v ČR.³ Součástí přijatých změn bylo i zavedení právní úpravy institutu reorganizace, jako procesu, jehož cílem je řešení úpadku dlužníka nelikvidační formou.

Legislativou upravující úpadkové právo a nelikvidační způsoby řešení úpadku se autor zabývá již od doby, kdy byl insolvenční zákon přijat, a procesem reorganizace se zabýval již ve své diplomové práci, kterou zpracoval v první polovině roku 2009.⁴ Tato práce nicméně obsahovala vzhledem ke krátké době účinnosti insolvenčního zákona pouze teoretická východiska. V rámci disertační práce se autor zaměřuje na podrobné zkoumání podmínek povolení reorganizace a důsledky tohoto povolení.

K možnosti zkoumání těchto podmínek a dopadů legislativních změn a jejich aplikace v praxi je potřebný určitý delší časový odstup. Ten je nutný jednak vzhledem k časové náročnosti adaptace na přijatou legislativu obecně, ale u reorganizací také s ohledem na složitost a délku jednotlivých procesů, neboť první případy reorganizací začaly být povolovány velmi pozvolna a uzavírány byly první případy reorganizací teprve až po několika letech od účinnosti insolvenčního zákona. Počet úspěšně dokončených reorganizací pak začal narůstat ještě s delším časovým odstupem.

V dnešní době, kdy od nabytí účinnosti insolvenčního zákona uplynulo více než 10 let, již můžeme provést hlubší analýzu a na jejím základě sestavit určité závěry o jeho aplikaci v praxi.

¹ Zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále insolvenční zákon nebo InsZ.

² Zákon číslo 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, dále ZKV.

³ Zákon o konkursu a vyrovnání byl účinný od 1. října 1991 do 31. prosince 2007.

⁴ VALENTA, P. Reorganizace – nový způsob řešení úpadku. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů, Diplomová práce, 2009.

Vliv na právní úpravu vymezující úpadkové právo měla i rekodifikace soukromého práva v ČR, a to zejména účinnost nového občanského zákoníku,⁵ nového zákona o obchodních korporacích⁶ a s rekodifikací související důsledky.

Zde je třeba připomenout, že insolvenční zákon i přes rekodifikaci soukromého práva nadále setrvává na stávající terminologii, tedy například pojmech „podnik“ či „dluh“, a k úpravě těchto pojmů v textu insolvenčního zákona prozatím nedošlo. Nicméně v této souvislosti je třeba mít na paměti ustanovení § 3029 odst. 1 ObčZ, podle kterého platí, *že dovolávají-li se právní předpisy ustanovení, která se tímto zákonem zrušují, vstupují na jejich místo jim odpovídající ustanovení tohoto zákona.*⁷

Vzhledem k výše uvedenému bude v rámci této práce její autor používat ve vlastním výkladu terminologii odpovídající nové soukromoprávní úpravě, nicméně v citacích převzatých textů (judikatury či literatury – v textu vždy naznačených kurzívou) ponechá autor původní text a v těchto případech budou tedy v textu této práce použity původní pojmy.

Proces reorganizace byl do českého právního řádu zaveden s poměrně velkými ambicemi. Hodnocení naplnění těchto ambicí je ale v současnosti poměrně rozporuplné. Počet povolených reorganizací se prozatím přibližuje ke dvěma stovkám případů,⁸ úspěšně dokončena byla prozatím přibližně čtvrtina z nich. To může být vzhledem k celkovému počtu insolvenčních řízení, počtům prohlášených konkursů či počtům povolených oddlužení hodnoceno jako velký neúspěch a řádový nepoměr. Na druhou

⁵ Zákon číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále občanský zákoník nebo ObčZ.

⁶ Zákon číslo 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů, dále zákon o obchodních korporacích nebo ZOK.

⁷ Blíže MORAVEC, T., VALENTA, P. Povedená (či nepovedená?) novelizace insolvenčního zákona z pohledu rekodifikace, Obchodní právo, č. 8/2014, str. 345.

⁸ V rámci zpracování disertační práce provedl autor vlastní výzkum, ve kterém zmapoval všechna insolvenční řízení zahájená v období let 2008-2017, ve kterých byl podán návrh na povolení reorganizace, a tato řízení podrobil dalšímu výzkumu. Z toho výzkumu autora vyplynulo, že v období let 2008-2017, tedy za prvních deset let účinnosti insolvenčního zákona, bylo povoleno celkem 181 reorganizací, úspěšně dokončeno bylo prozatím 51 z nich. Údaje uvedené v této práci jsou aktualizovány k 1. lednu 2018.

stranu je ale možné namítat, že v poměru k počtu podnikatelských konkursů, v nichž byl sepsán a zpeněžen nějaký majetek, a jsou tedy s procesem reorganizace souměřitelné, o tak velký nepoměr nejde a ambice reorganizací jsou více či méně naplněny.⁹

Potenciál reorganizací je přitom pro samotného dlužníka i celou ekonomiku z celkového pohledu značný, neboť tato procedura by měla z teoretického pohledu pomoci v co největší možné míře udržet ekonomickou hodnotu dlužníků, která je využitelná. Zároveň může být v průběhu reorganizace teoreticky poměrně rychle identifikován a vyčleněn majetek, jenž je pro daný obchodní závod neefektivní a daný obchodní závod se jej tak může rychle zbavit a uvolnit jeho potenciál, který může být zpeněžen a využit ekonomicky efektivněji jinde. Získané prostředky pak mohou být vyplaceny věřitelům případně investovány do ekonomicky efektivnějších provozů.

Nekvalitní právní úprava může na druhou stranu znamenat určitou hrozbu, neboť postup reorganizace, který by nebyl dobře nastaven, může být příležitostí pro různá účelová jednání, která se vzhledem k významnému majetku některých dlužníků mohou stát potenciálně zajímavá. Procedura reorganizace by zároveň neměla dávat prostor těm dlužníkům, kteří o svoji záchranu nemají zájem a tento proces by chtěli využít pouze k průtahům celého řízení, či jiným účelovým jednáním. Legislativa by takovýmto situacím měla co nejvíce bránit.

Insolvenční zákon jako klíčová norma upravující problematiku úpadku a jeho řešení byla přijata na dlouhodobý časový horizont. Kromě průběžných drobných novel zpřesňujících jednotlivé dílčí aspekty a zajišťujících kontinuitu napojení insolvenčního zákona na jiné významné měněné právní předpisy byl určitý časový úsek, který uběhl od účinnosti insolvenčního zákona, konkrétně pět let, zároveň impulsem pro první zásadnější reflexi a vyhodnocení jeho funkčnosti ze strany příslušného gesčního resortu, tedy Ministerstva spravedlnosti ČR. Výsledkem toho byla významná novela insolvenčního zákona účinná od začátku roku 2014¹⁰, která přinesla i určité

⁹ Srov. KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. str. 30.

¹⁰ Zákon číslo 294/2013 Sb.

systematické změny některých institutů a v několika zásadních bodech se dotkla i procesu reorganizace. Další koncepční změny pak byly přijaty s účinností od 1. července 2017.¹¹

V budoucnosti se pak očekává přijetí dalších změn, na základě kterých budou v textu zákona s velkou pravděpodobností provedeny další úpravy vyplývající z vyhodnocení dosavadní praxe využitelnosti insolvenčního zákona, a také změny reagující i na negativní jevy spojené s některými insolvenčními řízeními.¹²

Tématu reorganizace, zejména její úvodní fázi, tedy podmínkám přípustnosti tohoto procesu, krokům vedoucím k jejímu povolení a dalším souvislostem se vzhledem k výše uvedeným předpokladům bude autor věnovat v této disertační práci.

V rámci této práce se bude autor zabývat pouze podnikatelskými subjekty a nikoliv úpadky nepodnikatelských subjektů. Ty mohou být řešeny konkursem či sanačním postupem typu oddlužení a toto řešení může obecně probíhat formou soudních řízení jako je tomu v ČR, ale i například v Belgii, Dánsku, Estonsku a Německu, anebo formou správních řízení, jako tomu je například ve Francii a Švédsku.¹³ V každém případě tyto subjekty představují jinou skupinu subjektů a dlužníků a v této práci od nich bude autor abstrahovat a zaměří se na podmínky povolení reorganizace podnikatelských subjektů v České republice.

Předložená disertační práce vychází z právního stavu k 1. lednu 2018. Ke stejnému datu jsou aktualizovány i údaje o jednotlivých insolvenčních řízeních, stejně tak i statistické údaje, o kterých je v této disertační práci pojednáváno.

Převzaté texty bude autor této práce v jejím textu pro přehlednost vyznačovat kurzívou. V případě citace převzatých textů (judikatury či literatury) bude daný zdroj vždy

¹¹ Zákon číslo 64/2017 Sb.

¹² V současnosti je v legislativním procesu tzv. „oddlužovací novela“ insolvenčního zákona, jejímž cílem je zpřístupnit proces oddlužení většímu okruhu dlužníků. Srov. Důvodová zpráva k Návrhu novely insolvenčního zákona - Sněmovní tisk 71 – 8. volební období).

¹³ Srov. OŠTĚDALOVÁ, Š., Systémy a formy oddlužení v Evropě – Srovnávací analýza. 1. vydání. Praha: Ekumenická akademie, 2017. str. 20-21.

vymezen v poznámce pod čarou, v případě citace právního přepisu bude na daný předpis vždy odkázáno v souvisejícím textu.

Cíle práce

Reorganizace je složitý proces s řadou specifických postupů a pravidel, které je třeba zohlednit a správně aplikovat na jednotlivé případy. Konkrétní postupy se tak mohou v jednotlivých případech reorganizací odlišovat. Pravidla upravující proces reorganizace a jednotlivé jeho kroky tak musí být dostatečně obecná, aby bylo možno je v konkrétních specifických případech aplikovat, a zároveň musí být dostatečně určitá, aby dávala pokud možno přesný a návodný postup.

Pro využití procesu reorganizace jsou nejzásadnější pravidla a postupy vedoucí k jejímu povolení, zejména podmínky pro její přípustnost, ekonomická kritéria omezující využití tohoto procesu, konkrétní pravidla pro podání návrhu na její povolení, pravidla vymezující oprávnění k rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace, dále postupy vedoucí k samotnému povolení reorganizace a dále důsledky povolení reorganizace. Právě těmito tématy se bude autor zabývat, podrobně je vymezí a zhodnotí v této práci.

Konkrétně bude cílem této práce zkoumat nastavení podmínek povolení reorganizace, zhodnotit, zda jsou tyto podmínky (kritéria přípustnosti) správně aplikovány v praxi, vyhodnotit do jaké míry je dále dotváří judikatura a zda je nutno tyto podmínky legislativně upravit.

V rámci práce tak bude podrobně zkoumána problematika povolení reorganizace, budou vyhodnoceny způsoby aplikace pravidel, která povolení reorganizace vymezují, za různých okolností v konkrétních případech, zjištěny případné mezery v právní úpravě a dále shrnuty důsledky spojené s povolením reorganizace.

Práce bude dále obsahovat i reflexe stávající legislativy pro oblast reorganizací a návrhy k možným změnám právní úpravy. Tyto reflexe budou zakomponovány v textu práce v souvislosti s konkrétním zkoumaným tématem a návrh související úpravy na tuto reflexi vždy přímo naváže.

Časový odstup deseti let od účinnosti insolvenčního zákona jako právní úpravy vymezující proces reorganizace a pohled na některé již dokončené procesy reorganizací pomohou získat dostatek podkladů ke zkoumání dané problematiky a pro vyvození relevantních závěrů týkajících se vyhodnocení aplikace podmínek povolení reorganizace v praxi.

Díky zveřejnění kompletních spisů insolvenčních řízení v elektronické podobě v insolvenčním rejstříku dostupném na internetu,¹⁴ je možné se s jednotlivými řízeními, jejich průběhem a výsledkem dílčích jednání či doprovodných soudních řízení podrobně seznámit a důkladně je zhodnotit. V rámci práce tak bude dále vymezena a rozebrána dostupná judikatura, která vykládá a doplňuje postupy u jednotlivých zkoumaných témat.

Komplexní vymezení problematiky povolení reorganizace, tedy podmínek přípustnosti, náležitostí návrhu na její povolení či postupů vedoucím k jejímu povolení dostupná literatura nenabízí. V rámci celé práce bude tedy autor vycházet především z legislativy, která proces reorganizace vymezuje (především insolvenční zákon a další navazující či související právní předpisy), práce neopomene přiblížit také již přijaté i diskutované novely insolvenčního zákona, které mají přímý či nepřímý vliv na právní úpravu procesu reorganizace. Dále bude autor vycházet z dostupné komentářové a další odborné literatury a dalších zdrojů. Významným zdrojem pak bude i dostupná judikatura, tedy soudní rozhodnutí, která se věnují sporným či nejasným tématům a dávají určitý návod i pro jejich řešení v budoucnosti.

Získané poznatky budou zároveň shrnuty a konfrontovány s některými relevantními statistickými údaji týkajícími se reorganizací, které vyplývají z vlastního výzkumu autora a bude tak ověřena aplikace stanovených pravidel v praxi.

Hlavním výstupem disertační práce tedy bude ověření stanovených hypotéz a případné doporučení k další legislativní úpravě s ohledem na prozkoumanou judikaturu a po

¹⁴ Insolvenční rejstřík dostupný na <https://isir.justice.cz/isir>, je informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti ČR.

zhodnocení aplikace podmínek na zkoumané případy. Tento přehled by se mohl stát určitým návodem a doporučením subjektům, které by se s procesem reorganizace mohly v budoucnu setkat.

Struktura disertační práce bude odpovídat zvolenému tématu a stanoveným cílům. V práci budou nejprve přiblížena obecná pravidla upravující zkoumanou problematiku a následně budou rozebrány jednotlivé konkrétní situace a postupy. Kromě úvodní a závěrečné kapitoly bude disertační práce rozdělena na devět kapitol, ve kterých budou postupně objasněna zkoumaná témata.

V první kapitole práce bude obecně vymezeno insolvenční řízení, shrnuta jeho hlavní východiska a základní principy. Dále bude definována procedura reorganizace obecně a podrobně popsáno i její vymezení v rámci insolvenčního řízení.

Další část práce se zaměří na přípustnost reorganizace a v jednotlivých kapitolách budou rozebrána kritéria, na základě kterých je reorganizace přípustná. Základním kritériem přípustnosti reorganizace je úpadek dlužníka, jeho podrobnému vymezení se tak bude věnovat druhá kapitola. Proces reorganizace je zároveň k dispozici pouze dlužníkům, kteří jsou podnikateli. Podnikání dlužníka jako podmínka přípustnosti reorganizace tak bude rozebrána ve třetí kapitole. Insolvenční zákon dále definuje skupinu subjektů, u nichž je reorganizace nepřípustná. Tuto skupinu subjektů vyloučených z reorganizace bude popisovat čtvrtá kapitola.

Nejzásadnějším a nejdiskutovanějším pravidlem přípustnosti reorganizace jsou pak insolvenčním zákonem definována ekonomická kritéria daná určitou velikostí obratu, případně určitým počtem zaměstnanců dlužníka, při jejichž dosažení je reorganizace dlužníka přípustná automaticky. Podrobný rozbor těchto kritérií a ověření efektivnosti jejich nastavení přiblíží pátá kapitola.

Při nesplnění stanovených kritérií má dlužník možnost naplnit kritérium přípustnosti a ucházet se o reorganizaci pouze za splnění další podmínky, kterou je předložení zpracovaného reorganizačního plánu přijatého věřiteli. Toto pravidlo a náležitosti potřebné pro jeho naplnění rozebere šestá kapitola.

Dalším pravidlem přípustnosti reorganizace, které je ale poměrně neurčitě definováno a jeho aplikace je tak primárně na posouzení ze strany insolvenčního soudu, je požadavek, aby reorganizace naplňovala poctivý záměr. Vymezení tohoto kritéria a jeho aplikaci bude postihovat sedmá kapitola.

Proces reorganizace je možné iniciovat podáním návrhu na její povolení. Osoby legitimované k podání tohoto návrhu, formální požadavky na jeho obsah a lhůty pro jeho podání a další okolnosti bude vymezovat osmá kapitola.

Po podání návrhu na povolení reorganizace, následuje rozhodnutím o něm, specifické podmínky a postupy, které vedou k odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení reorganizace anebo naopak k jejímu povolení, bude podrobně zkoumat a přiblíží devátá kapitola.

V závěrečné kapitole pak budou shrnuty získané poznatky, ověřeny stanovené hypotézy a učiněny související závěry.

Hypotézy

V rámci svého zkoumání a pro vyhodnocení stanovených teoretických předpokladů se autor v této disertační práci zaměří mimo jiné i na ověření následujících, předem stanovených hypotéz.

Zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace

Novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. ledna 2014¹⁵ došlo ke snížení ekonomických ukazatelů pro automatickou přípustnost reorganizace dlužníka, a to na 50 mil. Kč obratu a na 50 zaměstnanců. Hlavním cílem tohoto opatření bylo zpřístupnění reorganizace daleko většímu okruhu subjektů. První hypotéza tedy stanoví: zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace mělo pozitivní vliv na počty povolených reorganizací.

¹⁵ Zákon číslo 294/2013 Sb.

Podíl dlužnických návrhů na povolení reorganizace

Vzhledem k základním principům a charakteru procedury reorganizace je možné předpokládat, že povolení reorganizace, jako způsobu řešení úpadku, by měli navrhopvat primárně sami dlužníci. Cílem druhé hypotézy stanovené v rámci této práce tedy je ověřit předpoklad, že: dlužnické návrhy na povolení reorganizace převažují nad věřitelskými.

Iniciace insolvenčních řízení, ve kterých je navržena reorganizace

Z logiky reorganizace vyplývá, že i samotné insolvenční řízení, kde je navržena reorganizace jako sanační způsob řešení úpadku daného dlužníka, by měl být proces primárně iniciovaný dlužníkem, tedy že i samotná insolvenční řízení, ve kterých je jako způsob řešení úpadku dlužníka navržena reorganizace, by měla být iniciována především dlužníkem. K vyjasnění této problematiky je tedy položena třetí hypotéza spočívající v tvrzení, že: návrhy na povolení reorganizace převažují v insolvenčních řízeních iniciovaných dlužníkem.

Úspěšnost reorganizací povolených na základě § 148 odst. 2 InsZ

Pokud dlužník zvolí postup dle § 148 odst. 2 InsZ, tedy předloží-li insolvenčnímu soudu insolvenční návrh, kde osvědčí svůj úpadek, zároveň insolvenčnímu soudu předloží návrh na řešení svého úpadku reorganizací a reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, insolvenční soud na základě toho rovnou spojí rozhodnutí o jeho úpadku s rozhodnutím o povolení jeho reorganizace. Jde tedy o postup, kde by teoreticky měla panovat nad způsobem řešení úpadku reorganizací shoda a měla by tak být větší pravděpodobnost, že reorganizace povolená tímto postupem bude zdárně dokončena, tedy nebude převedena v konkurs. Vzhledem k uvedenému autor stanoví k ověření čtvrtou hypotézu, zakládající se na tvrzení, že: reorganizace povolené postupem dle § 148 odst. 2 InsZ vedou v menší míře k přeměně na konkurs.

Doba do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem

Při využití postupu dle § 148 odst. 2 InsZ, se zároveň předpokládá, že vzhledem k okolnostem tohoto procesu a všeobecné shodě na způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací, dojde ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem v dohledné době po zahájení celého řízení. Předmětem páté hypotézy tedy bude ověření předpokladu, že: v případě povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ dojde rychleji ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem než v ostatních případech.

Všechny stanovené hypotézy budou rozebrány v textu této práce v souvislosti se zkoumanými tématy a v závěrečné části pak budou shrnuty jejich výsledky a provedeno jejich zhodnocení.

Metody vědecké práce

Autorem zkoumané téma, tedy povolení reorganizace a jeho souvislosti, je velmi komplexní, a to z pohledu legislativy a jejího vývoje, s ohledem na ekonomické aspekty dané problematiky či z pohledu možné variability při uplatňování jednotlivých pravidel v praxi. Vzhledem k tomu bude třeba při zpracování práce využít několik metod vědecké práce a v některých případech i jejich vzájemnou kombinaci. Pro využití metodologie vychází autor z tradičních metod vědecké práce v oblasti práva, kterou vymezuje ve svém díle profesor Viktor Knapp.¹⁶

Při zkoumání příslušné legislativy bude využita především metoda legislativního výkladu a v některých případech také metoda ekonomické analýzy legislativy včetně analýzy dopadů přijatých změn.

Při zkoumání konkrétních případů reorganizace bude kromě sběru dat využita metoda jejich analýzy a následně metoda syntézy získaných poznatků, tedy jejich uspořádání

¹⁶ KNAPP, Viktor. Vědecká propedeutika pro právníky, 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia 2003, str. 67.

dle jejich společných znaků. Zároveň bude využita i metoda dedukce, kdy budou z jednotlivých případů získány obecné závěry.

V případech, kdy bude zkoumána judikatura, se autor zaměří na to, zda je rozhodovací praxe insolvenčních soudů v obdobných případech shodná a konzistentní s legislativou, v tomto případě bude využita metoda analýzy. Při zkoumání judikatury vyšších soudů pak bude použita induktivní metoda, kdy budou jednotlivé případy zobecněny a dovozena jejich možná aplikace i na další případy či okruhy případů.

U judikatury budou v práci uvedeny a dále rozebrány ty případy, ve kterých bude daná problematika dle zkoumání autora prvně řešena, v případě usnesení odvolacích soudů pak i ty případy, které určitým způsobem upřesňují, či sjednocují stávající rozhodovací praxi.

Současný stav literatury

K tématu insolvenčních řízení obecně existuje mnoho dostupných literárních pramenů. K problematice reorganizací, zejména k otázce jejího povolení už ale příliš mnoho dostupných zdrojů není. V této části textu je uveden přehled nejvýznamnější literatury vztahující se k tématu zkoumanému autorem v rámci této práce a tato literatura zároveň tvoří základní literární prameny, ze kterých autor této práce vychází.

Co se týče české literatury, je třeba primárně zmínit komentářovou literaturu, reagující na přijetí insolvenčního zákona v roce 2006, kdy jednotlivé tituly vychází postupně od roku 2008. Některé komentářové tituly byly již několikrát aktualizovány, a to vzhledem k mnoha novelám insolvenčního zákona a navazujících předpisů, které byly v mezidobí přijaty.

Konkrétně se jedná o komentáře autorů Jana Kozáka,¹⁷ Jiřiny Hášové a Tomáše Moravce,¹⁸ Jolany Maršíkové,¹⁹ dále pak komentáře Lukáše Pachla²⁰ a Jaroslava Zelenky.²¹

¹⁷ KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018.

Dále je třeba uvést monografie pojednávající o insolvenčním právu, a to publikaci *Insolvenční právo* autora Tomáše Richtera,²² monografii *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou* autorky Jolany Maršíkové²³ a monografii *Insolvenční řízení* autorů Jiřiny Hásové a Tomáše Moravce.²⁴ Ze zahraničních monografií je třeba zmínit zejména monografii *The Logic and Limits of Bankruptcy law* od amerického autora Thomase Jacksona.²⁵

Zpracování údajů o českých insolvenčních řízeních a souvisejícími statistickými daty se zabývá publikace *Insolvenční praxe v České republice v období 2008-2013*, kolektivu autorů Evy Kislingerové.²⁶ Další podrobný rozbor statistických dat o insolvenčních řízeních v České republice přináší publikace *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)* autora Luboše Smrčky.²⁷

Podrobné statistické údaje o reorganizacích povolených v prvních pěti letech účinnosti insolvenčního zákona zpracovala a podrobně rozebrala ve své kvalifikační práci studentka Tatiana Rakytová.²⁸

¹⁸ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017.

¹⁹ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018.

²⁰ PACHL, L. Insolvenční zákon s judikaturou. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011.

²¹ ZELENKA, J. Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000. 2. vydání. Praha: Linde, 2008.

²² RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017.

²³ MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015.

²⁴ HÁSOVÁ, J. MORAVEC, T. Insolvenční řízení. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

²⁵ JACKSON, T. H. The logic and limits of bankruptcy law. Washington: Beard Books, 1986. ISBN 1-58798-114-9.

²⁶ KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

²⁷ SMRČKA, L. et al. Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona). První vydání. Praha: Professional Publishing, 2016.

²⁸ RAKYTOVÁ, T. Analýza Reorganizací v České republice. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta podnikohospodářská, Diplomová práce, 2013.

Empirické údaje o reorganizacích povolených v prvních letech účinnosti insolvenčního zákona zpracoval také Tomáš Richter.^{29 30}

²⁹ RICHTER, T. Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti InsZ: základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue č. 11/2010, str. 339.

³⁰ RICHTER, T. Reorganizace povolené v třetím roce účinnosti InsZ: základní empirická pozorování a náčrt trendů, Ekonomika a management, 2011, roč. 5, č. 3.

1 Definice reorganizace

Pojem reorganizace je poměrně široký a může být využíván v různých souvislostech a chápán v rozdílných významech. Tento pojem může být chápán obecně, a v tomto smyslu bývá používán v podnikové ekonomice, managementu a obdobných společenskovědních oborech. Zároveň využívá tento pojem i insolvenční zákon, který jej podrobně definuje a využívá jako označení nelikvidační způsob řešení úpadku. Cílem této kapitoly je definovat pojem reorganizace a vymezit jej tak, jak bude využíván pro účely této práce v dalším jejím textu.

1.1 Obecné vymezení restrukturalizace a reorganizace

Reorganizace bývá obecně vnímána jako určitý neformální proces či soubor různých neformálních opatření vedoucích k zefektivnění fungování dané korporace. Reorganizace pak bývá někdy směřována s pojmem restrukturalizace či revitalizace.

Restrukturalizaci vymezují i někteří autoři odborných článků a jiných právních textu a vnímají ji především jako proces *řízení změn subjektu přeměnou pracovních postupů, nástrojů, technik a institutů se záměrem změny výkonnosti, kdy jde o dynamický a dlouhotrvající proces*³¹ případně jako *změnu, přizpůsobení či zlepšení struktury, organizace, systému anebo poměrů*.³²

Obecně tak lze restrukturalizaci definovat jako soubor opatření vedoucích ke zlepšení hospodaření daného závodu. Důležitým faktem je, že restrukturalizace neprobíhá podle předem daných jasně definovaných pravidel a obvykle probíhá bez kontroly dohledu věřitelů, tedy bez zohlednění jejich zájmů.

Při restrukturalizaci jedná management dané korporace, nebo jí najatý krizový tým zpravidla v zájmu vlastníků dané korporace. V jejím rámci se usiluje zejména o zajištění dostatečného provozního financování, dále například *o restrukturalizaci pohledávek*,

³¹ KOTOUČOVÁ, J., Reorganizace – nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, VŠE Acta Oeconomica Pragensia 2004, roč. 12, č. 8, str. 94.

³² ŽIŽLAVSKÝ, M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace? Bulletin advokacie č. 6/2010, str. 1.

*ukončení neefektivních aktivit, prodej nepotřebného majetku, snížení nadbytečných nákladů, nadstandardních odměn či benefitů zaměstnanců či členů statutárních orgánů.*³³

V rámci této práce se ale autor obecným neformálním procesem restrukturalizace nebude zabývat a zaměří se pouze na proces reorganizace. I pojem reorganizace může být vnímán v obecné rovině, jak jej vidí někteří níže zmínění autoři.

Co se týče zahraniční literatury, americký autor Thomas Jackson uvádí, že *klíčovým rozdílem mezi reorganizací a konkursem je to, kdo se stane novým vlastníkem dlužníkovu majetku: třetí strany, nebo nositelé dosavadních nároku na něj.*³⁴

Američtí autoři Elizabeth Warren a Jay L. Westbrook pak návrh na povolení reorganizace trefně popisují jako *pozvánku k vyjednávacímu stolu.*³⁵

Co se týče tuzemské literatury i zde je pojetí reorganizace různé. Ještě před přijetím insolvenčního zákona popisovala autorka Jiřina Hášová (dříve Kotoučová) reorganizaci jako *postup, který podléhá kontrole jednak ze strany věřitelů, tak ze strany soudu, jehož výsledkem je přijetí určitého plánu, podle kterého bude realizován splátkový kalendář úhrady pohledávek věřitelů. Věřitelé jsou přitom při reorganizaci dlužníka ochotni přistoupit na poměrné uspokojení pohledávek a do jisté míry tím souhlasí s odpuštěním části svých pohledávek dlužníkovi.*³⁶ Tento postup pak dle Jiřiny Hášové předpokládá *určitou ekonomickou stabilitu daného dlužníka respektive jeho obchodního závodu.*³⁷

³³ ŽIŽLAVSKÝ, M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace? Bulletin advokacie č. 6/2010, str. 2.

³⁴ JACKSON, T. H. The Logic and Limits of Bankruptcy Law. Cambridge (MA) : Harvard University Press, 1986, reprint Washington, D. C. : Beard Books, 2001, str. 211, citováno podle: RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 411.

³⁵ WARREN, E., WESTBROOK, J. L. The Law of Debtors and Creditors, Text, Cases, and Problems. New York : Aspen Publishers, 2006, str. 405, citováno podle: RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 411.

³⁶ KOTOUČOVÁ, J., Reorganizace – nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, VŠE Acta Oeconomica Pragensia 2004, roč. 12, č. 8, str. 93.

³⁷ KOTOUČOVÁ, J., Reorganizace – nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, VŠE Acta Oeconomica Pragensia 2004, roč. 12, č. 8, str. 93.

Insolvenční správce zabývající se reorganizacemi Michal Žižlavský vidí reorganizaci jako restrukturalizaci probíhající podle přesně stanovených pravidel v rámci soudního (insolvenčního) řízení, jejímž smyslem je postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu obchodního závodu dlužníka. Jde podle něj především o *soudní restrukturalizaci firmy, která spočívá ve změně kapitálové anebo majetkové struktury korporace, a která umožňuje dlužníkovi reagovat na nové poměry trhu a tím přežít*.³⁸ V tomto procesu podle Michala Žižlavského není vyloučeno ani řešení reorganizace formou prodeje celého obchodního závodu dlužníka. Hlavním cílem reorganizace by pak mělo být *uspokojit v maximálním rozsahu věřitele korporace, ať již bude zachována pozice majitelů korporace či nikoliv*.³⁹

Ekonom Jan Švoma pohlíží na reorganizaci jako na *způsob řešení dlužníkovu úpadku, při kterém dlužník může i nadále vyvíjet podnikatelskou činnost, avšak pouze v mezích tzv. reorganizačního plánu, který sleduje především ozdravení provozu dlužníkovu podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli*.⁴⁰

Právník a vysokoškolský pedagog Tomáš Richter shrnuje reorganizaci jako řízení, jehož konkrétní postup ani konkrétní výsledky nejsou předepsány zákonem ale spíše *jako platformu, na níž mohou dlužník, věřitelé a další osoby, mající zájem na podnikání a majetku dlužníka (zejména společníci), sjednat jim vyhovující způsob řešení úpadku dlužníka*. Insolvenční právo tak v procesu reorganizace *nepopisuje závazně podobu tohoto řešení, ale spíše proces, jímž k němu lze dospět*.⁴¹

Rozdíl mezi konkursem a reorganizací pak Tomáš Richter vidí především v tom, že v reorganizaci *nedochází ke konverzi dlužníkovu majetku na peníze*, jak je tomu pro

³⁸ Toto se postupem času ukázalo jako poměrně častá forma reorganizace.

³⁹ ŽIŽLAVSKÝ, M., Řízení konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. Bulletin advokacie č. 9/2012, str. 46.

⁴⁰ ŠVOMA, J. Úspěšná reorganizace nebo z bláta do louže? Několik kritických postřehů k reorganizaci v rámci kapitoly 11 konkurzního zákona USA. In: SMRČKA, Luboš, ŠPIČKA, Jindřich (ed.). Sborník z mezinárodní vědecké konference. Insolvency 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2015, str. 90.

⁴¹ RICHTER, T., Reorganizace podle nového insolvenčního zákona, Noviny pro KONKURS A VYROVNÁNÍ č. 5/2006, str. 12.

konkurs typické, ale *k dohodě nositelů nároků na něj o restrukturalizaci*.⁴² Reorganizace pak má za cíl *uspokojení věřitelů z pokračující činnosti úpadce*.⁴³

Díváme-li se pak dle Tomáše Richtera na insolvenční řízení z hlediska ekonomické efektivity, řízení nekonkursního typu ve formě reorganizace bude na místě u úpadce, jehož majetek má pozitivní tzv. pokračující, tedy „going concern“ hodnotu, což znamená, že *jeho tržní hodnota v celku převyšuje součet tržních hodnot jeho částí, a zároveň tuto hodnotu nelze za přijatelných transakčních nákladů realizovat přímým prodejem tohoto majetku jako celku*.⁴⁴

Z pohledu autora této práce lze obecnou definici reorganizace shrnout tak, že jde o proces do určité míry definovaný legislativou probíhající za souhlasu věřitelů a pod dohledem soudu, spočívající v restrukturalizaci podnikání dlužníka, úpravě jeho dluhů, a to za účelem pokračování jeho podnikatelské činnosti a uspokojení věřitelů z této činnosti. Obecná definice reorganizace je tak velmi široká a je třeba tento pojem vždy chápat v daném právní prostředí, kontextu i okolnostech, za kterých je použit.

Pro účely této práce bude nicméně její autor vycházet z definice reorganizace tak, jak je vymezena v českém právním řádu, tedy v českém insolvenčním zákoně. Tato definice je přiblížena v následující podkapitole.

1.2 Reorganizace dle insolvenčního zákona a související pojmy

Proces reorganizace je vymezen v § 4 odst. 1 písm. b) InsZ jako *způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení*.

V návaznosti na výše uvedenou definici je tedy třeba pro účely zkoumání procesu reorganizace v této práci nejprve vymežit pojem insolvenční řízení samotný a dále další základní pojmy insolvenčního řízení.

⁴² RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 207.

⁴³ RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 412.

⁴⁴ RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 413.

Insolvenční řízení je dle § 2 písm. a) InsZ definováno jako *soudní řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení*.

Insolvenční řízení probíhá před insolvenčním soudem. Tím je dle § 2 písm. b) InsZ *soud, před nímž probíhá insolvenční řízení, jakož i soud, který rozhoduje o opravném prostředku v insolvenčním řízení*.

Insolvenční řízení lze zahájit jen na návrh podaný postupem dle § 97 InsZ. Musí jít tedy o návrh podaný dlužníkem anebo jeho věřitelem a tento návrh musí dojít věcně příslušnému insolvenčnímu soudu. Tím je dle § 7a InsZ krajský soud (tedy všechny krajské soudy, případně Městský soud v Praze).

Co se týče místní příslušnosti, platí dle § 7a InsZ obecné pravidlo, podle kterého je pro insolvenční řízení *příslušný soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka*. Pro insolvenční řízení proti dlužníku, který je zapsán v obchodním rejstříku je na základě novely insolvenčního zákona účinné od 1. ledna 2014⁴⁵ na základě touto novelou nově zavedeného ustanovení § 7b InsZ *místně příslušný soud, v jehož obvodu byl obecný soud dlužníka ke dni, který předchází o 6 měsíců okamžik zahájení insolvenčního řízení*. Není-li u dlužníka, který je zapsán v obchodním rejstříku takovýto soud, je pro tohoto dlužníka místně příslušný také soud, v jehož obvodu je obecný soud dlužníka. Další speciální pravidla pak platí pro místní příslušnost v případě insolvenčního řízení osoby, která tvoří koncern a také v případě insolvenčního řízení dlužníka, který je zahraniční osobou.

Pro účely této práce je třeba dále vymezit pojmy procesní subjekt insolvenčního řízení a účastník insolvenčního řízení, neboť na tyto pojmy jednak odkazují další ustanovení insolvenčního zákona tak je v dalším textu využívá i autor této práce.

Procesními subjekty podle § 9 InsZ jsou *insolvenční soud, dlužník, věřitelé, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníku, insolvenční správce, popřípadě další správce, státní*

⁴⁵ Zákon číslo 294/2013 Sb.

zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení nebo do incidenčního sporu, a likvidátor dlužníka.

Činnost insolvenčních správců zároveň upravuje i samostatný právní předpis, zákon o insolvenčních správcích,⁴⁶ který upravuje vznik práva vykonávat činnost insolvenčního správce, náležitosti vedení seznamu insolvenčních správců, činnost hostujícího insolvenčního správce a dohled nad činností insolvenčních správců.

Nejdůležitějšími procesními subjekty insolvenčního řízení pak jsou účastníci insolvenčního řízení, těmi jsou dle § 14 odst. 1 InsZ *dlužník a věřitelé, kteří uplatňují své právo vůči dlužníku.*

Samotnou reorganizaci pak zákon definuje v § 316 odst. 1 InsZ jako *zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.*

Reorganizace tak představuje samostatný způsob řešení úpadku ve smyslu § 4 odst. 1 InsZ a z výše uvedené definice lze vyčíst několik jejích základních znaků:

- předpokládá se zachování dalšího provozu dlužníkovu obchodního závodu a pokud možno i jeho ozdravení, a to po dobu samotné reorganizace i nadále;
- předpokládá se součinnost s věřiteli, anebo alespoň kontrola z jejich strany;
- dochází k uspokojení dluhů dlužníka, a to zpravidla z průběžných výnosů dalšího provozování jeho obchodního závodu;
- je dána velká volnost způsobu realizace jednotlivých kroků v rámci reorganizace, de facto lze využít jakákoliv opatření neodporující zákonu;

⁴⁶ Zákon číslo 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, dále ZIS.

- v rámci reorganizace se předpokládá vypracování a schválení reorganizačního plánu, který je stěžejním dokumentem celé procedury, a ve kterém jsou vymezeny jednotlivé kroky realizované v rámci reorganizace přijaté věřiteli a schválené insolvenčním soudem.

Jak uvádí tato kapitola, pojem reorganizace může být chápán jednak v obecné rovině jako sada kroků, jejichž cílem je zefektivnění fungování dané korporace, a jednak může jít o formalizovaný proces řešení úpadku daný insolvenčním zákonem.

Nebude-li uvedeno jinak, pro účely této práce bude na pojem reorganizace pohlíženo výhradně jako na formalizovaný proces, který je vymezen insolvenčním zákonem jako jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka.

2 Úpadek dlužníka jako přípustnost reorganizace

V předchozí kapitole byl vymezen pojem reorganizace jako insolvenčním zákonem stanovený postup k řešení úpadku dlužníka. Tato konsekvence vychází z ustanovení § 316 odst. 2 InsZ, podle kterého je reorganizace přípustným způsobem řešení *úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka*. Základním předpokladem přípustnosti reorganizace je tedy zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka a úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Účelem této kapitoly tedy je úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka definovat.

Reorganizace může být povolena buď samostatným rozhodnutím insolvenčního soudu ve fázi po rozhodnutí o úpadku dlužníka, případně již spolu s rozhodnutím o úpadku dlužníka. V obou případech musí být ale úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka bezpodmínečně osvědčen. Podmínka zahájení insolvenčního řízení a osvědčení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka platí nejen pro přípustnost reorganizace, ale i pro využití dalších postupů k řešení úpadku dlužníka, upravených insolvenčním zákonem. Jak tedy shrnuje Jiřina Hášová, *je proto žádoucí, aby tento pojem byl vymezen tak, aby se předcházelo právní nejistotě, zda dlužník v úpadku je, či není.*⁴⁷

Pojem úpadek a hrozící úpadek je definován v § 3 InsZ a podle tohoto ustanovení může být osvědčen buď ve formě platební neschopnosti (insolvence) dle § 3 odst. 1 až § 3 odst. 3 InsZ anebo ve formě předlužení dle § 3 odst. 4 InsZ. Hrozící úpadek je pak vymezen v § 3 odst. 5 InsZ. Uvedené formy úpadku jsou vymezeny v následujících podkapitolách.

2.1 Úpadek ve formě platební neschopnosti

Úpadek ve formě platební neschopnosti je definován v § 3 odst. 1 InsZ jako situace, kdy dlužník má *více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit*. V definici úpadku reagoval zákonodárce při tvorbě insolvenčního zákona výslovným uvedením, že musí jít o *peněžité závazky*, na dřívější

⁴⁷ HÁSOVÁ, Jiřina. Úpadek ve formě platební neschopnosti po novele insolvenčního zákona v roce 2017. In: Pocta Martinovi Boháčkovi k 70. narozeninám., Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2017 str. 89.

nález Ústavního soudu,⁴⁸ který se přiklonil k tomu, že situace úpadku může být spojena jak s peněžitými, tak i s nepeněžitými závazky. Toto ovšem působilo poměrně závažně aplikační problémy a nejistotu, čemuž se tímto insolvenční zákon vyhýbá a úpadek spojuje pouze s peněžitými dluhy.

Insolvenční zákon dále v § 3 odst 2 InsZ stanovuje prostřednictvím čtyř domněnek situaci, kdy dlužník *není schopen plnit své peněžité závazky*.

Jako první situace, kdy dlužník není schopen plnit *své peněžité závazky*, je dle § 3 odst. 2 písm. a) InsZ stanovena právní domněnka spočívající v tom, že dlužník *zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků*. Tato situace není insolvenčním zákonem nijak blíže definována, nicméně jedná se o stav, který pokud nastane, je z běžného obchodního styku dlužníka s věřiteli poměrně lehce průkazný.

Druhou situaci, kdy dlužník není schopen plnit *své peněžité závazky*, je dle § 3 odst. 2 písm. b) InsZ právní domněnka, jestliže *je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti*. Tato situace není insolvenčním zákonem opět nijak blíže definována a i v tomto případě jde o stav, který je z běžného platebního styku dlužníka s věřiteli poměrně lehce průkazný, nicméně podrobnosti k této definici postupně dovodila až judikatura.

Konkrétně k této domněnce judikatura upřesnila usnesením Nejvyššího soudu ČR mimo jiné to, že dlužník *musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek tedy nepůjde například tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s (více) pohledávkami po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou (doba plnění dosud neuplynula)*.⁴⁹

Tuto domněnku pak Nejvyšší soud ČR mimo jiné dále doplnil svým dalším usnesením⁵⁰, ve kterém se vyjádřil k situaci, kdy bylo insolvenční řízení využito

⁴⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 44/02, ze dne 24. června 2003.

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. MSPH 88 INS 14537/2010, 29 NSČR 14/2011-A-20, ze dne 21. prosince 2011.

⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4462/2011, ze dne 26. ledna 2012.

k prosazování individuálních nároků věřitele vůči dlužníkovi a dovodil, že *insolvenční navrhovatel nemůže uspět s insolvenčním návrhem v situaci, kdy svou pohledávku vůči dlužníku může vzhledem k majetkovým poměrům dlužníka bez obtíží vydobýt výkonem rozhodnutí nebo exekucí*.⁵¹

Třetí domněnkou, na základě které není dlužník taktéž schopen plnit své *peněžité závazky*, a nachází se tedy v úpadku, je dle § 3 odst. 2 písm. c) InsZ situace, kdy *není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí*. Zde zákonodárce vychází z předpokladu, že pokud u dlužníka selže proces vymáhání splatných dluhů prostřednictvím formalizovaných postupů v rámci výkonu rozhodnutí či exekuce, jde o dlužníka, který se bezpochyby nachází ve stavu úpadku.

Poslední, čtvrtá domněnka platební neschopnosti je dle § 3 odst. 2 písm. d) InsZ naplněna v případě, že dlužník *nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 InsZ, kterou mu uložil insolvenční soud*. Účelem této domněnky je postihnout situace, kdy dlužník podal sám na sebe insolvenční návrh, tento návrh ovšem neobsahuje všechny potřebné náležitosti dle § 104 odst. 1 InsZ a dlužník dostatečným způsobem nespolutracuje s insolvenčním soudem a požadované náležitosti ani na základě výzvy insolvenčního soudu nedoplní. Za této situace nemusí mít insolvenční soud k dispozici dostatečné podklady, na základě kterých by mohl osvědčit úpadek dle ostatních domněnek a insolvenční řízení by se tak mohlo dostat do patové situace, čtvrtá domněnka tedy dává insolvenčnímu soudu možnost prohlásit úpadek dlužníka a zahájit tak další fázi jeho insolvenčního řízení i v tomto případě.

2.1.1 Mezera krytí jako nová domněnka schopnosti plnit dluhy

Insolvenční zákon ve svém znění účinném až do poloviny roku 2017 nijak nedefinoval minimální výši dluhů, pro které bylo možné prohlásit úpadek dlužníka pro jeho platební neschopnost dle § 3 odst. 1 a 2 InsZ.

⁵¹ Srov. MORAVEC, T. Zahájení insolvenčního řízení, jeho účinky, a projednání insolvenčního návrhu – možnosti využití či zneužití právní úpravy. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů, Disertační práce, 2015, str. 25.

Na tuto skutečnost reagovala judikatura, která v průběhu účinnosti insolvenčního zákona postupně dovozovala, že k prohlášení úpadku dlužníka pro platební neschopnost stačí jakékoliv dluhy, i dluhy zanedbatelného rozsahu., a to například v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2011⁵², v usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. února 2010⁵³, či v usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. června 2009⁵⁴, ale i v dalších usneseních.⁵⁵

K této věci se dále vyjádřil i Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení z 2. prosince 2010⁵⁶, který dovodil, že *není-li dlužník schopen využít pohledávky, které má za svými dlužníky k úhradě svých závazků, nepřihlíží se při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, ani k výši těchto pohledávek.*

Naopak v jednom z pozdějších usnesení Nejvyššího soudu ČR byl vyložen účel insolvenčního řízení tak, že *není řízením určeným primárně k prosazení individuálního nároku věřitele nebo věřitelů dlužníka, nýbrž slouží k řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnickových věřitelů.* V tomto rozhodnutí tedy Nejvyšší soud ČR dovodil, že *dlužník není v úpadku pro svoji platební neschopnost dle § 3 odst. 1 a 2 InsZ a insolvenční navrhovatel tak nemůže se svým návrhem na prohlášení úpadku dlužníka uspět.*⁵⁷

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. MSPH 96 INS 714/2009, 29 NSČR 36/2009-B-1491, ze dne 27. října 2011.

⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 32 INS 4185/2009, 3 VSOL 357/2009-A-25, ze dne 9. února 2010.

⁵⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 24 INS 4979/2008, 2 VSOL 126/2009-A-72, ze dne 25. června 2009.

⁵⁵ Srov. MORAVEC, T. Zahájení insolvenčního řízení, jeho účinky, a projednání insolvenčního návrhu – možnosti využití či zneužití právní úpravy. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů, Disertační práce, 2015, str. 25.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. KSOS 22 INS 1108/2008, 29 NSČR 10/2009 - A -36, ze dne 2. prosince 2010.

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4462/2011, ze dne 26. ledna 2012.

Insolvenční zákon ve svém znění účinném až do poloviny roku 2017 nijak nezohledňoval ani otázku posouzení schopnosti dlužníka plnit své splatné dluhy z hlediska budoucnosti.

Obě tyto otázky, tedy jak otázka minimální výše dluhů, pro které je možné prohlásit úpadek dlužníka, tak otázka posouzení budoucí možnosti dlužníka plnit jeho dluhy byly diskutovány v rámci příprav novelizace insolvenčního zákona a výsledkem těchto diskusí byla novela insolvenčního zákona přijatá s účinností od 1. července 2017.⁵⁸ Tato novela doplnila pojetí úpadku o nový princip, neboť nově zavedla možnost vyvrátit domněnku platební neschopnosti dlužníka dle § 3 odst. 1 a 2 InsZ prostřednictvím domněnky platební schopnosti dlužníka vymezené v § 3 odst. 3 InsZ. Podle tohoto ustanovení může dlužník prokázat svoji platební schopnost plnit své peněžité závazky a tím zamezit prohlášení úpadku, pokud *rozdíl mezi výší jeho splatných peněžitých závazků a výší jeho disponibilních prostředků (dále jen „mezera krytí“) stanovený ve výkazu stavu likvidity podle prováděcího právního předpisu představuje méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků.*

Dále může dlužník dle § 3 odst. 3 InsZ prokázat svoji platební schopnost, pokud se prokáže, že *výhled vývoje likvidity sestavený podle prováděcího právního předpisu osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků.*

Uvedená novela tedy zavedením dodatečné domněnky platební schopnosti dlužníka zlepšuje postavení dlužníků, kteří tak mohou postupem popsáním v § 3 odst. 3 InsZ předejít prohlášení svého úpadku, kdy postačuje, pokud osvědčí, že tzv. mezera krytí nepřekročí desetinu jejich dluhů, tedy že jejich splatné závazky nepřevyšují disponibilní zdroje o více než deset procent.⁵⁹

⁵⁸ Zákon číslo 294/2013 Sb.

⁵⁹ ALEXANDER, J., Domněnka neúpadku: zlepši se platební morálka? Bulletin advokacie č. 6/2017, str. 37.

Jak hodnotí Michal Žižlavský, *až dosud musely firmy zahájit insolvenční řízení ihned, jakmile zjistily, že nemohou uhradit všechny své splatné dluhy, nyní stačí, když budou schopny uhradit devadesát procent.*⁶⁰ Autor této práce tedy souhlasí s tím, že zákonodárce nově přijatým ustanovením definujícím domněnku platební schopnosti *odsouvá povinnost podat insolvenční návrh k pozdějšímu datu, a prohlubuje tím hlavní problém současné insolvenční praxe,*⁶¹ kterým je opožděné podávání insolvenčních návrhů.

2.2 Úpadek ve formě předlužení

Další formou dlužníkovu úpadku může být předlužení. Jde o situaci vymezenou v § 3 odst. 4 InsZ, kdy má dlužník *více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.*

K úpadku ve formě předlužení je tak opět třeba, aby měl dlužník více věřitelů, stejně jako v případě úpadku ve formě platební neschopnosti, a v tomto případě je dále poměřován jeho majetek oproti jeho dluhům. Dlužník je tak v úpadku, pokud hodnota jeho majetku *nepostačuje k úhradě jeho dluhů.*⁶²

Úpadek ve formě předlužení je zároveň dle § 3 odst. 4 InsZ možné použít pouze u dlužníka, *který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem.*

Při aplikaci této definice v insolvenčním zákoně pak došlo oproti předchozí úpravě dané v zákoně o konkursu a vyrovnání k určitému zpřísnění, neboť dle § 1 odst. 3 ZKV šlo o předlužení v případě, kdy byly u osoby dlužníka její *splatné závazky vyšší než její majetek.* Dle ustanovení § 3 odst. 4 InsZ je pak třeba porovnávat majetek dlužníka se souhrnem všech jeho dluhů. Komentářová literatura v tomto ohledu uvádí, že tato koncepční změna je v praxi vnímána spíše negativně.⁶³

⁶⁰ ŽIŽLAVSKÝ, M., O mechanice insolvenčních těles v roce 2017. Bulletin advokacie č. 6/2017, str. 18.

⁶¹ ŽIŽLAVSKÝ, M., O mechanice insolvenčních těles v roce 2017. Bulletin advokacie č. 6/2017, str. 18.

⁶² RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 91.

⁶³ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 35.

Dalším problémem při posuzování úpadku ve formě předlužení je skutečnost, že není stanovena metoda ocenění, jakou má být pro tento případ určena hodnota dlužníkovu majetku. S ohledem na skutečnost, že jde o znalecký posudek k ocenění majetku dlužníka pro účely potvrzení či vyvrácení úpadku dlužníka, měla by být stanovena likvidační hodnota jeho majetku, tedy hodnota, kterou by bylo možné teoreticky získat prodejem jeho majetku.

Na druhou stranu podle ustanovení § 3 odst. 4 InsZ *při stanovení výše hodnoty majetku dlužníka jsou zohledněny i očekávané výnosy ze správy jeho majetku*. Do hodnoty majetku dlužníka je tak třeba zahrnout i očekávané hodnoty, které majetek dlužníka v budoucnu zvýší, což může být v závislosti na aktuální situaci dlužníka velmi komplikované a k tomuto ocenění je třeba nejen detailní znalost dlužníkovu účetnictví, povědomí o aktuálním stavu jeho nedokončené výroby a zásob, ale i obchodních kontraktů a délce jejich trvání.

Dle poslední věty ustanovení § 3 odst. 4 InsZ se pak v případě určování hodnoty majetku dlužníka *případně přihlíží také k dalšímu provozování jeho obchodního závodu, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě svého majetku nebo provozu svého obchodního závodu pokračovat*.

V této fázi může být ovšem pro znalce velmi obtížné předjímat, zda a jakým způsobem bude přistoupeno k dalšímu pokračování provozu dlužníkovu závodu, neboť tato otázka závisí v případě prohlášení úpadku primárně na rozhodnutí věřitelů. V tomto ohledu tak autor této práce doporučuje, aby při posuzování hodnoty majetku dlužníka pro účely ověření jeho úpadku ve formě předlužení byla vždy určena jednak jeho likvidační hodnota, tak jeho výnosová (pokračující) hodnota.

Následným porovnáním těchto hodnot pak bude možné v případě úpadku dlužníka lépe vyhodnotit, jaká forma řešení úpadku dlužníka bude výhodnější, zda jeho reorganizace připadající v úvahu, bude-li jeho pokračující hodnota vyšší, popřípadě konkurs dlužníka, bude-li jeho likvidační hodnota vyšší.

V tomto ohledu se autor této práce ztotožňuje s názorem komentářové literatury spočívajícím v tom, že by bylo žádoucí postup stanovení hodnoty majetku dlužníka zpřesnit definováním dalších postupů a standardů ocenění hodnoty majetku dlužníka tak, jak tomu bylo v případě nově definované možnosti dlužníka prokázat platební schopnost dle § 3 odst. 3 InsZ.⁶⁴

2.3 Hrozící úpadek

Hrozící úpadek je definován v § 3 odst. 5 InsZ jako stav, kdy lze *se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas plnit podstatnou část svých dluhů*. K posouzení tohoto stavu je tedy potřeba porovnat předpokládanou výši dlužnickových dluhů a poměřit ji s jeho předpokládanými peněžními příjmy.

K podání insolvenčního návrhu v případě hrozícího úpadku je dle § 97 odst. 5 InsZ oprávněn pouze dlužník a dle § 98 odst. 1 InsZ neplatí v případě hrozícího úpadku povinnost dlužníka povinnost podat na sebe insolvenční návrh. Tento důsledek je odpovídající, neboť vymezení hrozícího úpadku v § 3 odst. 5 InsZ je velmi neurčitě definováno a je tak primárně na dlužníkovi, aby svoji aktuální situaci v tomto ohledu zvážil a vyhodnotil.

Na zvážení dlužníka je i okolnost, zda v případě určitých ekonomických problémů institutu hrozícího úpadku využije ke včasnému zahájení insolvenčního řízení a pokusí se v něm svoji situaci řešit sanačním formou, tedy jde-li o podnikatelský subjekt se ucházet o reorganizaci tak, jak bude dále vymezeno v textu této práce.

2.4 Shrnutí

Dle Tomáše Richtera je z hlediska ekonomického pojetí je možné stav úpadku obecně chápat jako stav kapitálové struktury korporace, kdy velikost dluhů přesáhne hodnotu

⁶⁴ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 37.

aktiv dané korporace.⁶⁵ Americký autor Thomas Jackson pak situaci formálně řešeného úpadku popisuje jako stav, kdy *dochází k fundamentální změně ve vlastnictví korporace*. Zatímco před úpadkem jsou podle něj *nositeli rozhodovací pravomoci společníci, okamžikem prohlášení úpadku tuto pravomoc ztrácejí ve prospěch věřitelů*.⁶⁶

V českém insolvenčním zákoně je pak z hlediska právního vymezení definován úpadek ve formě platební neschopnosti, anebo ve formě předlužení. Dále je v insolvenčním zákoně vymezen hrozící úpadek.

Úpadek ve formě platební neschopnosti, je možné označit jako *test likvidity, který poměřuje skutečnost, zda je dlužník schopen platit své závazky tak, jak se stávají splatnými, čili zda jeho likvidní aktiva postačují k úhradě jeho dluhů*.⁶⁷

Úpadek ve formě předlužení je pak možné označit jako *rozvahový test, který je možné obecně popsat jako insolvenční test, poměřující hodnotu dlužníkova majetku oproti výši jeho dluhů. Úpadek v tomto případě nastává, pokud hodnota majetku dlužníka nepostačuje k úhradě jeho dluhů*.⁶⁸

Hrozící úpadek pak představuje poměrně nejasně definovanou situaci, kdy je primárně na dlužníkovi zda tento institut využije k iniciaci insolvenčního řízení a přistoupí tak případně k řešení svých ekonomických problémů formální cestou prostřednictvím insolvenčního řízení.

Neosvědčení úpadku, vede k zamítnutí insolvenčního návrhu insolvenčním soudem dle § 143 odst. 1 InsZ a k zániku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení dle § 146 odst. 1 InsZ. Insolvenční řízení tedy za těchto okolností dále neprobíhá.

⁶⁵ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 91.

⁶⁶ JACKSON, T. H. The Logic and Limits of Bankruptcy Law. Cambridge (MA) : Harvard University Press, 1986, reprint Washington, D. C. : Beard Books, 2001, str. 101, citováno podle: RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 85.

⁶⁷ RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 90.

⁶⁸ RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 90.

Pro účely dalšího textu této práce bude její autor vycházet z předpokladu, že je úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka na základě pravidel uvedených této kapitole osvědčen a dojde tak u dlužníka k rozhodnutí o úpadku dle § 136 InsZ.

3 Podnikání dlužníka jako přípustnost reorganizace

Reorganizace je ze své podstaty způsobem řešení úpadku, který je určen podnikatelským subjektům. Základním a nepřekročitelným kritériem přípustnosti reorganizace je tedy vykonávání určité podnikatelské aktivity ze strany dlužníka. Vymezení pravidel pro nastavení tohoto kritéria, jejich podrobný rozbor a jejich aplikaci přináší tato kapitola.

Ustanovení § 316 odst. 2 InsZ definuje, že reorganizace je přípustným způsobem řešení *úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, který je podnikatelem*. Definici podnikatele obsahuje § 420 až § 421 ObčZ. Podle § 420 ObčZ je za podnikatele považována osoba, která *samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku*.

Ve smyslu § 421 odst. 1 ObčZ jde o subjekty *zapsané v obchodním rejstříku*, za podmínek stanovených dalšími právními předpisy. Dále pak jde dle § 421 odst. 2 ObčZ o osoby, které mají *k podnikání živnostenské anebo jiné oprávnění podle jiného zákona* (tedy o osoby s živnostenským oprávněním, podnikatelským oprávněním podle zvláštních právních předpisů, anebo osoby provozující zemědělskou výrobu zapsané do evidence podle zvláštního právního předpisu).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že reorganizace je přípustná pro dlužníka, který je podnikatelem, a může se jednat jak o právnickou osobu, tak o fyzickou osobu.

3.1 Vymezení obchodního závodu dlužníka v reorganizaci

Insolvenční zákon dále v § 316 odst. 2 InsZ definuje, že reorganizace se týká *dlužníkovu podniku*. Zde je třeba připomenout, že insolvenční zákon i přes rekodifikaci soukromého práva nadále setrvává na stávající terminologii a v tomto případě nadále pracuje s pojmem „podnik.“

V tomto ohledu bude dále třeba při legislativním vymezení přípustnosti a aplikace reorganizace dané pojmy překlenout, pracovat s pojmem odpovídajícím nové

soukromoprávní úpravě „obchodní závod dlužníka“ a vycházet z definice uvedené v § 502 ObčZ, podle které je obchodní závod *organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil, a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti*. Dále § 502 ObčZ stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že *závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu*.

Pro úplnost považuje autor za důležité poukázat na definici pojmu *majetek* a pojmu *jmění*, ze kterých výše uvedená definice vychází a jsou vymezeny v § 495 ObčZ. Pojem majetek je vymezen v § 495 ObčZ ve větě první jako *souhrn všeho, co osobě patří*. Jmění osoby pak dle § 495 ObčZ věta druhá *tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů*.

Definicí a vymezením obchodního závodu se musí při posouzení přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 2 zabývat i insolvenční soud. Jedním z prvních případů, kdy se touto věcí judikatura po rekodifikaci podrobně zabývá, je rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, který v nadstavbě nad výše uvedenou definici mimo jiné shrnul, že *podnik představuje složitý a velmi nestejnorodý předmět, dynamicky uspořádaný, účelově vytvořený celek tvořený různými součástmi. Jeho podstatou není jen hmotná složka podnikání, ale především podnikatelský nápad, resp. know-how či zkušenosti a informace zaměstnanců a jejich vedení umožňující dosahovat zisk, tedy nehmotné a osobní složky podnikání*.⁶⁹

Obchodní závod je ve smyslu definice uvedené v § 502 ObčZ vyčlenitelný odděleně mimo své majitele, což platí jak pro právnické, tak pro fyzické osoby.

U právnických osob je tato situace jednodušší, neboť zde je vymezení obchodního závodu a organizovaného souboru jmění zpravidla poměrně jednoznačné. Zároveň zde nevzniká pro dotčené společníky či akcionáře dodatečné riziko nad rámec zákonného ručení. Toto samozřejmě neplatí pro veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti, zde může být vnitřní uspořádání daných korporací, postavení společníků a jejich ručení specifické a při vymezení obchodního závodu bude třeba zohlednit

⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015, 3 VSPH 789/2015-A-36, ze dne 1. června 2015.

konkrétní uspořádání dané obchodní korporace. V těchto případech tedy budou částečně platit i specifika pro vymezení obchodního závodu fyzických osob uvedená níže.

U fyzických osob je situace složitější a vzhledem k výše uvedené definici, podle které se reorganizace týká „podniku dlužníka“, je zde třeba ve smyslu § 502 ObčZ podrobně vyčlenit organizovaný soubor jmění sloužící k provozování podnikatelské činnosti dlužníka. Z reorganizace by tak měly být vyloučeny dluhy nesouvisející s podnikáním, ale dlužníkovou spotřebou, obdobné by to mělo být i s jeho majetkem. Dojde-li ale v průběhu daného insolvenčního řízení k přeměně reorganizace dlužníka – fyzické osoby v konkurs dle § 363 InsZ, začne se aplikovat obecné pravidlo dané v § 205 InsZ vymezující majetkovou podstatu dlužníka a do příslušné majetkové podstaty bude zahrnut dle ustanovení § 205 a násl. InsZ i další majetek dlužníka, který původně v reorganizaci zahrnut nebyl, tedy například i majetek ze zaniklého společného jmění manželů, které by dle § 268 InsZ přeměnou reorganizace v konkurs automaticky zaniklo.

V případě, že by dlužník záměrně a excesivně převáděl majetek ze své podnikatelské činnosti do své soukromé sféry a následně se ocitl v úpadku, o jehož řešení by usiloval reorganizací, není zde naplněn poctivý záměr dlužníka dle § 326 InsZ, a pokud insolvenční soud tyto informace má, návrh na povolení reorganizace u takového dlužníka by měl jednoznačně z vlastní iniciativy zamítnout.

3.2 *Judikatura upřesňující vymezení podnikání dlužníka*

Vymezení přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 2 InsZ dále upřesňují i některá soudní rozhodnutí. Ve věci dlužníka HAGIBOR OFFICE BUILDING, a.s. například Městský soud v Praze konstatoval, že *reorganizace je přípustná pouze u subjektu - podnikatele, který reálně provozuje podnik (nebo obchodní závod), tj. vykonává na vlastní účet a odpovědnost soustavnou činnost za účelem dosažení zisku a má k dispozici „složky“ (aktiva, zaměstnance, know-how apod.), jejichž prostřednictvím tuto*

*činnost vykonává. Insolvenční soud v této věci dále dovodil, že subjekt bez majetku, který by mohl sloužit k podnikání, a bez zaměstnanců nemůže provozovat podnik.*⁷⁰

Daný dlužník – obchodní korporace HAGIBOR OFFICE BUILDING, a.s. žádnou výdělečnou činnost nevykonával a jeho činnost spočívala pouze ve vlastnictví určité směnky, kterou dlužník dosud neuplatnil a související pohledávku z titulu nedoplatku kupní ceny ani nezačal vymáhat. Pro účely vymezení přípustnosti reorganizace pak Městský soud v Praze dovodil, že *subjekt bez majetku, který by mohl sloužit k podnikání, a zaměstnanců nemůže provozovat podnik.*⁷¹

Na základě právního názoru Vrchního soudu v Praze, který se v této věci na základě odvolání dlužníka také již dříve vyjadřoval, pak Městský soud v Praze v této věci dále konstatoval, že *daný dlužník je již tři roky pouhou prázdnou schránkou vlastníci jednu pohledávku, nedisponuje ani žádným podnikatelským nápadem a know-how, přičemž nemá ani žádné kvalifikované zaměstnance, kteří by mohli svými nápady a zkušenostmi přispět k podnikání dlužníka.*⁷²

V daném případě tedy insolvenční soud vyložil ustanovení § 316 odst. 2 InsZ a dospěl k závěru, že vzhledem k uvedeným okolnostem úpadek dlužníka nelze řešit reorganizací, a proto dlužníkův návrh na povolení reorganizace zamítl a ve stejném usnesení na majetek dlužníka prohlásil konkurs.

Tento výklad ustanovení § 316 odst. 2 InsZ pro vymezení dlužníkovy podnikání ve vztahu k přípustnosti jeho reorganizace se dle zkoumání autora výše uvedeným usnesením Městského soudu v Praze ustálil a tento výklad Městského soudu v Praze byl využit i v dalších obdobných případech. Jako příklad lze uvést výrok Vrchního soudu v Praze, který jej použil a citoval ve svém usnesení⁷³ v odvolacím řízení k přípustnosti reorganizace dlužníka. Konkrétně šlo v tomto případě o reorganizaci dlužníka obchodní

⁷⁰ Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015-B-13, ze dne 28. července 2015.

⁷¹ Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015-B-13, ze dne 28. července 2015.

⁷² Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015-B-13, ze dne 28. července 2015.

⁷³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 76 INS 10547/2014, 1 VSPH 967/2015-B-129, ze dne 6. listopadu 2015.

korporace CLASIDES, a.s., a Vrchní soud v Praze posuzoval odvolání jednoho z věřitelů proti jinému usnesení Městského soudu v Praze, kterým došlo ke schválení reorganizačního plánu dlužníka.⁷⁴

Odvolací soud v této věci mimo jiné dovedl, že *předložený reorganizační plán neuvažuje s jakýmkoliv pokračováním činnosti dlužníkovy podniku a reorganizace je tak de facto toliko způsobem jeho likvidace a výmazu z obchodního rejstříku, je namístě závěr, že se navržená reorganizace dlužníkovy závodu nesouzní s cílem reorganizace (§ 316 InsZ)*. Odvolací soud v této věci mimo jiné dále shrnul, že *navržená reorganizace tedy z hlediska svého účelu nesměřuje k ozdravení závodu dlužníka ani k dalšímu pokračování ekonomické činnosti závodu dlužníka, ale jejím jediným obsahem je vymáhání pohledávek, což však lze učinit i v rámci konkursu*. Vzhledem k uvedenému pak Vrchní soud v Praze usnesení Městského soudu v Praze o schválení reorganizačního plánu dlužníka zrušil, věc vrátil k novému projednávání a důsledkem bylo zamítnutí reorganizačního plánu dlužníka a prohlášení konkursu.⁷⁵

3.3 Přípustnost reorganizace pro podnikatele fyzické osoby

Z podstaty definice reorganizace vyplývá, že reorganizace je přípustná i u fyzických osob – podnikatelů. Tuto skutečnost potvrzuje i důvodová zpráva k přijetí insolvenčního zákona,⁷⁶ která uvádí, že s ohledem na přípustnost reorganizace dle § 316 InsZ není u dlužníka, který je podnikatelem relevantní, *zda jde o osobu právnickou nebo fyzickou*. Nicméně skutečné nastavení pravidel procesu reorganizace dané jak insolvenčním zákonem, tak navazujícími právními předpisy použití tohoto procesu pro drobné podnikatele – fyzické osoby příliš nezohledňuje a neusnadňuje. Z tohoto důvodu se autor této práce na tuto problematiku dále zaměřuje a podrobně ji rozebírá v této podkapitole.

⁷⁴ Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 76 INS 10547/2014-B-104, ze dne 17. dubna 2015.

⁷⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 76 INS 10547/2014, 1 VSPH 967/2015-B-129, ze dne 6. listopadu 2015.

⁷⁶ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období).

V otázce nepřiměřených a složitých postupů povolení reorganizace pro fyzické osoby autor systematické mapování neprováděl, nicméně k potvrzení této úvahy lze uvést následující příklady složitých a komplexních pravidel: Požadavky na obsah návrhu na povolení reorganizace dle § 319 InsZ; požadavky na obsah reorganizačního plánu dle § 340 InsZ; možné způsoby provedení reorganizace dle § 341 InsZ; náležitosti reorganizačního plánu či zprávy o reorganizačním plánu a zprávy o plnění reorganizačního plánu dle § 14 až § 16 vyhlášky číslo 191/2017 Sb.⁷⁷

Diskutabilní otázkou v této souvislosti byla také otázka výše odměny insolvenčního správce v případě reorganizace. Dle původního znění vyhlášky číslo 313/2007 Sb.,⁷⁸ do její novelizace, bylo nejnižší pásmo pro odměnu insolvenčního správce v případě reorganizace nastaveno pro roční obrat dlužníka od 0 do 250 mil. Kč s měsíční odměnou správce ve výši 83 000 Kč.

Teprve vyhláškou číslo 398/2013 Sb.⁷⁹ s účinností od 1. ledna 2014 byla provedena novelizace vyhlášky číslo 313/2007 Sb. a dosavadní způsob výpočtu odměny insolvenčního správce byl přehodnocen tak, aby celý systém více motivoval insolvenční správce k co nejlepším hospodářským výsledkům dlužníka, a tím k co nejvyššímu poměrnému uspokojení věřitelů. Odměna insolvenčního správce při reorganizaci byla nově nastavena tak, že v prvním roce po rozhodnutí o povolení reorganizace je stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za poslední účetní období dlužníka předcházející insolvenčnímu návrhu. V následujících letech probíhající reorganizace je pak odměna správce stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za účetní období předchozího roku trvání dlužníkovy reorganizace.

⁷⁷ Vyhláška číslo 191/2017 Sb., ze dne 27. června 2017, o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky číslo 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů, dále vyhláška číslo 191/2017 Sb.

⁷⁸ Vyhláška číslo 313/2007 Sb., ze dne 22. listopadu 2007, o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, dále vyhláška číslo 313/2007 Sb.

⁷⁹ Vyhláška číslo 398/2013 Sb., ze dne 28. listopadu 2013, kterou se mění vyhláška číslo 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky číslo 488/2012 Sb.

Do přehledu vymezujícího výši odměn insolvenčního správce pak bylo přidáno ještě jedno, nejnižší pásmo obratu dlužníka, a to od 0 do 100 mil. Kč s měsíční odměnou 33 000 Kč. Zároveň bylo umožněno výši odměny insolvenčního správce v reorganizaci na základě schválení schůze věřitelů a se souhlasem insolvenčního správce modifikovat. Tímto krokem byl tedy dle názoru autora této práce stávající stav zhojen a výše odměn insolvenčních správců při reorganizaci dlužníků drobných podnikatelů přizpůsobena jejich ekonomickým možnostem.

Ani odborná literatura využití reorganizace fyzickými osobami nepředpokládá. Například autorka Jolana Maršíková ji vzhledem k její náročnosti a souvisejícím nákladům ve svém komentáři k insolvenčnímu zákonu považuje za *prakticky neproveditelnou*.⁸⁰

Co se týče skutečného využití reorganizace u fyzických osob, z vlastního šetření autora vyplynulo, že v průběhu let 2008-2017 byl návrh na povolení reorganizace u fyzických osob podán celkem ve 22 případech. Z podrobnějšího zkoumání těchto případů vyplývají mimo jiné následující zajímavá zjištění:

- Ve 13 případech šlo o insolvenční řízení, které inicioval věřitel, ve zbývajících devíti případech inicioval dané insolvenční řízení sám dlužník.
- V 21 případech podal návrh na povolení reorganizace sám dlužník, v jednom případě podal návrh na povolení reorganizace přihlášený věřitel.
- Co se týče časového hlediska, nejvyšší četnost návrhů na povolení reorganizace u dlužníků – fyzických osob byla zaznamenána v roce 2012 (osm případů), druhá nejvyšší pak v letech 2011 a 2014 (shodně čtyři případy). Naopak v letech 2008, 2010, 2013 a 2016 nebyl podán žádný návrh.

⁸⁰ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 677.

- Reorganizační plán byl předložen v 17 případech a vždy jej předložil sám dlužník, ve zbývajících pěti případech k předložení reorganizačního plánu nedošlo.
- V 12 případech byla řešením úpadku reorganizace dlužníka, ve zbývajících 10 případech byl na majetek dlužníka prohlášen konkurs.
- Z 12 případů povolených reorganizací byly čtyři následně přeměněny v konkurs, z nich byl v jednom případě konkurs již ukončen, ve zbývajících třech případech konkurs nadále probíhá.
- Z osmi případů povolených reorganizací, které nebyly přeměněny v konkurs, byla jedna úspěšně skončena (usnesením insolvenčního soudu o vzetí na vědomí splnění podstatných částí reorganizačního plánu dlužníka dle § 364 odst. 3 InsZ), zbývajících sedm reorganizací nadále probíhá.
- Z 12 případů povolených reorganizací byla v sedmi případech reorganizace povolena postupem dle § 148 odst. 2 InsZ⁸¹, ve dvou případech pak rozhodl o povolení reorganizace insolvenční soud na základě usnesení schůze věřitelů dle § 150 InsZ v kombinaci s § 316 odst. 5 InsZ, ve dvou případech byla reorganizace povolena insolvenčním soudem na základě § 328 InsZ v kombinaci s § 316 odst. 5 InsZ a v jednom zbývajícím případě byla reorganizace povolena insolvenčním soudem na základě § 328 InsZ v kombinaci s § 316 odst. 4 InsZ, neboť dlužník splňoval příslušná kritéria přípustnosti reorganizace.

Lze shrnout, že vzhledem k celkovému počtu návrhů na povolení reorganizace za roky 2008-2017 tvoří návrhy na povolení reorganizace u dlužníků fyzických osob 6,4 % všech návrhů na povolení reorganizace. Vzhledem k celkovému počtu reorganizací

⁸¹ Z toho v jednom případě nebyl postup insolvenčního soudu dle názoru autora správný, neboť dlužník předložil návrh na povolení reorganizace a reorganizační plán přijatý věřiteli později než insolvenční návrh, podmínky pro povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ tak nebyly splněny a měl následovat postup dle § 149 InsZ (srov. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 57 INS 12060/2011-A-20, ze dne 26. října 2011).

povolených v letech 2008-2017, pak tvoří povolené reorganizace fyzických osob 6,6 % všech povolených reorganizací.

Na základě uvedených údajů dochází autor této práce k závěru, že ze strany fyzických osob podnikatelů je určitý zájem o řešení jejich úpadku reorganizací a ta je jako způsob řešení úpadku z jejich strany také využívána.

Vzhledem k uvedenému ale autor této práce dochází k závěru, že současné nastavení nelikvidačního způsobů řešení úpadku v ČR není pro tuto nemalou skupinu dlužníků optimální. Této skupině dlužníků bylo sice postupnými modifikacemi prostřednictvím novelizací insolvenčního zákona umožněno řešit jejich úpadek i oddlužením avšak stále za poměrně přísných podmínek.⁸²

Zároveň se mohou fyzické osoby podnikatelé ucházet o možnost řešení úpadku reorganizací, nicméně jak bylo uvedeno, aplikace stávajících pravidel reorganizace na tyto případy je velmi komplikované a velmi málo využívána.

Důsledkem neúspěchu dlužníka fyzické osoby podnikatele, ucházejícího se buď o oddlužení, nebo o reorganizaci, je pak vždy konkurs, který je jako způsob řešení úpadku svými důsledky pro tuto skupinu osob velmi zatěžující a sanační způsob řešení úpadku pro fyzické osoby – podnikatele je tak v ČR velmi těžko dostupný.

Autor si je vědom, že tuto problematiku by bylo třeba podrobit hlubšímu rozboru, který je však nad rámec vymezeného tématu práce, vzhledem k uvedeným závěrům ale autor dává zákonodárcům ke zvážení zavedení samostatného postupu nelikvidačního způsobu řešení úpadku dlužníků fyzických osob podnikatelů, který by obsahoval určité prvky oddlužení, avšak byl by pod daleko větší kontrolou ze strany věřitelů, jako tomu je v případě reorganizace. Určitý návrh řešení podobných situací přináší ve své stati

⁸² Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období). Oddlužení pro podnikatele nebylo na základě znění insolvenčního zákona účinného od 1. ledna 2008 umožněno vůbec, ačkoliv prvotní návrh insolvenčního zákona předložený Poslanecké sněmovně PČR v roce 2005 využití oddlužení drobnými podnikateli předpokládal automaticky.

například Tomáš Richter a jím navržený postup by mohl být aplikovatelný i v těchto případech.⁸³

3.4 Judikatura upřesňující vymezení podnikání dlužníka – fyzické osoby

Přípustností reorganizace dle § 316 odst. 2 InsZ se judikatura zabývá i v případě podnikatele – fyzické osoby.

V případě dlužnice Dagmar Motyčkové Nejvyšší soud ČR vyložil, že *lze připustit i reorganizaci podniku dlužníka – fyzické osoby, jenž v době rozhodování o návrhu na povolení reorganizace „nepodniká“*⁸⁴. Kritériem přípustnosti reorganizace v tomto případě ale je skutečnost, zda v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o návrhu na povolení reorganizace, *má dlužník (při splnění dalších předpokladů vymezených insolvenčním zákonem) podnik, jehož provoz lze reorganizací zachovat (ve smyslu pokračování v provozu podniku nebo znovuoobnovení provozu podniku)*.⁸⁵

Toto stanovisko Nejvyšší soud ČR zdůvodnil tím, že s přihlédnutím k nastavené charakteristice „podnikatele“ na základě živnostenského oprávnění, nelze u dlužníka - fyzické osoby, který má živnostenské oprávnění, na jehož základě „nepodniká“ a nachází se v úpadku nebo mu úpadek hrozí, vyloučit situaci, že dlužník pouze přeruší nebo dočasně ukončí podnikatelskou činnost (tak, že stále má živnostenské oprávnění, na jehož základě ale dočasně „nepodniká“) do doby, než se vyjasní jeho status v insolvenčním řízení, což tedy nevylučuje přípustnost jeho reorganizace dle § 316 odst. 2 InsZ.

Nejvyšší soud ČR ve stejném usnesení kromě výše uvedeného stanoviska dále dovodil, že v případech, kdy dlužník - fyzická osoba, *který má živnostenské oprávnění, na jehož základ již „nepodniká“, nemá ani podnik, jenž by mohl být reorganizován, je*

⁸³ Srov. RICHTER, T., Chybějící článek řetězu: podpora neformální restrukturalizace v českém insolvenčním právu, Obchodněprávní revue, č. 11-12/2014, str. 311.

⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPA 56 INS 21027/2011, 29 NSČR 50/2013-B-38, ze dne 30. června 2015.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPA 56 INS 21027/2011, 29 NSČR 50/2013-B-38, ze dne 30. června 2015.

*reorganizace dle § 316 odst. 2 InsZ nepřipustná.*⁸⁶ Tuto situaci nejvyšší soud přirovnává k situaci popsané v § 316 odst. 3 InsZ, podle kterého je nepřipustná reorganizace právnické osoby, která je v likvidaci proto, že její činnost směřuje k zániku (k likvidaci), takže i zde se jedná o „*podnik*“, *jenž není způsobilý reorganizace.*⁸⁷

V daném konkrétním případě dlužnice Dagmar Motyčková avizovala, že nepodniká ani nebude podnikat, nicméně prostřednictvím reorganizace navrhovala řešit svůj úpadek, který byl způsoben dluhy z jejího předchozího podnikání. Insolvenční soud tedy shledal reorganizaci dlužnice jako nepřipustnou dle § 316 odst. 2 InsZ a na majetek dlužnice prohlásil konkurs.

Dalším důležitým prvkem v této věci je skutečnost, že výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice Dagmar Motyčkové ze dne 30. června 2015 odkazuje na dřívější usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice Marie Homolové. Tato dlužnice se domáhala řešení svého úpadku oddlužením, nicméně soud dovodil, že jde ve smyslu § 389 odst. 1 InsZ (v tehdejšímu znění)⁸⁸ o podnikatelku, pro kterou není oddlužení přípustné.

Daný případ se sice týkal povolení oddlužení, Nejvyšší soud ČR ale v tomto usnesení poskytl i určitou interpretaci k ustanovení § 316 odst. 2 InsZ. Nejvyšší soud ČR totiž v této věci interpretoval, *že slovní spojení užitá v § 389 odst. 1 insolvenčního zákona je protipólem k ustanovení § 316 odst. 2 InsZ, vymezujícím, že „reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem“, s dodatkem (v části věty za středníkem), že „reorganizace se týká jeho podniku“.*⁸⁹ Toto stanovisko Nejvyšší soud dále zdůvodnil tím, *že dlužník, který fakticky přestal podnikat, tím o svůj „podnik“ ještě nepřichází (ten pouze jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek*

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPA 56 INS 21027/2011, 29 NSČR 50/2013-B-38, ze dne 30. června 2015.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPA 56 INS 21027/2011, 29 NSČR 50/2013-B-38, ze dne 30. června 2015.

⁸⁸ Tehdy účinné ustanovení § 389 odst. 1 InsZ: Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A-59, ze dne 21. dubna 2009.

*podnikání ve smyslu § 5 odst. 1 obch. zák. zůstává zakonzervován podle stavu ke dni ukončení podnikatelské činnosti).*⁹⁰

Zde je třeba zmínit, že ustanovení § 389 odst. 1 InsZ, bylo v mezidobí upraveno a definice podnikatelské činnosti dlužníka pro účely povolení jeho oddlužení byla judikaturou zpřesněna a později dokonce novelizována a pozměněna. Problematika oddlužení není předmětem zkoumání autora, avšak pro účely zkoumané problematiky je relevantní, a dle názoru autora velmi podstatné, že závěry z usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice Marie Homolové ze dne 21. dubna 2009, ve vztahu k reorganizaci zůstávají aktuální, neboť byly potvrzeny usnesením Nejvyššího soudu ČR ve věci dlužnice Dagmar Motyčkové ze dne 30. června 2015, které na něj přímo odkazuje. Z tohoto lze dovodit, že výklad ustanovení § 316 odst. 2 InsZ ve věci přípustnosti reorganizace dlužníka s ohledem na vymezení jeho podnikatelských aktivit zůstal z pohledu judikatury Nejvyššího soudu ČR konzistentní i po rekodifikaci soukromého práva v ČR, tedy i po úpravě definice podnikání uvedené nyní v ObčZ.

3.5 Shrnutí

Ve věci přípustnosti reorganizace dlužníka s ohledem na jeho podnikatelské aktivity je možné shrnout a zdůraznit, že podnikání dlužníka je jedním z hlavních a nepřekročitelných kritérií přípustnosti reorganizace dle § 316 InsZ.

Pro přípustnost reorganizace ale není směrodatná a rozhodující aktuální podnikatelská aktivita dlužníka, respektive jeho formální status v době rozhodování o jeho úpadku a způsobu jeho řešení v příslušném veřejném rejstříku. Reorganizace je totiž přípustná i v případě přerušení či dočasného pozastavení podnikatelských aktivit dlužníka. Relevantní je zde skutečnost, zda je další podnikatelská aktivita dlužníka možná, dlužník další podnikatelskou aktivitu předpokládá a existuje obchodní závod dlužníka způsobilý reorganizace.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A-59, ze dne 21. dubna 2009.

Protipólem k tomuto pravidlu bylo (dřívější) kritérium pro povolení oddlužení, kde bylo třeba, aby dlužník nebyl podnikatelem a zároveň neměl žádné dluhy z podnikání. Obě podmínky tedy musely být splněny kumulativně.

Pro účely reorganizace a posouzení její přípustnosti dle § 316 odst. 2 InsZ není rozhodující, zda jde o podnikatele – právnickou osobu, anebo o podnikatele – fyzickou osobu a reorganizace je tak ze své definice přípustná pro podnikatele – právnické osoby i pro podnikatele – fyzické osoby. Insolvenční zákon ani současná právní praxe tak nevylučují ani reorganizaci drobných podnikatelů (osob samostatně výdělečně činných). Reorganizace fyzických osob je sice prakticky poměrně obtížně proveditelná, nicméně insolvenční zákon toto řešení umožňuje a z vlastního zkoumání autora vyplývá, že několik takovýchto reorganizací skutečně úspěšně probíhá.

4 Subjekty vyloučené z reorganizace

Jak bylo popsáno v předchozí kapitole, reorganizace je ze své podstaty definována jako způsob řešení úpadku podnikatelských subjektů. Aby došlo k dodržení tohoto principu, měly by být tedy z přípustnosti reorganizace naopak vyloučeny subjekty, které podnikatelskou činnost ukončují, případně úpadek ukončení jejich činnosti bezvýhradně způsobí. Tyto situace mající vliv na nepřípustnost reorganizace postihuje ustanovení § 316 odst. 3 InsZ, které vymezuje nepřípustnost reorganizace obecně pro dlužníky, kteří jsou právníckými osobami v likvidaci, případně pro dlužníky, kteří jsou oprávnění k obchodování na určitých trzích, a úpadek dlužníka se s rolí obchodníka na daných trzích vylučuje. Nepřípustnost reorganizace pro určité skupiny dlužníků shrnuje tato kapitola.

Pro úplnost je třeba dodat, že reorganizace není přípustná ani v případě dlužníků uvedených v § 368 odst. 3 InsZ (tedy mimo jiné bank, spořitelních a úvěrových družstev) a dlužníků uvedených v § 379 odst. 3 InsZ (tedy pojišťoven a zajišťoven). U těchto dlužníků se při řešení úpadku předpokládá využití jiných postupů.

Z povahy věci zároveň vyplývá, že reorganizace není přípustná ani u subjektů, u kterých není přípustné insolvenční řízení, neboť jsou obecně vyňaty z působnosti insolvenčního zákona na základě § 6 odst. 1 a odst. 2 InsZ.

4.1 Dlužníci v likvidaci

Co se týče přípustnosti samotné reorganizace, podle § 316 odst. 3 InsZ reorganizace není mimo jiné přípustná, *je-li dlužníkem právnícká osoba v likvidaci*.

Likvidací právnícké osoby je proces upravený v § 168 a násl. ObčZ a § 93 a násl. ZOK, který vede k jejímu zániku a výmazu z příslušného veřejného rejstříku. Účelem likvidace dle § 187 ObčZ *je vypořádat majetek zrušené právnícké osoby, vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace a právnícká osoba vstupuje do likvidace dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou*. Tento postup může být výsledkem samostatného rozhodnutí daného subjektu, či nařízen za

daných předpokladů soudem, v obou případech se ale tento proces logicky neslučuje s účely, které předpokládá procedura reorganizace.

4.2 Dlužníci oprávnění k obchodování s cennými papíry či na komoditních burzách

Reorganizace, podle § 316 odst. 3 InsZ není také přípustná, je-li dlužníkem *obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu*.

Přípustnost reorganizace je tedy dále insolvenčním zákonem vyloučena také u osob poskytujících služby jako obchodník s cennými papíry na základě povolení České národní banky (podle zvláštní úpravy dané zákonem číslo 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů).

Co se týče vymezení osob oprávněných k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu, jde o osoby vymezené dle § 21 odst. 1 zákona číslo 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů, tedy osoby, které jsou členy komoditní burzy dle § 17 odst. 1 písm. a) a písm. c) tohoto zákona, dále jiné osoby, pokud mají oprávnění k výrobě nebo zpracování zboží, jež je předmětem burzovních obchodů, a nebo k obchodu s ním a ke službám, jež s obchodováním s tímto zbožím souvisejí, a obdrží vstupenku na burzovní shromáždění, a konečně právnické osoby zřízené zákonem za účelem regulace trhu komodit nebo vytváření a ochrany hmotných rezerv.⁹¹

Důvodem tohoto omezujícího opatření je skutečnost, že činnosti obchodníků s cennými papíry a obchodníků na komoditní burze jsou poměrně specifické a řešení jejich případných úpadků je potřeba upravit a provést se specifickým přístupem. Hlavním důvodem pro tento postup je dále skutečnost, že po naplnění znaku úpadku u těchto subjektů *není možné pokračovat v jejich činnosti, neboť u nich již není záruka*

⁹¹ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1169.

*vypořádání dluhů vzniklých z burzovních obchodů ani záruka čistoty*⁹² (myšleno transparentnosti a nejlepšího zájmu) jejich dalšího burzovního obchodování. Dalším důvodem tohoto opatření je i skutečnost, že účastník burzovního obchodu, u nějž je prohlášen úpadek, není dle § 22 odst. 1 písm. b) zákona číslo 229/1992 Sb., o komoditních burzách, vyloučen z obchodování na burze, a to dokud na jeho majetek není prohlášen konkurs. Insolvenční zákon narovnává tuto situaci právě nepřipustností reorganizace pro tyto subjekty, neboť je tím umožněno spojit automaticky usnesení o úpadku těchto osob s usnesením o prohlášení konkursu na jejich majetek dle § 148 odst. 1 InsZ.

4.3 Judikatura

Překážka přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 3 InsZ pro všechny vymezené případy je nepřekročitelná a rozhoduje-li insolvenční soud o návrhu na povolení reorganizace u dlužníků, kde je tato překážka porušena, rozhodne automaticky o způsobu řešení daného dlužníka konkursem.

Tento závěr dovedl v jednom ze svých rozhodnutí Nejvyšší soud ČR, který k tomuto mimo jiné explicitně potvrdil, že v případě, kdy je dlužník *podnikatelem, kterého z reorganizace vylučuje úprava obsažená v § 316 odst. 3 InsZ, lze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu*.⁹³

U právnických osob v likvidaci je způsob řešení jejich úpadků konkursem logickým východiskem vzhledem k ukončování jejich činnosti. U obchodníků s cennými papíry nebo osob oprávněných k obchodování na komoditní burze je prohlášení konkursu také jediným východiskem a prohlášením konkursu dojde rovnou automaticky k diskvalifikaci těchto osob z dalších obchodů.

⁹² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009.

⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011.

Z dosavadní judikatury pak dále vyplynulo výkladové upřesnění spočívající v tom, že ve věci přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 3 InsZ je relevantní pouze okamžitý status dlužníka v době posuzování návrhu na povolení jeho reorganizace. Povaha činnosti, ze které vznikly dluhy vedoucí k naplnění kritérií pro stav úpadku, zde není relevantní. Vrchní soud v Olomouci totiž v jednom z rozhodnutí týkajícím se přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 3 InsZ dovodil, že *jazykový výklad ustanovení § 316 odst. 3 InsZ nevede k závěru, že při posuzování přípustnosti reorganizace je třeba přihlížet i k důvodu vzniku převážné části závazků (dluhů) dlužníka, které mají být vypořádány při řešení jeho úpadku.*⁹⁴ Na základě tohoto rozhodnutí je tedy dovozeno, že účelem úpravy § 316 odst. 3 InsZ není vyloučit z reorganizace osoby, které byly oprávněny k obchodování na komoditní burze, avšak v době rozhodování toto oprávnění již pozbyly. Relevantní zde není ani fakt, že převážná část jejich dluhů v souvislosti s jejich obchody na burze vznikla.

Odvolací soud v této věci také zkoumal analogii s ustanovením § 389 odst. 1 InsZ, které vymezuje přípustnost určité skupiny dlužníků podat návrh na povolení oddlužení a také vymezuje negativně fyzické osoby, u nichž je přípustné oddlužení jejich statusem (dlužník, který není podnikatelem). K analogii tohoto výkladu se situací dle § 316 odst. 3 InsZ totiž dospěl v této věci v prvním stupni insolvenční soud a touto skutečností mimo jiné odůvodnil své rozhodnutí o způsobu řešení úpadku daného dlužníka konkursem, v situaci, kdy dlužník kritérium nepřípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 3 InsZ již nesplňoval svým okamžitým statusem, ale z dané předchozí činnosti mu zbyly pouze určité dluhy.⁹⁵

Vrchní soud v Olomouci avšak při posuzování odvolání proti tomuto rozhodnutí dovodil, že nelze činit analogický výklad mezi podmínkami řešení spotřebitelského úpadku a podnikatelského úpadku, neboť ekonomický cíl obou institutů je odlišný a vyhověl tak v tomto smyslu odvolací námitce dlužníka. Usnesení soudu prvního stupně

⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009.

⁹⁵ Srov. Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009-B-11, ze dne 27. března 2009.

o tom, že je v daném případě reorganizace dle § 316 odst. 3 InsZ nepřipustná zrušil a ponechal pravomoc rozhodnutí o způsobu řešení úpadku věřitelům.

Ke vztahu mezi oddlužením a reorganizací pak Vrchní soud v Olomouci v této věci dále dovodil, že cílem oddlužení je poskytnout dlužníkovi - nepodnikateli benefit v tom, *že se jako spotřebitel, po alespoň částečném uspokojení svých věřitelů, vrátí do běžného ekonomického života*.⁹⁶ Principiálně by tedy podle Vrchního soudu v Olomouci dlužníkům nemělo být v oddlužení umožněno vypořádat dluhy pocházející z podnikání. Tento princip platí doposud. Ačkoliv je totiž oddlužení podnikatelů na základě novely insolvenčního zákona účinné od 1. 1. 2014⁹⁷ již umožněno, oddlužit jeho dluhy pocházející z jeho podnikání lze stále jen za předpokladu, že s tímto postupem budou jednotliví věřitelé výslovně souhlasit.

V případě reorganizace je pak podle Vrchního soudu v Olomouci hlavním cílem *zachování dlužníka jako produkčního subjektu na trhu se současným co nejvyšším a zároveň poměrným uspokojením věřitelů*.⁹⁸

4.4 Shrnutí

Kritérium přípustnosti, respektive nepřipustnosti reorganizace pro určité subjekty je možné shrnout tak, že subjektům, které vstoupily do procesu likvidace a dalším určitým skupinám dlužníků je reorganizace odepřena dle § 316 odst. 3 InsZ automaticky na základě jejich statusu. Relevantní je okamžitý status dlužníka v době posuzování návrhu na povolení jeho reorganizace a u dlužníků, kde je tato překážka naplněna, rozhodne insolvenční soud automaticky o způsobu řešení daného dlužníka konkursem. Je-li to možné, toto rozhodnutí učiní již spolu s rozhodnutím o úpadku dlužníka. V případech, kdy je relevantní skutečnost způsobující nepřipustnost reorganizace dlužníka insolvenčnímu soudu osvědčena později, tedy po rozhodnutí o úpadku dlužníka, ale

⁹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009.

⁹⁷ Zákon číslo 294/2013 Sb.

⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009.

například i po rozhodnutí o povolení reorganizace dlužníka, měl by insolvenční soud kdykoliv bez dalšího automaticky rozhodnout o způsobu řešení úpadku daného dlužníka konkursem.

Tento závěr potvrzuje i odborná literatura, která uvádí, že *přestože ustanovení § 316 odst. 3 InsZ není taxativní, nemůže být sporu o tom, že je z gramatického hlediska jednoznačné a u určitých subjektů přípustnost reorganizace výslovně vylučuje, jediným možným řešením úpadku je tak konkurs*.⁹⁹

Možnost využít reorganizace není odepřena subjektům, které určitý status podle § 316 odst. 3 InsZ sice měly, ale tento status v době do rozhodování o úpadku pozbyly. Relevantní v tomto případě není ani skutečnost, že většina dluhů daného úpadce pochází právě z podnikatelské činnosti spadající pod nepřipustný status. Tento přístup ustálila výše uvedená judikatura, která v souhrnu dovodila, že *není důvod odeprít možnost reorganizace takovému dlužníkovi a především jeho věřitelům, pokud existuje předpoklad, že dlužník může v budoucnu uhradit svoje dluhy nebo jejich významnou část jinou svojí podnikatelskou činností*.¹⁰⁰

Dále v této souvislosti vyvstává otázka, zda ustanovení § 316 odst. 3 InsZ postihuje všechny situace, kdy mohou podnikatelské subjekty ucházející se o reorganizaci podnikatelskou činnost ukončovat. Pokud by totiž v rámci reorganizace mělo dojít například k prodeji dlužníkovy obchodního závodu anebo k fúzi dlužníka (nejde-li o nástupnickou společnost), v rámci těchto kroků také dojde k ukončení činnosti dlužníka. Takováto reorganizace ale dle názoru autora této práce může proběhnout a tyto kroky nejsou v rozporu s ustanovením § 316 odst. 3 InsZ, naopak je jako jeden z možných způsobů provedení reorganizace předpokládá i ustanovení § 341 odst. 1 InsZ. Takový způsob provedení reorganizace by ale měl vždy pečlivě vyhodnotit insolvenční soud a posoudit jeho okolnosti, zejména jeho poctivý záměr.

⁹⁹ HAVEL, B., KOLEŠÁR, P. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue, číslo 7/2011, str. 202.

¹⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009.

5 Přípustnost reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka

Jednou ze základních otázek souvisejících s procesem reorganizace dlužníka je otázka, kdo o reorganizaci konkrétního dlužníka rozhodne. Na tuto otázku dávají odpověď principy a postupy vedoucí k povolení reorganizace dlužníka popsané v následujících kapitolách, zejména v částech popisujících rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace. Na tuto otázku ovšem navazuje i další otázka, která v průběhu insolvenčního řízení časově předchází, a to otázka, kteří dlužníci mají mít možnost se o reorganizaci vůbec ucházet. Kromě logických či administrativních opatření omezujících přípustnost reorganizace, které jsou popsány v předchozích kapitolách, je vymezení přípustnosti reorganizace podle české právní úpravy postaveno na sadě dvou ekonomických kritérií. Jejich nastavení vychází z určitých ekonomických předpokladů a jejich primárním cílem je zajištění ekonomické efektivnosti celého procesu reorganizace. Nastavení ekonomických kritérií přípustnosti reorganizace přibližuje tato kapitola.

Nejvýznamnější a nejpodstatnější pravidlo pro přípustnost reorganizace je tzv. *kvantitativní kritérium*¹⁰¹ přípustnosti reorganizace. Toto pravidlo je upravené v § 316 odst. 4 InsZ a definuje pozitivním způsobem okruh dlužníků, u kterých je přípustné řešení jejich úpadku anebo hrozícího úpadku reorganizací. Podle současného nastavení dává toto pravidlo možnost automaticky se ucházet o způsob řešení úpadku reorganizací dlužníkům, kteří dosahují obratu alespoň 50 mil. Kč nebo zaměstnávají alespoň 50 zaměstnanců.

5.1 *Motivy vedoucí k zavedení pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka*

Pravidlo přípustnosti reorganizace na základě kvantitativního kritéria je založeno na úvaze, že menší obchodní závod dlužníka zpravidla nemá sám o sobě tzv. pokračující (going concern) hodnotu odlišnou od hodnoty lidského kapitálu zakladatele (a má

¹⁰¹ Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období).

zpravidla též jediného manažera a vlastníka), anebo že by takovýto obchodní závod vykazoval tak významnou specifitu, díky které by jeho reorganizace byla výnosnější než prodej majetku po částech.¹⁰²

Důsledkem této úvahy je tedy závěr, že s klesající velikostí obchodního závodu klesá pravděpodobnost možnosti efektivního využití reorganizace a z automatické možnosti využití reorganizace je tak vhodné menší subjekty vyloučit.

Kvantitativní kritérium vstupu do reorganizace je tak naopak pro subjekty splňující daná kritéria určitou pojistkou spočívající v tom, že nemusí vynakládat nadměrné úsilí a hledat dodatečné postupy a cesty, jak se o reorganizaci ucházet, neboť u těchto subjektů existuje větší pravděpodobnost, že reorganizace může zdárně proběhnout a zároveň může mít i nezanedbatelný ekonomický a sociální přínos a možnost reorganizace je u nich připuštěna automaticky.¹⁰³

Český zákonodárce vyšel při konstrukci ustanovení § 316 odst. 4 InsZ z tohoto úsudku a dává automatickou možnost ucházet se o reorganizaci pouze dlužníkům, kteří dané kritérium splňují a dlužníkům nesplňujícím toto kritérium automatickou možnost využít reorganizace nenabízí.

Podle samotné důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu má takto nastavené kritérium za cíl omezit uplatnění tohoto institutu na subjekty, *u kterých lze - i s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem - nejspíše očekávat zdárný průběh reorganizace.*¹⁰⁴

Šlo především o zkušenosti ze Spojených států amerických, kde tamější empirické studie zpracované na vzorku podání na zahájení reorganizace dle kapitoly 11 amerického úpadkového zákona United States Bankruptcy Code (USBC) především

¹⁰² Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 420.

¹⁰³ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 420.

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období).

autory Elizabeth Warren a Jay L. Westbrook¹⁰⁵ a dále autory Edward R. Morrison a Douglas G. Baird¹⁰⁶ potvrzují, že u malých dlužníků bylo použití stávající podoby kapitoly 11 problematické.¹⁰⁷

Obdobné studie ze Spojených států amerických zároveň poukazují na to, že například *korporace s ročním obratem minimálně 100 mil. amerických dolarů mají dvakrát větší šanci přežít reorganizační proces než korporace s obratem 25 mil.*¹⁰⁸ Jan Švoma k tomuto dále uvádí, že *vysoké náklady na restrukturalizační poradenství rozpouštějí menší firmy v malém obratu, souvisejícím faktorem je malá hloubka vlastního managementu, profesionální kapacity specialistů firmy, kteří se mohou restrukturalizací výlučně zabývat.*¹⁰⁹

Americká úprava ale nebyla převzata doslovně, česká úprava reorganizace vykazuje oproti americké odlišnosti mimo jiné v otázce zahájení řízení či kontroly nad ním. V americké úpravě je to především soudce, kdo rozhoduje o povolení reorganizace či její případnou přeměnu v konkurs a to na základě důkladného prozkoumání situace daného úpadce. Kontrolu nad obchodním závodem pak má v průběhu reorganizace dlužník. Hlavním cílem amerického procesu reorganizace je pak uspokojení věřitelů z pokračující činnosti dlužníka.¹¹⁰

¹⁰⁵ Srov. WARREN, E., WESTBROOK, J. L., Financial Characteristics of Businesses in Bankruptcy (January 2000). American Bankruptcy Law Journal. [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://ssrn.com/abstract=194750>.

¹⁰⁶ Srov. MORRISON, E. R., BAIRD, D. G., Serial Entrepreneurs and Small Business Bankruptcies, 2005, Columbia University, [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://doi.org/10.7916/D83J3CGF>.

¹⁰⁷ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 420.

¹⁰⁸ Srov. GAUGHAM, P. A. Mergers, Acquisitions and Corporate Restructurings. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2011. str. 454.

¹⁰⁹ ŠVOMA, J. Úspěšná reorganizace nebo z bláta do louže? Několik kritických postřehů k reorganizaci v rámci kapitoly 11 konkurzního zákona In: SMRČKA, Luboš, ŠPIČKA, Jindřich (ed.). Sborník z mezinárodní vědecké konference. Insolvence 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2015, str. 97.

¹¹⁰ Srov. RANDÁKOVÁ, M., a kol., Current Issues of Reorganization Process in the Czech Republic, Journal of Economics, Business and Management. Vol. 2, No. 1. February 2014 str. 69.

Určitou inspirací pro českou reorganizaci byly i jiné právní řády, například německý insolvenční řád z 5. října 1994 (InsO). Německá úprava se ale také sama inspirovala úpravou americkou, avšak *v porovnání s americkou úpravou není tak silně orientována na dlužníka¹¹¹ a dává rozhodnout o způsobu řešení úpadku věřitelům, přičemž toto rozhodnutí je ale přijímáno prostou většinou pohledávek hlasujících věřitelů.¹¹²*

Jak bylo uvedeno výše, v případě českého insolvenčního zákona pak byl za samotná kritéria automatické přípustnosti reorganizace zákonodárcem stanoven ukazatel obratu anebo počtu zaměstnanců.

Komentářová literatura k tomuto shrnuje, že zatímco ukazatel obratu je ve vztahu k vymezení velikosti dlužníkovy závodu relativně objektivním měřítkem, kritérium počtu zaměstnanců může být ve vztahu k velikosti dlužníkovy závodu irelevantní, neboť tento ukazatel silně závisí na oboru podnikání.¹¹³ Autor se v tomto ohledu nicméně domnívá, že ačkoliv je kritérium obratu průkaznější, je i ukazatel počtu zaměstnanců dlužníka relevantní faktorem a oba ukazatele mají pro určení rozsahu podnikatelských aktivit dlužníka a posouzení přípustnosti jeho reorganizace opodstatněný význam.

5.2 Nastavení velikosti jednotlivých kritérií

Kromě konkrétního vymezení samotného pravidla pro automatickou přípustnost reorganizace je stejně tak důležité i nastavení konkrétní hodnoty jednotlivých dílčích ukazatelů, ze kterých princip přípustnosti vychází.

Nastavení kritérií přípustnosti reorganizace v původním nenovelizovaném znění vycházelo z empirického výzkumu, který zpracoval s pomocí údajů o úpadcích

¹¹¹ KUPEC, O., Zkušenosti z Německa s reorganizací v rámci insolvenčního řízení, *Ekonomika a management*, 2011, roč. 5, č. 3.

¹¹² RICHTER, T., Reorganizace podle nového insolvenčního zákona, *Noviny pro KONKURS A VYROVNÁNÍ* č. 5/2006, str. 12.

¹¹³ Srov. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1207.

v řízeních podle zákona o konkursu a vyrovnání Jan Klimeš.¹¹⁴ V návaznosti na výzkum tohoto autora vyplynulo, že kvantitativní brána dle § 316 InsZ propustí do reorganizace přibližně 8 až 9 % úpadců. To byl patrně z pohledu zákonodárce při pouhém teoretickém srovnání s 0,2 % podílem vyrovnání uskutečněných v procesním režimu zákona o konkursu a vyrovnání odpovídající poměr.¹¹⁵

Pravidla pro automatickou přípustnost reorganizace zároveň doznala v průběhu účinnosti insolvenčního zákona některých úprav.

Již při tvorbě této právní úpravy bylo cílem zákonodárce nastavit kritéria přípustnosti reorganizace tak, aby pro povolení reorganizace postačovalo splnění jen jedné z uvedených podmínek, tedy aby stačilo, že buď obrat dlužníka anebo počet zaměstnanců dosáhne určité hranice. Text čtvrtého odstavce ve znění obsaženém v původně schváleném znění insolvenčního zákona ale vyzníval opačně, a při jeho aplikaci by tak bylo třeba splnit obě podmínky kumulativně, což by okruh dlužníků, kterým měla být reorganizace přípustná automaticky, výrazně snižovalo.¹¹⁶ Teprve novela insolvenčního zákona přijatá s účinností od 1. ledna 2008¹¹⁷ upravila text insolvenčního zákona tak, aby splňoval původní ekonomické propočty a představy zákonodárců.

Další diskuse ohledně nastavení kritérií přípustnosti reorganizace přinesla až příprava jedné z nejvýznamnějších novel, která byla zároveň nejrozsáhlejší novelizací insolvenčního zákona a nabyla účinnosti k 1. lednu 2014.¹¹⁸ Cílem této novelizace bylo reagovat na stávající, již několikaleté zkušenosti s aplikací insolvenčního zákona a realizovat rozsáhlejší úpravu reagující na dosavadní problematická místa při jeho aplikaci v praxi. Pro účely zpracování této novely realizovalo Ministerstvo

¹¹⁴ Srov. KLIMEŠ, J. Bankrot: teorie, česká úprava a praxe. Diplomová práce na Institutu ekonomických studií FSV UK Praha, 2004, str. 65, 66.

¹¹⁵ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. s. 420.

¹¹⁶ Text § 316 odst. 4 InsZ v původně schváleném znění byl následující: Reorganizace není též přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu nedosáhl alespoň částku 100 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník méně než 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru.

¹¹⁷ Zákon číslo 296/2007 Sb.

¹¹⁸ Zákon číslo 294/2013 Sb.

spravedlnosti ČR jako předkladatel příslušného legislativního návrhu dokonce i rozsáhlou konzultací mezi odbornou veřejností a dalšími dotčenými subjekty.

Nastavení ekonomických kritérií přípustnosti reorganizace bylo nejdůležitějším tématem, na které se v souvislosti s reorganizací novela zaměřila. Z veřejné konzultace a následné odborné debaty vyplynulo, že přípustnost reorganizace upravená v § 316 odst. 4 InsZ daná dosud hranicí obratu dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu ve výši 100 mil. Kč anebo celkového počtu zaměstnanců v pracovním poměru ve výši 100 zaměstnanců byly nastaveny poměrně přísně a že dlužníci, kteří nevyhovují kvantitativním kritériím, nejsou schopni ani při vynaložení rozumně požadovaného úsilí zajistit souhlas potřebného počtu věřitelů s reorganizačním plánem.¹¹⁹

Veřejná konzultace dále potvrdila, že kvantitativní kritérium přípustnosti reorganizace by mělo připustit do reorganizace větší množství dlužníků, a že proces zákonné přípustnosti reorganizace by měl být nastaven tak, aby byl pro dlužníky mírnější.

Ministerstvo spravedlnosti ČR získané vstupy přijalo a přistoupilo na myšlenku nastavení mírnějších kvantitativních kritérií, které budou příznivější pro ohrožené obchodní závody.

Novelou insolvenčního zákona účinnou k 1. lednu 2014¹²⁰ tak došlo ke snížení hranice ekonomických ukazatelů pro přípustnost reorganizace dlužníka na 50 mil. Kč u obratu a na 50 zaměstnanců. Podle důvodové zprávy bylo diskutováno i úplné zrušení tohoto kritéria tak, aby byla dána možnost ucházet se o reorganizaci všem subjektům a obecně tak byl dán větší prostor k sanačnímu řešení úpadku pro drobnější podnikatele. Nakonec ale převážil názor, že úplné zrušení tohoto kritéria by mohlo vést k řadě nedůvodných návrhů na povolení reorganizace a danou fázi insolvenčního řízení u mnoha subjektů nekontrolovaně prodloužit.¹²¹

¹¹⁹ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

¹²⁰ Zákon číslo 294/2013 Sb.

¹²¹ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

Kromě vyčerpávajících údajů o počtech a jednotlivých dílčích parametrech dosud proběhlých insolvenčních řízení bohužel ale důvodová zpráva žádná dílčí východiska týkající se velikosti kritérií automatické přípustnosti nepřinesla.

5.3 Aplikace pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka

Při aplikaci pravidla přípustnosti reorganizace prostřednictvím tzv. kvantitativní brány v praxi je dle § 316 odst. 4 InsZ zkoumán *celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu*. Ve znění insolvenčního zákona, účinném do 31. prosince 2013 vymezoval § 316 odst. 4 InsZ obrat dlužníka jako *celkový obrat dlužníka*, v aktuálně účinném znění jej § 316 odst. 4 InsZ vymezuje jako *celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka*. Dle názoru autora tedy příslušnou novelou došlo k potřebnému zpřesnění tohoto pravidla.

K podrobnějšímu vymezení tohoto pravidla komentářová literatura mimo jiné uvádí, že *účetní období představuje období po sobě jdoucích 12 měsíců a shoduje se buď s kalendářním rokem anebo hospodářským rokem daného podnikatele. Hospodářským rokem je účetní období, které může začínat pouze prvním dnem jiného měsíce, než je leden.*¹²² V otázce podrobnějšího vymezení úhrnu čistého obratu pak insolvenční zákon odkazuje na zvláštní právní předpis, kterým je zákon o účetnictví.¹²³

I přes toto vymezení může být dle názoru autora určení obratu dlužníka vzhledem k možným specifikům účetních výkazů v řadě případů při posuzování návrhu na povolení reorganizace pro insolvenční soud v některých případech (například složitých koncernů, přeshraničních úpadku atp.) komplikované a této otázce by měl být při posuzování insolvenčním soudem dán patřičný důraz.

¹²² Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1170.

¹²³ Zákon číslo 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, dále ÚčZ.

Při posuzování druhého možného kritéria, tedy počtu zaměstnanců dlužníka, je situace daleko přehlednější a jednoznačnější. V tomto případě § 316 odst. 4 InsZ uvádí, že je zkoumán *počet zaměstnanců, které dlužník zaměstnává v pracovním poměru*.

Text insolvenčního zákona byl i v tomto případě, také upřesněn jednou z novel, a to dokonce daleko dříve než kritérium obratu. Ve znění platném do 31. prosince 2007 vymezovalo ustanovení § 316 odst. 4 InsZ kritérium počtu zaměstnanců dlužníka počtem jeho zaměstnanců v *hlavním pracovním poměru*. Ve znění novely insolvenčního zákona účinné od 1. ledna 2008¹²⁴ vymezuje § 316 odst. 4 InsZ kritérium počtu zaměstnanců dlužníka počtem jeho zaměstnanců v *pracovním poměru*.

Z výkladu tohoto pravidla v komentářové literatuře pak vyplývá, že v případě zaměstnanců musí jít při posouzení uvedeného kritéria o osoby v pracovním poměru na základě pracovní smlouvy uzavřené podle § 33 a násl. zákoníku práce.¹²⁵ Do počtu zaměstnanců nelze zahrnout osoby, které uzavřely s dlužníkem dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr dle § 74 až 77 ZP. Insolvenční zákon totiž výslovně hovoří o *pracovním poměru, který je v právní úpravě pracovněprávních vztahů jasně vymezen*.¹²⁶

I v tomto případě došlo k potřebnému zpřesnění, neboť pracovněprávní legislativa pojem hlavní pracovní poměr již v této době kvůli přijetí nového zákona nepoužívala a úpravou tedy opět došlo k zajištění větší konzistentnosti textu insolvenčního zákona.

Z časového hlediska hraje v otázce počtu zaměstnanců relevantní roli okamžitý stav dlužníka v době podání návrhu na povolení jeho reorganizace. Insolvenční soud tedy při posuzování návrhu na povolení reorganizace zkoumá přesný počet zaměstnanců dlužníka ke dni podání daného návrhu.

¹²⁴ Zákon číslo 296/2007 Sb.

¹²⁵ Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, dále ZP.

¹²⁶ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1169.

Vzhledem k uvedenému je možné shrnout, že pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka jsou dána jako poměrně jednoznačné a lehce prokazatelné ekonomické ukazatele obchodního závodu dlužníka a aplikace tohoto pravidla v praxi tak i s ohledem na jejich upřesnění, ke kterým došlo průběžnými novelizacemi, nečiní významné potíže.

5.4 Důsledky pravidla přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka pro další fáze insolvenčního řízení

V předchozích podkapitolách byla vymezena pravidla přípustnosti reorganizace na základě ekonomických kritérií dle § 316 odst. 4 InsZ. Ve vztahu k interpretaci ustanovení § 316 odst. 4 InsZ považuje autor za žádoucí zmínit skutečnost, že splnění uvedených kritérií nevede k automatickému povolení reorganizace dlužníka. Důsledkem splnění alespoň jednoho z uvedených kritérií ze strany dlužníka je pouze ta skutečnost, že insolvenční soud nespojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka, ale možnost rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka v tomto případě ponechá na věřitelích, kteří tak dostanou příležitost učinit na první schůzi věřitelů svolané po rozhodnutí o úpadku.

Naopak, důsledkem ustanovení § 316 odst. 4 InsZ pro dlužníka, u kterého má insolvenční soud osvědčeno, že nesplňuje ani jedno z uvedených kritérií, ani nezvolil postup dle § 316 odst. 5 InsZ či dle § 148 odst. 2 InsZ, je skutečnost, že by v tomto případě měl *insolvenční soud rovnou rozhodnout vedle zjištění úpadku i o prohlášení konkursu, aniž by toto rozhodnutí odkládal na dobu po rozhodnutí o úpadku.*¹²⁷

Na druhou stranu je třeba uvést, že praktická aplikace pravidla přípustnosti reorganizace dle ustanovení § 316 odst. 4 InsZ může být v některých případech i značně komplikovaná, neboť způsobuje určité průtahy v situacích, kdy insolvenční soud nemá do rozhodnutí o úpadku dlužníka jednoznačně osvědčenou velikost i obrat dlužníka podle kritérií uvedených v § 316 odst. 4 InsZ. V tomto případě stále platí, že pokud by

¹²⁷ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 678.

dlužník alespoň jednu z uvedených podmínek alespoň teoreticky mohl splňovat, a nejde-li o dlužníka, který na sebe podal insolvenční návrh pro hrozící úpadek, není teoreticky vyloučena možnost, aby se ucházel o řešení svého úpadku reorganizací, tedy možnost dle § 317 InsZ podat návrh na povolení reorganizace, případně aby usnesení o způsobu řešení úpadku tohoto dlužníka přijala schůze věřitelů dle § 150 InsZ. Většinou jde ale o dlužníky, kteří s insolvenčním soudem nespolupracují a pouze takto dochází k oddalování prohlášení jejich konkursu.

Je tedy na insolvenčním soudu, aby v takovýchto případech svoji dohledací činností případně ve vzájemné spolupráci s insolvenčním správcem potřebné skutečnosti osvědčil a o prohlášení konkursu na majetek dlužníka tak mohl co nejdříve rozhodnout.

Příkladem takovéto činnosti může být postup Krajského soudu v Praze ve věci dlužníka obchodní korporace I.H.C. Tento dlužník se ucházel o řešení svého úpadku reorganizací a v jednom ze svých podání insolvenčnímu soudu adresoval tvrzení, že zaměstnává 104 zaměstnanců v hlavním i vedlejší pracovním poměru a jeho obrat za poslední účetní období předcházející podání insolvenčního návrhu je ve výši 114.330.062,- Kč. Následně v této věci insolvenční soud obdržel vyjádření insolvenčního správce, ve kterém insolvenční správce informuje insolvenční soud, že dlužník ve svém vyjádření o výši obratu a počtu zaměstnanců uvedl chybné údaje, a že nesplňuje zákonné podmínky pro povolení reorganizace dle § 316 InsZ. Insolvenční soud tedy musel tyto údaje vlastní činností dohledávat a teprve prostřednictvím příslušné pobočky finančního úřadu a okresní správy sociálního zabezpečení osvědčil správné údaje o dlužníkovi. Na základě tohoto teprve mohl insolvenční soud konstatovat, že dlužník prokazatelně nesplňuje ani jednu ze dvou alternativních podmínek přípustnosti reorganizace a na majetek dlužníka prohlásil konkurs.¹²⁸

Tento postup potvrdil jako odvolací soud i Vrchní soud v Praze, který shrnul, že v projednávané věci není pochyb o tom, že dlužník je osobou, která nesplňuje podmínky

¹²⁸ Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. KSPH 39 INS 2737/2010-B-18, ze dne 30. června 2010. Toto usnesení insolvenčního soudu bylo sice odvolacím soudem zrušeno z procesních důvodů, neboť o něm nerozhodl zákonný soudce, nicméně věcně byl tento postup insolvenčního soudu naprosto správný.

pro povolení reorganizace podle § 316 odst. 4 InsZ a dlužníkův návrh na povolení reorganizace byl proto správně zamítnut a na jeho majetek prohlášen konkurs.¹²⁹

Další vývoj v této věci ale přineslo usnesení Vrchního soudu v Praze týkající se přípustnosti reorganizace dlužníka obchodní korporace Forwest, a.s. V této věci dlužník podal návrh na povolení reorganizace, ve kterém ovšem neuvedl žádné skutečnosti, že je u tohoto dlužníka přípustná jeho reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ. Insolvenční soud prvního stupně v této věci vyhodnotil, že dlužník nesplňuje kritéria přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců, návrh na povolení reorganizace zamítl a spolu s rozhodnutím o úpadku prohlásil na majetek dlužníka konkurs. Teprve v odvolání adresovaném Vrchnímu soudu v Praze dlužník uvedl, že splňuje kritérium obratu a reorganizace je tak pro něj dle § 316 odst. 4 InsZ přípustná, a měl být vyzván k doplnění návrhu na povolení reorganizace, nicméně ani v tomto případě dlužník výši svého obratu věrohodně neosvědčil.

Vrchní soud v Praze tedy usnesení insolvenčního soudu prvního stupně potvrdil s tím, *že pokud dlužník, jenž se sice dovolává reorganizace a požaduje po soudu její povolení, ani netvrdí, že splňuje podmínky reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ, a ani nepředloží reorganizační plán odsouhlasený věřiteli, pak je namístě takový návrh zamítnout. Na rozdíl od dlužníka domáhajícího se řešení svého úpadku oddlužením se totiž u dlužníka požadujícího reorganizaci již z povahy věci předpokládá kvalifikovaný přístup spočívající přinejmenším v tom, že sám vylicí rozhodné skutečnosti, jež v případě, že budou osvědčeny, umožní přijmout závěr o tom, že reorganizace je možná a přípustná. Není-li dlužník takovýchto tvrzení schopen, tedy omezí-li se (jak je tomu v souzené věci) jen na vznesení požadavku stran reorganizace, aniž by zároveň sdělil, na základě čeho lze mít reorganizaci za přípustnou (tedy že má alespoň padesát zaměstnanců nebo roční úhrn jeho čistého obratu dosáhl alespoň částky 50.000.000,- Kč), pak nemůže počítat s*

¹²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPH 39 INS 2737/2010, 3 VSPH 30/2011-B-93, ze dne 24. března 2011.

*tím, že soud bude absenci takovýchto tvrzení nahrazovat vlastní činností a zjišťovat, která kritéria reorganizace dlužník vlastně splňuje.*¹³⁰

V této věci tedy autor dochází k závěru, že aktuální judikatura ustanovila pravidlo spočívající v tom, že dlužník ucházející se o reorganizaci dle § 316 odst. 4 InsZ by měl splnění stanovených kritérií osvědčit již při podání návrhu na povolení reorganizace, jinak se vystavuje hrozbě jeho zamítnutí. Tento postup nelze vyhodnotit i vzhledem k výše uvedené argumentaci jinak než jako správný a autor této práce doporučuje, aby při podávání návrhů na povolení reorganizace, kde dlužník splňuje kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, bylo splnění stanovených kritérií návrhovatelem řádně osvědčeno.

5.5 Počty jednotlivých případů reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka

Již samotná důvodová zpráva k tzv. revizní novele insolvenčního zákona, kterou byly sníženy ekonomické parametry dlužníkovy závodu k automatické přípustnosti jeho reorganizace, uvádí, že až další aplikace a následné vyhodnocení insolvenčního zákona ukáže, zda zavedení opatření spočívajících ve snížení velikostních kritérií na polovinu umožní restrukturalizovat významnější počet subjektů.¹³¹

Komentářová literatura k tomuto opatření uvádí, že z dosavadní praxe je zřejmé, že reorganizace formou pokračování provozu dlužníkovy závodu *se osvědčila zejména u menších podnikatelů a zákonodárce tak výrazně rozšířil okruh osob (dlužníků), u kterých je možné reorganizaci navrhnout, aniž by přitom bylo třeba obstarávat další kroky.*¹³²

Na tuto problematiku poukazuje první hypotéza definovaná v rámci této práce, která stanoví, že: zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace mělo pozitivní vliv na počty povolených reorganizací. Pokusme se tedy stanovenou hypotézu rozebrat a určit jak

¹³⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPL 52 INS 1120/2014, 1 VSPH 788/2014-A-30, ze dne 17. června 2014.

¹³¹ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

¹³² MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 678.

významným způsobem přispělo zmírnění kritérií ke zvýšení počtu povolených reorganizací.

Jak již bylo uvedeno, v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2013 bylo kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ nastaveno na velikost obrátu dlužníka nad 100 mil. Kč, anebo na počet zaměstnanců na alespoň 100. Od 1. ledna 2014 bylo pak novelou insolvenčního zákona¹³³ toto kritérium sníženo na velikost obrátu dlužníka nad 50 mil. Kč, anebo na počet zaměstnanců na alespoň 50.

Z vlastního výzkumu autora na vzorku všech reorganizací povolených v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2017 vyplynulo, že v tomto období bylo povoleno celkem 181 reorganizací. Z podrobnějšího rozboru pak vyplývá, že postupem dle § 148 odst. 2 InsZ bylo za uvedené období povoleno 71 reorganizací, k povolení 13 reorganizací vedl postup dle § 316 odst. 5 InsZ a konečně postupem vycházejícím z § 316 odst. 4 InsZ bylo ve sledovaném období povoleno celkem 97 reorganizací.

V případech povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ a dle § 316 odst. 5 InsZ nehraje vzhledem ke splnění specifických podmínek velikost dlužníka roli, pro účely zkoumání položené hypotézy se tedy autor zaměřil pouze na všechny reorganizace povolené dle § 316 odst. 4 InsZ. Vývoj počtu usnesení o povolení reorganizace přijatých v letech 2008-2017, ve kterých dlužník splnil požadovaná kritéria a zvolil postup vycházející z § 316 odst. 4 InsZ je uveden v následující tabulce.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet reorganizací dle § 316 odst. 4 InsZ	5	15	16	5	14	6	8	4	13	11

¹³³ Zákon číslo 294/2013 Sb.

Z tabulky vyplývá, že počty reorganizací povolených postupem dle § 316 odst. 4 InsZ nevykazují žádné markantní výkyvy ani trendy, zvýšené počty povolených reorganizací vykazují roky 2009 a 2010, kdy došlo patrně ke skokovému nárůstu povolování prvních případů reorganizací po aplikaci insolvenčního zákona jako nového právního předpisu v kombinaci s dopady ekonomických zpomalení. Další nárůst pak vykazuje rok 2012, kdy vrcholila druhá vlna zpomalení ekonomiky ČR, další navýšení pak vykazují roky 2016 a 2017.

Pro ověření stanovené hypotézy byl autorem dále proveden podrobnější rozbor případů reorganizací povolených postupem vycházejícím z § 316 odst. 4 InsZ v letech 2014-2017, kdy byla zkoumána výše obratu a počtu zaměstnanců dlužníků u reorganizací povolených v těchto letech.

Splnění stávajících a snížených kritérií přípustnosti reorganizace dle obratu a počtu zaměstnanců u dlužníků, kterým byla povolena reorganizace v letech 2014-2017 postupem vycházejícím z § 316 odst. 4 InsZ uvádí tabulka níže.

	2014	2015	2016	2017
Počet reorganizací dle § 316 odst. 4 InsZ celkem	8	4	13	11
Počet reorganizací dle § 316 odst. 4 InsZ, kde by dlužník splnil i stávající kritéria	7	0	11	8
Počet reorganizací dle § 316 odst. 4 InsZ, kde dlužník splnil pouze snížená kritéria	1	4	2	3

Z tabulky vyplývá, že z celkového počtu 36 dlužníků, kterým byla povolena reorganizace v letech 2014-2017 postupem vycházejícím z § 316 odst. 4 InsZ, byla reorganizace povolena s ohledem na snížení kritérií přípustnosti od 1. ledna 2014 u 10 z nich. Zbývajících 26 dlužníků by splňovalo velikostí svého obratu anebo počtem zaměstnanců i alespoň jedno kritérium platící před uvedenou novelizací.

Absolutní počet, tedy 10 dodatečných případů povolených reorganizací není z pohledu autora vzhledem k původním očekáváním přínosnosti tohoto opatření nikterak vysoký, nicméně vzhledem k celkovému počtu povolených reorganizací tento počet úplně bezvýznamný není. Vyjdeme-li z počtů reorganizací povolených v letech 2014-2017 vycházejících z § 316 odst. 4 InsZ vedlo snížení kritérií k nárůstu jejich počtu o 38,5 %.

Vyjdeme-li pak z celkového počtu všech reorganizací povolených v letech 2014-2017 vedlo snížení kritérií přípustnosti reorganizace k nárůstu jejich počtu o 11,9 %.

V reakci na stanovenou hypotézu lze shrnout, že snížení kritérií přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ dané novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. ledna 2014¹³⁴ mělo pozitivní vliv na počet povolených reorganizací a vedlo k deseti dodatečným případům reorganizací, které byly díky jeho přijetí povoleny. První stanovenou hypotézu tak lze potvrdit.

Zda byla splněna očekávání daná při přijetí tohoto opatření nelze vyhodnotit, neboť žádné konkrétní odhady ani cíle nebyly při přijímání tohoto opatření publikovány.

5.6 Shrnutí

Kritérium přípustnosti reorganizace na základě obratu či počtu zaměstnanců dlužníka popsáné v této kapitole je možno shrnout tak, že toto pravidlo vymezuje okruh subjektů – dlužníků, kteří mohou automaticky navrhopvat řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku reorganizací a u kterých je tento návrh po splnění dalších podmínek postoupen k posouzení schůzi věřitelů dlužníka, případně následně insolvenčnímu soudu. Toto pravidlo bylo aplikováno na základě studií a výzkumů insolvenčních řízení prováděných v zahraničí a vychází z předpokladu, že teoretická šance na úspěšnost reorganizace dlužníka je vyšší s jeho větší velikostí, tedy jeho větším obratem či větším počtem jeho zaměstnanců.

¹³⁴ Zákon číslo 294/2013 Sb.

Dlužníkům splňujícím alespoň jedno z kritérií přípustnosti reorganizace je umožněno ucházet se o reorganizaci automaticky bez dalších nutných požadavků a transakční náklady spojené s dalšími kroky spočívajícími s posouzením výhodnosti reorganizace jsou pak přeneseny na věřitele. Ti tak mají možnost rozhodnout o způsobu řešení úpadku daného dlužníka na schůzi věřitelů. U dlužníků nesplňujících ani jedno stanovené kritérium je k možnosti ucházet se o reorganizaci nutné realizovat jiné kroky a iniciativa spojená s prokázáním efektivnosti reorganizace a jejím prosazením je ponechána primárně na dlužníkovi.

Při posuzování kritérií přípustnosti reorganizace dlužníka je v otázce obratu relevantní úsek posledního účetního období předcházející insolvenčnímu návrhu. V otázce počtu zaměstnanců je pak relevantní okamžitý status dlužníka v době podání návrhu na povolení jeho reorganizace.

Kritéria přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ byla v průběhu účinnosti insolvenčního zákona snížena na polovinu a toto opatření určitý vliv na počet povolených reorganizací mělo. Toto opatření lze tedy zhodnotit jako přínosné a žádoucí.

6 Konsensuální reorganizace - schválený reorganizační plán

Účelem ustanovení § 316 odst. 4 InsZ, které je rozebráno v předchozí kapitole, je zavedení tzv. kvantitativní brány, tedy vymezení okruhu dlužníků, kteří se za splnění určitých kritérií mohou ucházet o řešení svého úpadku reorganizací automaticky. Nicméně cílem zákonodárce není ostatní dlužníky nespĺňující kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 z možnosti ucházet se o reorganizaci úplně vyloučit, ale pouze omezit přípustnost reorganizace pouze na ty subjekty, kde má realizace procesu reorganizace šanci na úspěch, tedy reálný ekonomický význam.

V případě dlužníků splňujících alespoň jedno kritérium dle § 316 odst. 4 InsZ tedy platí automatický předpoklad, že reorganizace těchto dlužníků má vzhledem k jejich velikosti ekonomický význam, a je na věřitelích, aby tento předpoklad v dalších fázích případně vyvrátili.

V případě dlužníků nespĺňujících kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ je tento princip opačný, platí tedy automatický předpoklad, že reorganizace takového dlužníka nebude efektivní a jeho úpadek bude nejefektivněji vyřešen konkursem, a pokud by se takovýto dlužník chtěl ucházet o reorganizaci, musí o její efektivnosti přesvědčit své věřitele.

Jako výjimka z pravidla přípustnosti reorganizace upraveného v § 316 odst. 4 InsZ, které je přiblíženo v předchozí kapitole je tedy v insolvenčním zákoně uvedeno další pravidlo přípustnosti reorganizace, které je definováno v ustanovení § 316 odst. 5 InsZ. Podle tohoto ustanovení je reorganizace přípustná, tedy omezení podle § 316 odst. 4 InsZ se nepoužije, pro dlužníka, *který společně s insolvenčním návrhem, anebo do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek.*

Postupy, které je třeba při aplikaci pravidla přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ dodržet, možné varianty a situace, které mohou vzniknout, i další souvislosti aplikace tohoto pravidla přibližuje tato kapitola.

6.1 Postup dlužníka ucházejícího se o konsensuální reorganizaci

Reorganizace, která je přípustná podle § 316 odst. 5 InsZ, je označována jako konsensuální,¹³⁵ ¹³⁶ předpřipravená,¹³⁷ či předjednaná¹³⁸ reorganizace a postup podle tohoto pravidla je jedinou možnou cestou, jak docílit tohoto způsobu řešení úpadku nebo hrozícího úpadku pro dlužníky, kteří nesplňují alespoň jedno kritérium dle § 316 odst. 4 InsZ. Nebude-li uvedeno jinak, autor této práce bude v dalším textu označovat postup dle § 316 odst. 5 InsZ jako konsensuální reorganizaci.

Postup dle § 316 odst. 5 InsZ předpokládá aktivní kroky dlužníka, a to ještě před rozhodnutím o úpadku, respektive jde-li o dlužnický insolvenční návrh, tak i před podáním insolvenčního návrhu. Dlužník nesplňující kritéria přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ totiž musí k úspěšnému dosažení přípustnosti své reorganizace učinit v poměrně krátkém časovém horizontu dva poměrně náročné kroky, tedy zpracovat svůj reorganizační plán a získat k němu souhlas alespoň poloviny svých zajištěných a poloviny svých nezajištěných věřitelů.

Tyto skutečnosti pak musí dlužník v určitém (respektive jak bude popsáno v dalším textu, tak v případě dlužnického insolvenčního návrhu dokonce neurčitém) časovém horizontu osvědčit insolvenčnímu soudu. V porovnání s postupem dle § 314 odst. 4 InsZ, kdy k přípustnosti reorganizace postačuje, aby dlužník plnil určité ekonomické kritérium, jsou tak postupem dle § 316 odst. 5 InsZ požadavky a kroky, které musí dlužník plnit k dosažení přípustnosti reorganizace daleko významnější a rozsáhlejší.

Konkrétní potřebné kroky a lhůty se pak odlišují v případech, kdy jde o dlužnický insolvenční návrh anebo věřitelský insolvenční návrh. Tyto postupy jsou rozebrány v následujícím textu.

¹³⁵ Srov. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1208.

¹³⁶ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. s. 461.

¹³⁷ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1170.

¹³⁸ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 679.

6.1.1 Konsensuální reorganizace v případě dlužnického insolvenčního návrhu

V případě dlužnického insolvenčního návrhu platí, že dlužník nesplňující kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ má možnost splnit podmínku přípustnosti reorganizace tak, že předloží spolu s návrhem na povolení reorganizace i reorganizační plán přijatý věřiteli dle § 316 odst. 5 InsZ buď přímo s insolvenčním návrhem, případně kdykoliv do rozhodnutí úpadku.

V případě, kdy dlužník předloží insolvenčnímu soudu insolvenční návrh, kde osvědčí svůj úpadek, a zároveň insolvenčnímu soudu předloží návrh na řešení svého úpadku reorganizací a reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, půjde o specifický postup, který je vymezený v § 148 odst. 2 InsZ a v takto definované situaci by měl insolvenční soud rovnou spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. V této kapitole bude od postupu dle § 148 odst. 2 InsZ abstrahováno, neboť tuto specifickou situaci podrobně rozebírá devátá kapitola pojednávající o rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace.

Při postupu dle § 316 odst. 5 InsZ vymezeném v této kapitole tedy půjde o situaci, kdy dlužník předloží insolvenčnímu soudu insolvenční návrh, kde osvědčí svůj úpadek, ale prozatím, ať už z jakéhokoliv důvodu, nepředloží reorganizační plán přijatý věřiteli.

V takovémto případě je třeba, aby u dlužníka ucházejícího se o řešení úpadku reorganizací byl nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložen návrh na povolení reorganizace. Insolvenční zákon nevyžaduje, aby v tomto případě návrh na povolení reorganizace dával přímo dlužník a i situace, kdy by insolvenční návrh dal dlužník, následoval by návrh na povolení reorganizace ze strany přihlášeného věřitele, nevylučuje postup dle § 316 odst. 5 InsZ. Takovýto postup je sice poměrně komplikovaný ale rozhodně není vzhledem k dikci § 316 odst. 5 InsZ vyloučený.

Zároveň musí být v této situaci nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložen dlužníkem reorganizační plán přijatý věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ. V tomto případě tedy musí být dle dikce § 316 odst. 5 InsZ předkladatelem reorganizačního plánu přijatého věřiteli bezvýhradně sám dlužník.

Vzhledem k tomu, že není zřejmé, kdy přesně k prohlášení úpadku insolvenční soud přistoupí, nemá dlužník v případě dlužnického insolvenčního návrhu jednoznačně určenou lhůtu, do kdy musí požadavek dle § 316 odst. 5 InsZ splnit.

Stávající právní úprava tak přináší dlužníkům v této situaci velmi nepřehledný stav. Obecně má dlužník, je-li právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, dle § 98 odst. 1 InsZ *povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl, nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku*. Konkrétně mají tuto povinnost dle § 98 odst. 2 InsZ mimo jiné i *zákonní zástupci dlužníka a jeho statutární orgán* a to pod hrozbou osobní odpovědnosti za způsobenou škodu nebo jinou újmu dle § 99 InsZ.

Na druhou stranu má takovýto dlužník, chce-li se ucházet o řešení svého úpadku reorganizací dle § 316 odst. 5 InsZ, povinnost realizovat poměrně složité a časově náročné kroky, tedy zpracovat svůj reorganizační plán a získat k němu zároveň i potřebný souhlas ze strany věřitelů. Tyto kroky musí navíc realizovat ve lhůtě, než insolvenční soud rozhodne o jeho úpadku, tedy ve lhůtě, o které neví, kdy uplyne.

6.1.2 Konsensuální reorganizace v případě věřitelského insolvenčního návrhu

I v případě věřitelského insolvenčního návrhu je možné, aby se dlužník nespňující kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, ucházel o povolení reorganizace a reorganizace u něj byla přípustná postupem dle § 316 odst. 5 InsZ. Výchozí situace je v tomto případě částečně odlišná než u dlužnického insolvenčního návrhu a právní úprava nabízí v této situaci mírně rozdílný postup.

Situace dlužníka, který čelí věřitelskému insolvenčnímu návrhu a má zájem ucházet se o reorganizaci postupem dle § 316 odst. 5 InsZ, může být také velmi napjatá a daný dlužník musí bezodkladně konat a dodat insolvenčnímu soudu požadované podklady.

Stejně jako v případě dlužnického návrhu i v případě věřitelského návrhu splní dlužník podmínku přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ, pokud je nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložen návrh na povolení reorganizace. Návrh na povolení reorganizace může v tomto případě opět předložit buď sám dlužník anebo přihlášený

věřitel. Zároveň musí být i v této situaci předložen dlužníkem reorganizační plán přijatý věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ.

V případě věřitelského insolvenčního návrhu má nicméně dlužník možnost postupovat dle § 316 odst. 6 InsZ a před rozhodnutím o úpadku požádat insolvenční soud o *prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu podle § 316 odst. 5 InsZ nejdéle o 30 dnů*.

I v tomto případě platí, že není zřejmé, kdy k prohlášení úpadku insolvenční soud přistoupí, tedy dokdy má dlužník možnost žádost dle § 316 odst. 6 InsZ insolvenčnímu soudu nejpozději podat. Na druhou stranu jde, v porovnání s povinností předložit reorganizační plán přijatý věřiteli v případě dlužnického návrhu, o poměrně jednoduchý krok, který musí v tomto případě dlužník splnit.

Jak se shoduje literatura^{139 140}, insolvenční soud má povinnost takovémuto řádně podanému návrhu dlužníka bez dalšího vyhovět. Velkou výhodou žádosti dlužníka o prodloužení lhůty k předložení odsouhlaseného reorganizačního plánu pro dlužníka tak v tomto případě je skutečnost, že usnesení insolvenčního soudu o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu dlužníkem již obsahuje explicitně daný termín, do kdy musí dlužník požadovanou povinnost splnit, tedy do kdy musí předložit reorganizační plán přijatý věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ. I v tomto případě musí být jak dle dikce § 316 odst. 5 InsZ předkladatelem reorganizačního plánu přijatého věřiteli tak dle dikce § 316 odst. 6 InsZ, předkladatelem žádosti o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu bezvýhradně sám dlužník.

Nicméně i za této situace má dle názoru autora dlužník, vzhledem k rozsahu povinností, které musí v dané lhůtě splnit, velmi krátký čas na to, jak na celou situaci reagovat a o reorganizaci se úspěšně ucházet. Zejména v případě věřitelského insolvenčního návrhu, který dlužník nemusel očekávat a na který nemusí být adekvátně připraven, může být

¹³⁹ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 679.

¹⁴⁰ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1212.

lhůta ke splnění povinností dle § 316 odst. 5 InsZ i s možným prodloužením dle § 316 odst. 6 InsZ velmi krátká a může znamenat pro dlužníka neřešitelnou situaci. Zákodárce ale tyto lhůty stanovil vědomě s ohledem na princip rychlosti a hospodárnosti insolvenčního řízení, což pokládá autor této práce za správné a účelné a je tak na dlužnících, aby svoji ekonomickou situaci průběžně monitorovali a v případě náznaků jakýchkoliv problému se na jejich řešení adekvátně a včas připravili. Na tuto skutečnost upozorňuje i odborná literatura, která uvádí, že po rekodifikaci soukromého práva v ČR mají členové statutárních orgánů korporací nyní dle § 68 ZOK nově povinnost *učinit veškeré preventivní kroky k odvracení případného hrozícího úpadku*.¹⁴¹

6.2 Předchozí právní úprava konsensuální reorganizace a zhodnocení provedených změn

Parametry institutu tzv. konsensuální reorganizace, tedy postupu podle § 316 odst. 5 InsZ, byly také předmětem novelizace právní úpravy, konkrétně novely insolvenčního zákona s účinností k 1. lednu 2014.¹⁴²

Tato změna byla přijata v návaznosti na úpravu § 316 odst. 4 InsZ, kde byla snížena kritéria přípustnosti reorganizace a tím zpřístupněna reorganizace pro více dlužníků. Přípustnost reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ byla naopak novými pravidly mírně omezena. Do té doby bylo totiž možné využít postup a kroky dle § 316 odst. 5 InsZ ze strany dlužníka až nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o jeho úpadku, a to jak u věřitelských, tak u dlužnických insolvenčních návrhů.

Teprve výše uvedenou novelou pak byla právě tato lhůta zkrácena pouze do doby vydání rozhodnutí o úpadku. Zároveň byl do § 316 InsZ přidán jako nový odstavec již zmíněný odst. 6, který umožňuje dlužníkovi, v případě věřitelského insolvenčního návrhu požádat insolvenční soud o prodloužení lhůty pro předložení reorganizačního plánu přijatého věřiteli podle § 316 odst. 5 InsZ, a to nejdéle o 30 dnů.

¹⁴¹ BĚLOHLÁVEK, A., Odpovědnost členů statutárních orgánů korporací v případě insolvenčních řízení s mezinárodním prvkem, Bulletin advokacie 7-8/2015

¹⁴² Zákon číslo 294/2013 Sb.

Tímto krokem se zákonodárce pokusil upravit dosavadní stav, na který poukázaly i výsledky veřejné konzultace realizované před danou novelou,¹⁴³ kdy insolvenční soud nemohl u podnikatelských subjektů spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o prohlášení konkursu, neboť musel čekat na marné uplynutí lhůty 15 dní po rozhodnutí o úpadku podle dosavadního § 316 odst. 5 InsZ, a to i v případech, kdy bylo zřejmé, že reorganizace nebude realizovatelná a insolvenční řízení se tak neúměrně protahovala.

Po změně insolvenčního zákona provedené zákonem číslo 219/2013 Sb. je již možné z pohledu insolvenčního soudu vyčlenit případy, kdy dlužník nesplňuje kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, ani se neuchází o reorganizaci dle § 316 odst. 5 InsZ či dle § 148 odst. 2 InsZ a v těchto případech prohlásit na majetek dlužníka konkurs.

Z pohledu komentářové literatury v tomto smyslu zákonodárce danou situaci zpřehlednil a vytvořil *tak systém, který lze považovat z hlediska časové souslednosti za sladěný*.¹⁴⁴

Na druhou stranu se ale autor domnívá, že novelizovaná dikce zákona dostává do nejisté situace dlužníky, kteří na sebe v dobré víře podali insolvenční návrh (splnili tím svoji zákonnou povinnost podat jej dle § 98 InsZ bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděli o svém úpadku), ucházejí se o řešení svého úpadku reorganizací dle § 316 odst. 5 InsZ, požadovaný reorganizační plán připravují, ale z povahy věci přesně nevědí, kdy soud rozhodne o jejich úpadku, tedy v jaké lhůtě jej mají předložit.

Nelehkou situaci dlužníka v obdobných situacích ilustruje například případ dlužníka AGROSTAV Horšovský Týn, a.s.¹⁴⁵ Tento dlužník na sebe podal insolvenční návrh a příslušný insolvenční soud svým rozhodnutím tomuto návrhu vyhověl a svým usnesením ze dne 7. září 2010 zjistil jeho úpadek. Dlužník nesplňoval kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, avšak připravoval postup podle tehdejšího ustanovení § 316 odst. 5 InsZ a

¹⁴³ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

¹⁴⁴ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1209.

¹⁴⁵ Insolvenční řízení KSPL 27 INS 9233/2010.

dne 23. září 2010 doručil insolvenčnímu soudu svůj reorganizační plán přijatý věřiteli postupem podle § 316 odst. 5 InsZ. Insolvenční soud svým usnesením ze dne 2. listopadu 2010 toto podání považované za návrh na povolení reorganizace odmítl pro jeho opožděnost.¹⁴⁶

Důvodem byla skutečnost, že si nepoučený dlužník neuvědomil, že lhůta 15 dní určená pro toto podání je hmotněprávní a v dané lhůtě mělo tedy být příslušné podání insolvenčnímu soudu již doručeno. V dané lhůtě totiž svůj návrh dlužník insolvenčnímu soudu vypravil poštou, a k jeho doručení insolvenčnímu soudu došlo až následující den, tedy den po vypršení stanovené lhůty. Tento postup byl ze strany insolvenčního soudu formálně správný, jeho důsledky pro dlužníka byly ovšem velmi závažné, neboť způsobily nepřipustnost řešení jeho úpadku reorganizací a důsledkem tak bylo řešení jeho úpadku konkursem.

Nové znění § 316 odst. 6 InsZ pak dopadá příznivěji na dlužníky, na které je podán věřitelský insolvenční návrh, neboť mají možnost insolvenčnímu soudu před rozhodnutím o úpadku sdělit, že připravují reorganizační plán podle § 316 odst. 5 InsZ a požádat insolvenční soud o prodloužení lhůty k předložení tohoto plánu, a to nejdéle o 30 dnů po rozhodnutí o jeho úpadku. Tuto konstrukci autor považuje za velmi zdařilou, neboť u neaktivních dlužníků, na které je podán věřitelský insolvenční návrh, bude možné spojit prohlášení jejich úpadku s jeho řešením konkursem. Naopak dlužníci, kteří aktivně požádají soud ve smyslu § 316 odst. 6 InsZ o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu, dostanou určitý čas na jeho přípravu a zároveň budou mít rozhodnutím o úpadku stanovený přesný termín, do kdy bude třeba jej předložit.

Vzhledem k výše uvedeným argumentům se autor zároveň domnívá, že současná právní úprava daná ustanovením § 316 odst. 6 InsZ zajišťuje lepší postavení dlužníkům, u kterých byl podán věřitelský insolvenční návrh a v případě dlužnického insolvenčního návrhu dlužníky znevýhodňuje. V tomto ohledu autor doporučuje, aby právní úprava v § 316 odst. 6 InsZ nerozlišovala mezi dlužnickým a věřitelským návrhem a aby

¹⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Plzni, sp. zn. KSPL 27 INS 9233/2010-A-23, ze dne 2. listopadu 2010.

možnost požádat o dodatečnou lhůtu pro předložení reorganizačního plánu přijatého věřiteli měli dlužníci v obou výchozích situacích.

Autor si je vědom, že někteří dlužníci by mohli toto opatření využít k průtahům – tedy k účelovým podáním návrhu na prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu pouze s cílem oddálit prohlášení konkursu, nicméně toto riziko vnímá autor v situaci, kdy dlužník aktivně koná (tedy podal insolvenční návrh a následně žádost o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu) jako velmi nízké a rozhodně ne vyšší než v případě, kdy je tento postup již umožněn, tedy za situace, kdy jde o věřitelský insolvenční návrh a dlužník tedy žádný aktivní krok k řešení svého úpadku nekonal.

Naopak, za současné situace se nabízí účelové jednání dlužníka v tom, že bude vyčkávat s podáním vlastního insolvenčního návrhu a bude preferovat situaci, kdy podá insolvenční návrh některý z jeho věřitelů (ačkoliv se vystavuje odpovědnosti za nesplnění své zákonné povinnosti dle § 98 InsZ), neboť tento stav mu zajistí s ohledem na dikci § 316 odst. 6 InsZ lepší postavení, tedy větší časový prostor na přípravu reorganizačního plánu. Autorem navržené opatření spočívající v úpravě § 316 odst. 6 InsZ by tuto situaci zhojilo a zajistilo stejné postavení dlužníka jak v případě dlužnického, tak věřitelského insolvenčního návrhu.

Pro úplnost ještě autor doplňuje, že v souvislosti se zavedením možnosti dlužníka požádat o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu na dobu po rozhodnutí o úpadku byl novelou insolvenčního zákona s účinností k 1. lednu 2014¹⁴⁷ upraven i § 136 odst. 4 InsZ a rozhodnutí o prodloužení lhůty k předložení reorganizačního plánu je tak v příslušných případech fakultativní součástí rozhodnutí o úpadku.

V důsledku přijaté novely by tedy mělo mnohem častěji docházet k rozhodnutím o úpadku, se kterými je spojeno rozhodnutí o způsobu jejich řešení konkursem, a to u dlužníků, kteří nesplňují test dle § 316 odst. 4 InsZ, neboť již nepřipadá v úvahu možnost podání návrhu na povolení reorganizace ve lhůtě 15 dní po tomto rozhodnutí.

¹⁴⁷ Zákon číslo 294/2013 Sb.

Na druhou stranu ale přibylo dlužníků, kteří vzhledem ke snížení hranic obou kritérií, test dle § 316 odst. 4 InsZ splňují a reorganizace tak pro ně je přípustná na základě tohoto ustanovení.

6.3 *Náležitosti reorganizačního plánu v případě konsensuální reorganizace*

Náležitosti reorganizačního plánu předloženého postupem dle § 316 odst. 5 InsZ nejsou pro tento konkrétní případ insolvenčním zákonem nijak explicitně specifikovány a dlužník musí předložit reorganizační plán se stejnými náležitostmi, jako musí mít reorganizační plán předkládaný standardním postupem v dalším průběhu reorganizace. Konkrétně musí dlužníkem předložený reorganizační plán splňovat podmínky dané v § 338 a násl. InsZ, musí zejména obsahovat povinné náležitosti dle § 340 InsZ, ale i náležitosti, které pro obsah insolvenčního plánu stanoví příslušný prováděcí předpis, tedy § 14 vyhlášky číslo 191/2017 Sb.

Naopak povinnou součástí reorganizačního plánu při posuzování přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ není zpráva o reorganizačním plánu dle § 343 InsZ, tu by měl dlužník dle obecných pravidel předkládat spolu s reorganizačním plánem, nicméně její nepředložení není překážkou přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ a lze připustit, že dlužník předloží zprávu o reorganizačním plánu později. K předložení zprávy o reorganizačním plánu musí dojít dle § 343 odst. 3 InsZ v dostatečném časovém předstihu před termínem schůze věřitelů, která má hlasovat o reorganizačním plánu, neboť insolvenční soud je povinen zprávu o reorganizačním plánu nejprve schválit a poté zveřejnit v insolvenčním rejstříku, a to nejpozději 15 dnů před konáním schůze věřitelů dle § 344 InsZ.¹⁴⁸

Touto situací a související přípustností reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ se zabýval Vrchní soud v Olomouci¹⁴⁹ ve věci dlužníka, obchodní korporace Korfil, a.s., při

¹⁴⁸ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1171.

¹⁴⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008, 3 VSOL 126/2010-B-216, ze dne 31. května 2010.

posuzování odvolání tohoto dlužníka proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně, který nedovodil přípustnost reorganizace dlužníka dle § 316 odst. 5 InsZ a na dlužníka prohlásil konkurs. Odvolací soud poukázal na to, že názor Krajského soudu v Brně, podle kterého *situace, kdy zpráva o reorganizačním plánu a plán samotný obsahuje vady a nedostatky, a proto není důvod, aby insolvenční věřitelé hlasovali o způsobu řešení úpadku dlužníka a jediným možným způsobem řešení úpadku dlužníka je konkurs, nemá oporu v zákoně*. Odvolací soud proto napadené rozhodnutí Krajského soudu v Brně o prohlášení konkursu dlužníka zrušil, věc vrátil zpět k dalšímu projednávání, kde byla potvrzena přípustnost reorganizace dlužníka.

Tímto a dalšími navazujícími soudními rozhodnutími došlo k ustálení výkladové praxe v tom smyslu, že věcné náležitosti reorganizačního plánu nejsou předmětem posuzování ze strany insolvenčního soudu ve fázi posuzování přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ, ale jsou spolu s dalšími podmínkami předmětem jednání až v další fázi reorganizace, konkrétně ve fázi schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem dle § 348 InsZ.

6.4 *Náležitosti přijetí reorganizačního plánu věřiteli v případě konsensuální reorganizace*

K dosažení přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ musí dlužník kromě předložení samotného reorganizačního plánu popsaného v předchozí podkapitole získat a insolvenčnímu soudu osvědčit také souhlas s tímto plánem, a to alespoň od poloviny svých zajištěných a poloviny svých nezajištěných věřitelů. Ani zde pak není insolvenčním zákonem vymezen explicitní postup pro tuto situaci.

Obecná pravidla pro hlasování o reorganizačním plánu jsou uvedena v § 345 a 346 InsZ. Podle § 345 odst. 1 InsZ mohou o přijetí reorganizačního plánu hlasovat věřitelé, *i mimo schůzi věřitelů, a to i před podáním návrhu na povolení reorganizace nebo i před podáním insolvenčního návrhu, jestliže měli možnost seznámit se s informacemi, které svým obsahem a rozsahem odpovídají informacím, které musí být obsaženy ve zprávě o reorganizačním plánu.*

Podle § 346 odst. 2 InsZ se k hlasu věřitelů, hlasujících o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení, *přihlíží jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako "Hlasovací lístek", které nesmí obsahovat žádný jiný právní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu, a bylo-li toto podání obsahující všechny náležitosti doručeno dlužníku nejpozději posledního dne lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil; tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.*

Náležitosti hlasovacího lístku dále upravuje § 3 vyhlášky číslo 191/2017 Sb., kde jsou vymezeny povinné body, které musí hlasovací lístek obsahovat.

Uvedená pravidla se zcela nepochybně aplikují na postup přijetí reorganizačního plánu každou skupinou věřitelů dle § 348 odst. 1 písm. c) InsZ pro účely schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem dle § 348 InsZ, nicméně z právní úpravy dané insolvenčním zákonem ani z dosavadní právní praxe nevyplyvá, zda je bezpodmínečně nutné tato pravidla aplikovat i pro případ přijetí reorganizačního plánu věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ, či zda je v této situaci možný i jiný postup, tedy vyjádření souhlasu s reorganizačním plánem jinak než prostřednictvím hlasovacího lístku. V této věci není bohužel jednotná ani judikatura.

První rozhodnutí odvolacího soudu zabývající se touto problematikou, které má autor k dispozici, je případ návrhu na povolení reorganizace dlužníka, obchodní korporace LENOXA, a.s. V tomto případě rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem o nepřípustnosti reorganizace dlužníka mimo jiné proto, že předložený reorganizační plán dlužníka *nebyl přijatý z formálních nedostatků v procesu přijetí, tak jak je předpokládá ustanovení § 316 odst. 5 InsZ.*¹⁵⁰

Vrchní soud v Praze jako odvolací soud svým usnesením dané stanovisko potvrdil a k odvolací argumentaci dlužníka považoval odvolací soud za nutné připomenout, že *k hlasům věřitelů, pokud hlasují o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů, se*

¹⁵⁰ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 2522/2010-88, ze dne 21. září 2010.

*podle ust. § 346 odst. 1 insolvenčního zákona přihlíží mimo jiné jen tehdy, hlasují-li písemně, podáním výslovně označeným jako „Hlasovací lístek“, které nesmí obsahovat žádný jiný procesní úkon, ze kterého je nepochybné, jak hlasovali, a na kterém je úředně ověřena pravost jejich podpisu. Soud prvního stupně tedy správně nepřihlédl k obsahu podání těch věřitelů, již tyto požadavky nesplnili.*¹⁵¹

Ve výše popsaném případě tedy vedla absence náležitostí uvedených v § 345 a 346 InsZ k tomu, že insolvenční soud nepřihlédl k takto učiněnému přijetí reorganizačního plánu věřiteli ve smyslu přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5. InsZ, dle názoru autora ale v toto případě došlo k přílišnému formalismu insolvenčního soudu, a to jak v případě rozhodnutí v prvním stupni, tak i v případě rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodnutí insolvenčního soudu v prvním stupni potvrdil.

I v případě dlužníka KORFIL, a.s. byla dle rozhodnutí Krajského soudu v Brně¹⁵² absence hlasovacích lístků důvodem nepřípustnosti reorganizace dlužníka dle § 316 odst. 5 InsZ a na majetek dlužníka tak byl prohlášen konkurs. Avšak Vrchní soud v Olomouci jako odvolací soud ve svém rozhodnutí¹⁵³ uvedené rozhodnutí Krajského soudu v Brně zrušil a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu projednání. Vrchní soud v Olomouci své rozhodnutí odůvodnil tím, že *je zcela nerozhodné, že souhlas věřitelů byl dlužníkem předložen na hlasovacích lístcích, neboť tato forma souhlasu pro schválení (nyní přijetí, na základě novely provedené zákonem č. 217/2009 Sb. účinného od 20.7.2009 a přijaté z důvodu sjednocení terminologie v ust. § 316 odst. 5 InsZ a ust. § 148 odst. 2 InsZ) není insolvenčním zákonem předepsána*. Vrchní soud v Olomouci dále dovodil, že *tato forma souhlasu je předepsána pouze při hlasování o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů (korespondenčně) dle ust. § 346 InsZ, která nastane ve fázi insolvenčního řízení až po rozhodnutí insolvenčního soudu o povolení reorganizace (§ 328 InsZ) a po předložení zprávy o reorganizačním plánu a jejím*

¹⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSLB 76 INS 2522/2010, 2 VSPH 930/2010-B-99, ze dne 13. prosince 2010.

¹⁵² Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008-B-324, ze dne 6. dubna 2011.

¹⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008, 3 VSOL 322/2011-B-383, ze dne 13. července 2011.

schválení insolvenčním soudem (§ 343 InsZ), a to za podmínek uvedených v ust. § 345 InsZ, přičemž výsledky hlasování dosažené mimo schůzi věřitelů se připočtou k výsledkům hlasování dosažených na schůzi věřitelů konané dle § 344 InsZ. Soud prvního stupně se proto nesprávně zabýval skutečností, zda souhlas věřitelů k reorganizačnímu plánu mají náležitosti hlasovacích lístků dle ust. § 19 a § 20 vyhl. č. 311/2007 Sb. s tím, že shledal v tomto směru jejich nedostatky.

Z výše uvedených stanovisek vyplývá odlišný právní pohled na tuto problematiku i v usneseních odvolacích soudů a z výzkumu autora vyplývá, že tato problematika stále není v rozhodnutích insolvenčních soudů konzistentní a sjednocující stanovisko v této věci prozatím není k dispozici. Vzhledem k tomu, že ani insolvenční zákon, ale ani judikatura, či odborná literatura nedávají jednoznačný návod, jak je třeba postupovat v případě hlasování věřitelů o reorganizačním plánu postupem dle § 316 odst. 5 InsZ, autor tedy doporučuje i v tomto případě využít postupy předepsané k přijetí reorganizačního plánu každou skupinou věřitelů dle § 348 odst. 1 písm. c) InsZ, tedy postupy uvedené v § 345 a 346 InsZ.

Autor doporučuje tento postup především vzhledem k tomu, že formální náležitosti tohoto postupu jsou přesně vymezeny, neboť jsou dány přímo insolvenčním zákonem případně doprovodnou vyhláškou, a to včetně elektronického formuláře pro toto podání výslovně označené jako „Hlasovací lístek“, který je dostupný na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR.¹⁵⁴ Dlužník se zároveň vyhne případným komplikacím při posuzování přípustnosti jeho reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ a zároveň bude možné při splnění dalších náležitostí hlasovací lístky věřitelů využít i pro účely hlasování věřitelů k přijetí reorganizačního plánu každou skupinou věřitelů.

Autor má zároveň za to, že insolvenční zákon by měl u pravidla přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ jasně definovat, jaký postup by měl být při osvědčení odsouhlasení reorganizačního plánu věřiteli ze strany dlužníka dodržen a

¹⁵⁴ Podle § 23 vyhlášky číslo 191/2017 Sb. jsou elektronické formuláře podání uvedených v § 2, § 3, § 8 až 13 a v § 16 až 22 v datovém formátu PDF uveřejněny na internetových stránkách ministerstva.

doporučuje zvolit obdobný postup jako při hlasování mimo schůzi věřitelů dle § 346 InsZ, případně na tento postup explicitně odkázat.

6.5 *Důsledky pravidla přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ*

V textu této kapitoly již byl uveden postup dlužníka ucházejícího se o konsensuální reorganizaci a náležitosti návrhu na povolení reorganizace i reorganizačního plánu předloženého dle § 316 odst. 5 InsZ. V této podkapitole se autor práce zaměřuje na důsledky podání návrhu na povolení konsensuální reorganizace a další postup.

Stejně jako v případě přípustnosti reorganizace dle ustanovení § 316 odst. 4 InsZ nevede ani splnění podmínek přípustnosti reorganizace dlužníka dle § 316 odst. 5 InsZ k automatickému povolení reorganizace dlužníka. I v tomto případě je důsledkem splnění uvedených kritérií ze strany dlužníka pouze ta skutečnost, že insolvenční soud nespojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka je ponecháno věřitelům, kteří k tomuto dostanou možnost na první schůzi věřitelů svolané po rozhodnutí o úpadku.

Na druhou stranu důsledkem nesplnění podmínek dle § 316 odst. 5 InsZ, (za předpokladu, že dlužník neplní ani podmínky dle § 316 odst. 4 InsZ) by mělo být rozhodnutí insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Zároveň platí, že insolvenční soud by se ve fázi posuzování přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ měl zabývat pouze formálními a procesními náležitostmi tedy například skutečností, zda byl přijatý reorganizační plán věřitele doručen soudu ve stanovené lhůtě či zda jde o podání, které je skutečně možné považovat za reorganizační plán. Insolvenční soud by se pak v této fázi insolvenčního řízení naopak neměl zabývat věcnými náležitostmi souvisejícím s předloženým reorganizačním plánem, tedy jeho obsahem, opatřeními navrženými v reorganizačním plánu ani dopady navržených opatření na jednotlivé věřitele či skupiny věřitelů, tyto skutečnosti je možné zkoumat a posuzovat až v dalších fázích insolvenčního řízení, zejména pak ve fázi schvalování reorganizačního plánu insolvenčním soudem dle § 348 a násl. InsZ, která je k tomuto určena.

Dále by měl insolvenční soud v této fázi insolvenčního řízení osvědčit, zda byl reorganizační plán skutečně přijat polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů. V této situaci zpravidla insolvenční soud nemá jinou možnost, než důvěřovat dlužníkovi a pouze formálně překontrolovat předložené seznamy věřitelů, výše jejich pohledávek a poměřit je s výší pohledávek věřitelů, kteří s reorganizačním plánem souhlasí, neboť v této fázi insolvenčního řízení je to stále ještě pouze dlužník, kdo má (měl by mít) přehled o velikosti svých dluhů. Jak uvádí i komentářová literatura, v této fázi tedy může dlužník insolvenční soud poměrně snadno dočasně oklamat a například s cílem oddálení prohlášení konkursu předložit insolvenčnímu soudu nepřesný seznam věřitelů či zkreslené údaje o velikosti svých dluhů. Nicméně ke zjištění skutečného stavu dojde poměrně brzy poté, při přezkumu přihlášených pohledávek.¹⁵⁵

Za této situace pak nebude insolvenčnímu soudu nic bránit v tom, aby návrh na povolení reorganizace takového dlužníka okamžitě po zjištění této skutečnosti zamítl pro nepoctivý záměr dle § 326 InsZ.

Jelikož má dlužník povinnost dle § 104 odst. 4 InsZ předložené seznamy podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné, je dle názoru autora možné, že by se uvedeným jednáním dopustil dlužník i trestného činu podvodu.

Přípustností reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ ve vztahu k náležitostem přijatého reorganizačního plánu se zabývá i judikatura. Patrně prvním případem, kdy se přípustností reorganizace zabýval odvolací soud, je případ fyzické osoby drobné podnikatelky Ivanky Malé. Dlužnice v tomto případě předložila ve stanovené lhůtě reorganizační plán přijatý věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ, avšak Krajský soud v Hradci Králové tuto skutečnost vůbec nezohlednil a na majetek dlužnice prohlásil konkurs.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Srov. HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1210.

¹⁵⁶ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. Srov. KSHK 42 INS 1568/2009-B -5, ze dne 10. července 2009.

Teprve Vrchní soud v Praze jako odvolací soud ve svém rozhodnutí výrok Krajského soudu v Hradci Králové zrušil, věc vrátil k dalšímu projednávání. Na základě tohoto byla následně dlužnici povolena reorganizace.¹⁵⁷

Postup v této věci následně sjednotil svým usnesením Nejvyšší soud ČR, který dovedl, že nesplňuje-li dlužník kritéria přípustnosti dle § 316 odst. 4 InsZ, je jeho reorganizace *přípustná podmíněně za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsáním v témže ustanovení, čímž překoná nesplnění některé z podmínek kladených pro přípustnost reorganizace ustanovením § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Na program jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku v takovém případě insolvenční soud zařadí i bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku.*¹⁵⁸

Podrobnější vymezení postupu v případě přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ pak rozvedl například i Krajský soud v Brně, a to ve svém rozhodnutí ve věci dlužníka Korfil, a.s., kdy tento insolvenční soud veden právním názorem odvolacího soudu dovedl, že § 316 odst. 5 InsZ předpokládá, že podnikatelský subjekt, pokud u něj není reorganizace vyloučená podle § 316 odst. 2 a 3 InsZ, *předloží soudu v zákonné lhůtě reorganizační plán schválený většinou zajištěných a většinou nezajištěných věřitelů. Předložení takto schváleného reorganizačního plánu je pro dlužníka pouze „vstupenkou“ do další fáze insolvenčního řízení, v rámci které věřitelé příp. insolvenční soud rozhodnou o způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací nebo konkursem. Poté následuje podobný postup jako v případě dlužníků, kteří splňují podmínky § 316 odst. 4 InsZ. Rozdíl spočívá pouze ve skutečnosti, že dlužník postupující podle § 316 odst. 5 InsZ má reorganizační plán v podstatných částech připraven a předběžně schválen většinou zajištěných a nezajištěných věřitelů. Smyslem takto koncipované právní úpravy je snaha, aby subjekty nesplňující podmínky § 316 odst. 4 InsZ mohly vstoupit do*

¹⁵⁷ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSHK 42 INS 1568/2009, 1 VSPH 440/2009-B-17, ze dne 24. srpna 2009.

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011.

*procesu reorganizace a tedy sanace svých ekonomických poměrů pouze v případě, že jsou na sanační řešení svého úpadku nebo hrozícího úpadku předem dobře připraveny.*¹⁵⁹

Z textu uvedeného v této podkapitole vyplývá, jaké důsledky jsou spojeny s využitím tzv. konsensuální reorganizace. Z ustanovení § 316 odst. 5 InsZ i ustálené judikatury vyplývá, že jde o postup umožňující ucházet se o reorganizaci i u dlužníků, kteří nesplňují kritéria přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ a dále se ucházet se o možnost povolení reorganizace na schůzi věřitelů či rozhodnutím insolvenčního soudu, jak bude podrobně přiblíženo v následujících kapitolách této práce.

6.6 Počty jednotlivých případů reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ

Konsensuálním reorganizacím se autor věnoval i ve svém výzkumu. Tato podkapitola tedy shrnuje dosavadní počty případů, kdy byl tento postup využit.

Z vlastního výzkumu autora mapujícího všechny povolené reorganizace v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2017 vyplynulo, že ze 181 reorganizací povolených v tomto období vedl postup dle § 316 odst. 5 InsZ k povolení 13 z nich.

Vývoj počtu usnesení o povolení reorganizace přijatých v letech 2008-2017 postupem dle § 316 odst. 5 InsZ je uveden v následující tabulce.

¹⁵⁹ Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008-B-392, ze dne 31. srpna 2011.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Celkem
Počet reorganizací povolených dle § 316 odst. 5 InsZ	1	1	2	3	0	0	3	0	1	2	13
Počet reorganizací povolených celkem	6	16	19	17	16	13	30	17	27	20	181
Podíl reorganizací povolených dle § 316 odst. 5 InsZ	17 %	6 %	11 %	18 %	0 %	0 %	10 %	0 %	4 %	10 %	7 %

Z výzkumu autora vyplynulo, že počty reorganizací povolených postupem dle § 316 odst. 5 InsZ jsou velmi nízké a k tomuto postupu dochází pouze u 7 % případů povolených reorganizací. To potvrzuje úvahy autora uvedené v této kapitole spočívající v tom, že postup vedoucí k povolení reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ je pro dlužníky poměrně komplikovaný a časově náročný a pro dlužníky je velmi obtížné stanovené podmínky splnit.

K tomuto závěru se kloní i literatura, podle Jolany Maršíkové *dosavadní zkušenosti ukazují, že reorganizaci způsobem předvídaným v odst. 5 využívají zejména podnikatelé s omezeným okruhem věřitelů případně podnikatelé, u kterých je podmínkou dalšího provozu závodu součinnost dodavatelů či subdodavatelů nezbytná.*¹⁶⁰

Dlužníci zároveň (v případech, kdy je to možné) preferují postup dle § 148 odst. 2 InsZ, který za splnění stanovených podmínek, vede přímo k povolení reorganizace, a to již společně s rozhodnutím o úpadku dlužníka. Tento postup je tedy pro dlužníky příznivější a vzhledem k rychlosti dosažení povolení reorganizace daleko efektivnější. Nízké počty reorganizací povolených postupem dle § 316 odst. 5 InsZ bohužel

¹⁶⁰ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 679.

neumožňují učinit žádné závěry o jakýchkoli trendech a ani možném vlivu snížení kritérií dle § 316 odst. 4 InsZ na počty těchto případů.

6.7 Shrnutí

Pravidlo přípustnosti reorganizace na základě schváleného reorganizačního plánu dlužníka popsané v této kapitole je určeno dlužníkům ucházejícím se o řešení svého úpadku reorganizací, kteří nesplňují podmínky přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ. Toto pravidlo totiž umožňuje ucházet se o reorganizaci i dlužníkům, kteří předloží insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý věřiteli postupem dle § 316 odst. 5 InsZ a jediným možným způsobem řešení jejich úpadku by jinak byl bezpodmínečně konkurs. Za splnění podmínek dle § 316 odst. 5 InsZ je dalším postupem v případech těchto dlužníků možnost rozhodnout o způsobu řešení jejich úpadku hlasováním věřitelů na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. O způsobu řešení úpadku dlužníka je tak rozhodnuto transparentním způsobem, a to hlasováním věřitelů za situace, kdy již věřitelé přesně vyčíslili své pohledávky v rámci jejich přihlašování a výše pohledávek každého věřitele je osvědčena či popřena insolvenčním správcem a jde tak fakticky o stejný postup jakým je rozhodnuto o povolení reorganizace dlužníků splňujících kritérium dle § 316 odst. 4 InsZ, nicméně v tomto případě jde zejména o formální překontrolování vůle věřitelů vyjádřené k reorganizačnímu plánu dlužníka již dříve.

Postup podle § 316 odst. 5 InsZ vyžaduje v každém případě aktivní a rychlé kroky dlužníka. U dlužnického insolvenčního návrhu je žádoucí návrh na povolení reorganizace podložený postupem dle § 316 odst. 5 InsZ podat co nejdříve po podání insolvenčního návrhu (případně již spolu s insolvenčním návrhem a tím docílit postupu dle § 148 odst. 2 InsZ), nejpozději však do rozhodnutí o úpadku dlužníka. U věřitelského insolvenčního návrhu má dlužník možnost požádat o prodloužení lhůty pro předložení reorganizačního plánu přijatého věřiteli v délce až 30 dní po rozhodnutí o úpadku, ovšem i v tomto případě jsou třeba aktivní a rychlé kroky dlužníka.

U dlužníka nesplňujícího kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, který nevyužije možnost požádat o reorganizaci dle § 316 odst. 5 InsZ, popřípadě u věřitelského insolvenčního

návrhu u dlužníka, který nevyužije ani možnost podat žádost na určení další lhůty k předložení reorganizačního plánu dle § 316 odst. 6 InsZ lze souhlasit s komentářovou literaturou s tím, že *není důvod rozhodnutí o prohlášení konkursu odkládat*.¹⁶¹

¹⁶¹ KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1171.

7 Poctivý záměr reorganizace

Reorganizace jako sanační způsob řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníků je ze své podstaty do značné míry postavena na vzájemné důvěře a na vzájemné spolupráci mezi jednotlivými účastníky insolvenčního řízení, tedy mezi dlužníkem a věřiteli uplatňujícími své právo vůči dlužníkovi. Určitá míra důvěry musí nastat a určitá forma spolupráce musí probíhat i mezi všemi procesními subjekty, které se účastní insolvenčního řízení, kde má být způsobem řešení úpadku dlužníka jeho reorganizace, tedy zejména mezi dlužníkem, jeho věřiteli a insolvenčním správcem a také mezi dlužníkem, jeho věřiteli a insolvenčním soudem. Účastníci insolvenčního řízení jsou definováni v § 14 InsZ, procesní subjekty insolvenčního řízení pak definuje § 9 InsZ. Postavení obou těchto skupin osob je podrobněji vymezeno v úvodní kapitole věnující se definici reorganizace.

Důvěra musí nastat zejména ve vztahu k dlužníkovi, u kterého jsou dle § 330 InsZ právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace automaticky zrušena omezení dispozičních oprávnění, ke kterým došlo buď na základě insolvenčního zákona nebo v dosavadním průběhu insolvenčního řízení rozhodnutím insolvenčního soudu.¹⁶² Tímto se fakticky vrací kontrola dlužníkovi nad jeho obchodním závodem a na straně dlužníka (dlužníkových společníků a jeho managementu) tak může docházet k hrozbě určitého morálního hazardu.¹⁶³ Skutečným úmyslem dlužníka při prosazování reorganizace tak vždy nemusí být snaha o zachování provozu jeho obchodního závodu a ozdravení jeho hospodaření, jak předpokládá definice reorganizace v § 316 InsZ, ale může jím být například snaha o oddálení konkursu či právě snaha o dočasné získání kontroly nad obchodním závodem.

V další fázi reorganizace pak dochází ke vzájemné spolupráci především mezi dlužníkem a věřiteli, ale také mezi věřiteli navzájem, a to zejména při provozování

¹⁶² Dispoziční oprávnění dlužníka může insolvenční soud nadále omezit, a to postupem dle § 332 InsZ, tato situace je rozebrána v další části této kapitoly.

¹⁶³ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 473, kde je tato situace označena jako „masivní morální hazard“.

dlužníkovu závodou a také po povolení reorganizace. Během této fáze je třeba dosáhnout konsensu především při tvorbě, přijímání a naplňování reorganizačního plánu, aby došlo k jeho řádnému sestavení oprávněnou osobou, tedy zejména dlužníkem, přijetí věřiteli a odsouhlasení insolvenčním soudem.

Významným aspektem v případě reorganizace je i skutečnost, že může být prosazena a povolena i v případě návrhu na povolení reorganizace podaného přihlášeným věřitelem. Některý z přihlášených věřitelů pak může být dokonce pověřen zpracováním reorganizačního plánu dlužníka. V tomto případě, ale i za jiných okolností mohou mít někteří další věřitelé či celé skupiny věřitelů k navrženému způsobu řešení úpadku dlužníka určité výhrady, případně s navrženým způsobem řešení dlužníkovu úpadku dokonce nemusí ani souhlasit. Teoreticky je možná i situace, kdy se majoritní věřitel pokusí celou reorganizaci ovládnout a prosadit jím navrhované řešení na úkor ostatních věřitelů případně i dlužníka.

Vzhledem k těmto specifickým aspektům procesu reorganizace a jejich možným okolnostem musí existovat kontrola nad případnými nekalými a účelovými jednáními, které se mohou v souvislosti s reorganizací objevit.

Z těchto důvodů obsahuje insolvenční zákon další podmínku přípustnosti reorganizace, a to požadavek, aby byl reorganizací sledován poctivý záměr, která je podmínkou jednak přípustnosti, ale i zdárného dokončení celého procesu reorganizace.

Podmínku poctivého záměru reorganizace lze obecně definovat i jako *pravomoc insolvenčního soudu zasáhnout v případech, kdy dlužník usilující o řešení úpadku reorganizací sice naplní formální požadavky předepsané zákonem, jeho záměr však přesto není poctivý*.¹⁶⁴

Podrobnější vymezení poctivého záměru reorganizace jako podmínky její přípustnosti a další aspekty tohoto pravidla budou přiblíženy v této kapitole.

¹⁶⁴ RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 474.

7.1 Vymezení nepoctivého záměru reorganizace

Definici poctivého či nepoctivého záměru reorganizace, tedy podrobný výčet situací, kdy je z tohoto ohledu přípustná či nepřípustná reorganizace, insolvenční zákon bohužel podrobným způsobem nijak nespecifikuje.

Jediné pravidlo pro přípustnost reorganizace s ohledem na poctivý záměr reorganizace vymezuje insolvenční zákona negativně, a to v § 326 odst. 1 písm. a) InsZ, podle kterého v situaci, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že *návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud takovýto návrh zamítne.*

Na toto pravidlo navazuje ustanovení § 326 odst. 2 InsZ, kde je uveden negativní demonstrativní výčet dvou situací ohledně dlužníka, jejichž naplnění je automaticky považováno za nepoctivý záměr.

Konkrétně je třeba dle § 326 odst. 2 InsZ za nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení reorganizace považovat situace, *kdy ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu:*

a) v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo

b) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

Vymezení nepoctivého záměru sledovaného návrhem na povolení reorganizace dle § 326 odst. 2 písm. a) InsZ je možné shrnout jako situace, kdy stávajícímu insolvenčnímu řízení předcházelo úpadkové řízení¹⁶⁵, které v závislosti na jeho charakteru a výsledku

¹⁶⁵ Toto řízení mohlo být vedené dle stávající právní úpravy dané insolvenčním zákonem, tak i dle předchozí právní úpravy dané zákonem o konkursu a vyrovnání.

insolvenční soud ve stávajícím insolvenčním řízení vyhodnotí jako překážku pro povolení reorganizace.

Podrobnější pravidla pro vyhodnocení dané konkrétní situace nejsou insolvenčním zákonem ani jinak upravena, a je tedy na úvaze insolvenčního soudu, který by měl konsekvenci předchozích úpadkových řízení dlužníka a jejich významné okolnosti prověřit, vyhodnotit a posoudit zda daný návrh na povolení reorganizace nelze považovat s ohledem na předchozí řízení za nepoctivý.

Typickou situací, kterou by insolvenční soud měl v tomto ohledu vyhodnotit jako nepoctivý záměr je například situace, kdy by u daného dlužníka v předchozích pěti letech proběhla jeho reorganizace, neboť další reorganizace by dle názoru autora v takovémto časovém sledu dlužníkovi být umožněna neměla. Dalším typickým příkladem v tomto ohledu pak může být prohlášení konkursu na majetek zákonného zástupce dlužníka, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu.

Naopak, bude-li předchozí úpadkové řízení dlužníka ucházejícího se o reorganizaci či jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu ukončeno s tím, že nebyl úpadek dlužníka osvědčen, tedy například odmítnutím návrhu, zastavením řízení pro zpětvzetí nebo nedostatek podmínek řízení či jakýmkoliv jiným zjištěním nedůvodnosti vedení úpadkového řízení, měl by insolvenční soud vyhodnotit, že překážka povolení reorganizace v podobě nepoctivého záměru dle § 326 odst. 2 písm. a) InsZ neexistuje.¹⁶⁶

Druhý demonstrativní příklad nepřipustnosti reorganizace pro nepoctivý záměr návrhu na povolení reorganizace dle § 326 odst. 2 písm. b) InsZ vymezuje situaci, kdy by u některé z osob vyjmenovaných v § 326 odst. 2 InsZ došlo v předchozích pěti letech k jejímu odsouzení pro majetkový trestný čin anebo trestný čin hospodářské povahy.

¹⁶⁶ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1206.

I za této situace by tedy měl insolvenční soud vyhodnotit daný návrh na povolení reorganizace jako nepoctivý a reorganizaci dlužníka jako nepřipustnou.

V tomto ohledu literatura správně podotýká, že zákonodárce spojuje v demonstrativním výčtu uvedený nepoctivý záměr pro předchozí trestný čin pouze s trestním stíháním zákonného zástupce dlužníka, ale nijak neupravuje trestní stíhání u věřitele podávajícího návrh na povolení reorganizace.¹⁶⁷

Aby byla právní úprava konzistentní a vyvážená, doporučuje autor této práce do textu insolvenčního zákona doplnit kritérium nepřipustnosti reorganizace pro nepoctivý záměr i v případě, kdy v předchozích pěti letech došlo k odsouzení pro majetkový trestný čin anebo trestný čin hospodářské povahy věřitele podávajícího návrh na povolení reorganizace, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ustanovení § 326 odst. 2 InsZ uvádí pouze příkladný a velmi omezený výčet situací, které je možné označit za nepoctivý záměr navržené reorganizace a v praxi může vzniknout celá řada případů, které je možné označit jako nepoctivý záměr reorganizace a budou rozebrány v dalším textu této kapitoly.

Při ověření poctivého záměru navržené reorganizace je třeba primárně posoudit i to, zda návrh na povolení reorganizace plně reflektuje i obecné zásady, na kterých spočívá insolvenční řízení. Tyto zásady vymezuje a podrobněji je charakterizuje následující podkapitola.

7.2 Obecné zásady insolvenčního řízení a poctivý záměr reorganizace

Pro proces řešení úpadku dlužníka reorganizací platí, stejně jako pro všechny další procedury a kroky v rámci insolvenčního řízení, základní zásady insolvenčního řízení vymezené v § 5 InsZ, na kterých insolvenční řízení obecně spočívá. Jde o tyto čtyři zásady:

¹⁶⁷ Srov. MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 702.

a) insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárního a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b) věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

c) nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce;

d) věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

Při posuzování poctivého záměru navržené reorganizace by tedy měl insolvenční soud pečlivě vyhodnotit, zda navržená reorganizace tyto zásady bez dalšího splňuje, a to především s ohledem na situaci, za které úpadek dlužníka vznikl, vzhledem k okolnostem postavení osob, které reorganizaci navrhují, navrženému způsobu provedení dané reorganizace a vlivu navržené reorganizace na věřitele.

Tyto závěry, tedy nutnost vyhodnotit důvěryhodnost dlužníka, případně i navrhovatele reorganizace, pokud by šlo o odlišnou osobu, a provázanost ustanovení § 326 InsZ na ustanovení § 5 InsZ potvrzuje i judikatura.

Jedním z prvních případů, kde byl takovýto závěr učiněn, je stanovisko Vrchního soudu v Olomouci, který ve svém usnesení ze dne 17. června 2009 potvrdil jako odvolací soud usnesení Krajského soudu v Brně a oba soudy tak shodně rozhodly o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace dlužníka, obchodní korporace MORAVOLESK, a.s., pro její nepřípustnost mimo jiné s ohledem na její nepoctivý záměr.

Vrchní soud v Olomouci ve svém usnesení mimo jiné dovodil, že *zásady vymezené v ustanovení § 5 InsZ musí být respektovány ve všech insolvenčních řízeních bez výjimky, přičemž podmínky, za nichž soud rozhodne o konkrétním řešení úpadku, jsou vymezeny v části druhé InsZ, pokud jde o reorganizaci v její hlavě II v ustanovení § 316*

– 364 InsZ. *Odpovědnost za splnění podmínek vymezených InsZ pro tento způsob řešení úpadku nese v případech, kdy podal návrh na povolení oddlužení a sestavuje-li reorganizační plán, výlučně dlužník, a jde toliko k jeho tíži, není-li reorganizační plán věřiteli schválen, respektive nesplňuje-li ani podmínky, za nichž může být soudem schválen podle ustanovení § 348 odst. 2 InsZ.*¹⁶⁸

Ve stejném usnesení Vrchní soud v Olomouci dále potvrdil i výše uvedený předpoklad spočívající v tom, že hlavní požadavky na důvěryhodnost, odpovědnost a poskytovanou součinnost nese v průběhu reorganizace dlužník. Vrchní soud v Olomouci v tomto ohledu konkrétně dovodil, že *břímě přípravy reorganizačního plánu ani podmínek k jeho realizaci neleží na insolvenčním soudu ani na znalci, jehož úkolem je provést ocenění majetkové podstaty. Sestavení reorganizačního plánu dlužníkem přitom nezávisí na zpracování znaleckého posudku, ale naopak, činnost znalce je závislá na tom, jakou součinnost a jaké podklady pro zpracování znaleckého posudku mu poskytne dlužník.*¹⁶⁹

Určité povinnosti vzhledem k posuzování poctivého záměru navržené reorganizace má i insolvenční správce, který v případě návrhu na povolení reorganizace podaného věřitelem musí dle ustanovení § 323 odst. 2 InsZ před rozhodnutím schůze věřitelů o schválení návrhu na povolení reorganizace upozornit *na jemu známé důvody, pro které lze pochybovat o poctivém záměru navrhujícího věřitele.*

Východiskem pro toto pravidlo je skutečnost, že o návrhu na povolení reorganizace podaném věřitelem musí rozhodnout schůze věřitelů a insolvenční správce při této příležitosti předkládá zprávu o hospodářské situaci dlužníka přiměřeným postupem dle § 281 InsZ. Insolvenční správce je tak osobou, která je podrobně seznámena se situací dlužníka, je osobou stojící mimo zájmy dlužníka i věřitelů a může tak vyhodnotit předložený návrh, jeho možné dopady na dlužníka i na ostatní věřitele a identifikoval případné nepoctivé úmysly předkladatele návrhu na povolení reorganizace.

¹⁶⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 38 INS 1442/2008, 2 VSOL 53/2009-B-32, ze dne 16. dubna 2009.

¹⁶⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 38 INS 1442/2008, 2 VSOL 53/2009-B-32, ze dne 16. dubna 2009.

Nicméně ani zde insolvenční zákon nespecifikuje, jaké situace mohou být považovány za nepoctivý záměr navrhujícího věřitele, a je i zde třeba aplikovat obdobný pohled, jako v případě posuzování nepřípustnosti reorganizace pro nepoctivý záměr návrhu na povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 326 InsZ, o kterém pojednává tato kapitola. Postupem dle § 323 odst. 2 InsZ je tedy i na insolvenčním správci, aby celou situaci vyhodnotil zejména s ohledem na základní zásady insolvenčního řízení vymezené v § 5 InsZ a učinil závěr k případné nepoctivosti navržené reorganizace.

Jako příklad situace, která by v tomto ohledu mohla být identifikována a za určitých okolností vyhodnocena jako nepoctivý záměr věřitele, literatura uvádí *možné osobní nebo obchodní vazby mezi navrhovatelem reorganizace a dlužníkem, případně mezi dlužníkem a určitou skupinou přihlášených věřitelů*.¹⁷⁰

Pravidlo upravující povinnost insolvenčního správce upozornit na jemu známé důvody, pro které lze pochybovat o poctivém záměru navrhujícího věřitele považuje autor za nekonzistentní, neboť v případě dlužnického návrhu na povolení reorganizace insolvenční správce takto explicitně stanovenou povinnost nemá. Autor tedy doporučuje upravit insolvenční zákon tak, aby měl insolvenční správce povinnost upozornit na jemu známé důvody, pro které lze pochybovat o poctivém záměru reorganizace ve všech případech. Tuto povinnost by tedy měl mít insolvenční správce vždy a měl by na případný nepoctivý záměr reorganizace upozornit jednak insolvenční soud v případě, kdy takovéto informace získá a zároveň i věřitele, a to před hlasováním o povolení reorganizace na schůzi věřitelů.

7.3 Konkrétní příklady nepoctivého záměru reorganizace

Dosavadní praxe při aplikaci řešení úpadku dlužníka reorganizací již přinesla i některé typické situace nepoctivého záměru, které mohou při usilování o povolení reorganizace dlužníka nastat. Příklady takovýchto situací vymezuje tato podkapitola.

¹⁷⁰ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1228.

Typickými příklady nepoctivého záměru navržené reorganizace, které uvádí literatura, může být *snaha o zvýhodnění některých věřitelů, snaha dlužníka o využití návrhu na povolení reorganizace k oddálení prohlášení konkursu či porušení zákazu započtení pohledávek po zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku*.¹⁷¹

Z vlastního zkoumání autora vyplývá, že jedním z příkladů nepoctivého záměru návrhu na povolení reorganizace je situace, kdy je dlužníkem nesprávně či účelově připravený přehled věřitelů sestavený tak, aby dlužník účelově osvědčil přijetí reorganizačního plánu potřebným kvorem věřitelů a dosáhl reorganizace na základě § 316 odst. 5 InsZ tak, jak je popsáno v kapitole 6 této práce.

Druhým typickým příkladem nepoctivého záměru návrhu na povolení reorganizace vyplývajícím z vlastního zkoumání autora pak je situace, kdy dlužník excesivně, případně dokonce záměrně převádí majetek z podnikatelské sféry do své soukromé sféry a následně se ocitne v úpadku. Pokud by navrženým řešením takového úpadku dlužníka měla být reorganizace, jde dle názoru autora o nepoctivý záměr návrhu a takováto reorganizace je nepřípustná, a pokud by insolvenční soud měl potvrzené jednoznačné informace o takovémto jednání, návrh na povolení reorganizace musí s ohledem na § 326 InsZ z vlastní iniciativy zamítnout.

Řadu příkladů, ve kterých byla reorganizace shledána nepřípustnou pro nepoctivý záměr návrhu na její povolení, přináší i judikatura, která zároveň potvrzuje výše popsané závěry autora a shoduje se s nimi ve své argumentaci.

Podrobnou interpretaci poctivého záměru přinesla judikatura nejprve v souvislosti s oddlužením, a to v usnesení Nejvyššího soudu ČR. Ačkoliv jde o interpretaci ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) InsZ, podle kterého může být zamítnut dlužníkův návrh na povolení oddlužení v případě, *že jím je sledován nepoctivý záměr*, poskytl Nejvyšší soud ČR dostatečně obecné a široké vymezení tohoto pojmu tak, aby mohlo být využito v případě reorganizací, a z vlastního zkoumání autora vyplývá, že

¹⁷¹ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 702.

insolvenční soudy argumentaci použitou v tomto usnesení skutečně využívají i v případech reorganizací.¹⁷²

Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení dovodil, že ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) InsZ *patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.*¹⁷³

Nejvyšší soud ČR dále obecně shrnul, že kromě okolností, z nichž lze usuzovat na dlužníkův nepoctivý záměr upravených v demonstrativním výčtu,¹⁷⁴ s nimiž je insolvenční soud povinen vypořádat se vždy, *bude závěr, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr, závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení.*¹⁷⁵

Jinak řečeno, nepoctivost dlužníkova záměru při podání návrhu na povolení oddlužení se nevyčerpává jednáními popsány v demonstrativním výčtu, *když k úsudku ve smyslu § 395 odst. 1 písm. a) InsZ mohou vést různá jednání dlužníka. Může jít např. o jednání směřující k poškozování věřitelů (lhostejno, že nesankcionované normami trestního práva) v době před zahájením insolvenčního řízení, o zatajování skutečností týkajících se majetkových poměrů dlužníka apod.*¹⁷⁶

¹⁷² Srov. např. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65, ze dne 28. července 2011.

¹⁷⁴ Demonstrativní výčet okolností, z nichž lze usuzovat na dlužníkův nepoctivý záměr v případě oddlužení uvedený v § 395 odst. 3 InsZ byl na základě novely insolvenčního zákona číslo 294/2013 Sb. s účinností od 1. ledna 2014 z textu insolvenčního zákona odstraněn. Důvodem tohoto opatření byla dle zákonodárce skutečnost získaná na základě poznatků z praxe spočívající v tom, že příkladný výčet uvedený v ustanovení § 395 odst. 3 InsZ byl zavádějící. Podrobnější argumenty k tomuto opatření bohužel v důvodové zprávě chybí, stejně jako úvahy proč v ustanovení § 326 odst. 2 InsZ byl stejný výčet okolností, z nichž lze usuzovat na dlužníkův nepoctivý záměr, ponechán.

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65, ze dne 28. července 2011.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65, ze dne 28. července 2011.

Nejvyšší soud ČR v této věci dále dovodil i opačný princip, a to že nastala-li v daném případě některá ze skutečností uvedených v demonstračním výčtu, *ještě samo o sobě nemusí vést k závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení oddlužení nepoctivý záměr*.¹⁷⁷

Jedno z prvních rozhodnutí týkajících se již přímo reorganizace, kde byl přímo použit odkaz na nepřipustnost reorganizace pro nepoctivý záměr návrhu na její povolení dle § 326 odst. 1 písm. a) InsZ vzhledem k explicitně stanoveným důvodům vymezeným insolvenčním soudem, bylo usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, ve věci dlužníka Balton, s.r.o. Insolvenční soud měl v tomto případě za prokázané, že dlužník, který se uchází o reorganizaci a sám podal návrh na její povolení *úmyslně, nepravdivě a neurčitě informuje věřitele o tom, že může získat finanční prostředky pro majetkovou podstatu ze svých podnikatelských aktivit*.¹⁷⁸ Zároveň dlužník před zahájením daného insolvenčního řízení *vyvedl ze společnosti cenný majetek bez získání finančních prostředků pro majetkovou podstatu a zvýhodňoval věřitele, které s ním tvoří koncern*.¹⁷⁹ Od zahájení daného insolvenčního řízení pak dlužník uváděl insolvenčnímu soudu *nepravdivé údaje, nepodával transparentní informace o svém majetku a o podnikatelských aktivitách*.¹⁸⁰ Nejzásadnější pak v této věci byla skutečnost, že návrh na povolení reorganizace dlužníka neobsahoval žádný relevantní údaj o navrženém způsobu provedení reorganizace, *dle kterého by bylo možné odhadnout, zda reorganizace je možná a účelná*.¹⁸¹ Insolvenční soud tedy vzhledem k výše uvedeným důvodům a také vzhledem k jejich kombinaci vyvodil nepoctivý záměr dlužníka, shledal reorganizaci nepřipustnou a návrh na povolení reorganizace dlužníka zamítl. Insolvenční soud zároveň odkázal i na základní zásady insolvenčního řízení uvedené v §

¹⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65, ze dne 28. července 2011.

¹⁷⁸ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

¹⁷⁹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

¹⁸⁰ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

¹⁸¹ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

5 InsZ, se kterými byl zkoumaný návrh na povolení reorganizace také v rozporu, neboť dle názoru insolvenčního soudu *bránil rychlému, hospodárnému a co nejvyššímu uspokojení věřitelů*.¹⁸²

K obdobným závěrům s ohledem na nepoctivý záměr návrhu na povolení reorganizace vzhledem ke zjištěným skutečnostem dospěl ve svém usnesení, ve věci dlužníka PROXIMA 3000, s.r.o., Krajský soud v Hradci Králové. Insolvenční soud v tomto případě dovedl, že opatření uvedená dlužníkem v návrhu na povolení reorganizace, který předložil, *zjevně nebudou dostačující k tomu, aby své v podstatě ztrátové podnikání náhle obrátil na podnikání směřující nejen k vyrovnanému rozpočtu firmy, ale navíc k tomu, aby produkovalo zisk na postupné umořování dluhu*.¹⁸³

Nepoctivý záměr dlužníka insolvenční soud dovedl také z toho, že *dlužník k plnění svých povinností v insolvenčním řízení přistupoval bez náležité pečlivosti*.¹⁸⁴ Zde insolvenční soud dle názoru autora této práce aplikoval přiměřeně ustanovení § 395 odst. 2 InsZ, které uvádí, že nedbalý či lehkomyslný přístup dlužníka k plnění povinností v rámci insolvenčního řízení je důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Byť to insolvenční zákon přímo nestanoví, tak nezodpovědný přístup dlužníka k podanému návrhu insolvenční soud vyhodnotil jako nepoctivý záměr i v tomto případě.

V obou uvedených usneseních si dle názoru autora insolvenční soud dohledací činností zcela správně získal potřebné relevantní informace, vyhodnotil okolnosti daného případu a učinil odpovídající závěry. Takovýto postup insolvenčního soudu je žádoucí ve všech případech, kde je podán návrh na povolení reorganizace dlužníka a všechny insolvenční soudy by jej měly obdobným způsobem realizovat.

¹⁸² Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012.

¹⁸³ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, sp. zn. KSPA 48 INS 24654/2011 - B – 18, ze dne. 25. září 2012.

¹⁸⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, sp. zn. KSPA 48 INS 24654/2011 - B – 18, ze dne. 25. září 2012.

Dosavadní judikatura na druhou stranu již vymezila i konkrétní příklady situací, které ke svým okolnostem nelze považovat za nepoctivý záměr navržené reorganizace.

Jedním z takových příkladů a užitečným vodítkem pro obdobné situace je usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. listopadu 2009, ve kterém Vrchní soud v Praze posuzoval odvolání dlužníka proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích. Ten rozhodl o nepřipustnosti reorganizace dlužníka pro její nepoctivý záměr, neboť dovodil, že jediným jednatelem dlužníka je osoba, která podala ohledně sebe sama insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. U této osoby byl osvědčen hrozící úpadek, daný návrh na povolení oddlužení byl odmítnut a na majetek této osoby byl prohlášen konkurs. To dle Krajského soudu v Českých Budějovicích naplnilo znaky nepoctivého záměru dle § 326 odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a) InsZ a vedlo k nepřipustnosti reorganizace dlužníka.¹⁸⁵

Vrchní soud v Praze, v rámci odvolání usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích korigoval a dovodil, že *posuzování podmínky přípustnosti reorganizace dle § 326 odst. 1 písm. a) a b) InsZ je kategorií ryze subjektivní a insolvenční zákon insolvenčnímu soudu stanovením domněnek nepoctivého záměru v § 326 odst. 2 InsZ pouze napomáhá vymezit situace ze kterých lze usuzovat na nepoctivý záměr, nicméně daný stav není nezvratný a insolvenční soud tak má ve smyslu § 326 odst. 1 písm. a) InsZ při zkoumání zákonné podmínky poctivého záměru vždy nejen právo, ale i povinnost úvahy a posouzení všech významných okolností.*¹⁸⁶

Vrchní soud v Praze dále doplnil, že ve smyslu § 326 odst. 2 písm. a) InsZ, kdy ohledně dlužníka (či jeho zákonného zástupce, statutárního orgánu nebo člena kolektivního statutárního orgánu) probíhá či v posledních 5 letech probíhalo insolvenční či jiné řízení řešící jeho úpadek, *může zakládat domněnku nepoctivého záměru jedině s ohledem na výsledky tohoto řízení.* Insolvenční soud by tak dle odvolacího soudu měl vyhodnotit,

¹⁸⁵ Srov. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009-B-15, ze dne 16. září 2009.

¹⁸⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009, 1 VSPH 632/2009-B-32, ze dne 23. listopadu 2009.

zda z takového řízení vyplývá poznatek například o nedbalém přístupu dané osoby ke správě svých věcí a plnění právních povinností, neboť *takovýto poznatek může zpochybňovat důvěryhodnost dlužníka, o jehož reorganizaci se jedná, a zpochybňuje-li ji se zřetelem ke všem okolnostem věci zásadním způsobem, anebo jsou-li tu další skutečnosti, z nichž lze usuzovat, že návrh na povolení reorganizace není míněn vážně, že reorganizační plán nebude předložen anebo že dlužník zjevně nebude schopen nebo ochoten reorganizačnímu plánu dostát, lze mít za důvodný předpoklad, že návrhem na povolení reorganizace není sledován poctivý záměr.*¹⁸⁷

V daném konkrétním případě pak Vrchní soud v Praze dovodil, že *osoba jediného jednatele dlužníka, který se uchází o reorganizaci, se rozhodla řešit zákonem předpokládaným způsobem úpadek, který jí teprve hrozil a tento stav nijak nenasvědčuje tomu, že k plnění svých povinností přistupuje neodpovědně či liknavě a že nemůže tak obstát závěr o nepoctivém záměru dlužníka. Zásadní význam v této věci nemá ani skutečnost, že v insolvenčním řízení osoby jediného jednatele dlužníka, jeho návrhu na povolení oddlužení nebylo vyhověno, neboť tento návrh byl odmítnut.*¹⁸⁸

Z uvedených příkladů vyplývá, že naplnění nepoctivého záměru navržené reorganizace může mít různé podoby a různá východiska, je tedy na insolvenčním soudu, aby každou takovou situaci řádně prozkoumal a vyhodnotil. Z uvedených příkladů soudních rozhodnutí pak vyplývá, že se tak v praxi skutečně děje.

7.4 Časové hledisko posouzení nepoctivého záměru reorganizace

Dodržení principu poctivosti záměru reorganizace, jako možného způsobu řešení úpadku dlužníka, není spojeno pouze s předložením a vyhodnocením návrhu na její povolení. Z výše uvedeného a logiky insolvenčního řízení vyplývá, že situace, kterými může být naplněn nepoctivý záměr, mohou vzniknout a insolvenčnímu soudu vyplynout

¹⁸⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009, 1 VSPH 632/2009-B-32, ze dne 23. listopadu 2009.

¹⁸⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009, 1 VSPH 632/2009-B-32, ze dne 23. listopadu 2009.

najevo kdykoliv v průběhu insolvenčního řízení, a to i po povolení reorganizace dlužníka.

Na tyto situace proto pamatují i další ustanovení insolvenčního zákona, které se určitým způsobem nepoctivého záměru dotýkají. Ačkoliv se tato práce primárně zaměřuje na podmínky povolení reorganizace a další fáze reorganizace nejsou přímo předmětem zkoumání autora, považuje autor pro ucelenost výkladu tohoto tématu za žádoucí pro srovnání též stručně shrnout i další možné případy, kdy je v insolvenčním řízení posuzován poctivý záměr.

Jednou ze situací, kdy je posuzován nepoctivý záměr dlužníka, je proces moratoria dlužníka, tedy situace, která může nastat ještě před zahájením insolvenčního řízení nebo na jeho počátku. V tomto ohledu může být nepoctivý záměr sledovaný dlužníkem dle § 124 odst. 2 písm. b) InsZ důvodem pro zrušení moratoria insolvenčním soudem. Moratorium dlužníka může být pro nepoctivý záměr zrušeno bez návrhu a kdykoliv v jeho průběhu. Demonstrativním příkladem nepoctivého záměru, který v tomto ohledu insolvenční zákon v § 124 odst. 2 písm. b) InsZ uvádí, je *přednostní uspokojení jen některých dlužníkových věřitelů*. Vzhledem k tomu že moratorium může dlužník využít jako určitý předstupeň před návrhem na povolení reorganizace, měly takovéto kroky dlužníka naplňující znaky nepoctivého záměru automaticky vést k nepřipustnosti jeho reorganizace v dalším průběhu insolvenčního řízení.

Po povolení reorganizace pak mohou pochybnosti o poctivém jednání nebo odborné způsobilosti dlužníka v reorganizaci vést k zákazu nakládání s majetkovou podstatou anebo k omezení dispozičních oprávnění dlužníka ve stanoveném rozsahu. Toto opatření může přijmout insolvenční soud dle ustanovení § 332 odst. 1 InsZ, a to *na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru anebo i bez návrhu*.

Poctivý záměr reorganizace je pak podrobně zkoumán i v její další fázi, a to při schvalování reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Podle § 348 odst. 1 písm. b) InsZ totiž insolvenční soud schválí reorganizační plán jen, *lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím není sledován nepoctivý záměr*. Insolvenční soud má tedy v této fázi opět povinnost prověřit a vyhodnotit, zda navržená

reorganizace splňuje kritérium poctivého záměru a také základní zásady insolvenčního řízení vymezené v § 5 InsZ. K této opětovné prověrce ze strany insolvenčního soudu dochází za situace, kdy už jsou insolvenčnímu soudu známy všechny konkrétní parametry dané reorganizace, neboť ty musí být vymezeny v posuzovaném reorganizačním plánu.

Vymezením poctivého záměru reorganizace v této fázi insolvenčního řízení se také zabývala judikatura, a to v usnesení Vrchního soudu v Olomouci, ve kterém dospěl k závěru, že *pokud dlužník s některými věřiteli předjednával jejich stanovisko k reorganizačnímu plánu, nelze tento jeho postup hodnotit jako nepoctivý záměr, neboť insolvenční zákon předpokládá jednání dlužníka s věřiteli a je na nich, zda jeho návrhy, vtělené do reorganizačního plánu, přijmou či nikoliv.*¹⁸⁹

Jednou z dalších fází reorganizace může být přeměna reorganizace v konkurs. Insolvenční zákon vymezuje taxativním výčtem uvedeným v § 363 odst. 1 písm. a) až f) InsZ důvody, pro které má insolvenční soud rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs. Nepoctivý záměr reorganizace mezi těmito důvody explicitně uveden není, nicméně Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ve věci dlužníka Rezidence Kavčí Hory, a.s., dovodil, že *ačkoliv taxativní výčet důvodů přeměny reorganizace v konkurs neobsahuje expressis verbis požadavek na poctivost záměru navrhovatele reorganizace, zastává odvolací soud názor, že vyjde-li po povolení reorganizace najevo, že navrhovatel (v daném případě dlužník) navrženou reorganizací sledoval nepoctivý záměr, je to důvodem k přeměně reorganizace v konkurs podle § 363 odst. 1 IZ, neboť reorganizace jako jeden ze dvou sanačních způsobů řešení úpadku dlužníka je na poctivosti záměru jejího předkladatele celá vystavěna (obdobně jako oddlužení § 389 InsZ a násl.).*¹⁹⁰

¹⁸⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 26 INS 16065/2011, 1 VSOL 872/2013 - B -148, ze dne 16 dubna 2014.

¹⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

V poměrně rozsáhlé a propracované argumentaci v dané věci Vrchní soud v Praze dále mimo jiné dovodil, že *při rozhodování o návrhu na povolení reorganizace zákon zdůrazňuje roli insolvenčního soudu jako strážce společného zájmu věřitelů.*¹⁹¹

Ve vztahu k postavení věřitelů v průběhu reorganizace pak Vrchní soud v Praze v daném rozhodnutí dále shrnul, že *v jistém slova smyslu může být reorganizace věřitelům vnucena; ti pak mají zásadní vliv na další průběh reorganizace až při hlasování o přijetí reorganizačního plánu dle § 344 a násl. InsZ). Insolvenční soud proto nesmí připustit, aby reorganizace byla dosažena (tj. povolena či byl schválen reorganizační plán) v důsledku nepoctivého jednání dlužníka. Soud je tím, kdo věřitelům garantuje, že jim nebude vnucena reorganizace dlužníka, který sleduje nepoctivý záměr. Tato podmínka se prolíná celou zákonnou úpravou reorganizace nejen ve stadiu povolování reorganizace a schvalování reorganizačního plánu, ale též v průběhu provádění reorganizačního plánu a na samotném konci procesu reorganizace při rozhodnutí, jímž soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu (§ 364 InsZ). Ustanovení § 363 InsZ výslovně neupravuje, má je ji zjevně za samozřejmou, skutkovou podstatu přeměny reorganizace v konkurs, již bylo dosaženo v důsledku nepoctivého záměru dlužníka. Za samozřejmou ji má právě proto, že ji spojuje s povinností soudu poskytnout věřitelům ochranu před nepoctivými záměry dlužníka i po povolení reorganizace a po schválení reorganizačního plánu. Výhody, které dlužníku skýtá reorganizace, již bylo dosaženo jen v důsledku podvodného jednání dlužníka, je třeba po zjištění nepoctivého záměru dlužníka odejmout za podmínek jinak stanovených v § 363 InsZ. K takovému rozhodnutí, učiněnému ve prospěch všech věřitelů, nepotřebuje insolvenční soud, jako strážce jejich společného zájmu, ani návrh některého z věřitelů. Proto i ve stadiu řízení od povolení reorganizace (§ 328 InsZ) do schválení reorganizačního plánu (§ 348 InsZ) je insolvenční soud oprávněn i bez návrhu rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs*

¹⁹¹ Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

*podle § 363 InsZ, vyjde-li v něm najevo dlužníkův nepoctivý záměr ve smyslu § 326 odst. 1 písm. a) InsZ.*¹⁹²

Citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze přineslo poměrně průlomové závěry v tom, že byl poprvé explicitně vymezen a použit argument nepoctivého záměru reorganizace jako důvod pro ukončení běžící reorganizace a její přeměnu v konkurs a toto rozhodnutí dalo jasný návod i pro další obdobné případy do budoucna.

Další východisko pro možné situace, kdy by prostřednictvím reorganizace byl naplňován nepoctivý záměr, dává ustanovení § 362 odst. 1 InsZ. Podle tohoto ustanovení totiž může insolvenční soud *zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu do 6 měsíců od jeho účinnosti, zjistí-li, že některému věřiteli byly poskytnuty zvláštní výhody, aniž s tím ostatní věřitelé stejné skupiny souhlasili, nebo že schválení reorganizačního plánu bylo dosaženo podvodným způsobem.*¹⁹³

Stejně tak, tedy zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, a to dokonce do 3 let od jeho účinnosti, může insolvenční soud *postupovat pokud byl dlužník, jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin, kterým dosáhl schválení reorganizačního plánu nebo podstatně zkrátil věřitele.*¹⁹⁴

Tato ustanovení lze sice aplikovat pouze v některých, explicitně stanovených případech, i tak ale dávají insolvenčnímu soudu možnost reagovat na určitá nekalá jednání, která by v průběhu reorganizace nastala.

Z výkladu uvedeného v této podkapitole vyplývá, že posouzení poctivosti záměru reorganizace není spojeno pouze s předložením a vyhodnocením návrhu na její povolení, nicméně se prolíná celým jejím průběhem od případného moratoria přes

¹⁹² Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

¹⁹³ Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

¹⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015.

podání návrhu na povolení reorganizace, jeho odsouhlasení, předložení reorganizačního plánu a jeho odsouhlasení až po její dokončení.

7.5 *Shrnutí*

Řešení úpadku dlužníka reorganizací dává poměrně širokou škálu možností a opatření, které mohou být v jejím rámci využity. V souvislosti s tím musí existovat i mechanismus k zabránění tomu, aby reorganizace neoprávněně poškodila zájmy některého subjektu, který se jí účastní, tedy zejména některého z věřitelů, případně samotného dlužníka. Opatřením, které tomuto má zabránit je podmínka poctivého záměru reorganizace.

Tato podmínka musí být naplněna, aby mohlo dojít ke zdárnému dokončení reorganizace, podmínku poctivého záměru reorganizace tak lze označit za jedno z kritérií přípustnosti reorganizace.

Okruh situací, které je možné označit za nepoctivý záměr je velmi široký, je tedy na insolvenčním soudu aby každou reorganizaci minimálně ve fázi jejího povolení a ve fázi schválení reorganizačního plánu vyhodnotil, zda nenastává jakákoliv situace, kterou by bylo možné vyhodnotit jako nepoctivý záměr.

Vodítkem pro insolvenční soud jsou dva příklady nepoctivého záměru uvedené v § 326 odst. 2 InsZ, dále pak základní principy insolvenčního řízení dle § 5 InsZ a neposlední řadě také stávající judikatura, která se v této věci rozvinula již poměrně dostatečně a přináší řadu argumentů a situací, pro které je reorganizace nepřipustná s ohledem na její nepoctivý záměr.

Insolvenční soud má v této věci významnou diskreční pravomoc na základě které rozhodne o dalším postupu a skutečnosti svědčící o nepoctivém záměru reorganizace si insolvenční soud *obstarává z úřední povinnosti a přihlíží samozřejmě i k případným*

*tvrzením dlužníka, insolvenčního správce či přihlášených věřitelů, případně k jiným informacím.*¹⁹⁵

V principu by tedy insolvenční soud neměl připustit možnost reorganizace dlužníka, které by například předcházelo účelové vyvádění majetku z obchodního závodu dlužníka, kde by existovaly úzké vazby mezi dlužníkem a některým z věřitelů, dlužník účelově manipuloval se seznamem věřitelů, měl laxní a nedbalý přístup k celé věci, případně kde by došlo k nerovnoměrnému uspokojení stejně postavených věřitelů.

V případě naplnění znaků nepoctivého záměru reorganizace má insolvenční soud možnost zabránit reorganizaci zamítnutím návrhu na její povolení dle § 326 InsZ, a to i v případě, byl-li návrh na povolení reorganizace přijat usnesením schůze věřitelů dle § 151 InsZ. V průběhu reorganizace pak má insolvenční soud možnost zabránit jejímu pokračování neschválením reorganizačního plánu dle § 348 InsZ.

¹⁹⁵ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 703.

8 Návrh na povolení reorganizace

Reorganizace přichází v úvahu ve věci dlužníků v těch insolvenčních řízeních, ve kterých insolvenční soud obdržel ve stanovené lhůtě návrh na její povolení. Návrh na povolení reorganizace je tak spolu s pravidly přípustnosti reorganizace popsány v předchozích kapitolách jedním ze dvou základních předpokladů k možnosti ucházet se o povolení reorganizace dlužníka.

Aktivně legitimován k podání návrhu na povolení reorganizace je dlužník, anebo přihlášený věřitel a návrh na povolení reorganizace může být podán v několika fázích insolvenčního řízení. Je možné jej spojit již s insolvenčním návrhem, dále je možné jej podat kdykoliv ve fázi insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku a za určitých předpokladů je možné jej podat i po rozhodnutí o úpadku.

Podrobnější zkoumání návrhu na povolení reorganizace, zejména legitimaci k jeho podání, požadované obsahové a formální náležitosti, lhůty pro jeho podání dané různými předpoklady a další okolnosti přináší tato kapitola.

8.1 Legitimace k podání návrhu na povolení reorganizace

Insolvenční zákon dává možnost podat návrh na povolení reorganizace pouze osobám, které jsou na tomto procesu určitým způsobem zainteresovány. Aktivní legitimaci k podání návrhu na povolení reorganizace tak má dle § 317 odst. 1 InsZ logicky sám dlužník, anebo přihlášený věřitel, tedy ten věřitel, který postupem ve smyslu § 165 a násl. InsZ uplatnil svoji pohledávku podáním přihlášky v daném insolvenčním řízení.

Pokud by byl návrh na povolení reorganizace podán věřitelem, který řádně a včas neuplatnil svoji pohledávku v insolvenčním řízení přihláškou, *nebo by insolvenční soud přihlášku pohledávky takového věřitele odmítl ve smyslu § 185 InsZ, musel by být návrh na povolení reorganizace insolvenčním soudem zamítnut.*¹⁹⁶

¹⁹⁶ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1176.

Možnost podat návrh na povolení reorganizace je zároveň částečně omezena. Jedno z omezení dává § 317 odst. 2 InsZ. Podle tohoto ustanovení může návrh na povolení reorganizace podat pouze ten, *kdo je v dobré víře, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu*. Tento poměrně neurčitý požadavek klade na podavatele návrhu na povolení reorganizace ex ante určitou odpovědnost za to, že bude v rámci jím navrhované reorganizace předložen reorganizační plán se všemi náležitostmi pro jeho schválení. Dané pravidlo není nicméně nijak konkrétní, neboť je založeno na poměrně těžko prokazatelné dobré víře, lze jej ale interpretovat tak, že podavatel návrhu na povolení reorganizace by měl brát v potaz veškeré předpoklady přípustnosti reorganizace, podmínky pro její povolení i podmínky pro odsouhlasení reorganizačního plánu a mít je za splněné nebo splnitelné.

Podaří-li se insolvenčnímu soudu prokázat rozpor s tímto ustanovením, tedy to, že navrhovatel reorganizace podal návrh na její povolení, aniž by byl přesvědčen o jeho splnitelnosti (například je-li jeho skutečným záměrem například snaha o zkrácení nároků věřitelů, či snaha o oddálení konkursu dlužníka), může insolvenční soud aplikovat postup popsany v předchozí kapitole a takovýto návrh na povolení reorganizace s ohledem na nepoctivý záměr bez dalšího zamítnout, případně takovouto již povolenou reorganizaci přeměnit v konkurs.

Jak k tomuto tématu upřesňuje literatura, v praxi by tedy navrhovateli reorganizace měly být v každém případě *známy rozhodující ekonomické a právní skutečnosti odůvodňující podání návrhu na povolení reorganizace a tyto skutečnosti by měl v návrhu na povolení reorganizace uvést a náležitě je doložit*.¹⁹⁷

Navrhovatel reorganizace sice nemusí disponovat podrobnou ekonomickou analýzou obchodního závodu dlužníka, avšak návrh na povolení reorganizace je dokumentem, na základě něhož budou věřitelé pravděpodobně následně rozhodovat o povolení reorganizace dlužníka, měly by z něj tedy být zřejmé alespoň *konkrétní důvody, pro*

¹⁹⁷ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 684.

*kteřé má být pro věřitele navrhovaná reorganizace výhodnější než konkurs, jakož i základní argumenty svědčící pro zachování podnikatelské činnosti dlužníka a ekonomickou smysluplnost navržené reorganizace.*¹⁹⁸

Další omezení při podání návrhu na povolení reorganizace dává ustanovení § 326 odst. 1 písm. b) InsZ. Možnost podat návrh na povolení reorganizace totiž podle tohoto ustanovení nemá ani osoba, o jejímž návrhu na povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto, respektive takovýto návrh povede automaticky dle daného ustanovení k jeho zamítnutí ze strany insolvenčního soudu.

Výklad i účel tohoto pravidla je poměrně neurčitý a neshoduje se nad ním ani literatura. Jolana Maršíková například uvádí, že opakovaně podat návrh na povolení reorganizace by nemělo být umožněno ani osobě, jejíž předchozí návrh na povolení reorganizace (stejněho dlužníka) byl vzat zpět anebo odmítnut.¹⁹⁹

Autor této práce se v této věci nicméně ztotožňuje s interpretací Jana Kozáka, který dovozuje, že se daná podmínka uplatní pouze v případech, kdy bylo o daném insolvenčním návrhu rozhodnuto insolvenčním soudem meritorně.²⁰⁰

Účel tohoto pravidla dostupná literatura ani důvodová zpráva nerozebírají ani neuvádějí, nicméně z povahy věci vyplývá, že je jeho cílem zamezit možnosti podávání vícero návrhů na povolení reorganizace v případech, kdy již byl předchozí návrh daného navrhovatele u téhož dlužníka zamítnut, a tím zrychlit celé řízení. Zároveň je možné toto pravidlo interpretovat tak, že je-li na základě návrhu určitého navrhovatele navržena reorganizace a o tomto návrhu je meritorně rozhodnuto, na základě návrhu tohoto navrhovatele již povolení reorganizace u téhož dlužníka nelze dosáhnout.

¹⁹⁸ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 684.

¹⁹⁹ Srov. MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 702.

²⁰⁰ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1205.

Z pohledu dlužníka tak de facto existuje jedna možnost podat na sebe návrh na povolení reorganizace, který je meritorně posouzen, a nehledě na výsledek tohoto posuzování budou jeho další návrhy bez dalšího zamítány.

Legitimaci k podání návrhu na povolení reorganizace lze shrnout tak, že jej mohou podat osoby zainteresované na daném řízení, tedy dlužník a přihlášený věřitel. Tato možnost je ale naopak omezena u osob, které nejednají v dobré víře s ohledem na dosažení cílů reorganizace, případně u osob, o jejichž předchozím návrhu na povolení reorganizace daného dlužníka již bylo meritorně rozhodnuto.

Další náležitosti návrhu na povolení reorganizace, lhůty pro jeho podání a související okolnosti jeho podání jsou v několika ohledech odlišné, a to zejména pokud jde o dlužnický či věřitelský návrh, případně v jaké fázi daného insolvenčního řízení je návrh podán. Pro přehlednost výkladu tedy autor považuje za vhodné přiblížit podrobnosti dlužnického a věřitelského návrhu na povolení reorganizace v dalším výkladu samostatně a následně shrnout společné body. Následující podkapitola tedy podrobně přibližuje aspekty dlužnického návrhu na povolení reorganizace.

8.2 Dlužnický návrh na povolení reorganizace

Z podstaty reorganizace logicky vyplývá, že osobou, která by měla mít přirozeně o tento proces zájem a iniciovat tak její povolení, je sám dlužník. Jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole, dlužník je tedy jedním ze subjektů, který je aktivně legitimován k podání návrhu na povolení reorganizace. V této části textu bude přiblíženo, v jakých fázích insolvenčního řízení a za jakých podmínek může dlužník návrh na povolení reorganizace podat a následně budou objasněna specifika a obsahové náležitosti, které musí dlužnický návrh na povolení reorganizace splňovat.

Z časového hlediska může dlužník podat návrh na povolení reorganizace již s insolvenčním návrhem, dále pak kdykoliv ve fázi insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku a za určitých předpokladů je možné jej podat i po rozhodnutí o úpadku, a to nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů svolanou po rozhodnutí o úpadku. Podrobná specifika dlužnického návrhu na povolení reorganizace podaného v jednotlivých fázích insolvenčního řízení jsou popsána v následujících podkapitolách.

8.2.1 Dlužnický návrh na povolení reorganizace spojený s insolvenčním návrhem

Podle § 106 odst. 1 InsZ je možné spojit návrh na povolení reorganizace již s insolvenčním návrhem. V tomto případě musí takovéto podání obsahovat jak veškeré náležitosti předepsané pro podání insolvenčního návrhu, tak veškeré náležitosti potřebné pro podání návrhu na povolení reorganizace, a musí k němu být přiloženy pro ně požadované přílohy.

Konkrétně musí insolvenční návrh podaný dlužníkem splňovat obecné náležitosti podání v soudních řízeních ve smyslu § 42 odst. 4 občanského soudního řádu²⁰¹ a dále obsahovat obecné údaje požadované dle § 103 odst. 1 InsZ a další seznamy a listiny dle § 104 odst. 1 InsZ.

Připojení těchto dokumentů je v tomto případě podstatné nejen k řádnému posouzení samotného insolvenčního návrhu, ale uvedené údaje, zejména seznam zaměstnanců dlužníka, jsou podstatné pro vyhodnocení přípustnosti reorganizace dlužníka insolvenčním soudem.

Dlužnický návrh na povolení reorganizace musí dle § 319 odst. 1 InsZ kromě obecných náležitostí podání v soudních řízeních²⁰² dále obsahovat:

- a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,*
- b) dlužníkovi známé údaje o kapitálové struktuře a majetku osob, které dlužníka ovládají nebo které tvoří s dlužníkem koncern, včetně údaje o tom, zda ohledně některé z těchto osob neprobíhá insolvenční řízení, anebo prohlášení, že není takových osob,*
- c) údaj o způsobu navrhované reorganizace.*

K návrhu na povolení reorganizace dále musí dlužník dle § 319 odst. 2 InsZ připojit seznam svého majetku a seznam svých dluhů. Dlužník jako navrhovatel reorganizace

²⁰¹ Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále OSŘ.

²⁰² Opět ve smyslu § 42 odst. 4 OSŘ.

musí při sestavování seznamu svého majetku vycházet přiměřeně z ustanovení § 104 odst. 2 InsZ a při sestavování seznamu svých dluhů z § 104 odst. 3 InsZ.²⁰³

V případě kombinace dlužnického návrhu na povolení reorganizace s insolvenčním návrhem jsou některé náležitosti, které je třeba přiložit totožné. Je tedy třeba oba návrhy vzhledem ke konkrétním okolnostem vhodně zkombinovat v jedno podání tak, aby bylo takovéto podání srozumitelné a přehledné, neboť by mělo být v zájmu navrhovatele (tedy dlužníka) aby byl jeho návrh insolvenčním soudem co nejrychleji vyhodnocen a bylo mu pokud možno vyhověno, tedy nemuselo docházet například k dodatečným výzvám insolvenčního soudu na jejich doplnění, případně rovnou k jeho odmítnutí insolvenčním soudem.

K oběma návrhům pak musí být přiloženy listiny prokazující skutečnosti, na které se dlužník odvolává (důkazy) a požadované seznamy. Dále musí oba návrhy obsahovat petit, tedy vymezení závěrů, kterých se dlužník po insolvenčním soudu domáhá. V tomto případě půjde o požadavek na prohlášení úpadku na majetek dlužníka a požadavek na povolení reorganizace dlužníka.

Co se týče časového hlediska, právní úprava obecně nijak nepředepisuje povinnost spojovat návrh na povolení reorganizace s insolvenčním návrhem. Jedinou výjimkou je specifický postup vymezený v § 148 odst. 2 InsZ. Pro tento postup je aktivně legitimován pouze dlužník a pouze v tomto případě naopak platí, že pokud dlužník předloží insolvenčnímu soudu insolvenční návrh, kde osvědčí svůj úpadek, a zároveň insolvenčnímu soudu předloží návrh na řešení svého úpadku reorganizací a reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, by měl insolvenční soud rovnou spojit rozhodnutí o jeho úpadku s rozhodnutím o povolení jeho reorganizace. Tuto specifickou situaci podrobně rozebírá další, devátá kapitola.

²⁰³ Ustanovení § 319 odst. 2 InsZ na uvedená ustanovení insolvenčního zákona výslovně neodkazuje, nicméně jde o obecná pravidla a jejich aplikace tedy vyplývá z povahy věci.

V ostatních případech nehraje spojení insolvenčního návrhu s návrhem na povolení reorganizace žádnou roli. Podá-li tedy dlužník insolvenční návrh s návrhem na povolení reorganizace aniž by volil postup dle § 148 odst. 2 InsZ, bude následovat stejný průběh, jako kdyby dlužník předložil návrh na povolení reorganizace později v průběhu daného insolvenčního řízení, tedy postup popsany v další podkapitole.

Autor této práce předpokládá, že určitým motivem dlužníka pro takovýto postup (neuvažujeme-li situaci dle § 148 odst. 2 InsZ) může být skutečnost, že lhůty pro podání návrhu na povolení reorganizace jsou poměrně krátké, navíc v některých případech neurčité a prominutí jejich zmeškání je dle § 83 InsZ nepřípustné. Spojením insolvenčního návrhu s návrhem na povolení reorganizace tak dlužník kromě rychlé reakce na situaci, ve které se nachází, získá minimálně jistotu, že stanovenou lhůtu pro podání návrhu na povolení reorganizace nezmešká.

Možnost podání dlužnického návrhu na povolení reorganizace spojeného s insolvenčním návrhem lze shrnout tak, že jde o jednu z variant podání návrhu na povolení reorganizace dlužníkem. Tento postup dlužník využívá nejčastěji v situaci, kdy se uchází o reorganizaci dle § 148 odst. 2 InsZ, neboť po splnění stanovených podmínek jím docílí prohlášení úpadku spojením s povolením své reorganizace. To je pro dlužníka velmi výhodný postup, který mu přinese poměrně rychlé dosažení procesu reorganizace. V ostatních situacích je tento postup umožněn též, nicméně nejsou s jeho využitím spojeny žádné specifické důsledky.

8.2.2 Dlužnický návrh na povolení reorganizace podaný samostatně

Návrh na povolení reorganizace má dlužník možnost podat i v další fázi insolvenčního řízení. V tomto případě má dlužník možnost podat návrh na povolení reorganizace v návaznosti na vlastní, dříve podaný, insolvenční návrh, případně může návrhem na povolení reorganizace reagovat na insolvenční návrh podaný věřitelem. Možné varianty tohoto postupu, požadované náležitosti a lhůty pro jednotlivé případy daných podání vymezuje tato podkapitola.

Formální požadavky na obsah dlužnického návrhu na povolení reorganizace upravuje § 319 InsZ a jsou uvedeny v předchozí podkapitole. Daná pravidla platí i v tomto případě,

pouze s tou výjimkou, že následuje-li dlužníkův návrh povolení reorganizace jeho vlastní, dříve podaný insolvenční návrh, pak dle § 319 odst. 2 InsZ postačuje, pokud dlužník ohledně seznamu svého majetku a seznamu svých dluhů podá pouze *prohlášení o změnách, ke kterým v mezidobí došlo v porovnání se seznamy, které v insolvenčním řízení již dříve předložil*.

V případě věřitelského insolvenčního návrhu pak dlužník na žádný vlastní návrh nenavazuje a podává tak samostatný návrh na povolení reorganizace se všemi náležitostmi.

Co se týče lhůt, ve kterých je ze strany dlužníka třeba podat návrh na povolení reorganizace samostatně po podání insolvenčního návrhu, je třeba z pohledu autora pro přehlednost odlišit tři možné situace.

První možností je situace, kdy dlužník splňuje kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ. V tomto případě je dlužník dle § 318 odst. 1 InsZ oprávněn podat návrh na povolení reorganizace *nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku*. Uvedená lhůta v tomto případě platí nehledě na to, zda jde o insolvenční řízení iniciované dlužnickým, anebo věřitelským insolvenčním návrhem. Jak bylo ale uvedeno v šesté kapitole, musí dlužník insolvenčnímu soudu do rozhodnutí o úpadku skutečnost, že splňuje kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ náležitě osvědčit.

Druhou variantou je situace, kdy dlužník nesplňuje kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ a bude se tak ucházet o reorganizaci postupem dle § 316 odst. 5 InsZ. V tomto případě musí dlužník předložit insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý stanoveným podílem věřitelů. Ačkoliv to z dikce § 316 InsZ ani jiných ustanovení insolvenčního zákona explicitně nevyplývá, má autor za to, že logickou součástí toho podání musí být i návrh na povolení reorganizace, případně musí být návrh na povolení reorganizace v tomto řízení podán již dříve.

Lhůtu pro takovéto podání určuje § 316 odst. 5 InsZ, podle kterého musí být reorganizační plán předem přijatý věřiteli předložen insolvenčnímu soudu nejpozději do

rozhodnutí o úpadku. Pro insolvenční řízení iniciované dlužnickým návrhem platí tato lhůta bezvýhradně. V případě věřitelského insolvenčního návrhu může požádat dlužník dle § 316 odst. 6 InsZ insolvenční soud o prodloužení této lhůty nejdéle o 30 dnů. Nejzazší termín pro předložení odsouhlaseného reorganizačního plánu dlužníkem je tedy v tomto případě 30 dní po prohlášení úpadku dlužníka, nicméně návrh na povolení reorganizace by v tomto případě měl být z logiky věci podán již s žádostí dlužníka o prodloužení lhůty k předložení odsouhlaseného reorganizačního plánu, tedy opět do rozhodnutí o úpadku.

Určení lhůty pro podání návrhu na povolení reorganizace v případě dlužníka, který nesplňuje kritéria přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ je nicméně poměrně komplikovanou problematikou, u jejíhož výkladu není jednotná ani odborná literatura. Jolana Maršíková například uvádí, že *pokud by insolvenční soud i v případě dlužníka, nesplňujícího žádné z kritérií obsažených v § 316 odst. 4 InsZ, rozhodl pouze o prohlášení úpadku, aniž by zároveň rozhodl o řešení úpadku ve formě konkursu, má i takový dlužník možnost podat návrh na povolení reorganizace ve lhůtě podle § 318 odst. 1 InsZ, tedy nejpozději 10 dnů před konáním první schůze věřitelů.*²⁰⁴ S uvedeným závěrem ale autor nesouhlasí, neboť takovýto dlužník musí dodržet postup uvedený v předchozím odstavci, tedy předložit insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý věřiteli a to do rozhodnutí o úpadku, anebo alespoň požádat insolvenční soud o prodloužení lhůty pro jeho předložení, v opačném případě se pro něj reorganizace stává nepřipustnou.

Třetí možností je situace, kdy je řešen hrozící úpadek dlužníka. V případě hrozícího úpadku dlužníka je dle § 97 odst. 7 InsZ aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu pouze dlužník sám, lhůta pro podání návrhu na povolení reorganizace dlužníkem je v tomto případě stanovena v § 318 odst. 1 InsZ, podle kterého musí být takovýto návrh podán nejpozději do rozhodnutí o úpadku.

²⁰⁴ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 686.

Podání dlužnického návrhu na povolení reorganizace lze shrnout tak, že jde o poměrně náročný úkon, který závisí na řadě okolností. Je třeba splnit velké množství souvisejících náležitostí a především návrh podat ve stanovené lhůtě. Dlužník by tedy měl tomuto kroku věnovat odpovídající pozornost a případně k tomuto kroku využít odbornou poradenskou či právní pomoc.

8.3 Věřitelský návrh na povolení reorganizace

Dalším subjektem, který je oprávněn podat návrh na povolení reorganizace dlužníka, je přihlášený věřitel. Přehled situací, kdy a za jakých podmínek může přihlášený věřitel podávat návrh na reorganizaci dlužníka, přináší tato podkapitola.

Oproti návrhu na povolení reorganizace podanému dlužníkem, platí pro věřitelský návrh na povolení reorganizace specifická podmínka daná v § 323 InsZ, podle které musí návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem *schválit schůze věřitelů*. Toto pravidlo je tedy třeba aplikovat pro všechny situace uvedené v této podkapitole.

Podání návrhu na povolení reorganizace ze strany věřitele je možné též učinit v jednotlivých fázích insolvenčního řízení. Možné situace a jejich podrobnější specifiky jsou vymezeny v následujících podkapitolách.

8.3.1 Věřitelský návrh na povolení reorganizace spojený s insolvenčním návrhem

Stejně jako existuje možnost podat dlužnický návrh na povolení reorganizace spolu s insolvenčním návrhem, není insolvenčním zákonem ani logickými konsekvencemi vyloučena i možnost insolvenční návrh podaný věřitelem také rovnou spojit s návrhem na povolení reorganizace podaným též věřitelem.

Jde sice o velmi specifickou situaci, nicméně tuto variantu dle názoru autora připouští dikce § 106 odst. 1 InsZ, kde je obecně konstatováno, že s *insolvenčním návrhem*²⁰⁵ je rovněž možné spojit návrh na povolení reorganizace.²⁰⁶

²⁰⁵ Nikoliv tedy například „s insolvenčním návrhem dlužníka“.

Takovéto podání musí v praxi obsahovat jednak veškeré obecné náležitosti předepsané pro podání insolvenčního návrhu dle § 103 InsZ, a dále požadavky na insolvenční návrh podaný věřitelem dle § 105 InsZ.²⁰⁷

Zároveň musí toto podání splňovat požadavky na návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem dle § 319 odst. 3 InsZ. Kromě obecných náležitostí podání v soudních řízeních²⁰⁸ jde o:

a) označení dlužníka a osob oprávněných za něho jednat,

b) údaj o způsobu navrhované reorganizace.

Z požadavků na návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem oproti dlužnickému návrhu je z logických důvodů vyňat požadavek na údaje o kapitálové struktuře dlužníka. Tyto údaje nemusí věřitel mít k dispozici a dle § 319 odst. 3 InsZ by je měl uvést pouze, pokud jsou mu známy.

I v případě věřitelského návrhu na povolení reorganizace spojeného s insolvenčním návrhem je třeba ze strany podavatele oba návrhy vhodně zkombinovat do jednoho podání tak, aby bylo takovéto podání pro insolvenční soud srozumitelné a přehledné.

Zásadním předpokladem pro podání návrhu na povolení reorganizace věřitelem je skutečnost, že věřitel navrhující reorganizaci dlužníka přihlásil do daného insolvenčního řízení své pohledávky dle § 165 InsZ. Toto pravidlo tak zcela správně vylučuje možnost podat návrh na povolení reorganizace dlužníka třetím osobám, které nemusí být na jeho insolvenčním řízení nijak zainteresovány.

Aplikace pravidla, podle kterého může podat návrh na povolení reorganizace pouze přihlášený věřitel, pak dle názoru autora ani nijak neomezuje zkoumanou možnost

²⁰⁶ Z vlastního výzkumu autora vyplynulo, že v průběhu let 2008-2017 byl ve čtyřech případech insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení reorganizace věřitelem skutečně podán a insolvenčním soudem akceptován.

²⁰⁷ Tyto požadavky již byly shrnuty v předchozím textu.

²⁰⁸ Opět ve smyslu § 42 odst. 4 OSŘ.

věřitele podat insolvenční návrh rovnou spojený s návrhem na povolení reorganizace dlužníka. Zde je třeba vyjít z ustanovení § 105 odst. 1 InsZ, podle kterého má věřitel povinnost, již při podávání insolvenčního návrhu na majetek dlužníka *doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku*. V praxi tak věřitel pro zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka insolvenčnímu soudu zároveň předloží insolvenční návrh, přihlášku své pohledávky a návrh na povolení reorganizace dlužníka.

Podání věřitelského návrhu na povolení reorganizace spojeného s insolvenčním návrhem je spíše teoretická varianta, kterou insolvenční zákon ale umožňuje. V tomto ohledu je možno souhlasit s názorem Bohumila Havla, který dovodil, *že mají-li věřitelé vždy právo rozhodnout o způsobu řešení úpadku tak, aby bylo ekonomicky efektivnější a výhodnější než likvidační řešení, mohou tak logicky učinit vždy, nezávisle na chování dlužníka, ba i přes jeho odpor*.²⁰⁹

Jak dále uvádí Bohumil Havel, situace kdy reorganizaci iniciují a ovládnou věřitelé i přes vůli dlužníka *je navíc Pareto optimální, protože přináší vyšší efektivitu pro všechny*.²¹⁰ Dlužník, nemůže být z principu věci poškozen a u věřitelů platí pravidlo dané v § 349 odst. 3 InsZ, podle kterého je reorganizační plán spravedlivý a může být schválen tehdy, dostanou-li podle něj nezajištění věřitelé nejméně tolik, kolik by dostali v likvidaci po skončení konkursu.

V praxi tak může být podání věřitelského návrhu na povolení reorganizace spojeného insolvenčním návrhem využito v situacích, kde existuje dobré povědomí věřitele o ekonomické situaci a provozu obchodního závodu dlužníka a iniciace procesu reorganizace věřitelem včetně případné kontroly nad ním je vhodnější či rychlejší variantou než její iniciace samotným dlužníkem. Zároveň je třeba podotknout, že tato

²⁰⁹ HAVEL, B., KOLESÁR, P. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue, číslo 7/2011, str. 202.

²¹⁰ HAVEL, B., KOLESÁR, P. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue, číslo 7/2011, str. 203.

situace nemůže vyústit v povolení o reorganizaci dle § 148 odst. 2 InsZ, neboť té je možné docílit pouze na základě dlužnického návrhu.

8.3.2 Věřitelský návrh na povolení reorganizace podaný samostatně

Stejně jako dlužník, má také přihlášený věřitel možnost podat návrh na povolení reorganizace dlužníka i v další fázi insolvenčního řízení. Přihlášený věřitel tak může doplnit vlastní insolvenční návrh, reagovat na insolvenční návrh jiného věřitele případně i na insolvenční návrh dlužníka.

Formální náležitosti věřitelského návrhu na povolení reorganizace se s ohledem na to, kdo byl insolvenčním navrhovatelem, nijak neliší a jsou totožné s požadavky shrnutými v předchozí podkapitole věnované spojeným návrhům.

Co se týče dalších okolností a časového hlediska pro podání věřitelského návrhu na povolení reorganizace je opět třeba pro přehlednost odlišit tři možné situace, které mohou vzhledem k různým předpokladům nastat. Ve všech situacích opět není relevantní, kdo byl insolvenčním navrhovatelem.

První situací je stav, kdy dlužník splňuje kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ. Tato situace bude nejčastějším a patrně jediným prakticky aplikovatelným případem, kdy by mohl podávat návrh na povolení reorganizace dlužníka přihlášený věřitel. V tomto případě platí opět ustanovení § 318 odst. 1 věta druhá InsZ, podle kterého lze takovýto návrh podat *nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku*.

V případě druhé varianty, tedy situace, kdy dlužník nesplňuje kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ, je možnost podání návrhu na povolení reorganizace dlužníka přihlášeným věřitelem jen na velmi teoretické úrovni, vyloučena ovšem není. V tomto případě musí dlužník předložit insolvenčnímu soudu reorganizační plán předem přijatý stanoveným podílem věřitelů, návrh na povolení reorganizace dlužníka přihlášeným věřitelem by tak tomuto kroku musel předcházet a přihlášený věřitel by jej tedy musel podat v úzké kooperaci s dlužníkem, který by připravoval reorganizační plán. Nejzazší lhůta pro podání takového návrhu je nejpozději do rozhodnutí o úpadku

s tím, že stejná lhůta platí i pro dlužníka k předložení reorganizačního plánu přijatého věřiteli. Teoreticky možný je i postup, kdy by v případě věřitelského insolvenčního návrhu následoval i věřitelský návrh na povolení reorganizace a zároveň by dlužník požádal dle § 316 odst. 6 InsZ insolvenční soud o prodloužení lhůty pro předložení reorganizačního plánu nejdéle o 30 dnů a takovýto plán pak dlužník sám předložil. Nejzazší lhůta pro podání návrhu na povolení reorganizace věřitele by ale zůstala stejná, tedy nejpozději do rozhodnutí o úpadku.

Třetí možností pak je situace, kdy je řešen hrozící úpadek dlužníka. I v tomto případě je dle názoru autora možnost podání návrhu na povolení reorganizace dlužníka přihlášeným věřitelem velmi na teoretické úrovni, ale vyloučena není. Jak bylo uvedeno výše, v případě hrozícího úpadku dlužníka je dle § 97 odst. 7 InsZ aktivně legitimován k podání insolvenčního návrhu pouze dlužník sám. Lhůta pro podání návrhu na povolení reorganizace dlužníkem je pak za této situace stanovena v § 318 odst. 1 věta první InsZ, a to nejpozději do rozhodnutí o úpadku. Možnost podání návrhu na povolení reorganizace dlužníka přihlášeným věřitelem v tomto případě insolvenčním zákonem explicitně stanovena není, dle názoru autora ale není ani vyloučena a naopak, ustanovení § 318 odst. 1 InsZ ve druhé větě uvozené slovy „*V ostatních případech...*“ tuto situaci také zahrnuje. Dlužník tak může teoreticky podat insolvenční návrh pro hrozící úpadek, na který naváže přihlášený věřitel podáním návrhu na povolení reorganizace tohoto dlužníka. Pokud v této situaci bude dlužník splňovat kritérium přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ, bude možné aplikovat postup popsany u výše uvedené první situace a pokud nikoliv, bude muset být aplikován postup popsany u výše uvedené druhé situace.

Podání věřitelského návrhu na povolení reorganizace lze shrnout tak, že oproti dlužnickému návrhu jde o méně preferovaný postup, neboť u reorganizace se předpokládá, že jejím hlavním iniciátorem bude vzhledem k charakteristice tohoto procesu sám dlužník. Věřitelský návrh na povolení reorganizace ale může být využit v situaci, kdy bude iniciace reorganizace věřitelem z administrativních či ekonomických důvodů efektivnější, věřitelé budou chtít reorganizaci provést proti vůli dlužníka, případně existují ještě nějaké jiné ekonomické či další důvody pro tento postup.

Předkladatel věřitelského návrhu na povolení reorganizace zároveň musí vzít vřdy v potaz, že pro svůj návrh musí získat i podporu ostatních věřitelů, neboť ti jej musí schválit na schůzi věřitelů.

8.4 Údaj o způsobu navržené reorganizace

Jak bylo uvedeno v úvodní části této kapitoly, součástí návrhu na povolení reorganizace podaného jak dlužníkem, tak věřitelem musí být dle § 319 odst. 1 písm. c) InsZ i *údaj o způsobu navrhované reorganizace*. Podle § 319 odst. 5 InsZ pak ale zároveň platí, že *údajem o způsobu reorganizace, obsaženým v návrhu na povolení reorganizace, nejsou osoby sestavující reorganizační plán, ani osoba, která návrh podala, vázány*.

Obecně tedy platí, že návrh na povolení reorganizace musí obsahovat alespoň stručnou informaci o tom, jaké způsoby provedení reorganizace budou z pohledu jeho autora použity. Východiskem pro tuto informaci by mělo být ustanovení § 341 InsZ, které uvádí demonstrativní výčet způsobů provedení reorganizace.

Toto poměrně rozporuplné pravidlo sleduje dva záměry. Prvním záměrem je, aby na základě návrhu na povolení reorganizace byli věřitelé alespoň rámcově seznámeni s postupem, který případně hodlá navrhovatel reorganizace dále realizovat, a při hlasování o návrhu na povolení takovéto reorganizace na schůzi věřitelů se mohli informovaně rozhodnout o své volbě, tedy o tom, zda budou prosazovat reorganizaci dlužníka či jeho konkurs.

Na druhou stranu dává tímto pravidlem zároveň legislativa možnost zvolit v dalším průběhu reorganizace (primárně při sestavování reorganizačního plánu) odlišný postup, tedy se od zamýšleného způsobu reorganizace uvedeného v návrhu na její povolení odchýlit.

Zákonodárce prostřednictvím ustanovení § 339 odst. 1 InsZ předpokládá, že osobou s přednostním právem pro sestavení reorganizačního plánu je dlužník a dlužník má toto právo i v případě, kdy návrh na povolení reorganizace podal některý přihlášený věřitel. Tento případ je tedy jednou z teoreticky možných situací, kdy může být autor

reorganizačního plánu odlišný od navrhovatele reorganizace a mohlo by tak dojít k odchýlení se od předem navrženého způsobu reorganizace.

Dalším možným východiskem pro odchýlení se od předem navrženého způsobu reorganizace je situace, kdy dlužník pověřený sestavením reorganizačního plánu na výzvu dle § 329 odst. 1 písm. c) InsZ nezareaguje nebo oznámí, že jej předložit nehodlá. Dále pak situace, kdy dlužníkovi odejmou přednostní právo k sestavení reorganizačního plánu věřitelé na schůzi věřitelů dle § 339 odst. 3 InsZ, nebo insolvenční soud postupem dle § 339 odst. 4 InsZ. V těchto případech pak následuje postup dle § 339 odst. 6 InsZ, podle kterého může rozhodnout o osobě s přednostním právem pro sestavení reorganizačního plánu schůze věřitelů, anebo insolvenční soud a k sestavení reorganizačního plánu může být pověřen věřitel.

V uvedených případech tak může dojít k situaci, kdy je sestavením reorganizačního plánu pověřena jiná osoba než osoba, která podávala návrh na povolení reorganizace. Bylo by tedy poměrně omezující a neefektivní, pokud by navržený způsob reorganizace, který před určitým časem a za určitých okolností určil autor návrhu na povolení reorganizace, byl závazný i nadále pro autora reorganizačního plánu.

Tomáš Richter v tomto ohledu nicméně upozorňuje, že výše popsanou situaci není možné aplikovat v případě reorganizace schválené postupem dle § 316 odst. 5 InsZ, neboť v tomto případě musí dlužník s návrhem na povolení reorganizace předložit i reorganizační plán přijatý věřiteli, který pro něj již závazný je.²¹¹

Zároveň v tomto ohledu Tomáš Richter dále namítá, že výše popsané pravidlo dle § 319 odst. 5 InsZ dává navrhovateli reorganizace nepřiměřenou míru flexibility ohledně dalšího postupu v rámci reorganizace, a tím velkou míru nejistoty ostatním procesním subjektům, neboť věřitelé se nemohou spolehnout, že způsob navrhované reorganizace nebude po jejím schválení zásadně měněn, a to i v případě, že autor reorganizačního plánu zůstane stejný jako navrhovatel reorganizace a bude jím samotný dlužník. Tomáš

²¹¹ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 476.

Richter proto navrhuje zákonodárci upravit pravidlo dle 319 odst. 5 InsZ tak, aby údaj o způsobu navržené reorganizace bylo třeba již v návrhu na povolení reorganizace popsat v dostatečné míře podrobnosti a pro každé odchýlení od dříve navrženého způsobu reorganizace požadovat souhlas schůze věřitelů.²¹²

K tomuto tématu autor této práce podotýká, že po povolení reorganizace se k navrženému reorganizačnímu plánu opět vyjadřují věřitelé, kteří tak mají možnost se k upravenému způsobu provedení reorganizace opět vyjádřit, a to tentokrát za situace, kdy mají na základě předloženého reorganizačního plánu komplexní údaje o celé reorganizaci a pokud věřitelé s modifikovaným způsobem reorganizace nesouhlasí, mají možnost takovýto plán dle § 344 a násl. InsZ nepřijmout, což povede k jeho přepracování, případně přeměně dané reorganizace v konkurs.

Nicméně na druhou stranu platí, že od povolení reorganizace do hlasování o reorganizačním plánu může uplynout poměrně dlouhá doba, po kterou má zpravidla dlužník dispoziční oprávnění, čehož by mohl záměrně zneužívat. Zároveň platí, že reorganizační plán přijímají věřitelé na schůzi věřitelů poměrným hlasováním, a názor jednoho či několika věřitelů tak nemusí být dostatečně silný, stejně tak jako skutečnost, že nepřijetí plánu skupinou věřitelů může být dle § 348 odst. 2 InsZ nahrazeno rozhodnutím insolvenčního soudu a k názoru těchto věřitelů nemusí být přihlédnuto.

Vzhledem k uvedenému tedy lze souhlasit s názorem Tomáše Richtera a doporučit zákonodárci přijetí navržených opatření stanovujících závaznost údaje o způsobu řešení reorganizace, a to alespoň v případě, kdy návrh na povolení reorganizace a reorganizační plán předkládá totožná osoba.

8.5 Důsledky podání návrhu na povolení reorganizace

V souvislosti s podáním návrhu na povolení reorganizace může vzniknout řada okolností, se kterými se musí insolvenční soud i jednotliví účastníci řízení vypořádat, a měli by tak na ně být v případě ucházení se o reorganizaci náležitě připraveni. Jde

²¹² Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 477.

jednak o možnost přistoupení k řízení dalším návrhem na povolení reorganizace, dále má insolvenční soud možnost vyzvat navrhovatele k doplnění návrhu na povolení reorganizace. Samotný navrhovatel pak má možnost vzít v určité lhůtě svůj návrh zpět a stejně tak jsou s podáním návrhu na povolení reorganizace spojeny i další účinky dle § 324 InsZ. Různé okolnosti, které mohou po podání návrhu na povolení reorganizace vzniknout a jejich důsledky, vymezuje a dále přibližuje tato podkapitola.

8.5.1 Přistoupení k řízení dalším návrhem na povolení reorganizace

Specifickou situací, která může v souvislosti s návrhem na povolení reorganizace vzniknout je případ, kdy návrh na povolení reorganizace předloží více navrhovatelů. Tento stav a možné postupy při jeho řešení přibližuje tato podkapitola.

V průběhu insolvenčního řízení u dlužníků ucházejících se o reorganizaci může insolvenční soud poté, co již obdržel návrh na povolení reorganizace, následně obdržet i další návrh na povolení reorganizace, který podá jiná osoba. Tuto situaci označuje insolvenční zákon jako přistoupení k řízení, jehož předmětem je reorganizace, upravuje ji § 321 InsZ a může k ní dojít od podání prvního návrhu na povolení reorganizace do doby, než je o prvním návrhu insolvenčním soudem určitým způsobem rozhodnuto.²¹³ Po vydání některého z těchto rozhodnutí o prvním návrhu již bude další návrh považován opětovně za samostatný návrh na povolení reorganizace.²¹⁴

Při řešení této situace odkazuje § 321 odst. 1 InsZ na postup při souběžném podání více insolvenčních návrhů upravený v § 107 InsZ, který je jako obecný postup třeba aplikovat přiměřeně i v tomto případě. Postupy uvedené v § 107 InsZ budou přiměřeně využity například v situacích, kdy o prvním návrhu na povolení reorganizace je již rozhodnuto, ale toto rozhodnutí ještě není dotčeným osobám doručeno, anebo ještě není pravomocné.

²¹³ Dojde k jeho odmítnutí dle § 320 InsZ, zamítnutí dle § 325 InsZ, či je na základě něj povolena reorganizace dle § 328 InsZ.

²¹⁴ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1190.

Ustanovení § 321 odst. 2 InsZ pak stanoví postupy pro nalezení shody v případě odlišností mezi vícero podanými návrhy na povolení reorganizace a to tak, že insolvenční soud vyzve dané navrhovatele, aby *ve lhůtě, která nesmí být delší než 30 dnů, odstranily odlišnosti svých návrhů a vyrozuměly jej o společném stanovisku*. Nestane-li se tak, vychází insolvenční soud dle § 321 odst. 2 InsZ automaticky z návrhu, podaného dlužníkem (nehledě na to, v jakém pořadí byl podán) a není-li návrhu dlužníka, pak insolvenční soud vychází z návrhu věřitele, který mu došel dříve.

K takovému postupu přistoupil například Krajský soud v Praze ve věci návrhu na povolení reorganizace dlužníka, obchodní korporace LESS & FOREST, s.r.o., kdy svým usnesením vyzval jak dlužníka, tak jednoho z věřitelů, kteří oba předložili samostatný návrh na povolení reorganizace, aby ve stanovené lhůtě *odstranili odlišnosti svých návrhů na povolení reorganizace dlužníka a v téže lhůtě vyrozuměli soud o společném stanovisku*. Nestane-li se tak, bude insolvenční soud vycházet z návrhu, který podal dlužník.²¹⁵

Obecně se takovýto postup zdá být v praxi obtížně využitelný, nicméně autor doporučuje využít jej těm účastníkům insolvenčního řízení, kteří mají zájem na řešení úpadku dlužníka reorganizací a návrh na povolení reorganizace již podala jiná osoba, tedy návrh na povolení reorganizace ve stanovené lhůtě též podat a institut přistoupení k řízení, jehož předmětem je reorganizace využít. Důvodem je skutečnost, že může dojít k situaci, kdy bude první návrh na povolení reorganizace vzat zpět jeho podavatelem, a to i těsně před rozhodnutím o úpadku, případně odmítnut insolvenčním soudem. V takovémto případě by přestal návrh na povolení reorganizace trvat a navrhovaná reorganizace by mohla být zmařena. Bude-li existovat další, bezvadný návrh na povolení reorganizace, bude insolvenční soud dále postupovat dle tohoto návrhu. Tento postup lze tedy z opatrnostního hlediska doporučit.

²¹⁵ Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. KSPH 37 INS 23802/2012-B-118, ze dne 17. ledna 2013.

8.5.2 Výzva k doplnění návrhu na povolení reorganizace

Po předložení návrhu na povolení reorganizace platí, že neobsahuje-li tento návrh všechny požadované náležitosti nebo je-li nesrozumitelný anebo neurčitý, je insolvenčnímu soudu dle § 320 odst. 1 InsZ dána povinnost vyzvat usnesením osobu, která jej podala, aby návrh opravila nebo doplnila. K tomuto insolvenční soud určí přiměřenou lhůtu, která ale nesmí být delší než 7 dnů. Zároveň navrhovatele náležitě poučí, jak má opravu či doplnění provést. Stejným způsobem postupuje insolvenční soud dle § 320 odst. 2 InsZ i v případě, nejsou-li k návrhu na povolení reorganizace připojeny požadované přílohy nebo neobsahují-li tyto přílohy požadované náležitosti.

Pokud navrhovatel tyto povinnosti i přes výzvu insolvenčního soudu nesplní, a v insolvenčním řízení nelze pro daný nedostatek pokračovat, má insolvenční soud pravomoc daný návrh dle § 320 odst. 3 InsZ odmítnout.

Specifická situace nastane, je-li insolvenčnímu soudu předložen návrh na povolení reorganizace spojený s insolvenčním návrhem. Posouzení vad samotného insolvenčního návrhu upravuje § 128 InsZ a podle tohoto ustanovení je možné insolvenční návrh obsahující vady, pro které nelze pokračovat v dalším řízení, bez dalšího odmítnout. V případě návrhu na povolení reorganizace dává § 320 InsZ možnost vyzvat navrhovatele k nápravě. Při posuzování spojeného návrhu není postup explicitně dán, nicméně autor se kloní ke komentářové literatuře, která uvádí, že v případě spojeného návrhu je třeba na celý tento návrh aplikovat ustanovení § 320 InsZ, tedy pro navrhovatele příznivější postup.²¹⁶

Popsaný postup insolvenčního soudu musí brát předkladatel návrhu na povolení reorganizace v každém případě v úvahu a insolvenčnímu soudu předložit návrh, pokud možno bezvadný a se všemi požadovanými náležitostmi i přílohami. Je-li pak navrhovatel insolvenčním soudem vyzván k doplnění návrhu, je třeba požadované údaje

²¹⁶ Srov. KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1187.

ve stanovené lhůtě předložit, jinak se navrhovatel vystavuje riziku odmítnutí návrhu na povolení reorganizace a není-li dalšího návrhu, tím i hrozbě zmaření celé reorganizace.

8.5.3 Zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace

Stejně jako pro jiná podání adresovaná různým soudům, platí i pro návrh na povolení reorganizace možnost vzít jej za určitých podmínek zpět. V případě návrhu na povolení reorganizace tento postup upravuje § 322 InsZ, který dává možnost osobě, která podala návrh na povolení reorganizace, vzít daný návrh zpět, a to nejpozději do doby, *než insolvenční soud reorganizaci povolí nebo o podaném návrhu jinak rozhodne*.

Dojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ve stanovené lhůtě, tedy do rozhodnutí o daném návrhu samotném, vezme zpětvzetí návrhu insolvenční soud na vědomí svým samostatným rozhodnutím, které doručí osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Byl-li naopak návrh na povolení reorganizace vzat zpět až poté, kdy o něm bylo rozhodnuto, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné a toto rozhodnutí opět doručí osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.

Specifický postup pak platí v případě, kdy po řádném zpětvzetí jednoho návrhu na povolení reorganizace trvá další návrh na povolení reorganizace podaný jinou osobou. V tomto případě není v rozhodování o dalších návrzích automaticky pokračováno, ale insolvenční soud dle § 322 odst. 4 InsZ vyzve osobu, která další návrh podala, *aby mu do 15 dnů sdělila, zda trvá na jeho projednání; nestane-li se tak, v projednání reorganizace insolvenční soud nepokračuje*.

Možnost zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace by měl brát v úvahu jednak navrhovatel reorganizace, který tohoto kroku může, ať už z jakéhokoliv důvodu, využít, a tím reorganizaci dlužníka (není-li dalšího návrhu) zastavit, avšak může tak učinit pouze ve stanovené lhůtě. Naopak po uplynutí dané lhůty, zejména při povolení reorganizace, již zpětvzetí možné není a podání návrhu tak již není možné zvrátit.

Tu možnost by měly vést v patrnosti i další osoby, účastníci daného insolvenčního řízení, které mají na řešení úpadku dlužníka reorganizací zájem a její iniciaci si zajistit

podáním vlastního návrhu na povolení reorganizace, tak jak bylo autorem popsáno a doporučeno v kapitole týkající se přistoupení k řízení dalším návrhem na povolení reorganizace.

8.5.4 Další důsledky spojené s podáním návrhu na povolení reorganizace

S podáním návrhu na povolení reorganizace jsou spojeny i některé další důsledky a opatření, které jsou pro kompletnost výkladu shrnuty v této podkapitole. Konkrétně jde o zákaz maření reorganizace, možnost insolvenčního soudu změnit předběžné opatření a zákaz započtení.

Po podání návrhu na povolení reorganizace až do rozhodnutí o něm, stejně tak jako ve fázi insolvenčního řízení před rozhodnutím o úpadku, jsou osoby oprávněné nakládat s majetkovou podstatou dlužníka povinny dle § 324 odst. 1 InsZ zdržet se právních jednání, *jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace*. Toto ustanovení navazuje na ustanovení § 111 InsZ a kromě právních jednání směřujících ke změně, či zmenšování majetkové struktury dlužníka je osoba s dispozičními oprávněními povinna zdržet se i jednání, která by mohla ohrozit případnou reorganizaci dlužníka. Jde tedy o jedno z ustanovení insolvenčního zákona, jehož cílem je podpořit kroky vedoucí k sanačnímu způsobu řešení úpadku dlužníka, respektive zamezit krokům, které by sanačnímu způsobu řešení úpadku jakkoliv bránily, nicméně kontrola dodržování tohoto pravidla a jeho případné vymáhání jsou v praxi velmi komplikované a vždy záleží na konkrétních skutkových okolnostech a motivech daného jednání, které je poměrně obtížné identifikovat a vyhodnotit.

Druhým důsledkem spojeným s podáním návrhu na povolení reorganizace je možnost insolvenčního soudu po podání návrhu na povolení reorganizace změnit či dokonce zrušit své dříve vydané předběžné opatření dle § 324 odst. 2 InsZ, a to i bez návrhu. Cílem tohoto opatření je dát insolvenčnímu soudu možnost reagovat na nově vzniklou situaci, která je předložením návrhu na povolení reorganizace dána, a korigovat tak jeho případná předchozí opatření tak, aby mohla lépe korespondovat s nově vzniklou situací a umožnit tak například snáze postupovat při prosazování reorganizace a sestavování reorganizačního plánu, nebo naopak lépe reagovat na možná nekalá jednání. Zároveň

není vyloučeno, aby i sám navrhovatel reorganizace předložil insolvenčnímu soudu návrhy na úpravy některých stávajících předběžných opatření, anebo naopak přijetí nových předběžných opatření.

Třetím důsledkem spojeným s podáním návrhu na povolení reorganizace je zákaz započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele daný v § 324 odst. 3 InsZ, a to od okamžiku zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku, ledaže by insolvenční soud určil jinak předběžným opatřením. Toto ustanovení bylo do insolvenčního zákona doplněno až dodatečně, a to jeho novelou účinnou od 20. července 2009.²¹⁷ Cílem této úpravy bylo zamezení nekontrolovatelného provádění zápočtů, které mohly do té doby probíhat a měnit postavení věřitelů. Šlo tedy o další z cílů dané novely jak klást větší důraz na snazší prosazení reorganizace jako sanačního způsobu řešení úpadku dlužníka.²¹⁸

S podáním návrhu na povolení reorganizace vzniká řada důsledků a opatření shrnutých v této podkapitole. Tyto skutečnosti je třeba vést ze strany navrhovatele reorganizace i ostatních účastníků daného insolvenčního řízení též v potaz a připravit se na jejich případné důsledky.

8.6 Počty návrhů na povolení reorganizace a jejich rozbor

Na rozbor počtu návrhů na povolení reorganizace se autor také zaměřil ve svém výzkumu, který provedl na vzorku všech insolvenčních řízení zahájených od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2017. V tomto období autor identifikoval celkově 342 případů, ve kterých byl podán návrh na povolení reorganizace.²¹⁹

²¹⁷ Zákon číslo 217/2009 Sb.

²¹⁸ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 217/2009 Sb. (Sněmovní tisk 770 – 5. volební období).

²¹⁹ Vyloučeny byly případy, kde šlo o návrh na povolení reorganizace podaný omylem, kde bylo dané insolvenční řízení po podání návrhu na povolení reorganizace zastaveno, anebo daný insolvenční návrh odmítnut.

Z výzkumů autora vyplývá, že z uvedených 342 případů, ve kterých byl podán návrh na povolení reorganizace, jich bylo podáno 285 samotným dlužníkem, zbylých 57 pak přihlášeným věřitelem.

Výše uvedené počty jednotlivých návrhů na povolení reorganizace je možné podrobit ještě dalšímu rozboru, který přináší neméně zajímavé údaje. Rozbor návrhů na povolení reorganizace podaných dlužníkem a věřitelem přináší následující podkapitoly.

8.6.1 Počty návrhů na povolení reorganizace podaných dlužníkem

V analýze v rámci této podkapitoly se autor zaměřil na výše uvedených 285 případů, kde byl podán návrh na povolení reorganizace dlužníkem a u těchto případů zpětně zkoumal, kdo dané insolvenční řízení inicioval podáním insolvenčního návrhu.

Z rozboru zkoumaných dat vyplynulo, že z 285 návrhů na povolení reorganizace podaných dlužníkem jich 155 bylo podáno v insolvenčním řízení zahájeném samotným dlužníkem (z toho ve 116 případech šlo o spojené návrhy). Ve zbývajících 130 případech pak šlo o insolvenční řízení iniciované věřitelským insolvenčním návrhem, na který dlužník svým návrhem na povolení reorganizace reagoval (z toho v sedmi případech šlo o spojený insolvenční návrh dlužníka s návrhem na povolení reorganizace, dlužník tak využil možnost v rámci insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku přistoupit k řízení iniciovanému věřitelem vlastním insolvenčním návrhem).

Uvedené údaje je tedy možné shrnout tak, že ze všech případů, kdy podal návrh na povolení reorganizace dlužník, šlo v 54,4 % případů o insolvenční řízení iniciované samotným dlužníkem v 45,6 % případů šlo naopak o insolvenční řízení iniciované věřitelem.

Z uvedených údajů tak vyplývá, že v případě dlužnického návrhu na povolení reorganizace mírně převažuje situace, kdy tento návrh doplňuje nebo následuje insolvenční návrh dlužníka, což charakterizuje situaci, kdy dlužník sám aktivně řeší svůj úpadek a hodlá jej řešit reorganizací, nicméně podíl těchto situací na celkovém počtu dlužnických návrhů na povolení reorganizace je jen mírně nadpoloviční. Ve zbývajících poměrně velké části případů pak jde o situaci, kdy dané insolvenční řízení inicioval

věřitel a dlužník na něj následně návrhem na povolení reorganizace pouze reagoval. I tyto závěry tak potvrzují skutečnost, že dlužníci často špatnou situaci svého obchodního závodu neřeší a v řadě případů vyčkávají, dokud insolvenční řízení nezahájí věřitel, teprve poté sami aktivně jednají a situaci řeší mimo jiné i návrhem na povolení své reorganizace.

8.6.2 Počty návrhů na povolení reorganizace podaných věřitelem

Stejným způsobem, jako u dlužnických návrhů na povolení reorganizace je možné podrobněji rozebrat i případy, kde byl podán návrh na povolení reorganizace věřitelem. Z výše uvedených dat vyplývá, že návrh na povolení reorganizace byl věřitelem podán v 57 případech z 342 a věřitelské návrhy na povolení reorganizace tak figurují zhruba v jedné šestině všech případů.

Z dalšího rozboru získaných údajů je opět možné zjistit, kdo daná insolvenční řízení inicioval. V 53 případech z 57 šlo o insolvenční řízení zahájené věřitelem a je tak možné konstatovat, že věřitelské návrhy na povolení reorganizace ve valné většině (v 93 % případů) reagují na insolvenční návrh podaný věřitelem.²²⁰ Ve zbývajících 4 případech pak návrh na povolení reorganizace věřitele reagoval na insolvenční návrh podaný dlužníkem, což je možné vyhodnotit jako velmi ojedinělé případy.

U věřitelských návrhů na povolení reorganizace je tak možné shrnout, že jsou v naprosté většině využívány v případech, kdy je insolvenční řízení zahájeno věřitelem a jde tak o situaci, kde věřitel, či různí věřitelé iniciují celý proces.

8.6.3 Zhodnocení stanovených hypotéz

Předpoklad, že dlužnické návrhy na povolení reorganizace budou převažovat nad věřitelskými, je vzhledem k charakteru procedury reorganizace přirozený, a všeobecná shoda nad tímto předpokladem panovala již při přijímání insolvenčního zákona.²²¹

²²⁰ Jak již bylo uvedeno v předchozí části této kapitoly, ve 4 případech šlo dokonce o spojený insolvenční návrh věřitele s návrhem na povolení reorganizace.

²²¹ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období).

Druhou z hypotéz, kterou si autor stanovil k ověření v úvodu této práce je tedy předpoklad, že dlužnické návrhy na povolení reorganizace převažují nad věřitelskými.

Z výše uvedené analýzy vyplynulo, že ze všech 342 návrhů na povolení reorganizace jich bylo podáno 285 samotným dlužníkem, zbylých 57 pak přihlášeným věřitelem. Dle výzkumů autora tedy současná aplikační praxe potvrdila, že dlužnické návrhy na povolení reorganizace převažují, a to z 83,3 %, nad návrhy věřitelskými. Druhou stanovenou hypotézu je tak možné bez dalšího potvrdit.

Otázka, kdo bude iniciovat insolvenční řízení, ve kterých bude jako způsob řešení úpadku navržena reorganizace, tedy zda návrhy na povolení reorganizace převažují u dlužnických či věřitelských insolvenčních návrhů, případně do jaké míry reagují dlužníci vlastními návrhy na povolení reorganizace na věřitelské insolvenční návrhy, nijak předjímána nebyla a autorovi nejsou známy ani žádné studie, které tuto problematiku zkoumají.

Z logiky reorganizace vyplývá, že by mělo jít o proces iniciovaný dlužníkem, tedy že i samotná insolvenční řízení, ve kterých je jako způsob řešení úpadku dlužníka navržena reorganizace, budou iniciována dlužníkem. K vyjasnění této problematiky si tedy autor v úvodu stanovil další, třetí hypotézu, která uvádí, že návrhy na povolení reorganizace převažují v insolvenčních řízeních iniciovaných dlužníkem.

Při zkoumání této hypotézy lze zjistit, že z 342 případů podaných návrhů na povolení reorganizace šlo ve 159 případech o insolvenční řízení iniciované insolvenčním návrhem dlužníka, v ostatních 183 případech bylo dané řízení iniciováno insolvenčním návrhem věřitele. Lze tedy shrnout, že návrhy na povolení reorganizace častěji, a to z 53,5 % reagují na věřitelské insolvenční návrhy. Třetí hypotéza stanovená v rámci této práce tedy potvrzena nebyla a bylo naopak prokázáno, že návrhy na povolení reorganizace převažují v insolvenčních řízeních iniciovaných věřiteli.

Absolutní počty návrhů na povolení reorganizace rozdělené podle toho, kdo daný návrh podával a zároveň podle to, kdo celé řízení inicioval, uvádí následující tabulka.

	Dlužnický návrh na povolení reorganizace	Věřitelský návrh na povolení reorganizace	Celkem
Dlužnický insolvenční návrh	155	4	159
Věřitelský insolvenční návrh	130	53	183
Celkem	285	57	342

Z analyzovaných dat je možné získat i relativní počty návrhů na povolení reorganizace rozdělené podle toho, kdo daný návrh podával a zároveň podle toho, kdo celé řízení inicioval. Tato data uvádí následující tabulka.

	Dlužnický návrh na povolení reorganizace	Věřitelský návrh na povolení reorganizace	Celkem
Dlužnický insolvenční návrh	45,3 %	1,2 %	46,5 %
Věřitelský insolvenční návrh	38,0 %	15,5 %	53,5 %
Celkem	83,3 %	16,7 %	100,0 %

Údaje o návrzích na povolení reorganizace rozebrané v této podkapitole je možné na základě analýzy provedené autorem této práce shrnout tak, že ze všech návrhů na povolení reorganizace podaných v letech 2008-2017 ve více než pěti šestinách (83,3 %) případů převažují návrhy na povolení reorganizace podané samotným dlužníkem. Překvapivým zjištěním pro autora této práce ovšem je skutečnost, že k podání návrhu na povolení reorganizace dochází v mírné převaze v insolvenčních řízeních iniciovaných věřitelem.

8.7 Shrnutí

Podání návrhu na povolení reorganizace je jedním ze základních předpokladů možnosti ucházet se o povolení reorganizace dlužníka, které navazuje na splnění podmínek

přípustnosti reorganizace uvedených v předchozích kapitolách. Možnost podání návrhu na povolení reorganizace má jak dlužník, tak přihlášený věřitel, avšak za podmínky dobré víry a ne opakovaně. Samotný návrh musí splňovat řadu pravidel obdobně jako jiná podání adresovaná insolvenčnímu soudu, či soudům obecně. Podání návrhu na povolení reorganizace má zároveň řadu okolností, které závisí zejména na situaci dlužníka, případně na tom, kdo jej podává, a také kdo dané insolvenční řízení inicioval podáním insolvenčního návrhu. Důležitou roli hraje i nutnost včasného podání tohoto návrhu.

Podaný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud dále vyhodnotí a rozhodne o něm. Návrh na povolení reorganizace, který neobsahuje všechny náležitosti, stejně jako opožděný návrh insolvenční soud odmítne. Návrh na povolení reorganizace, který podala neoprávněná osoba, případně není podán v dobré víře anebo je podán stejnou osobou opakovaně, insolvenční soud zamítne. Tato rozhodnutí insolvenčního soudu tedy mohou vést ke zmaření celé reorganizace. Nedojde-li k zpětvzetí, odmítnutí ani zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, insolvenční soud reorganizaci povolí. Tyto situace podrobně vymezuje následující kapitola.

9 Rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace

V předchozí kapitole byly objasněny předpoklady a další náležitosti týkající se podání návrhu na povolení reorganizace. Po podání návrhu na povolení reorganizace je třeba, aby insolvenční soud takovýto návrh vyhodnotil a určitým způsobem se s ním vypořádal, insolvenční řízení tedy za těchto předpokladů přechází do fáze posouzení a rozhodnutí o podaném návrhu na povolení reorganizace.

Nejasný, nekompletní či opožděný návrh na povolení reorganizace insolvenční soud odmítne. Je-li návrh na povolení reorganizace řádně a včas podán, tedy není-li odmítnut, ani nedošlo-li k jeho zpětvzetí,²²² má insolvenční soud povinnost dospět k meritornímu rozhodnutí o něm. Při tomto rozhodování hraje primární roli skutečnost, zda je reorganizace dlužníka přípustná a dále usnesení věřitelů učiněné na schůzi věřitelů, na které je navázán další postup insolvenčního soudu. Ten dle daných okolností následně rozhodne o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, nebo o povolení reorganizace.

Z uvedeného tedy vyplývá, že při rozhodování o návrhu na povolení reorganizace jsou možná tři různá východiska, tedy jeho odmítnutí, zamítnutí nebo povolení reorganizace. Podrobný pohled na daná východiska, jejich rozbor a další okolnosti poskytuje tato kapitola v jednotlivých podkapitolách.

9.1 Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace

K odmítnutí návrhu na povolení reorganizace insolvenční soud přistoupí za předpokladu, že je podán opožděně, případně je-li nesrozumitelný, neurčitý, popřípadě neobsahuje-li všechny náležitosti a předepsané přílohy. Předpoklady pro tento krok a jeho důsledky objasňuje tato podkapitola.

²²² Postup řádně a včas učiněného zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace přibližuje autor v kapitole 8.5.3., v této kapitole se již touto situací nezabývá, ani ji nebere v úvahu.

9.1.1 Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro opožděnost

Jedním z předpokladů řádného podání návrhu na povolení reorganizace je jeho včasné podání. Problematikou podání návrhu na povolení reorganizace, včetně vymezení lhůt pro jeho podání v různých konkrétních situacích s ohledem na konkrétní okolnosti dle § 318 InsZ se zabývala osmá kapitola této práce.

Nejsou-li dodrženy stanovené lhůty, tedy je-li návrh na povolení reorganizace podán opožděně, insolvenční soud takovýto návrh dle § 318 odst. 2 InsZ bez dalšího odmítne. Insolvenční soud tak učiní svým rozhodnutím, které doručí stanoveným účastníkům řízení. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze osoba, která daný návrh podala.

Při předkládání návrhu na povolení reorganizace tedy doporučuje autor navrhovatelům stanovené lhůty důsledně sledovat, mít je pod kontrolou a důsledně je dodržovat. Při tom je třeba vzít v potaz mimo jiné obecné pravidlo dané v § 83 InsZ, podle kterého je prominutí zmeškání lhůt v insolvenčním řízení nepřípustné, případně i judikaturu týkající se přípustnosti reorganizace rozebranou v kapitole šesté, která prominutí zmeškání lhůt při podání návrhu na povolení reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ také nepřipouští.²²³

9.1.2 Odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro vady

Návrh na povolení reorganizace musí dále obsahovat všechny předepsané náležitosti, které byly také specifikovány a podrobně vymezeny v osmé kapitole.

Jak již bylo uvedeno, v případě podání návrhu na povolení reorganizace, který je nesrozumitelný, neurčitý, anebo neobsahuje všechny náležitosti a předepsané přílohy, insolvenční soud dle § 320 InsZ vyzve navrhovatele k jeho opravě či doplnění, a to ve lhůtě ne delší než 7 dní. Tuto povinnost má v tomto případě insolvenční soud, na rozdíl od opožděného návrhu, anebo například i od situace, kdy je při zahájení insolvenčního řízení posuzován podaný insolvenční návrh. V těchto případech totiž insolvenční soud

²²³ Srov. Insolvenční řízení KSPL 27 INS 9233/2010.

rozhodne, aniž by navrhovatele k opravě či doplnění vyzýval. Právní úprava je tak ve vztahu k povolení reorganizace příznivější a oproti některým jiným podáním dává v tomto případě prostor pro odstranění vad.

Nedojde-li ve stanovené lhůtě k požadované opravě či doplnění návrhu na povolení reorganizace, insolvenční soud jej svým usnesením odmítne. Z ustanovení § 320 odst. 3 InsZ vyplývá, že k odmítnutí v případě návrhu na povolení reorganizace, který je nesrozumitelný, neurčitý, anebo neobsahuje-li všechny požadované náležitosti, insolvenční soud přistoupí za předpokladu, že nelze pro daný nedostatek pokračovat v dalším řízení.

Pokud nejsou k návrhu na povolení reorganizace i přes výzvu insolvenčního soudu připojeny požadované přílohy anebo neobsahují-li tyto přílohy i přes výzvu na jejich doplnění stanovené náležitosti, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace odmítne bez dalšího. V tomto specifickém případě tedy insolvenční soud nemusí posuzovat předpoklad, že pro daný nedostatek lze pokračovat v dalším řízení. Právní úprava je tak i v tomto ohledu k navrhovateli reorganizace příznivější a dává prostor k povolení reorganizace, i když nejsou splněny všechny formální náležitosti, nicméně pouze za předpokladu aktivní součinnosti dlužníka, případně i navrhovatele reorganizace, jde-li o jinou osobu.

Toto pravidlo upravené v § 320 odst. 3 InsZ upřesnila i judikatura, a to usnesením Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka, obchodní korporace CZECH AIRCRAFT WORKS spol. s r.o. V tomto usnesení Vrchní soud v Olomouci ve věci náležitostí návrhu na povolení reorganizace vysvětlil, že *zákonodárce v § 319 InsZ věnuje záměrně značnou pozornost jednotlivým náležitostem návrhu, když důvodem takového postupu je i zajištění možnosti rychlého a kvalitního posouzení přípustnosti samotného návrhu a není proto možné nedostatky samotného návrhu, či chybějící náležitosti jeho příloh,*

*postupem insolvenčního soudu jakkoliv zohledňovat nad rámec zákonného postupu dle § 320 odst. 1 a 2 InsZ.*²²⁴

Vrchní soud v Olomouci v této věci dále dovodil, že z ustanovení § 320 odst. 3 InsZ je zřejmé, že v případě, že se jedná o absenci příloh k návrhu, nebo absenci náležitostí jednotlivých příloh, není podmínkou odmítnutí návrhu hodnocení tohoto, zda tyto nedostatky neumožňují v řízení pokračovat.²²⁵

K odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro vady dojde opět samostatným usnesením insolvenčního soudu, které insolvenční soud doručí stanoveným účastníkům řízení.

Ustanovení vymezující odmítnutí návrhu na povolení reorganizace pro opožděnost i pro vady připadá v úvahu za všech situací a kombinací podání, které mohou nastat, tedy je-li takovýto návrh podán samostatně, spolu s insolvenčním návrhem, případně s reorganizačním plánem přijatým věřiteli. Autor tedy v této části práce přináší přehled třech situací, které mohou v tomto ohledu nastat a vymezuje jejich řešení předpokládaná insolvenčním zákonem.

O první situaci jde, je-li podán návrh na povolení reorganizace samostatně a je následně odmítnut. Tím nastává postup dle § 327 InsZ, podle kterého účinky podání návrhu na povolení reorganizace jeho odmítnutím zanikají a insolvenční řízení bez dalšího pokračuje s ohledem na jeho další konkrétní okolnosti.

Druhou variantou je situace, kdy je návrh na povolení reorganizace podán spolu s insolvenčním návrhem. V tomto případě je každý tento návrh posouzen zvlášť a může o něm být rozhodnuto společně, ale i samostatně. Obsahuje-li vady samotný insolvenční návrh a je-li odmítnut, návrh na povolení reorganizace dále posuzován nebude, neboť tímto dané insolvenční řízení končí, respektive dochází dle § 146 InsZ k zániku účinků

²²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 27 INS 1207/2008, 3 VSOL 188/2008-B-81, ze dne 18. prosince 2008.

²²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 27 INS 1207/2008, 3 VSOL 188/2008-B-81, ze dne 18. prosince 2008.

spojených s jeho zahájením. Je-li naopak odmítnut pouze návrh na povolení reorganizace, insolvenční řízení bez dalšího pokračuje dle § 327 InsZ stejně jako v případě popsaném v předchozím odstavci.

Ve třetím případě, tedy je-li návrh na povolení reorganizace předložen s reorganizačním plánem přijatým věřiteli dle § 316 odst. 5 InsZ, zkoumá insolvenční soud primárně náležitosti samotného návrhu. U předloženého reorganizačního plánu insolvenční soud zkoumá pouze jeho formální náležitosti, nikoliv jeho věcnou a obsahovou správnost (tomuto se insolvenční soud věnuje až ve fázi schvalování reorganizačního plánu dle § 348 InsZ). I v tomto případě může ale dojít k odmítnutí návrhu povolení reorganizace pro vady či opožděnost, kdy bude následovat další postup dle § 327 InsZ.

Toto pravidlo vyplývající z postupu dle § 316 odst. 5 InsZ i § 148 odst. 2 InsZ potvrdila též judikatura, konkrétně Vrchní soud v Olomouci, který svým usnesením ve věci dlužníka JIP – ENERGO Větrní změnil usnesení Krajského soudu v Ostravě a místo konkursu dlužníka povolil jeho reorganizaci. Vrchní soud v Olomouci v této věci mimo jiné dovedl, že *ve fázi řízení, kdy soud rozhoduje o povolení reorganizace, lze předložený reorganizační plán hodnotit z hlediska formálních náležitostí vymezených zákonem (a vyhláškou) a v případě dlužníka, který nesplňuje předpoklady přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ, je třeba závěr, zda úpadek dlužníka je přípustné řešit tímto sanačním způsobem, učinit pouze na základě zákonem a vyhláškou uvedených formálních kritérií. Zkoumáním obsahu reorganizačního plánu z hlediska plnění jednotlivým věřitelům se lze zabývat až ve fázi schvalování reorganizačního plánu (§ 348 InsZ). Námitky dlužníka, že soud hodnotil navržený způsob uspokojení pohledávek uvedených věřitelů nadbytečně a že zákon zná jen „jedno“ řízení o návrhu na povolení reorganizace, jsou důvodné.*²²⁶

Rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí návrhu na povolení reorganizace lze shrnout tak, že jde o jedno z východisek, ke kterému může dojít po jeho podání.

²²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 11432/2014, VSOL 811/2014-A-12, ze dne 10. září 2014.

Insolvenční soud k tomuto kroku přistoupí v případě, kdy je návrh na povolení reorganizace podán opožděně, případně neobsahuje-li předepsané náležitosti, které nejsou ve stanoveném termínu náležitě upraveny či doplněny. Právní úprava je v tomto ohledu oproti situacím, kdy je obecně v rámci insolvenčního řízení vyhodnocován jiný návrh příznivější, neboť dává v určitých případech insolvenčnímu soudu povinnost vyzvat navrhovatele k odstranění vad návrhu, je zde tedy patrná ze strany zákonodárce určitá preference reorganizace, jako způsobu řešení úpadku dlužníka. Náležitosti jednotlivých kroků a lhůty pro jejich naplnění jsou zároveň zákonodárcem exaktně vymezeny, aby došlo k rychlému posouzení návrhu a celé insolvenční řízení tak probíhalo v souladu se zásadami, na kterých spočívá, a které byly uvedeny v sedmé kapitole, tedy rychle a efektivně.

9.2 Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace

Nedošlo-li k odmítnutí návrhu na povolení reorganizace, insolvenční soud má povinnost takovýto návrh projednat a meritorně o něm rozhodnout, tedy návrh zamítnout anebo rozhodnout o povolení reorganizace. Při meritorním rozhodování o návrhu na povolení reorganizace musí insolvenční soud vycházet z ustanovení § 325 InsZ, které bez dalšího odkazuje na obecná ustanovení definující postup při stanovení způsobu řešení úpadku uvedený v § 148-152 InsZ. Při dalším projednávání návrhu na povolení reorganizace tedy insolvenční soud pokračuje podle tohoto postupu, případně musí vyjít z pravidel daných v § 326 InsZ nebo v § 328 InsZ. Tato podkapitola se zaměřuje na situaci, kdy insolvenční soud rozhodne uvedeným postupem o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace.

K zamítnutí návrhu na povolení reorganizace přistoupí insolvenční soud při splnění jednoho ze dvou následujících předpokladů. Prvním předpokladem je situace dlužníka, kdy je jeho reorganizace nepřipustná, druhým pak situace, kdy se věřitelé i přes trvající návrh na povolení reorganizace usnesou na způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem. Rozbor těchto předpokladů, jejich východiska a důsledky přináší následující podkapitoly.

9.2.1 Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro nepřípustnost

Prvním výše uvedeným předpokladem zamítnutí návrhu na povolení reorganizace je její nepřípustnost. Ucelený přehled předpokladů a okolností, za kterých je reorganizace dlužníka nepřípustná stejně tak i postupů, kterými je třeba návrh na povolení reorganizace pro její nepřípustnost vzhledem k daným okolnostem zamítnout, definuje insolvenční zákon v několika různých ustanoveních a ani samotný insolvenční zákon, ani autorovi dostupná literatura neposkytuje celistvý přehled těchto okolností a postupů.

V textu této podkapitoly tedy autor uvádí jednak výčet okolností vedoucích k nepřípustnosti reorganizace, tak i přehled postupů, kterými k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace dlužníka může dojít.

Jednotlivá pravidla přípustnosti reorganizace dlužníka a okolnosti s nimi spojené byly postupně podrobně rozebrány v předchozích částech této práce. Přehled osmi okolností, jejichž případné nesplnění vede dle zkoumání autora k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, je uveden v následujícím textu.

Prvním pravidlem přípustnosti reorganizace je podmínka podnikání dlužníka definovaná v § 316 odst. 2 InsZ, která byla rozebrána ve třetí kapitole této práce. Druhou okolností je skutečnost, že reorganizace je dle § 316 odst. 3 InsZ automaticky nepřípustná za určitých situací, ve kterých se dlužník může nacházet, a u určitých skupin dlužníků, jak je podrobně rozebráno ve čtvrté kapitole této práce. Další, třetí okolností jsou pak pravidla přípustnosti reorganizace podle obratu a počtu zaměstnanců dlužníka dle § 316 odst. 4 a 5 InsZ, která byla podrobně vymezena v páté a šesté kapitole této práce. Podle těchto pravidel je reorganizace přípustná u dlužníků, kteří splňují kritéria dle § 316 odst. 4 InsZ, případně dodrželi postup dle § 316 odst. 5 InsZ, za jiných okolností je nepřípustná.

Další dvě pravidla přípustnosti reorganizace se týkají osoby podávající návrh na povolení reorganizace, jak bylo rozebráno v osmé kapitole této práce. Celkově čtvrtou okolností přípustnosti reorganizace vymezenou v § 317 odst. 1 InsZ je tak skutečnost, že daný návrh na povolení reorganizace podala oprávněná osoba. Pátou okolností je pak skutečnost, že navrhovatel reorganizace jedná dle § 317 odst. 2 InsZ v dobré víře, že

budou v jím navrhované reorganizaci splněny všechny podmínky pro schválení reorganizačního plánu.

Zbývající tři okolnosti přípustnosti reorganizace se pak týkají samotného návrhu na povolení reorganizace dle § 326 odst. 1 InsZ. Šestou podmínkou přípustnosti reorganizace je poctivý záměr sledovaný návrhem na povolení reorganizace, jak podrobně zkoumá sedmá kapitola. Sedmou okolností je pak skutečnost, že návrh na povolení reorganizace nesmí dle § 326 odst. 1 písm. b) InsZ znovu podat osoba, o jejímž návrhu na povolení reorganizace bylo již dříve rozhodnuto. Konečně poslední, osmou podmínkou, je situace, která platí pro věřitelský návrh na povolení reorganizace, a to podmínka daná v § 323 InsZ, podle které musí návrh na povolení reorganizace podaný věřitelem schválit schůze věřitelů, v opačném případě je reorganizace také nepřípustná. Tyto poslední tři okolnosti týkající se návrhu na povolení reorganizace byly rozebrány v předchozí, osmé kapitole.

Jak již bylo uvedeno, insolvenční zákon dále vymezuje několik postupů (východisek), kterými může dojít k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace. Přehled těchto postupů uvádí autor v následujícím textu.

Prvním postupem vedoucím k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace je pravidlo dané v ustanovení § 148 odst. 1 InsZ, které postihuje stav, kdy prozatím nebylo rozhodnuto o úpadku dlužníka a dlužníkem je osoba, u které je vyloučeno řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením. V tomto případě insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o prohlášení konkursu.

Je-li tedy za této situace podán návrh na povolení reorganizace a reorganizace je na základě některé z výše uvedených okolností nepřípustná, východisko uvedené v § 148 odst. 1 InsZ je naplněno a insolvenční soud rozhodne o úpadku, s tímto rozhodnutím spojí rozhodnutí o prohlášení konkursu i rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace.

Jak ale dovodila i judikatura v jednom z prvních případů, kdy byl podán návrh na povolení reorganizace, musí jít o situaci, *kdy je jiné řešení dlužníkovu úpadku (oddlužením či reorganizací) skutečně vyloučeno.*²²⁷

Nedojde-li při stanovování způsobu řešení úpadku k postupu dle jednoho z bodů ustanovení § 148 InsZ, tedy spojení rozhodnutí o úpadku spolu s rozhodnutím o jeho řešení, insolvenční soud prohlásí úpadek samostatným usnesením a k rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dojde později dle § 149 InsZ. Podle tohoto ustanovení *rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.*

V tomto případě může nastat druhý postup vedoucí k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, který dává ustanovení § 149 odst. 2 písm. b) InsZ. Podle tohoto ustanovení může u dlužníka, který se stal osobou, u které je vyloučeno řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením, *insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku konkursem před termínem konání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.*

Pokud tedy dojde k situaci, kdy je podán návrh na povolení reorganizace, insolvenční řízení je ve fázi po rozhodnutí úpadku a před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku a reorganizace se stane na základě některého z výše uvedených důvodů nepřipustnou (respektive je-li tato skutečnost osvědčena insolvenčnímu soudu), je naplněno druhé východisko a insolvenční soud by měl dle § 149 odst. 2 písm. b) InsZ rozhodnout o prohlášení konkursu a zároveň vydat usnesení o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace. Za těchto okolností nemusí insolvenční soud ani čekat na případné usnesení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku za účelem rozhodnutí o způsobu jeho řešení.

Třetím postupem vedoucím k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace je pak postup daný dle § 152 InsZ. Toto ustanovení dává insolvenčnímu soudu povinnost rozhodnout

²²⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 2109/2008, 1 VSPH 310/2008-B-32, ze dne 29. prosince 2008.

o způsobu řešení úpadku na základě usnesení schůze věřitelů podle § 150 InsZ, avšak s výjimkou situace, *je-li v době přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníkem osoba, u které zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje.*

Podle tohoto ustanovení opět platí, že stane-li se reorganizace nepřípustnou (respektive jak již bylo zmíněno, je-li tato skutečnost osvědčena insolvenčním soudem) v době, kdy se na způsobu řešení úpadku shodli věřitelé a než o tomto způsobu řešení úpadku rozhodl insolvenční soud, je naplněno třetí východisko pro zamítnutí návrhu a insolvenční soud by měl rozhodnout o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a zároveň vydat usnesení o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, a to neohledě na skutečnost, že si právě reorganizaci jako způsob řešení úpadku dlužníka mohli určit věřitelé na schůzi věřitelů.

Rozhodne-li insolvenční soud na základě jakéhokoliv z výše uvedených postupů o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, postupuje dle § 326 odst. 3 InsZ a učiní tak usnesením, které doručí dlužníkovi, osobě, která návrh podala, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti takovému usnesení může podat pouze osoba, která návrh podala.

9.2.2 Zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro rozhodnutí schůze věřitelů

Druhým předpokladem pro zamítnutí návrhu na povolení reorganizace je situace, kdy se věřitelé usnesou na způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem. Tuto možnost upravuje § 150 InsZ, podle kterého mohou věřitelé na schůzi věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku v případě dlužníka, u kterého je přípustná reorganizace, *přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem anebo reorganizací.*

Může tedy dojít k situaci, kdy je reorganizace dlužníka přípustná dodržáním všech okolností uvedených ve výčtu v předchozí podkapitole, existuje řádně a včas podaný návrh na povolení reorganizace, avšak věřitelé se na schůzi věřitelů usnesou dle § 150 a 151 InsZ o způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem. V tomto případě má insolvenční soud na základě § 152 InsZ povinnost rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka podle usnesení schůze věřitelů, tedy v daném případě prohlásit na majetek dlužníka konkurs.

Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku věřiteli na schůzi věřitelů je základním principem, který insolvenční zákon předpokládá, a na kterém je postaven, nicméně v této konkrétní situaci, tedy pokud věřitelé rozhodnou o prohlášení konkursu na majetek dlužníka i přes trvalý návrh na povolení reorganizace, nedává insolvenční zákon žádný návod či postup, jak s tímto návrhem naložit.

Ustálené řešení pro tuto situaci přinesla až judikatura, a to především usnesení Nejvyššího soudu ČR, který dovodil, že *jestliže schůze věřitelů přijme předepsanou většinou dle § 151 InsZ usnesení o tom, že způsobem řešení dlužníkovy úpadku má být konkurs, je tím pro insolvenční soud v intencích § 152 věty první insolvenčního zákona závazným způsobem určen způsob řešení dlužníkovy úpadku. V takovém případě insolvenční soud po skončení schůze věřitelů vydá usnesení, jímž se jednak vypořádá s dlužníkovým návrhem na povolení reorganizace, a to tak, že jej zamítne s poukazem na závaznost usnesení schůze věřitelů o jiném (než dlužníkem navrženém) způsobu řešení jeho úpadku, jednak současně (opět s odůvodněním, že usnesení schůze věřitelů o této otázce je pro něj závazné) prohlásí konkurs na majetek dlužníka.*²²⁸

Nutnost vypořádat se s trvalým návrhem na povolení reorganizace potvrdil a ještě podrobněji rozvedl Vrchní soud v Olomouci, který ve svém usnesení ve věci dlužníka Bas, s.r.o. explicitně uvedl, že *jestliže insolvenční soud o trvalém návrhu dlužníka na povolení reorganizace napadeným usnesením nerozhodl (přestože tento návrh byl předmětem hlasování schůze věřitelů), pak bylo vyloučeno, aby rozhodl o tom, že úpadek dlužníka bude řešen konkursem.*²²⁹

Problematiku zamítnutí návrhu na povolení reorganizace lze shrnout tak, že právní úprava není v této věci příliš návodná a v § 326 InsZ uvádí pouze několik předpokladů, při jejichž splnění musí insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítnout. Nicméně z povahy věci vyplývá, že k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace může

²²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011.

²²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 47 INS 18730/2011, 1 VSOL 378/2013 - B - 85, ze dne 10. října 2013.

dojít i na základě dalších východisek neuvedených v § 326 InsZ, zejména stane-li se reorganizace dlužníka nepřipustnou, nebo rozhodnou-li věřitelé o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem, což dovodila až judikatura.

Přehled osmi okolností, u kterých by naplnění alespoň jedné z nich mělo vést insolvenční soud k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro nepřipustnost, bylo zpracováno autorem v této podkapitole. Zároveň byl vymezen přehled tří situací, kdy k těmto okolnostem může dojít a insolvenční zákon dává za každé z těchto okolností postupy, kterými může dojít k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace. Dále byla vymezena i situace, kdy k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace dojde vzhledem k rozhodnutí schůze věřitelů, což insolvenční zákon výslovně neupravuje, nicméně tento postup ustálila judikatura.

9.3 Rozhodnutí o povolení reorganizace

Třetím východiskem vyplývajícím z rozhodování o návrhu na povolení reorganizace je rozhodnutí o povolení reorganizace. K tomuto rozhodnutí dospěje insolvenční soud po meritorním posouzení návrhu na povolení reorganizace opětovně postupem vycházejícím z ustanovení § 325 InsZ, tedy podle obecných ustanovení § 148-152 InsZ definujících postup při stanovení způsobu řešení úpadku, případně dle ustanovení § 328 InsZ. Na základě těchto pravidel může insolvenční soud dospět k rozhodnutí o povolení reorganizace třemi možnými způsoby, a to rozhodnutím o povolení reorganizace spojeným s rozhodnutím o úpadku dle § 148 odst. 2 InsZ, rozhodnutím o povolení reorganizace podle usnesení schůze věřitelů dle § 152 InsZ, nebo rozhodnutím o povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 328 InsZ. Vymezení těchto pravidel, předpoklady pro vydání rozhodnutí o povolení reorganizace a důsledky s tímto krokem spojené, jsou zpracovány u každého způsobu samostatně v následujících podkapitolách.

9.3.1 Rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku

Prvním způsobem, kterým může insolvenční soud dospět k rozhodnutí o povolení reorganizace je rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku. Tento postup je přiblížen v dalším textu v několika částech.

Předpoklady pro rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku

Vydání rozhodnutí o povolení reorganizace spojeného s rozhodnutím o úpadku předpokládá postup dle § 148 odst. 2 InsZ. Podle tohoto ustanovení insolvenční soud postupuje za předpokladu, že *dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek.*

Jsou-li uvedené podmínky splněny, insolvenční soud rozhodne o úpadku a s tímto rozhodnutím spojí i rozhodnutí o povolení reorganizace dlužníka. Důsledkem splnění uvedených podmínek je tedy skutečnost, že odpadá fáze insolvenčního řízení, kdy dochází k rozhodování o způsobu řešení úpadku po rozhodnutí o úpadku na schůzi věřitelů dle § 152 InsZ, nebo insolvenčním soudem dle § 328 InsZ, jak bude popsáno v dalších podkapitolách.

Zároveň využitím tohoto postupu odpadá nutnost, aby dlužník splňoval a jakkoliv osvědčoval kritéria přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ, neboť postupem dle § 148 odst. 2 InsZ jsou automaticky splněny podmínky přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 5 InsZ.²³⁰

Zákonodárce tedy v tomto případě vychází z předpokladu, že vůle věřitelů řešit úpadek dlužníka reorganizací projevěná přijetím předloženého reorganizačního plánu je dostatečně silná na to, aby již nebylo třeba testovat ekonomickou efektivnost reorganizace prostřednictvím kritérií její přípustnosti dle obratu či počtu zaměstnanců dlužníka tak, jak bylo rozebráno v kapitole páté.

Výhodou postupu povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ je tedy vyloučení určité nejistoty spočívající v tom, že není delší dobu zřejmé, zda bude reorganizace dlužníka skutečně povolena, neboť insolvenční soud v tomto případě, za předpokladu, že jsou

²³⁰ Postup dle § 148 odst. 2 InsZ je podmnožinou postupu dle § 316 odst. 5 InsZ. Autor tedy bude pro přehlednost v dalším textu této práce označovat uvedené postupy tak, jak jsou uvedeny i insolvenčním zákoně, tedy postup dle § 148 odst. 2 InsZ a postup dle § 316 odst. 5 InsZ.

splněna ostatní kritéria přípustnosti reorganizace, o jejím povolení rozhodne automaticky. V opačném případě by naopak bylo třeba, aby byla reorganizace potřebnou většinou odsouhlasena na schůzi věřitelů, případně povolena insolvenčním soudem dle § 328 InsZ.

Související výhodou tohoto postupu je časové hledisko, neboť postupem dle § 148 odst. 2 InsZ je výrazně zkrácena doba od zahájení insolvenčního řízení podáním insolvenčního návrhu do povolení reorganizace.

Dalším specifikem tohoto postupu je skutečnost, že dle ustanovení § 25 odst. 1 InsZ je v případě postupu povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ dlužníkovi dána možnost, určit v předloženém reorganizačním plánu osobu insolvenčního správce, a splňuje-li tato osoba stanovené podmínky, je tato osoba společně s rozhodnutím o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ rovnou insolvenčním správcem ustanovena.

Tato pravomoc daná dlužníkovi je pro něj další výhodou spojenou s využitím postupu dle § 148 odst. 2 InsZ. Z pohledu autora je ovšem tato pravomoc neadekvátní a dává významný prostor k možným účelovým jednáním mezi insolvenčním správcem, dlužníkem a případně i vybranými věřiteli. Vzhledem k uvedenému tedy doporučuje autor ustanovení § 25 odst. 1 druhá věta InsZ bez dalšího zrušit a tím uvedenou pravomoc dlužníkovi odebrat.²³¹ Tímto krokem by byl i pro tyto případy zaveden standardní způsob ustanovování insolvenčních správců, tak jak bylo postupně dovozeno judikaturou Ústavního soudu²³² a následně upřesněno novelou insolvenčního zákona.²³³ Proti názoru autora této práce ovšem stojí jiné usnesení Ústavního soudu, které bez dalšího podporuje právo dlužníka zvolit si v případě postupu dle § 148 odst. 2 InsZ *vlastního insolvenčního správce, jemuž důvěřuje on i zákonem požadovaná většina věřitelů.*²³⁴

²³¹ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 156.

²³² Srov. Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 17/15, ze dne 9. února 2016.

²³³ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

²³⁴ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 703/16, ze dne 5. dubna 2016.

Postup povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ má ovšem i určité další nevýhody, které považuje autor za důležité též vymezit a podrobněji rozebrat.

Ustanovení § 148 odst. 2 InsZ předpokládá, že ve chvíli podání insolvenčního návrhu má již dlužník zpracovaný reorganizační plán přijatý potřebným kvorem věřitelů. Jedním z úskalí je tak v tomto ohledu skutečnost, že dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, má dle § 98 odst. 1 InsZ povinnost podat na sebe insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, *kdy se dozvěděl, nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku*. Ustanovení § 98 odst. 1 InsZ tedy dle názoru autora nedává dlužníkovi možnost, ve chvíli, kdy se nachází v úpadku pracovat v intencích § 148 odst. 2 na přípravě reorganizačního plánu a na zajištění jeho odsouhlasení věřiteli, ale takovýto dlužník by měl na sebe podat insolvenční návrh bez dalšího obratem. Možnost připravovat insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení reorganizace je tak dlužníkovi teoreticky dána pouze za situace hrozícího úpadku dle § 3 odst. 5 InsZ.

Druhým úskalím je pak ta skutečnost, že pokud dlužník hodlá využít postup dle § 148 odst. 2 InsZ, musí v souvislosti s tvorbou reorganizačního plánu ještě před zahájením insolvenčního řízení oslovit věřitele, těm sdělit svůj úmysl podat insolvenční návrh a usilovat o řešení svého úpadku či hrozícího úpadku reorganizací.

Podrobnější pravidla pro tento postup dává ustanovení § 346 InsZ, podle kterého se při hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení, přihlíží pouze k těm hlasům věřitelů, které dlužník obdržel nejpozději posledního dne lhůty, *kteřou k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil; tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů*.

Z uvedeného tedy vyplývá, že by měl dlužník svůj úmysl využít postup dle § 148 odst. 2 InsZ sdělit písemně všem známým věřitelům, a poskytnout jim lhůtu k vyjádření minimálně 15 dní. Není ale zřejmé, co se stane, pokud některý z věřitelů o tomto řešení informován nebude (ať už záměrně, či nedopatřením), případně pokud bude některý z věřitelů o záměru dlužníka informován dříve, anebo naopak později.

Dlužník tedy bude v tomto ohledu nepochybně postupovat tak, že se pokusí zajistit si kladné stanovisko majoritního věřitele, případně stanoviska těch věřitelů, u nichž je přesvědčen, že s reorganizací budou souhlasit a zajistí mu požadovanou většinu hlasů. Toto může vést dlužníka k tomu, že se těmto věřitelům může pokusit nabídnout například určité výhodnější postavení, aby je k souhlasu s reorganizací přesvědčil. Ostatní věřitele pak naopak nemusí o svém záměru informovat vůbec.

V důsledku tak může dojít k určitému zvýhodnění některých věřitelů, kteří budou ochotni s reorganizací souhlasit, případně může dojít k určité informační asymetrii spočívající v tom, že někteří věřitelé budou o záměru dlužníka podat insolvenční návrh předem informováni, aniž je tato informace veřejně dostupná v insolvenčním rejstříku a mohou tak tuto informaci využít na úkor věřitelů, kteří tuto informaci zatím dostupnou nemají, případně tuto informaci získají daleko později.

Dlužník i někteří věřitelé v této fázi mohou zároveň bez dalšího realizovat kroky, které po zahájení insolvenčního řízení nejsou možné, neboť jsou vyloučeny účinky spojenými se zahájením insolvenčního řízení dle § 109 InsZ.

Je tedy na insolvenčním soudu, aby při povolování reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ důkladně prověřil okolnosti hlasování o přijetí reorganizačního plánu mimo schůzi věřitelů, a stejně tak prověřil, zda jsou splněny i všechny ostatní podmínky přípustnosti reorganizace dlužníka tak, jak byly vymezeny v předchozím textu. Pokud insolvenční soud shledá jakékoliv pochybnosti jak s ohledem na přípustnost reorganizace dle § 317 odst. 2 InsZ proto, že navrhovatel nejedná v souvislosti s předložením návrhu na povolení reorganizace v dobré víře, případně pro nepoctivý záměr reorganizace dle § 326 odst. 1 písm. a) InsZ, reorganizaci dlužníka by s odkazem na tato pravidla neměl insolvenční soud povolit a daný návrh zamítnout.

Ke specifickému výkladu tohoto pravidla došla i judikatura, konkrétně Ústavní soud, ve svém nálezu ze dne 28. listopadu 2017, který se zabýval ústavní stížností dlužníka - obchodní společnosti Healthcare Construction, a.s. Ústavní stížnost dlužníka napadala postup Městského soudu v Praze, který nerozhodl o povolení reorganizace dlužníka postupem dle § 148 odst. 2 InsZ, ačkoliv dlužník předložil všechny požadované

podklady. Městský soud v Praze v této věci vydal rozhodnutí o úpadku, ale nespojil jej s rozhodnutím o reorganizaci, jak předpokládá § 148 odst. 2 InsZ ani daný návrh na povolení reorganizace nezamítl, jak předpokládá § 317 InsZ či § 326 InsZ, s tím že o způsobu řešení úpadku rozhodne v závislosti na zjištění podmínek přípustnosti reorganizace v dalším průběhu řízení, neboť v dané věci existují důvodné pochybnosti zejména o poctivosti daného záměru dlužníka a zároveň v této fázi řízení nelze předvídat skutečnou výši a složení pohledávek insolvenčních věřitelů.

Jelikož nebyla ze strany insolvenčního soudu dodržena pravidla daná v § 148 odst. 2 InsZ, dlužník tento postup napadl ústavní stížností a namítal libovůli rozhodování insolvenčního soudu a porušení ústavně zaručených základních práv a svobod.

Ústavní soud tuto stížnost vyhodnotil a v této věci dospěl k výkladu, že zvolený postup není sice procesními pravidly explicitně předpokládán, nelze však ani dospět k jednoznačnému závěru, že by byl vyloučen a tento postup neshledal neústavní a potvrdil jej. Ústavní soud ve svém nálezu konkrétně dovodil, že při *aplikaci § 148 odst. 2 InsZ může insolvenční soud postupovat v souladu s principem ochrany věřitelů vyjádřeným v § 5 písm. a) InsZ, jakož i principem dobré víry a poctivého záměru navrhované reorganizace (včetně reorganizačního plánu), který lze vyvodit z § 317 odst. 2, § 323, § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) InsZ.*²³⁵

Ústavní soud v tomto ohledu dovodil a dále shrnul obecný závěr spočívající v tom, že *ani v počátečním stadiu insolvenčního řízení se nemůže insolvenční soud omezit jen na posouzení předpokladů aplikace § 148 odst. 2 InsZ, ale rovněž musí posoudit, zda jsou splněny podmínky pro povolení reorganizace z věcného hlediska, a to i s použitím generální klauzule dobré víry dlužníka a „poctivosti“ záměru z hlediska rizik, popř. výhod okamžitého povolení reorganizace pro insolvenční věřitele s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.*²³⁶

²³⁵ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2849/17, ze dne 28. listopadu 2017.

²³⁶ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2849/17, ze dne 28. listopadu 2017.

Tento poměrně významný závěr autor vnímá jako odpovídající a doporučuje zobecnit a zpracovat i do legislativních pravidel tak, aby bylo insolvenčnímu soudu umožněno, má-li jakékoliv pochybnosti o poctivosti záměru reorganizace předložené ke schválení dle § 148 odst. 2 InsZ, či o skutečném počtu, výši a složení pohledávek dlužníkůvých věřitelů, rozhodnutí o povolení reorganizace odložit a učinit jej samostatně v období po rozhodnutí o úpadku, jakmile se sporné body vysvětlí, případně toto rozhodnutí ponechat na schůzi věřitelů postupem dle § 149 a násl. InsZ.

Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku by tedy za těchto předpokladů probíhalo po uplynutí lhůty pro přihlášení pohledávek a jejich přezkumu. Skutečná výše a struktura věřitelů a výše jejich pohledávek, tedy skutečná výše jejich hlasovacích práv tak bude známa a osvědčena a dané rozhodnutí tak nebude učiněno pouze na základě podkladů předložených dlužníkem, ale bude podrobena důslednému prověření a vyhodnocení.

Judikatura se podrobně zabývá i další souvislostí rozhodnutí o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ, a to podmínkami vyjádření souhlasu věřitelů s předloženým reorganizačním plánem. Určitou nejasnost a nejistotu do této problematiky vnesla některá usnesení insolvenčních soudů, ve kterých nebylo návrhu na povolení reorganizace podanému dle § 148 odst. 2 InsZ vyhověno, neboť hlasovací lístky věřitelů vyslovujících souhlas s reorganizačním plánem neobsahovaly povinnou náležitost dle § 346 odst. 1 InsZ a § 19 odst. 1 písm. e) bod l. vyhlášky číslo 311/2007 Sb., a to datum podání přihlášky pohledávky.²³⁷

Tuto náležitost si ovšem vykládaly insolvenční soudy velmi absurdně, neboť v době před zahájením insolvenčního řízení, kdy byly dané hlasovací lístky vyplňovány, hlasující věřitelé požadovaný údaj vyplnit nemohli, neboť dané insolvenční řízení ani přihlašování pohledávek prozatím nebylo ani zahájeno.

Východisko z této situace dal svým nálezem až Ústavní soud, a to ve věci dlužníka, obchodní korporace MOTORPAL, a.s., který se obdobnému postupu insolvenčního

²³⁷ Srov. např. Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 33 INS 20461/2014-A-89, ze dne 6. března 2015.

soudu popsanému výše rozhodl bránit ústavní stížností. Ústavní soud v této věci dlužníkovi vyhověl a potvrdil, že věřitelé mohou vykonávat svá hlasovací práva mimo schůzi věřitelů nejen v průběhu insolvenčního řízení, ale v souvislosti s ustanovením § 148 odst. 2 InsZ i před jeho zahájením a dovedil, že *pokud tedy věřitelé hlasují ještě před zahájením insolvenčního řízení, pak je zjevné, že nemohou uvést datum podání přihlášky své pohledávky, a trvání insolvenčního soudu na této náležitosti je proto požadavkem zcela absurdním a nesplnitelným.*²³⁸

Rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku v případě věřitelského insolvenčního návrhu

Z ustanovení § 148 odst. 2 InsZ vyplývá, že rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku je možné dosáhnout pouze v případě, kdy tento postup iniciuje dlužník, musí tedy jít o insolvenční návrh podaný dlužníkem, který je zároveň doplněn o návrh na povolení reorganizace podaný dlužníkem i reorganizační plán zpracovaný dlužníkem a přijatý potřebným kvorem věřitelů.

Rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku je ale možné za určitých okolností dosáhnout i v případě věřitelského insolvenčního návrhu. V tomto případě je třeba využít institut přistoupení k řízení vymezený v ustanovení § 321 odst. 1 InsZ v kombinaci s ustanovením § 107 InsZ. Dle těchto ustanovení se další insolvenční návrh podaný ve lhůtě do rozhodnutí o úpadku považuje za přistoupení k řízení a jeho podavatel se považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele.

Pokud tedy po podání insolvenčního návrhu věřitelem podá do rozhodnutí o něm další insolvenční návrh doplněný návrhem na povolení reorganizace a reorganizačním plánem se všemi náležitostmi dle § 148 odst. 2 InsZ sám dlužník, insolvenční soud musí tento návrh vyhodnotit a jsou-li splněny všechny stanovené náležitosti, v intencích § 148 odst. 2 InsZ tomuto návrhu vyhovět, a i za těchto okolností spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace dlužníka.

²³⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 703/16, ze dne 5. dubna 2016.

Pokud ale v daném období dlužník předloží pouze návrh na povolení reorganizace doplněný reorganizačním plánem odsouhlaseným věřiteli bez insolvenčního návrhu, měl by insolvenční soud postupovat dle § 316 odst. 5 InsZ a rozhodnutí o povolení reorganizace ponechat schůzi věřitelů.

Výše uvedený postup založený na přistoupení k řízení se může zdát vzhledem k nejisté lhůtě vztahující se vydání na rozhodnutí o úpadku insolvenčním soudem, i vzhledem k časové náročnosti tohoto kroku nereálný, nicméně z výzkumu autora vyplynulo, že k povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ došlo celkem ve 20 případech, kdy bylo dané insolvenční řízení iniciováno insolvenčním návrhem věřitele. Autor tedy ve svých výzkumech dospěl k poměrně překvapivému závěru spočívajícímu v tom, že situace, kdy je rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku nastává poměrně často i v insolvenčních řízeních iniciovaných věřitelem.

Tento poměrně překvapivý závěr autor připočítává primárně tomu, že v řadě případů je doba od podání věřitelského insolvenčního návrhu po rozhodnutí o úpadku poměrně dlouhá a dlužník tak má dostatek času návrh na povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ připravit a včas insolvenčnímu soudu podat. Z vlastního výzkumu autora totiž vyplynulo, že průměrná doba od podání věřitelského insolvenčního návrhu do rozhodnutí o úpadku daného dlužníka u všech případů za roky 2008-2017, kde byl zároveň podán návrh na povolení reorganizace je 201 dní. Extrémním příkladem v tomto ohledu je případ dlužníka, kdy tato fáze insolvenčního řízení zabrala 2187 dní, tedy přibližně šest let, a i tomuto dlužníku byla povolena reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ.²³⁹

Shrnutí a důsledky rozhodnutí o povolení reorganizace spojeného s rozhodnutím o úpadku

Postup rozhodnutí o povolení reorganizace spojený s rozhodnutím o úpadku je možné shrnout tak, že jde o specifická pravidla vedoucí k povolení reorganizace, která

²³⁹ Srov. Insolvenční řízení MSPH 76 INS 2762/2011.

umožňují dlužníkům ucházejícím se o reorganizaci za splnění podmínek uvedených v § 148 odst. 2 InsZ celý proces povolení reorganizace oproti standardnímu postupu popsanému v dalším textu urychlit a to vynecháním fáze insolvenčního řízení mezi rozhodnutím o úpadku a rozhodnutím o způsobu jeho řešení. Rozhodování o povolení reorganizace je tak přeneseno ze schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku do fáze před zahájením insolvenčního řízení, případně před rozhodnutím o úpadku, je ale na dlužníkovi, aby potřebný souhlas věřitelů s reorganizací zajistil sám vlastní iniciativou.

Další rozdíl spočívá v tom, jaké skupiny věřitelů se k návrhu na povolení reorganizace vyjadřují. Postupem dle § 148 odst. 2 InsZ předkládá dlužník souhlas alespoň poloviny všech věřitelů (zajištěných i nezajištěných). V tomto případě ovšem rozhodnutí o povolení reorganizace vychází ze seznamu věřitelů, který sám vede a sám jej insolvenčnímu soudu předloží dlužník. Tento krok je tak v danou chvíli obtížně přezkoumatelný, a to jak insolvenčním soudem, který nemusí mít potřebné informace, tak i ostatními věřiteli.

Jak bude popsáno v další podkapitole, na schůzi věřitelů o povolení reorganizace postupem dle § 149 a násl. InsZ naopak hlasují přítomní věřitelé, kteří své pohledávky náležitě přihlásili, a jejich přihlášené pohledávky pak byly dále řádně přezkoumány. Kvora věřitelů pro oba popsané případy hlasování o povolení reorganizace se tak mohou s ohledem na různé okolnosti značně odlišovat a mohou teoreticky vést i k jiným závěrům.

Dalším úskalím postupu dle § 148 odst. 2 InsZ je skutečnost, že dle tohoto ustanovení musí dlužník zároveň předložit insolvenční návrh, návrh na povolení reorganizace a odsouhlasený reorganizační plán. Tento detail je velmi podstatný pro celý průběh daného insolvenčního řízení, neboť nesplnění těchto kumulativních podmínek by mělo vést k postupu dle § 316 odst. 5 InsZ, případně k zamítnutí daného návrhu, nicméně insolvenční soudy tento detail ne vždy rozlišují a vykládají odlišně. Existuje totiž několik případů, kdy insolvenční soud rozhodl o povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ, aniž by dané podmínky byly splněny, a to například za situace, kdy byl

reorganizační plán dlužníkem předložen později než insolvenční návrh, nebo nebyl předložen vůbec.²⁴⁰

Neblahý dopad na odlišně vyložené případy má i skutečnost, že proti rozhodnutí o povolení reorganizace nelze dle § 328 InsZ podat řádný opravný prostředek a chybným rozhodnutím či rozhodnutím učiněným na základě mylných předpokladů je tak v tomto ohledu daleko obtížnější se bránit a je třeba využít například ústavní stížnosti, tak jak bylo popsáno v textu této podkapitoly.

Vzhledem k uvedenému tedy autor dává ke zvážení možnou úpravu ustanovení § 148 odst. 2 InsZ a § 316 odst. 5 InsZ tak, aby tato ustanovení byla konzistentnější a provázanější a umožňovala spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace i v případech, kdy jsou splněny požadavky dle § 316 odst. 5 InsZ a požadavky § 148 odst. 2 InsZ nikoliv, a to i v případě věřitelského insolvenčního návrhu.

Zároveň autor insolvenčním soudům doporučuje, aby případům návrhů na povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ věnovali náležitou pozornost, pečlivě prověřovali všechny jejich okolnosti a v případě jakýchkoliv pochybností o poctivém záměru navržené reorganizace využili postup, který naznačil Ústavní soud,²⁴¹ a rozhodnutí o povolení reorganizace ponechali na schůzi věřitelů.

Při shrnutí postupu a důsledků rozhodnutí o povolení reorganizace spojeného s rozhodnutím o úpadku považuje autor za žádoucí zmínit skutečnost, že stávající úprava § 148 odst. 2 InsZ, byla vymezena až novelou insolvenčního zákona, ze dne 17. června 2009 účinnou od 20. července 2009,²⁴² jejímž cílem bylo klást větší důraz na snazší prosazení reorganizace jako nelikvidačního způsobu řešení úpadku dlužníků. Podle

²⁴⁰ Srov. např. Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 29 INS 11056/2017-A-35, ze dne 30. srpna 2017; Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 96 INS 3441/2016-A-72, ze dne 21. července 2016 anebo Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. KSHK 42 INS 29838/2015-A-11, ze dne 22. prosince 2015.

²⁴¹ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2849/17, ze dne 28. listopadu 2017.

²⁴² Zákon číslo 217/2009 Sb.

původního znění ustanovení § 148 odst. 2 InsZ bylo potřeba k tomu, aby insolvenční soud spojil rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace, předložení reorganizačního plánu přijatého *všemi skupinami věřitelů*.

Toto pravidlo tak bylo nahrazeno mírnější podmínkou, na základě které nyní stačí přijetí *alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek*.²⁴³ Uvedenou novelu tak v tomto ohledu lze považovat za správnou, neboť dopady tohoto opatření byly ve vztahu k povoleným reorganizacím pozitivní. V roce 2008 a 2009 totiž nebyla postupem dle § 148 odst. 2 InsZ povolena žádná reorganizace a první reorganizace na základě tohoto postupu byla povolena až v roce 2010, tedy po účinnosti dané novely a až následně začal jejich počet výrazněji růst.

Důsledky postupu dle § 148 odst. 2 InsZ je možné shrnout tak, že se dlužník, kterému byla takto povolena reorganizace, již nemusí ucházet o povolení reorganizace na schůzi věřitelů a dané řízení se tak rozhodnutím o úpadku přesouvá do fáze přihlašování pohledávek. Po jejich zdárném přezkumu se dané řízení přesune do fáze rozhodování o reorganizačním plánu dlužníka dle § 344 a násl. InsZ. V tomto ohledu ale platí, že stanoviska věřitelů k reorganizačnímu plánu získaná postupem dle § 148 odst. 2 InsZ a § 316 odst. 5 InsZ automaticky nenahrazují souhlas s reorganizačním plánem dle § 346 InsZ, ledaže by tato souhlasná stanoviska věřitelů splňovala všechny náležitosti vyžadované § 346, 347 a 349 InsZ, je tedy na insolvenčním správci a insolvenčním soudu, aby každý souhlas s reorganizačním plánem v této fázi prověřil.²⁴⁴

9.3.2 Rozhodnutí o povolení reorganizace dle usnesení schůze věřitelů

Druhou možností rozhodnutí o povolení reorganizace je rozhodnutí o povolení reorganizace podle usnesení schůze věřitelů postupem dle ustanovení § 152 InsZ. Tento postup vychází též z ustanovení § 325 InsZ a bude aplikován v případě, kdy je u

²⁴³ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 217/2009 Sb. (Sněmovní tisk 770 – 5. volební období).

²⁴⁴ Srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 88 INS 17030/2016, 3 VSPH 1802/2016-A-29, ze dne 12. prosince 2016.

dlužníka přípustná reorganizace a nedošlo u něj k povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ. Podrobnosti tohoto postupu a jeho důsledky jsou vymezeny v následujícím textu.

Předpoklady pro rozhodnutí věřitelů o povolení reorganizace na schůzi věřitelů

Nedojde-li u dlužníka k některému z postupů dle § 148 InsZ, je třeba u dlužníka splňujícího podmínky pro povolení reorganizace při rozhodování o jeho návrhu na povolení reorganizace dodržet další postup, který dává ustanovení § 149 odst. 1 InsZ, podle kterého *rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.*

Insolvenční soud tedy v tomto případě postupuje tak, že rozhodnutím o úpadku vydaným dle § 136 odst. 2 písm. f) InsZ svolá schůzi věřitelů, na které budou věřitelé hlasovat i o způsobu řešení úpadku dlužníka.

Tento postup zároveň upravuje § 48 odst. 2 InsZ, podle kterého *v případě, kdy insolvenční soud ještě nerozhodl o způsobu řešení dlužníkova úpadku, je předmětem jednání první schůze věřitelů také způsob řešení dlužníkova úpadku.*

Zároveň platí, že daná schůze věřitelů by měla proběhnout až za situace, kdy jsou zjištěny pohledávky věřitelů, aby mohlo hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužník řádně proběhnout, tedy po přezkumném jednání svolaném dle § 137 odst. 2 InsZ ve lhůtě nejméně 7 dní a nejpozději do 2 měsíců od uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek.

Z uvedených ustanovení tedy vyplývá, že schůzi věřitelů svolanou dle § 149 InsZ, na které mají věřitelé možnost hlasovat o způsobu řešení úpadku dlužníka, upravuje sada poměrně nekonzistentních pravidel postupu, ze kterých vyplývá, že tato schůze je:

- svolána rozhodnutím o úpadku;
- musí jít o první schůzi věřitelů po rozhodnutí o úpadku;

- mělo by jít o schůzi, která proběhne až po řádném přezkoumání pohledávek;
- insolvenční soud může o způsobu řešení úpadku dlužníka rozhodnout až na základě této schůze, ale měl by tak učinit (v pořádkové lhůtě) do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku.

V praxi tedy insolvenční soudy postupují v této problematice tak, že rozhodnutím o úpadku svolají přezkumné jednání, po kterém následuje schůze věřitelů, na které věřitelé s řádně zjištěnými pohledávkami hlasují o způsobu řešení úpadku dlužníka. Na základě výsledků tohoto hlasování pak insolvenční soud teprve rozhodne o způsobu řešení úpadku dlužníka.

Na pořadu jednání takovéto schůze věřitelů musí být dle § 149 odst. 3 InsZ kromě samotného hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka *i zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku.*

Samotné hlasování věřitelů pak probíhá postupem dle § 151 InsZ. podle kterého platí pro toto hlasování specifické kvorum, jehož cílem je do určité míry *eliminovat rozdílné zájmy zajištěných věřitelů a ostatních nezajištěných věřitelů.*²⁴⁵

Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vychází dle § 151 odst. 2 InsZ z *hlasování přítomných věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání dané schůze dle výše svých pohledávek* a příslušné usnesení věřitelů je přijato dle § 151 odst. 1 písm. a) InsZ, jestliže pro něj hlasovala *nejméně polovina všech přítomných zajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek a nejméně polovina všech přítomných nezajištěných věřitelů počítaná podle výše jejich pohledávek*, nebo dle § 151 odst. 1 písm. b) InsZ, jestliže pro něj hlasovalo *nejméně 90 % přítomných věřitelů počítáno podle výše pohledávek.*

²⁴⁵ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 310.

Jestliže se hlasování na schůzi věřitelů účastní pouze jedna skupina věřitelů, platí dle § 151 odst. 2 InsZ, že dané usnesení je přijato, pokud pro něj *hlasovala nejméně polovina všech přítomných hlasujících věřitelů*.

Podle ustanovení § 151 odst. 3 InsZ pak dále platí, že při hlasování schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka se přihlíží pouze k hlasům přítomných věřitelů a k hlasům věřitelů hlasujících písemně se nepřihlíží. Jak uvádí komentářová literatura, pro přijetí předmětného ustanovení se tedy *počítají hlasy věřitelů, kteří hlasovali osobně sami (eventuálně prostřednictvím svého zástupce) přímo na schůzi věřitelů, a ačkoliv písemné hlasování insolvenční zákon nezakazuje, míjí se v tomto případě účinkem*.²⁴⁶

Ustanovení § 152 InsZ pak dává poměrně zásadní pravidlo spočívající v tom, že insolvenční soud je usnesením schůze věřitelů přijatým dle § 151 InsZ vázán. Insolvenční zákon tak tímto pravidlem dává povinnost insolvenčnímu soudu vyčkat na výsledky schůze věřitelů svolané dle § 149 odst. 1 InsZ a zároveň, přijmou-li věřitelé usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka, tak toto usnesení věřitelů respektovat a rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka podle tohoto usnesení. Z tohoto pravidla ale existují tři výjimky.

První výjimkou z tohoto pravidla je situace popsaná v § 149 odst. 2 písm. b) InsZ, tedy situace, kdy se dlužník v době po rozhodnutí o úpadku stal osobou, u které je reorganizace nepřipustná, tedy situace popsaná v části této práce týkající se zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro nepřipustnost a jak již bylo také uvedeno, za těchto okolností nemusí insolvenční soud ani na případné usnesení schůze čekat a může bez dalšího na majetek dlužníka prohlásit konkurs.

Druhou výjimkou z tohoto pravidla je pak situace vymezená v § 152 InsZ, tedy situace, kdy byla reorganizace nepřipustná v době hlasování schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku a přesto byl způsob řešení úpadku dlužníka reorganizací věřiteli odhlasován. I v tomto případě platí, že reorganizace dlužníka je nepřipustná a jde o další možný

²⁴⁶ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 617.

postup vedoucí k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace a prohlášení konkursu na majetek dlužníka, nehledě na další okolnosti.

Třetí výjimkou z uvedeného pravidla je pak situace, která je také popsána v § 152 InsZ, a to situace, kdy je usnesení přijaté schůzí věřitelů *v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku*. Toto ustanovení ale z pohledu autora nemá prakticky téměř žádný význam, neboť uvedená situace, kdy by dlužník předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý všemi skupinami věřitelů, a to v období od rozhodnutí o úpadku do hlasování o způsobu řešení úpadku na schůzi věřitelů, a navíc se stanovisko věřitelů k reorganizaci dlužníka za toto období změnilo, může prakticky nastat jen velmi obtížně. Navíc není jasné, jaký postup by za těchto okolností následoval. Citovaný text ustanovení § 152 InsZ tedy navrhuje autor z textu insolvenčního zákona vypustit.

Ustanovení § 152 InsZ pak zároveň vylučuje aplikaci ustanovení § 54 odst. 1 InsZ, podle kterého má insolvenční soud pravomoc zrušit usnesení schůze věřitelů, které odporuje společnému zájmu věřitelů.

Východiska rozhodnutí věřitelů na schůzi věřitelů

Hlasování věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku dle § 152 InsZ může přinést tři různé výsledky, a to usnesení o tom, že způsobem řešení úpadku dlužníka má být konkurs, usnesení o tom, že způsobem řešení úpadku dlužníka má být reorganizace anebo situaci, kdy není odsouhlasen žádný způsob řešení úpadku dlužníka. Jak bylo uvedeno výše, insolvenční soud je usnesením schůze věřitelů přijatým dle § 151 InsZ vázán.

Usnese-li se schůze věřitelů, že způsobem řešení úpadku dlužníka má být konkurs, je tímto insolvenční soud vázán a bez dalšího konkurs na majetek dlužníka prohlásí. Toto východisko je předpokladem k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro rozhodnutí schůze věřitelů tak, jak bylo podrobně vymezeno v předchozí podkapitole.

Nepřijme-li schůze věřitelů žádné usnesení, tedy neshodne-li se schůze věřitelů na způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem ani reorganizací, postupuje insolvenční soud dále dle § 328 InsZ tak, jak bude rozebráno v následující podkapitole.

Usnese-li se schůze věřitelů na způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací, a nejde-li o výjimky uvedené v předchozí podkapitole, je insolvenční soud tímto usnesením věřitelů také vázán. Insolvenční soud by ale i v tomto případě a za této situace měl prověřit, zda navržená reorganizace splňuje kritéria dle § 326 InsZ, zejména s ohledem na poctivý záměr a pokud daná reorganizace dle vyhodnocení insolvenčního soudu kritéria poctivého záměru nenaplnuje, má možnost ji (respektive související návrh na její povolení) postupem dle § 326 InsZ i v tomto případě zamítnout. Nedojde-li k tomuto, insolvenční soud přistoupí k rozhodnutí o povolení reorganizace dlužníka dle usnesení schůze věřitelů. Insolvenční zákon sice tento krok v ustanovení § 328 InsZ upravujícím rozhodnutí o povolení reorganizace nijak explicitně nepředjímá, nicméně toto ustanovení se dle zkoumání autora v praxi v této situaci používá přiměřeně.

Judikatura upřesňující rozhodnutí věřitelů o povolení reorganizace na schůzi věřitelů

Rozhodnutí o povolení reorganizace dle usnesení schůze věřitelů se věnuje i judikatura, která vykládá a upřesňuje pravidla daná legislativou. Nejzásadnějším soudním rozhodnutím, které sjednotilo dosud ne příliš konzistentní rozhodovací praxi insolvenčních soudů týkající se rozhodování o povolení reorganizace bylo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, ve věci dlužníka Ekolaky, s.r.o.

Nejvyšší soud ČR v této věci mimo jiné vyložil pravidla pro hlasování věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka daná v § 149 – 152 InsZ a dovodil, že *dokud je u dlužníka, který je podnikatelem možný (přípustný) způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, je vyloučeno spojit s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem a nejde-li o případ podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, je v takové situaci zásadně (leč nikoli bezvýjimečně) vyloučeno přijmout*

*rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovu úpadku před skončením (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.*²⁴⁷

Nejvyšší soud ČR v této věci ale zároveň dovodil, že *pokud je dlužník podnikatelem, kterého z reorganizace vylučuje úprava obsažená v § 316 odst. 3 InsZ a insolvenční soud u tohoto dlužníka s rozhodnutím o úpadku nespojil rozhodnutí o prohlášení konkursu, případně pokud se stane reorganizace definitivně nepřipustnou dle § 316 odst. 5 InsZ, není při vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovu úpadku insolvenční soud vázán požadavkem vyčkat skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku a nic mu nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka.*²⁴⁸

Výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu ČR pak mělo vliv i na text samotného insolvenčního zákona, neboť jeho závěry byly zapracovány do ustanovení § 149 odst. 2 InsZ a § 150 InsZ, a to novelou, která nabyla účinnosti k 1. lednu 2014.^{249 250}

Stávající text ustanovení § 149 odst. 2 písm. b) InsZ byl upraven oproti stávajícímu znění tak, že byl doplněn o výše uvedený závěr Nejvyššího soudu ČR. Novelizovaný text ustanovení § 149 InsZ tak jasněji vymezuje postup v případě, kdy je dlužník osobou, u které je vyloučena její reorganizace, případně se takovou osobou stane, neboť byl doplněn o pravidlo, že *insolvenční soud může rozhodnout o způsobu řešení jejího úpadku konkursem, a to ještě před termínem konání schůze věřitelů, svolané rozhodnutím o úpadku.*

Na uvedenou změnu navázalo i zpřesnění § 150 InsZ, který upravuje právě přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka schůzí věřitelů svolanou rozhodnutím o úpadku. Novelou upravené ustanovení § 150 InsZ explicitně stanovuje, že dotčená

²⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011.

²⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011.

²⁴⁹ Zákon číslo 294/2013 Sb.

²⁵⁰ Srov. Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

schůze věřitelů může přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkovu úpadku konkursem anebo reorganizací, a to u dlužníka, který je podnikatelem a u kterého je podle zákona reorganizace přípustná. Z tohoto textu lze zároveň dovodit, že není-li reorganizace dlužníka přípustná, k takovému hlasování by na této schůzi věřitelů vůbec nemělo být přistoupeno.²⁵¹

Dalším významným soudním rozhodnutím majícím vliv na tuto problematiku je usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci dlužníka A-GLASS Recycling, s.r.o., toto usnesení se sice týkalo primárně odmítnutí návrhu na povolení reorganizace, které dlužník u Vrchního soudu v Olomouci jako odvolacího soudu úspěšně rozporoval, nicméně Vrchní soud v Olomouci se v této věci vyslovil, že závěry výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 29 NSČR 30/2010 jsou aplikovatelné i po novele insolvenčního zákona účinné jak po 1. ledna 2014, tak novele účinné od 1. července 2017.²⁵² Platí tedy, že jeho závěry jsou relevantní doposud.

Shrnutí a důsledky rozhodnutí věřitelů o povolení reorganizace na schůzi věřitelů

Pokud se věřitelé na schůzi věřitelů stanoveným postupem usnesou na způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací, insolvenční soud toto stanovisko po prověření okolností daného případu zohlední a ve svém usnesení reorganizaci povolí.

Rozhodnutí o povolení reorganizace dle usnesení schůze věřitelů vychází z ustanovení § 325 InsZ společně s ustanoveními § 149 až 152 InsZ, která tvoří vzájemně propojený soubor pravidel pro tento postup a je v nich zakotven jeden ze základních principů insolvenčního zákona spočívající v tom, že pravomoc rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka, u kterého je přípustná reorganizace mají věřitelé.

²⁵¹ V této souvislosti pak může být drobně zavádějící ustanovení § 48 odst. 2 InsZ, do kterého byla také zmíněnou novelou doplněna poslední věta, která uvádí, „jestliže insolvenční soud ještě nerozhodl o způsobu řešení dlužníkovu úpadku, je předmětem jednání první schůze věřitelů také způsob řešení dlužníkovu úpadku.“

²⁵² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 29 INS 11056/2017, 1 VSOL 728/2017- A-32, ze dne 18. července 2017.

V případě, že přijme schůze věřitelů usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací, může též na základě ustanovení § 153 odst. 2 InsZ přijmout usnesení, kterým na základě předchozího usnesení schůze věřitelů určí osobu znalce za účelem ocenění majetkové podstaty a v takovémto případě *rozhodne insolvenční soud o ustanovení znalce podle tohoto ustanovení*.

9.3.3 Rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem

Třetí a poslední možností rozhodnutí o povolení reorganizace dlužníka je rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 328 InsZ. Tento postup bude aplikován v případě, kdy je u dlužníka přípustná reorganizace a nedošlo u něj ani k povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ, ani k usnesení schůze věřitelů na základě ustanovení § 149 až 152 InsZ o povolení reorganizace ani o prohlášení konkursu. Podrobnosti tohoto postupu a jeho důsledky vymezuje tato podkapitola.

Předpoklady pro rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem

Dle ustanovení § 328 InsZ insolvenční soud reorganizaci dlužníka povolí, *nedojde-li ke zpětvzetí návrhu na povolení reorganizace ani k jeho odmítnutí nebo zamítnutí*.

Předpokladem pro rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem je tedy skutečnost, že je u daného dlužníka přípustná reorganizace, existuje nadále trvající návrh na její povolení a skutečnost, že proběhla schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku, jejímž předmětem bylo i hlasování o způsobu řešení úpadku dlužníka a věřitelé tak měli možnost usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníka ve smyslu § 149 až 152 InsZ sami přijmout, ale k žádnému způsobu řešení úpadku dlužníka nedospěli.

Insolvenční soud by měl tedy za těchto okolností postupovat tak, že návrh na povolení reorganizace a související okolnosti vyhodnotí a neshledá-li žádné závěry o tom, že by reorganizace byla jakkoliv nepřipustnou, tedy zejména nesleduje-li nepoctivý záměr, případně že by jakkoliv odporovala základním zásadám insolvenčního řízení dle § 5 InsZ, reorganizaci dlužníka povolí.

Judikatura upřesňující rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem

Rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem se věnuje také judikatura, která podrobněji rozvádí a upřesňuje pravidla daná legislativou a postupně poskytla ustálený výklad této problematiky.

Jedním z prvních soudních rozhodnutí v této věci, jehož závěry se následně ustálily a jsou citovány v dalších rozhodnutích, je usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. dubna 2009 ve věci dlužníka Schoeller Litvínov, k.s. V tomto usnesení Vrchní soud v Praze vyvrátil nesprávnou domněnku prvoinstančního soudu spočívající v tom, že *při absenci kvalifikovaného souhlasu věřitelů s návrhem dlužníka na povolení reorganizace je nutno vždy rozhodnout o způsobu řešení úpadku konkursem*²⁵³ a naopak dovodil, že *za této situace je na místě, nebrání-li tomu jiné okolnosti, návrhu dlužníka na povolení reorganizace vyhovět.*²⁵⁴

Dalším soudním rozhodnutím, které ustálilo výklad problematiky povolení reorganizace insolvenčním soudem je usnesení Vrchního soudu v Praze, který ve věci dlužníka INVEST-INTERBAU, s.r.o. dovodil, že vedle konkursu lze řešit úpadek či hrozící úpadek dlužníka reorganizací či oddlužením a *tyto sanační způsoby řešení úpadku (hrozícího úpadku) mají ve vztahu ke konkursu preferenční charakter. To znamená, že je-li návrh na povolení reorganizace nebo návrh na povolení oddlužení podán, je insolvenční soud povinen takový návrh způsobu řešení úpadku (hrozícího úpadku) dlužníka projednat a rozhodnout o něm. Pokud soud návrh neodmítne nebo nevezme na vědomí jeho zpětvzetí, je povinen o něm věcně rozhodnout, tj. buď tento návrh zamítne, anebo mu vyhoví (navrženou reorganizací či oddlužením povolí-§ 328 a 397 InsZ).*²⁵⁵

²⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSUL 46 INS 5304/2008, 1 VSPH 179/2009-B-38, ze dne 27. dubna 2009.

²⁵⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSUL 46 INS 5304/2008, 1 VSPH 179/2009-B-38, ze dne 27. dubna 2009.

²⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPL 20 INS 2563/2009, 3 VSPH 470/2010-B-74, ze dne 23. července 2010.

Shrnutí a důsledky rozhodnutí o povolení reorganizace insolvenčním soudem

Ustanovení § 328 InsZ dává v návaznosti na ustanovení § 325 InsZ a ustanovení § 149 až 152 InsZ další, třetí možnost respektive postup vedoucí k povolení reorganizace. Insolvenční zákon tak souborem těchto ustanovení dává společně s judikaturou pravidla, ze kterých vyplývá, že reorganizace je v případě trvajících návrhu na její povolení určitým zbytkovým a zároveň preferenčním řešením, o kterém po zvážení všech okolností rozhodne insolvenční soud.

Tímto postupem je tedy částečně vyvráceno jedno z pravidel insolvenčního řízení spočívající v tom, že o způsobu řešení úpadku rozhodují věřitelé, neboť v tomto případě dochází k rozhodnutí o povolení reorganizace při absenci výslovného souhlasu věřitelů s tímto řešením úpadku dlužníka a tuto pravomoc věřitelů tak nahrazuje svým usnesením insolvenční soud.

K tomu postupu ale vždy dojde v případě, kdy je reorganizace přípustná dle § 316 odst. 4 InsZ (v případě postupu dle § 316 odst. 5 InsZ se již věřitelé vyjádřit museli, aby byla reorganizace dlužníka vůbec přípustná), a kdy se věřitelé neusnesou stanoveným postupem na způsobu řešení úpadku dlužníka a nevyužijí tak možnost požadovat řešení jeho úpadku konkursem. Zároveň k tomuto postupu může dojít pouze za splnění všech ostatních podmínek přípustnosti reorganizace.

9.3.4 Shrnutí postupu rozhodnutí o povolení reorganizace

V rámci této podkapitoly byly vymezeny tři možné postupy, kterými je možné dospět k rozhodnutí o povolení reorganizace. Jednak jde o postup dle § 148 odst. 2 InsZ, který vede za splnění stanovených podmínek k rozhodnutí o povolení reorganizace již spolu s rozhodnutím o úpadku na majetek dlužníka a dané řízení je tak zkráceno o fázi, ve které se o povolení reorganizace dlužník teprve rozhoduje. O povolení reorganizace je ale v tomto případě rozhodnuto na základě seznamu věřitelů a přehledu jejich pohledávek, který předkládá sám dlužník a k přezkoumání tohoto kroku tak dojde až ve fázi schvalování reorganizačního plánu, což může vyvolávat problematické situace.

Druhý postup vedoucí k rozhodnutí o povolení reorganizace vychází z hlasování na schůzi věřitelů dle § 152 InsZ. Pokud se tedy věřitelé stanoveným postupem usnesou na způsobu řešení úpadku dlužníka reorganizací, insolvenční soud na základě tohoto stanoviska reorganizaci povolí.

Třetí postup vedoucí k povolení reorganizace vymezuje ustanovení § 328 InsZ. V tomto případě dochází k rozhodnutí o povolení reorganizace samotným insolvenčním soudem, a to za situace, kdy trvá návrh na povolení reorganizace, a věřitelé na schůzi věřitelů neusnesou stanoveným postupem na žádném způsobu řešení úpadku dlužníka.

Uvedené tři postupy na sebe vzájemně navazují a tvoří tak vzájemně propojený soubor pravidel vedoucích k rozhodnutí návrhu na povolení reorganizace dlužníka. Primárně mají dle tohoto postupu pravomoc rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka věřitelé, a to ještě před schůzí věřitelů v případě postupu dle § 148 odst. 2 InsZ anebo na schůzi věřitelů. Neusnesou-li se věřitelé na žádném řešení, měl by o způsobu řešení úpadku dlužníka insolvenční soud, který by měl preferovat reorganizaci, jako sanační způsob řešení úpadku.

9.4 Důsledky povolení reorganizace

V předchozích kapitolách byly uvedeny tři možné postupy vedoucí k povolení reorganizace a podrobně vymezeny předpoklady pro využití těchto postupů. S povolením reorganizace na základě využití některého z těchto postupů jsou spojeny i určité důsledky, které předpokládá jak ustanovení § 328 InsZ, tak na něj navazující ustanovení. Důsledky specifické pro jednotlivé postupy povolení reorganizace již byly částečně vymezeny v relevantních kapitolách v předchozím textu. Další obecné důsledky povolení reorganizace jsou pak vymezeny v této podkapitole.

9.4.1 Vydání rozhodnutí o povolení reorganizace a jeho náležitosti

Jak již bylo vymezeno v předchozím textu, vydání rozhodnutí o povolení reorganizace vymezuje § 328 InsZ. Toto ustanovení sice explicitně definuje pouze postup povolení reorganizace přímo insolvenčním soudem, tedy postup popsany v kapitole 9.3.3 této práce, avšak nijak explicitně nezmiňuje povolení reorganizace po předložení

schváleného reorganizačního plánu postupem dle § 142 odst. 2 InsZ, ani povolení reorganizace na základě usnesení schůze věřitelů postupem dle § 149 až 152 InsZ. Z logiky věci nicméně vyplývá, že k povolení reorganizace na základě § 328 InsZ dojde fakticky i těmito postupy, tedy ve všech případech. Náležitosti a další okolnosti samotného vydání rozhodnutí o povolení reorganizace vymezuje tato podkapitola.

Podle ustanovení § 328 InsZ se rozhodnutí o povolení reorganizace doručuje *dlužníku, navrhovateli, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru*.

Náležitosti rozhodnutí o povolení reorganizace pak dále upravuje § 329 InsZ. Konkrétně podle ustanovení § 329 odst. 1 InsZ musí rozhodnutí o povolení reorganizace kromě samotného výroku o povolení reorganizace dále obsahovat *informaci o tom, kdo je insolvenčním správcem, a nebyl-li dosud ustanoven, výrok o jeho ustanovení*. Při formulaci tohoto usnesení vychází insolvenční soud z aktuální situace, v jaké se dané řízení nachází a jelikož v dané fázi řízení bude insolvenční správce zpravidla již ustanoven rozhodnutím o úpadku dle § 136 odst. 2 písm. b) InsZ, insolvenční soud osobu správce v rozhodnutí o povolení reorganizace pouze deklaratorně uvede, případně uvede aktualizovaný údaj, pokud by v mezidobí došlo ke změně osoby insolvenčního správce.

Podle ustanovení § 329 odst. 1 InsZ musí rozhodnutí o povolení reorganizace dále obsahovat *výzvu, aby dlužník ve lhůtě 120 dnů předložil reorganizační plán nebo aby bez zbytečného odkladu insolvenčnímu soudu sdělil, že jej předložit nehodlá, případně informaci o tom, za jakých podmínek mohou předložit reorganizační plán další osoby*.

I v tomto případě musí insolvenční soud při formulaci této výzvy vycházet z aktuální situace, v jaké se dané řízení nachází. Byla-li například reorganizace povolena postupem dle § 148 odst. 2 InsZ nebo dle § 316 odst. 5 InsZ znamená to, že již je k dispozici reorganizační plán odsouhlasený požadovanými podíly věřitelů. V tomto případě pak insolvenční soud uvedenou výzvu zpravidla přiměřeným způsobem modifikuje a vyzve dlužníka jako u autora reorganizačního plánu k jeho aktualizaci či doplnění, případně ke sdělení, že k žádným jeho změnám přistoupit nehodlá. V případě

postupu dle § 316 odst. 4 InsZ pak insolvenční soud zpravidla vyzve k předložení reorganizačního plánu přímo dlužníka.

V tomto ohledu může ale nastat i situace dle § 329 odst. 1 písm. c) InsZ, podle kterého může dlužník oznámit, že reorganizační plán předložit nehodlá, anebo situace dle § 339 odst. 3 InsZ, podle kterého může být dlužník zbaven přednostního práva sestavit reorganizační plán usnesením schůze věřitelů. V tomto případě pak postupuje insolvenční soud s využitím ustanovení § 329 odst. 2 InsZ opět přiměřeně a dle okolností pověří sestavením reorganizačního plánu některého z věřitelů, dle pravidel daných v ustanovení § 339 InsZ.

Pro tuto situaci dále platí postup daný v ustanovení § 339 odst. 6 InsZ, který byl také upřesněn novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. ledna 2014.²⁵⁶ Podle tohoto ustanovení *nemá-li dlužník právo přednostně sestavit reorganizační plán, nebo zaniklo-li mu toto právo rozhodnutím insolvenčního soudu, může o tom, kdo má přednostní právo sestavit reorganizační plán, rozhodnout schůze věřitelů. Nerozhodne-li schůze věřitelů podle předchozí věty, vyzve insolvenční soud k předložení reorganizačního plánu další osoby, které návrh na povolení reorganizace podaly, nebo které se k němu připojily.*

Dále ustanovení § 329 odst. 3 InsZ zmocňuje insolvenční soud v rozhodnutí o povolení reorganizace uvést i jakýkoliv výrok o *jiných opatřeních týkajících se majetkové podstaty a nezbytných k zajištění účelu reorganizace*. Tímto ustanovením je opět naplněn jeden ze základních principů insolvenčního řízení, tedy aby reorganizace dlužníka proběhla rychle a efektivně a insolvenčnímu soudu je tak dána pravomoc přijmout dle jeho uvážení jakékoliv opatření, kterým by tento princip mohl být dále naplněn.

S ohledem na ustanovení § 153 InsZ tedy v tomto smyslu insolvenční soud v rozhodnutí o povolení reorganizace zpravidla uvede i usnesení o ustanovení znalce pro účely

²⁵⁶ Zákon číslo 294/2013 Sb.

ocenění majetkové podstaty, vyzve jej, aby posudek vypracoval písemně, vymezí lhůtu pro jeho předložení a náležitosti, které by měl posudek obsahovat. V tomto ohledu by měl zpracovaný posudek určit jednak likvidační hodnotu daného obchodního závodu, tak jeho pokračující (výnosovou hodnotu).

Likvidační hodnotu majetku dlužníka by teoreticky získali věřitelé v případě jeho konkursu, pokračující hodnotu pak věřitelé teoreticky získají v případě pokračování činnosti dlužníka, tedy při jeho reorganizaci. Následným porovnáním těchto hodnot je možné ověřit, zda je výhodnější reorganizace dlužníka (je-li pokračující hodnota vyšší) případně konkurs dlužníka (je-li jeho likvidační hodnota vyšší). Takto zpracovaný znalecký posudek tedy mimo jiné pomůže insolvenčnímu soudu ověřit naplnění předpokladu pro schválení reorganizačního plánu dle § 348 odst. 1 písm. d) InsZ, tedy předpoklad, že v reorganizaci musí každý věřitel obdržet stejné nebo vyšší plnění, než plnění, které by obdržel v konkursu.

Podle komentářové literatury může být součástí rozhodnutí o povolení reorganizace dále též například *výzva insolvenčnímu správci ke sdělení výše jeho odměny a ke sdělení výše odměny vedoucích zaměstnanců dlužníka*.²⁵⁷

Ustanovení § 329 InsZ obsahovalo do novelizace provedené k 1. lednu 2014²⁵⁸ zároveň i pravidlo spočívající v tom, že *splatnost závazků a pohledávek se rozhodnutím o povolení reorganizace vždy vrací do původních termínů*. Uvedená novela ale toto ustanovení vypustila, neboť z dosavadních zkušeností shromážděných v rámci veřejné konzultace před uvedenou novelizací vyplynulo, že *tomuto ustanovení byly v praxi přisuzovány jiné účinky, než byly jeho zakotvením v textu insolvenčního zákona zamýšleny a jeho záměrem rozhodně nebylo obnovit stav závazků a pohledávek dlužníka k době jejich prapůvodního vzniku, jak bylo v praxi vykládáno*.²⁵⁹

²⁵⁷ KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, str. 1218.

²⁵⁸ Zákon číslo 294/2013 Sb.

²⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období).

Výše popsaná novelizace insolvenčního zákona tak dle názoru autora v tomto případě opět zpřesnila postupy v situacích, které byly do té doby nepřesně specifikované. Pro vydání rozhodnutí o povolení reorganizace tak nyní platí poměrně komplexní a přehledná sada pravidel.

9.4.2 Nemožnost odvolání proti rozhodnutí o povolení reorganizace

Dalším důsledkem vydání rozhodnutí o povolení reorganizace je skutečnost, že dle ustanovení § 328 InsZ *odvolání proti němu není přípustné*. Proti vydání rozhodnutí o povolení reorganizace tedy nelze podat řádný opravný prostředek. Primárním účelem tohoto opatření je dle komentářové literatury především snaha zamezit věřitelům s *jiným názorem na možnost reorganizace obchodního závodu dlužníka blokovat její další postup*.²⁶⁰

Naproti tomu ale odborná literatura toto opatření kritizuje. Tomáš Richter se v tomto ohledu domnívá, že tato úprava nutně přináší v případě sporných pokusů o reorganizaci situace, *v nichž se tyto potencionálně od začátku sporné okolnosti projeví v pozdějších fázích pokusu o řešení úpadku reorganizací, v nichž budou muset být vyřešeny, kdy v mezidobí může uplynout 120 – 240 dní, v majetkové podstatě může dojít k nevratným změnám a mohou vzniknout rozsáhlé pohledávky za majetkovou podstatou*.²⁶¹

Tomáš Richter tedy navrhuje odvolání v tomto ohledu umožnit s tím, že taková úprava by teoreticky *přípustnost reorganizace pravomocně vyřešila do uplynutí první poloviny první, zákonné lhůty k předložení reorganizačního plánu, a významně by snížila riziko, že reorganizace bude pokračovat po mnoho dalších měsíců, ač reorganizační plán nemá naději na schválení z důvodů, které bylo možno instančně přezkoumat již ve fázi povolení reorganizace*.²⁶²

²⁶⁰ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1236.

²⁶¹ Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 477.

²⁶² Srov. RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017. str. 477.

Komentářová literatura k tomuto dále uvádí, že *na tomto místě zákona je problematická především skutečnost, že samotný návrh na povolení reorganizace podaný dlužníkem může soud schválit i bez vědomí nebo do jisté míry i proti vůli věřitelů dle § 328 InsZ, a proti tomuto usnesení zároveň není přípustné ani odvolání.*²⁶³

Danou problematikou se zabýval i Ústavní soud, který svým nálezem ze dne 21. dubna 2009²⁶⁴ obdobné ustanovení zrušil v jiné části insolvenčního zákona, konkrétně v části týkající se oddlužení.²⁶⁵

I ustanovení poslední věty § 328 InsZ, týkající se nemožnosti podat odvolání proti rozhodnutí o povolení reorganizace, bylo předmětem přezkumu Ústavním soudem, nicméně jak svým nálezem ze dne 6. května 2015,²⁶⁶ tak i dalším nálezem ze dne 18. ledna 2018,²⁶⁷ Ústavní soud návrh na zrušení daného ustanovení odmítl. Ústavní soud v této věci argumentoval primárně tím, že v případě zrušení tehdejšího ustanovení § 394 odst. 2 InsZ šlo o postup, *kdy se dlužník bez omluvy nedostavil na schůzi věřitelů, nebo jeho omluvu insolvenční soud neshledal důvodnou, nastávala fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení a s nastalou fikcí pak bylo spojeno to, že proti rozhodnutí, kterým insolvenční soud bral na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, nebylo odvolání přípustné.*²⁶⁸

Dle názoru Ústavního soudu šlo tedy o jinou situaci a v případě § 328 InsZ neústavnost naplněna není, neboť *je třeba dát do souvislosti i tu skutečnost, že věřitelé podle ustanovení § 339 odst. 3 InsZ mohou dlužníka zbavit jeho možnosti přednostně sestavit reorganizační plán, a dále rovněž tu skutečnost, že usnesení o povolení reorganizace není rozhodnutím konečným v celém insolvenčním procesu, ale právě naopak, na toto*

²⁶³ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1237.

²⁶⁴ Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, ze dne 21. dubna 2009.

²⁶⁵ Konkrétně šlo o tehdejší ustanovení § 394 odst. 2 části věty za středníkem InsZ které znělo: „odvolání proti němu není přípustné.“

²⁶⁶ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II.ÚS 1567/14, ze dne 6. května 2015.

²⁶⁷ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1162/17, ze dne 18. ledna 2018.

²⁶⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1162/17, ze dne 18. ledna 2018.

*usnesení pak navazují další rozhodnutí insolvenčního soudu (zejm. případné usnesení o schválení reorganizačního plánu), proti kterým je již možné se bránit formou podání řádných opravných prostředků.*²⁶⁹

Ačkoliv existují relevantní argumenty jak pro zrušení, tak pro zachování ustanovení poslední věty § 328 InsZ, autor této práce se v tomto případě kloní spíše k názoru Ústavního soudu a navrhuje stávající text § 328 InsZ zachovat. Mimo argumenty, které ve svém nálezu zmínil Ústavní soud, poukazuje autor této práce na skutečnost, že v případě nesouhlasu věřitelů s reorganizací dlužníka mají věřitelé možnost ji zabránit tím, že se na schůzi věřitelů již dříve usnesou a potřebným kvorem odhlasují řešení úpadku dlužníka konkursem. V principu by zároveň měl převážet zájem těch dlužníků, kteří přistupují k reorganizaci s poctivými úmysly a účelné je v tomto ohledu celé řízení pokud možno urychlit tak, aby reorganizace a související vypořádání věřitelů proběhlo rychle a efektivně.

9.4.3 Dispoziční oprávnění dlužníka po povolení reorganizace

Dalším důsledkem povolení reorganizace jsou účinky, které právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace nastávají ve vztahu k dispozičním oprávněním dlužníka.

Toto pravidlo vychází primárně z ustanovení § 229 odst. 3 InsZ, které vymezuje výčet osob s dispozičním oprávněním pro jednotlivé fáze insolvenčního řízení. V případě povolení reorganizace na ustanovení § 229 odst. 3 InsZ dále navazuje ustanovení § 330 odst. 1 InsZ, podle kterého se *právní mocí rozhodnutí o povolení reorganizace ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v dosavadním průběhu insolvenčního řízení.* Na základě pravomocného rozhodnutí o povolení reorganizace tak může dlužník s ohledem na níže popsaná omezení volně nakládat se svým majetkem bez nutnosti k tomu získat souhlas insolvenčního správce. Omezení tohoto pravidla a jeho další podrobnosti vymezuje tato podkapitola.

²⁶⁹ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1162/17, ze dne 18. ledna 2018.

Navrácením dispozičních oprávnění dlužníkovi je tak naplněn jeden z dalších principů insolvenčního zákona, podle kterého, není-li určeno jinak, má dispoziční oprávnění k nakládání s majetkovou podstatou v reorganizaci právě sám dlužník. Tímto pravidlem je tak obecně naplněna i jedna ze základních charakteristik reorganizace, kterou předpokládá definice reorganizace vymezená v § 316 odst. 1 InsZ, tedy *zachování provozu dlužnickova podniku*.

Cílem této úpravy je tak v principu snaha, aby v průběhu reorganizace došlo pokud možno k obnovení běžného provozu obchodního závodu dlužníka, a tím byla zachována jeho ekonomická hodnota. U věřitelů tímto postupem teoreticky dojde k jejich vyššímu uspokojení než v případě konkursu dlužníka. Dlužník je pak na tomto postupu zainteresován tím, že v případě úspěšného dokončení reorganizace je jeho obchodní závod zachován a na základě splnění reorganizačního plánu dojde k upuštění od jeho zbývajících dluhů.

Insolvenční správce pak po povolení reorganizace vykonává dle § 331 InsZ především *dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, pokračuje ve zjišťování majetkové podstaty a jejím soupisu, vede incidenční spory, sestavuje a doplňuje seznam věřitelů a podává zprávy věřitelskému výboru. Kromě toho plní i další úkoly a provádí další činnosti, které mu uložil insolvenční soud*.

Navrácení dispozičních práv dlužníkovi má nicméně i určitá omezení. Jedním z nich je omezení, dané ustanovením § 330 odst. 2 InsZ, podle kterého je dlužník v reorganizaci oprávněn činit *právní úkony, které mají z hlediska nakládání s majetkovou podstatou a její správou zásadní význam, jen se souhlasem věřitelského výboru*. Za právní úkony, které mají podle § 330 odst. 2 InsZ zásadní význam, se dle § 330 odst. 3 InsZ považují úkony, *jejichž důsledkem se významně změní hodnota majetkové podstaty nebo postavení věřitelů anebo míra uspokojení věřitelů*.

Ačkoliv tedy insolvenční zákon vrací dlužníkům po povolení reorganizace obecně dispoziční právo zpět, dlužník je nadále omezen v provádění úkonů, které by mohly významně změnit nároky či postavení věřitelů a zkrátit je tak na jejich právech, zejména snížit míru jejich uspokojení. Za případnou škodu nebo jinou újmu při porušení tohoto

pravidla je odpovědný dlužník a ručí za ni dle § 330 odst. 2 InsZ *společně a nerozdílně členové statutárního orgánu dlužníka*.

Další omezení dispozičních oprávnění dlužníka v reorganizaci pak umožňuje § 332 InsZ. Toto ustanovení postihuje případy, kdy mohou vznikat pochybnosti o poctivém jednání anebo o odborné způsobilosti dlužníka či osob oprávněných jednat jeho jménem. V těchto případech může dle § 332 odst. 1 InsZ insolvenční soud *na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru anebo i bez návrhu zakázat dlužníku s dispozičními oprávněními nakládání s majetkovou podstatou nebo může jeho oprávnění ve stanoveném rozsahu omezit*. K omezení dispozičních oprávnění dlužníka v reorganizaci je tak možné výše uvedeným postupem přistoupit v odůvodněných případech i nadále a v tomto případě přechází dispoziční oprávnění dlužníka opětovně na insolvenčního správce.

Určité omezení dispozičních oprávnění dává dále ustanovení § 330 odst. 4 InsZ, podle kterého je možné dluhy vyplývající z pracovněprávních smluv dlužníka ve vztahu k vedoucím zaměstnancům dlužníka, které vznikly po povolení reorganizace *uspokojit pouze do výše, kterou určí insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru*. Jak k tomuto uvádí komentářová literatura, tato otázka je správně ponechána věřitelskému výboru, neboť právě vedoucí zaměstnanci dlužníka mohou mít *všechny potřebné znalosti o dlužníkovi, jakož i o jeho postavení na trhu, které jsou zcela zásadní pro sestavení smysluplného a realizovatelného reorganizačního plánu. Je tak v zájmu věřitelů, aby tyto zaměstnance v podniku dlužníka udrželi a dostatečně je motivovali k plnění pracovních povinností*.²⁷⁰

Se změnou dispozičních oprávnění dlužníka při povolení reorganizace souvisí i pravidlo dané v ustanovení § 330 odst. 5 InsZ, podle kterého *sestaví dlužník ke dni předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky povolení reorganizace mezitímní účetní závěrku*. Jak k tomuto uvádí komentářová literatura, takto sestavená účetní závěrka

²⁷⁰ Srov. MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, str. 711.

může přinést i *podstatnou informaci jak pro další kroky v reorganizaci, tak pro případné pozdější soudní spory týkající se hodnoty majetku společnosti a škod, které mohou utrpět jednotliví účastníci řízení.*²⁷¹ Toto opatření je i dle názoru autora odpovídající a žádoucí, neboť sestavením účetní závěrky bude v této důležité fázi insolvenčního řízení shrnut a prostřednictvím dané závěrky hodnověrně zaznamenán věrný a aktuální obraz dlužníkovy obchodního závodu.

Další omezení dispozičních práv dlužníka dává ustanovení § 330a InsZ, které bylo též doplněno v rámci novelizace provedené k 1. lednu 2014.²⁷² Toto ustanovení vymezuje přehled několika pravidel postupu dlužníka v případě konkursu²⁷³, která se týkají především již uzavřených smluv dlužníka a v případě konkursu dávají ve vymezených situacích určitá práva především insolvenčnímu správci. Na základě ustanovení § 330a InsZ se tato pravidla aplikují přiměřeně i v případě reorganizace, nicméně *práva náležející podle těchto ustanovení insolvenčnímu správci vykonává v tomto případě dlužník s dispozičními oprávněními, avšak jen se souhlasem věřitelského výboru.* Zároveň i zde platí pravidla odpovědnosti dlužníka za škodu nebo jinou újmu dle § 330 odst. 2 InsZ.

Ustanovení § 330a odst. 2 InsZ dále dává dlužníkovi s dispozičním oprávněním možnost odmítnout splnění dosud uzavřených smluv o vzájemném plnění a to do 30 dnů od povolení reorganizace. Pokud tak dlužník neučiní, platí, že je povinen tyto smlouvy dále plnit. Jde tudíž o další pravidlo, které potvrzuje důraz zákonodárce za zachování provozu obchodního závodu dlužníka v reorganizaci v co největší možné míře.

Po povolení reorganizace dále platí, že se rozhodnutím o jejím povolení dle § 333 odst. 1 InsZ *pozastavuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka a místo valné hromady nebo členské schůze dlužníka rozhoduje v její působnosti insolvenční správce.*

²⁷¹ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017, str. 1240.

²⁷² Zákon číslo 294/2013 Sb.

²⁷³ Jde o ustanovení § 246 odst. 4 a § 253 až 260 InsZ.

Valné hromadě nebo členské schůzi dlužníka i po rozhodnutí o povolení reorganizace avšak zůstává dle § 333 odst. 2 InsZ zachováno právo *jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka; k účinnosti jejího rozhodnutí se však vyžaduje souhlas věřitelského výboru.*

Toto pravidlo ale neplatí pro reorganizaci povolenou na základě návrhu na povolení reorganizace podaného věřitelem, nebo nemá-li dlužník právo sestavit reorganizační plán. V tomto případě náleží dle § 333 odst. 2 InsZ *právo jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka věřitelskému výboru.*

9.4.4 Shrnutí

K povolení reorganizace dochází usnesením insolvenčního soudu dle § 328 InsZ a s tímto krokem jsou spojeny i určité důsledky přiblížené v této podkapitole. S rozhodnutím o povolení reorganizace jsou jednak spojeny další náležitosti důležité pro její další průběh. Jde zejména o potvrzení osoby insolvenčního správce, výzvu k předložení aktualizovaného reorganizačního plánu a určení osoby znalce pro účely ocenění majetkové podstaty dlužníka. S rozhodnutím o povolení reorganizace mohou být spojena i další opatření daná insolvenčním soudem k zajištění účelu dané reorganizace.

Dalším důsledkem rozhodnutí o povolení reorganizace je skutečnost, že proti tomuto kroku není přípustné odvolání. Toto opatření platí především proto, aby se předcházelo možným obstrukcím při povolení reorganizace prostřednictvím opravných prostředků a byl tak zajištěn hladký průběh povolené reorganizace. Důsledkem tohoto opatření je ale skutečnost, že v případě sporných situací není možné rozhodnutí o povolení reorganizace přezkoumat řádným odvoláním.

Jedním z důsledků povolení reorganizace je i skutečnost, že se tímto krokem dlužníkovi v zásadě navrácí jeho dispoziční oprávnění. K tomuto pravidlu ale existují určitá omezení daná jednak přímo insolvenčním zákonem, tak k určitým omezením dispozičních oprávnění dlužníka může dojít i na základě požadavku věřitelů.

9.5 Počty povolených reorganizací a jejich rozbor

Období deseti let, po které je insolvenční zákon účinný a je tak v praxi aplikována i procedura reorganizace, dává prostor i k určitým shrnutím počtů dosud povolených reorganizací a rozborů těchto dat. Základní údaje o počtech dosud povolených reorganizací a jejich podrobnější charakteristiky přináší a rozebírá tato podkapitola.

Z vlastního výzkumu mapujícího všechny případy reorganizací povolených v období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2017 vyplynulo, že v tomto období bylo povoleno celkem 181 reorganizací.²⁷⁴

V kapitole páté a šesté této práce byla rozebrána ekonomická kritéria přípustnosti reorganizace a byla vymezena tři různá kritéria přípustnosti, na základě jejichž splnění je možné se ucházet o povolení reorganizace dlužníka. Pro účely této části práce její autor ve svém výzkumu všechny povolené reorganizace rozebral a vymezil, jaká kritéria přípustnosti vedla k povolení reorganizace v jednotlivých případech. Podrobným zkoumáním těchto případů je možné zjistit, že na základě přípustnosti dle 148 odst. 2 InsZ bylo povoleno 71 reorganizací, na základě přípustnosti dle § 316 odst. 5 InsZ bylo povoleno 13 reorganizací a na základě přípustnosti vycházející z § 316 odst. 4 InsZ bylo povoleno celkem 97 reorganizací.

V kapitole 9.3 této práce jsou dále vymezeny a rozebrány tři různé postupy, kterými může k povolení reorganizace dojít. Sadu všech 181 povolených reorganizací je tedy možné rozdělit podle toho, jakým postupem bylo povolení reorganizace rozhodnuto. Z tohoto rozboru vyplývá, že v 71 případech rozhodl o povolení reorganizace insolvenční soud dle § 148 odst. 2 InsZ. Ze 110 reorganizací povolených postupem dle § 316 odst. 4 InsZ anebo § 316 odst. 5 InsZ jich pak bylo 80 povoleno věřiteli na schůzi věřitelů postupem dle § 152 InsZ a ve zbývajících 30 případech rozhodl o povolení reorganizace insolvenční soud dle § 328 InsZ.

²⁷⁴ Údaje společnosti Creditreform udávají za toto období 180 povolených reorganizací. Srov. Creditreform s.r.o., Tisková zpráva: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2017. [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://www.creditreform.cz/>.

Podrobné počty reorganizací dle způsobu jejich povolení vymezuje následující tabulka.

Přípustnost/postup povolení	Insolvenční soud dle § 148 odst. 2 InsZ	Věřitelé dle § 152 InsZ	Insolvenční soud dle § 328 InsZ	Celkem
§ 148 odst. 2 InsZ	71	0	0	71
§ 316 odst. 4 InsZ	0	70	27	97
§ 316 odst. 5 InsZ	0	10	3	13
Celkem	71	80	30	181

Zajímavé závěry poskytují i údaje o všech případech, kdy byl podán návrh na povolení reorganizace a došlo k určitému rozhodnutí o tomto návrhu tak, jak bylo podrobně vymezeno v předchozím textu této kapitoly. Z podrobnějšího zkoumání těchto údajů vyplývají mimo jiné následující zajímavá zjištění:

- Z 342 případů, kde byl podán návrh na povolení reorganizace, byla ve 181 případech reorganizace povolena, úspěšnost návrhu na povolení reorganizace je tedy v tomto ohledu 52,9 %.
- Ve zbývajících 161 případech došlo k zpětvzetí, odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení reorganizace a na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs. Tyto případy autor ve svém výzkumu podrobněji nemapoval.
- U věřitelských návrhů na povolení reorganizace došlo k povolení reorganizace v devíti případech z 57, jejich úspěšnost je tedy pouhých 15,8 %.
- U dlužnických návrhů byla reorganizace povolena ve 172 případech z 285 podaných návrhů, jejich úspěšnost je tak 60,3 %.
- Z toho u dlužnických návrhů na povolení reorganizace předložených společně s insolvenčním návrhem je jejich úspěšnost 71,5 %, naopak u dlužnických návrhů

na povolení reorganizace předložených později po podání insolvenčního návrhu je jejich úspěšnost 51,9 %.

Další zajímavé závěry pak poskytují rozbor povolených reorganizací s ohledem na jejich další průběh, v tomto ohledu lze poukázat na následující počty:

- Ze 181 případů povolených reorganizací jich 79 bylo přeměněno v konkurs, z nich byl v 15 případech konkurs již ukončen, ve zbývajících 64 případech konkurs nadále probíhá.
- Ze zbývajících 102 případů povolených reorganizací, které nebyly přeměněny v konkurs, jich bylo již 51 úspěšně skončeno (usnesením insolvenčního soudu o vzetí na vědomí splnění podstatných částí reorganizačního plánu dlužníka dle § 364 odst. 3 InsZ), zbývajících 51 reorganizací nadále probíhá.²⁷⁵

V rámci rozboru počtů povolených reorganizací je dále možné ověřit i čtvrtou a pátou hypotézu stanovenou v úvodu této disertační práce.

Čtvrtá hypotéza se zakládá na tvrzení, že reorganizace povolené postupem dle § 148 odst. 2 InsZ vedou v menší míře k přeměně na konkurs.

Z výzkumu autora vyplynulo, že ze 71 reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ jich bylo přeměněno v konkurs 26, jde tedy o 36,6 % případů. V případě postupu dle § 152 InsZ, tedy postupu, kdy reorganizaci odsouhlasili věřitelé na schůzi věřitelů, došlo k následné přeměně v konkurs u 45 % případů. V případě postupu povolení reorganizace dle § 328 InsZ bylo v konkurs přeměněno dokonce 56,7 % případů.

Uvedený přehled podílů dalšího průběhu reorganizací s ohledem na postup vedoucí k jejich povolení uvádí následující tabulka.

²⁷⁵ Údaje byly aktualizovány k 1. lednu 2018.

Další průběh/postup povolení	Insolvenční soud dle § 148 odst. 2 InsZ	Věřitelé dle § 152 InsZ	Insolvenční soud dle § 328 InsZ
Přeměněno v konkurs	36,6 %	45,0 %	56,7 %
Reorganizace probíhá	33,8 %	23,8 %	26,7 %
Reorganizace dokončena	29,6 %	31,3 %	16,7 %
Celkem	100 %	100 %	100 %

Z uvedeného rozboru tedy vyplývá, že u reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ dochází k přeměně v konkurs v daleko menší míře. Čtvrtou hypotézu je tak možné potvrdit.

Podle páté hypotézy stanovené v úvodu této práce pak platí předpoklad, že v případě povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ dojde rychleji ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem, než v ostatních případech.

Z výzkumu autora v tomto ohledu vyplynulo, že ze 181 případů povolených reorganizací došlo ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem ve 116 případech, tedy v 64,1 % případů.

Skutečnost, zda došlo v průběhu reorganizace ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem s ohledem na postup vedoucí k jejich povolení a relativní podíly těchto případů uvádí následující tabulka. Pro případy kde došlo ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem je v tabulce zároveň průměrná doba od podání insolvenčního návrhu do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem.

Schválení plánu/postup povolení	Insolvenční soud dle § 148 odst. 2 InsZ	Věřitelé dle § 152 InsZ	Insolvenční soud dle § 328 InsZ	Celkem
Počet případů celkem	71	80	30	181
Počet případů kdy došlo ke schválení plánu	51	51	14	116
Podíl případů kdy došlo ke schválení plánu	71,8 %	63,8 %	46,7 %	64,1 %
Průměrná doba od podání insolvenčního návrhu do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem	345,2 dnů	454,5 dnů	543,0 dnů	417,1 dnů

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že ze všech reorganizací povolených postupem dle § 148 odst. 2 InsZ byl schválen reorganizační plán insolvenčním soudem v 71,8 % případů a v těchto případech došlo k jeho schválení v průměru za 345 dní od zahájení daného insolvenčního řízení.

V případech, kdy k povolení reorganizace došlo na základě usnesení schůze věřitelů dle § 152 InsZ došlo ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem v 63,8 % případů a průměrná doba od zahájení daného insolvenčního řízení do schválení reorganizačního plánu byla v těchto případech 455 dní.

V případě povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 328 InsZ pak došlo k schválení reorganizačního plánu pouze v 46,7 % případů a v těchto případech trvalo jeho schválení průměrně 543 dní od zahájení daného insolvenčního řízení.

Je tak možné shrnout, že při využitím postupu dle § 148 odst. 2 InsZ dochází častěji ke schválení reorganizačního plánu než při využití ostatních postupů.

Zároveň dochází při využití postupu dle § 148 odst. 2 InsZ ke zkrácení doby od podání insolvenčního návrhu do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem, a to v průměru o 109 dní oproti reorganizaci povolené dle § 152 InsZ a o 198 dní oproti reorganizaci povolené insolvenčním soudem dle § 328 InsZ.

Celkově, je pak průměrná doba od podání insolvenčního návrhu do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem u všech 116 reorganizací, kde došlo ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem 417 dní.

Vzhledem k uvedeným údajům je možné potvrdit pátou hypotézu, tedy předpoklad, že reorganizace povolené postupem dle § 148 odst. 2 InsZ vedou rychleji ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem.

Zkoumané charakteristiky dosud povolených reorganizací je možné shrnout tak, že nejčastěji došlo k povolení reorganizace na základě postupu dle § 148 odst. 2 InsZ (v 71 případech) a dle § 316 odst. 4 InsZ na základě usnesení schůze věřitelů dle § 152 InsZ (v 70 případech). Ze 181 reorganizací povolených celkem jich prozatím bylo 79 přeměněno v konkurs, naopak 51 z nich bylo úspěšně dokončeno.

Nejméně dochází k přeměně reorganizace v konkurs v případě reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ, nejčastěji pak v případě reorganizací povolených dle § 328 InsZ. Co se týče reorganizačního plánu, nejčastěji dochází k jeho schválení opět v případech reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ a při použití tohoto postupu je zároveň nejkratší průměrná doba od podání insolvenčního návrhu do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Nejhorší výsledky v tomto ohledu opět vykazují reorganizace povolené insolvenčním soudem dle § 328 InsZ. S ohledem na závěry odborné literatury, která uvádí, že délka řízení je jedním potenciálních faktorů neúspěšnosti reorganizace²⁷⁶ je tak možné shrnout, že postup povolení reorganizace dle § 148 odst. 2 InsZ představuje v tomto ohledu nejoptimálnější řešení.

9.6 Shrnutí

Předmětem této kapitoly bylo rozebrat postup, který následuje po podání návrhu na povolení reorganizace. Za této situace je primárně na insolvenčním soudu, aby se

²⁷⁶ Srov. SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L. Důvody diskvalifikace sanačního principu v insolvenčním řízení. In: KISLINGEROVÁ, E., ŠPÍČKA, J. Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení, možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení. Praha : Oeconomica, 2012.

s takovýmto návrhem vypořádal, následuje tedy postup, kdy vzhledem k okolnostem insolvenční soud návrh na povolení reorganizace buď odmítne, nebo zamítne, případně reorganizaci dlužníka povolí. K odmítnutí návrhu na povolení reorganizace může dojít pro jeho opožděnost anebo pro jeho vady. K zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pak může dojít pro její nepřípustnost anebo na základě usnesení schůze věřitelů. Východiskem ke zdárnému průběhu reorganizace je její povolení. Rozhodnutí o povolení reorganizace vydává insolvenční soud a může k němu dospět dle okolností na základě třech různých postupů, a to rozhodnutím o povolení reorganizace spojeným s rozhodnutím o úpadku, rozhodnutím o povolení reorganizace dle usnesení schůze věřitelů, případně rozhodnutím o povolení reorganizace vydaným samotným insolvenčním soudem.

K povolení reorganizace přistoupí insolvenční soud ve všech případech usnesením dle § 328 InsZ a s tímto krokem jsou spojeny určité důsledky. Jednak je potvrzena osoba insolvenčního správce a zároveň se dané řízení přesouvá do fáze přípravy a rozhodování o reorganizačním plánu, zároveň jsou dlužníkovi v zásadě navracena jeho dispoziční oprávnění. Dalším důsledkem rozhodnutí o povolení reorganizace je skutečnost, že proti němu není přípustné odvolání a není tak možné jej přezkoumat.

Ze závěrečné analýzy údajů o povolených reorganizacích zpracované autorem pak vyplynulo, že předložení reorganizačního plánu předem odsouhlaseného věřiteli spolu s insolvenčním návrhem přináší větší pravděpodobnost úspěšného průběhu reorganizace. Naopak povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 328 InsZ, kdy je k reorganizaci přistoupeno zpravidla preferenčně, jako k sanačnímu způsobu řešení úpadku přináší menší pravděpodobnost úspěšné reorganizace.

Závěr

V disertační práci se autor zaměřil na problematiku podmínek pro povolení reorganizace, důsledků povolení reorganizace a na související aspekty této problematiky.

Institut reorganizace byl do českého právního řádu zaveden s účinností od 1. ledna 2008 jako součást komplexní změny úpadkového práva, která byla dána účinností nové právní úpravy – insolvenčního zákona a podmínky povolení reorganizace představují klíčový faktor pro její možné využití ze strany dlužníků, neboť mají zásadní vliv na to, zda bude úpadek daného dlužníka reorganizační řešení či nikoliv. Autor se proto v této v disertační práci zaměřil právě na toto téma.

Podrobný a ucelený rozbor problematiky povolení reorganizace dostupná literatura dle zkoumání autora nenabízí, autor tedy podrobně vymezil tuto problematiku především na základě zkoumání legislativy, která daná pravidla vymezuje a dále rozbořem související komentářové literatury. Dále autor využil dostupné odborné články, které se zkoumaných témat dotýkají. Částečně autor využil i zahraniční odborné statě, a to zejména při vymezení a zhodnocení principů, které byly do české právní úpravy přeneseny inspirací zákonodárce v zahraničních právních úpravách. Významným zdrojem při zpracování této práce pak byla především judikatura, která se ke zkoumané problematice postupně bohatě rozvinula a podrobněji dovozuje jednotlivé dílčí otázky a souvislosti zkoumaných témat.

V rámci zpracování disertační práce provedl autor zároveň vlastní výzkum, ve kterém vyhodnotil všechna insolvenční řízení zahájená v období let 2008-2017, kde byl podán návrh na povolení reorganizace. Stěžejní část výzkumu, kterému se autor věnoval, je založena na studiu dostupných usnesení insolvenčních soudů a zmapování všech případů, ve kterých bylo o reorganizaci požádáno, a to od podání insolvenčního návrhu až do ukončení daného řízení úspěšným skončením reorganizace případně ukončením konkursu, na který byla reorganizace přeměněna.

Tímto vznikl ucelený soubor dat, díky kterému bylo možné zkoumat dopady pravidel pro povolení reorganizace a jejich postupných úprav od doby zavedení insolvenčního zákona v roce 2008 až do konce roku 2017.

Tato data autor dále podrobně prozkoumal a vyhodnotil, získané výstupy konfrontoval s teoretickými východisky a s ohledem na zkoumaná témata uvedl v souvisejících částech textu práce získané závěry. Významné závěry provedeného výzkumu jsou dále shrnuty v následujícím textu a u vyhodnocení zkoumaných hypotéz.

Základním předpokladem k povolení reorganizace je splnění podmínek (kritérií) její přípustnosti, nicméně tato pravidla nejsou v textu insolvenčního zákona chronologicky vymezena, ale jsou obsažena v jednotlivých dílčích ustanoveních. V rámci disertační práce tedy její autor nejprve zpracoval ucelený přehled obecných podmínek přípustnosti reorganizace, vymezil jejich právní rámec a provedl jejich podrobný rozbor.

Dále se autor zaměřil na aplikaci těchto pravidel v praxi a v rámci analýzy jednotlivých případů dospěl k závěru, že insolvenční soudy při posuzování návrhů na povolení reorganizace podmínky přípustnosti v jednotlivých případech zpravidla důsledně zkoumají a vyhodnocují. Jednotlivá kritéria přípustnosti jsou tak v praxi správně aplikována, případně jsou dále dovozena judikaturou tak, jak je shrnuto v případech vymezených níže.

Ze zkoumání autora vyplynulo, že určitou výjimkou v tomto ohledu je pouze postup v případě, kdy je předložený návrh na povolení reorganizace odsouhlasen věřiteli. Za těchto okolností insolvenční soudy v některých případech nerozlišují postup daný ustanovením § 148 odst. 2 InsZ, který následuje po předložení odsouhlaseného reorganizačního plánu spolu s insolvenčním návrhem a vede k povolení reorganizace spolu s rozhodnutím o úpadku, a postup dle § 316 odst. 5 InsZ, který následuje po předložení odsouhlaseného reorganizačního plánu později v průběhu insolvenčního řízení a vede k rozhodování o povolení reorganizace na schůzi věřitelů.

V této věci dal autor ke zvážení možnou úpravu ustanovení § 148 odst. 2 InsZ a § 316 odst. 5 InsZ tak, aby tato ustanovení byla konzistentnější a provázanější a umožňovala

spojit rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o povolení reorganizace i v případech, kdy jsou splněny požadavky dle § 316 odst. 5 InsZ a požadavky § 148 odst. 2 InsZ nikoliv, a to i v případě věřitelského insolvenčního návrhu.

Specifickým kritériem pro povolení reorganizace je její poctivý záměr. Autor v této věci dospěl k závěru, že okruh situací, které je možné označit jako nepoctivý záměr, může být velmi široký, a je tedy primárně na insolvenčním soudu, aby celou situaci vždy náležitě prozkoumal a vyhodnotil. Z autorem zkoumaných soudních rozhodnutí ale vyplynulo, že se tak v praxi v řadě případů skutečně děje a v řadě případů nebyla reorganizace z důvodu nepoctivého záměru povolena a judikatura přinesla dle zkoumání autora dokonce i závěr spočívající v tom, že argument nepoctivého záměru reorganizace může být shledán i jako důvod pro ukončení běžící reorganizace a její přeměnu v konkurs ačkoliv toto insolvenční zákon výslovně nepředpokládá a neuvádí. Insolvenční soudy tak i v těchto případech, kdy se předpokládá jejich významná diskrece, jednotlivé případy pečlivě vyhodnocují a aplikační praxe tak pravidla daná legislativou významně doplňuje.

Dalším významným kritérii přípustnosti reorganizace jsou pak ekonomická kritéria její přípustnosti daná v ustanovení § 316 odst. 4 InsZ. V této věci tedy autor došel k závěru, že judikatura opět dotvořila výkladovou praxi a postupně dovodila pravidlo spočívající v tom, že dlužník ucházející se o automatickou reorganizaci dle § 316 odst. 4 InsZ by měl splnění stanovených kritérií osvědčit již při podání návrhu na povolení reorganizace, jinak se vystavuje hrozbě jeho zamítnutí a autor tak doporučil dlužníkům při podávání návrhu na povolení reorganizace splnění těchto kritérií vždy řádně osvědčit.

Ekonomická kritéria přípustnosti reorganizace byla zároveň v průběhu účinnosti insolvenčního zákona snížena na polovinu. Při zkoumání tohoto kritéria přípustnosti reorganizace na řadě povolených reorganizací autor vyhodnotil dopady tohoto opatření na počet povolených reorganizací a došel k závěru, že toto opatření bylo přínosné a žádoucí, neboť mělo pozitivní vliv na dostupnost reorganizací pro dlužníky a tím i na počty povolených reorganizací a účel sledovaný přijetím tohoto opatření tak byl naplněn.

Vedle obecných podmínek přípustnosti reorganizace je dalším nezbytným předpokladem pro využití tohoto procesu podání návrhu na její povolení. V této věci autor dovodil, že v některých aspektech existují odlišná pravidla pro podání dlužnického a věřitelského návrhu na povolení reorganizace, která také nejsou v insolvenčním zákoně chronologicky vymezena. Autor se proto dále podrobně zabýval touto problematikou a specifikoval konkrétní aspekty podání návrhu na povolení reorganizace, tedy zejména vymezil stanovené lhůty a další podmínky, a to zejména s ohledem na to, jaká osoba návrh podává.

V této části práce došel autor také k závěru, že nově zavedená možnost požádat insolvenční soud o prodloužení lhůty k předložení tohoto plánu, byla velmi přínosnou změnou tohoto pravidla, neboť přispěla k větší efektivnosti celého insolvenčního řízení.

Vzhledem k výše uvedenému ale autor doporučil, aby právní úprava nerozlišovala mezi dlužnickým a věřitelským insolvenčním návrhem, jako tomu je doposud a navrhl, aby měli dlužníci možnost požádat o dodatečnou lhůtu pro předložení reorganizačního plánu přijatého věřiteli v obou případech, nikoliv pouze v případě věřitelského insolvenčního návrhu.

Zároveň autor doporučil, aby informace o způsobu řešení reorganizace, která je také součástí návrhu na povolení reorganizace, byla pro autora návrhu na povolení reorganizace závazná, a to alespoň v případě, je-li autor návrhu na povolení reorganizace zároveň autorem reorganizačního plánu.

V této souvislosti bylo v rámci provedené výzkumu autorem zjištěno, že v praxi značně převažují návrhy na povolení reorganizace podané samotným dlužníkem, nicméně k podání návrhu na povolení reorganizace dochází v mírné převaze v insolvenčních řízeních iniciovaných věřitelem.

Po podání návrhu na povolení reorganizace následuje rozhodnutí o něm, kdy výsledkem tohoto rozhodnutí může být jednak odmítnutí či zamítnutí podaného návrhu, nebo naopak povolení reorganizace. Autor tedy podrobně přiblížil tato východiska, objasnil předpoklady pro vydání příslušných rozhodnutí a další možné kroky.

U rozhodnutí o odmítnutí návrhu na povolení reorganizace dospěl autor k závěru, že je v tomto ohledu právní úprava vzhledem k možnosti vyzvat předkladatele k doplnění návrhu příznivější oproti situacím, kdy je obecně v rámci insolvenčního řízení vyhodnocován jiný návrh a existuje tak určitá preference reorganizace.

V případě zamítnutí návrhu na povolení reorganizace není právní úprava příliš návodná neboť insolvenční zákon explicitně uvádí pouze několik předpokladů, při jejichž splnění musí insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítnout. K zamítnutí návrhu na povolení reorganizace ale musí insolvenční soud přistoupit ve všech případech, kdy je reorganizace nepřípustná. Autor proto v této části práce sestavil přehled osmi okolností vyplývajících z předchozího výkladu kritérií přípustnosti, u kterých by jejich naplnění mělo automaticky vést insolvenční soud k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace pro nepřípustnost. Stejně tak právní úprava nevymezuje ani situaci, kdy k zamítnutí návrhu na povolení reorganizace dojde vzhledem k rozhodnutí schůze věřitelů. V tomto případě autor v textu práce dovedl, že tento postup ustálila judikatura.

V otázce povolení reorganizace autor v textu práce podrobně vymezil tři možné postupy, které k tomuto kroku mohou vést, tedy rozhodnutí o povolení reorganizace spojené s rozhodnutím o úpadku, rozhodnutí o povolení reorganizace podle usnesení schůze věřitelů a rozhodnutí o povolení reorganizace přímo insolvenčním soudem.

V případě rozhodnutí o povolení reorganizace spojeného s rozhodnutím o úpadku autor navrhuje, aby byla zrušena pravomoc dlužníka určit v předloženém reorganizačním plánu osobu insolvenčního správce. Zároveň autor poukázal na skutečnost, že v případě tohoto postupu je povolení reorganizace založeno na seznamu věřitelů a přehledu jejich pohledávek, který vede a předkládá insolvenčnímu soudu sám dlužník. Nelze tak ověřit skutečnou výši a složení pohledávek věřitelů.

Celý postup je tak obtížně přezkoumatelný. Autor se tak v této věci přiklání k názoru Ústavního soudu,²⁷⁷ který ve svém nálezu, potvrdil možnost odložit ve sporných

²⁷⁷ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2849/17, ze dne 28. listopadu 2017.

případech usnesení o povolení reorganizace do doby, než budou všechny sporné záležitosti ujasněny. Tento poměrně významný závěr autor zároveň doporučuje zobecnit a zapracovat jej i do legislativních pravidel.

Zkoumání problematiky povolení reorganizace pak autor uzavřel tím, že shrnul předpoklady a možné kroky vedoucí k vydání tohoto rozhodnutí a dále objasnil důsledky spojené s tímto rozhodnutím.

Při zpracování textu postupoval autor v rámci výkladu chronologicky tak, jak dané řízení obecně probíhá, postupně přiblížil a podrobně rozebral jednotlivé aspekty, které musí dotčený subjekt v průběhu reorganizace vzít v potaz a řešit. S ohledem na tento předpoklad byla zvolena i struktura disertační práce tak, jak je uvedeno níže.

V práci byla nejdříve přiblížena obecná pravidla upravující zkoumanou problematiku a vymezeny související pojmy a definice, následně byla rozebrána jednotlivá témata a další postupy. Konkrétně byla práce mimo úvod a závěr rozdělena do devíti věcných kapitol.

V první kapitole byla uvedena definice reorganizace, a to jak obecně z různých pohledů, tak na základě insolvenčního zákona a bylo podrobně popsáno i její vymezení v rámci insolvenčního řízení, což je vymezení, kterým se autor zabýval následně v celé disertační práci. Ve druhé kapitole autor rozebral definici úpadku danou insolvenčním zákonem, neboť úpadek dlužníka je primárním předpokladem pro zahájení insolvenčních řízení s dlužníkem, tedy pro možnost se o reorganizaci vůbec ucházet.

Další kapitoly se věnovaly jednotlivým podmínkám přípustnosti reorganizace dlužníka, jejichž splnění je jedním ze základních předpokladů pro povolení reorganizace. Ve třetí kapitole tak bylo rozebráno podnikání dlužníka jako předpoklad přípustnosti reorganizace. V této části autor vymezil jednak přípustnost reorganizace pro právnické osoby, ale zaměřil se i na přípustnost reorganizace pro fyzické osoby – podnikatele. V tomto ohledu dospěl autor k závěru, že sanační způsob řešení úpadku je pro fyzické osoby – podnikatele v ČR velmi těžko dostupný a dal ke zvážení zavedení samostatného nelikvidačního způsobu řešení úpadku určeného pro tuto skupinu dlužníků.

Čtvrtá kapitola pak vymezila subjekty automaticky vyloučené z možnosti využít proces reorganizace vzhledem k jejich určitému statusu, tedy osoby, které nepředpokládají další podnikatelskou činnost, případně osoby, s jejichž podnikatelskými aktivitami se možnost reorganizace vylučuje.

Pátá kapitola přiblížila a podrobně rozebrala další zásadní pravidlo přípustnosti reorganizace, kterým jsou ekonomická kritéria přípustnosti reorganizace daná obratem a počtem zaměstnanců dlužníka, jejichž splnění znamená automatickou možnost dlužníka ucházet se o reorganizaci.

Na pátou kapitolu navázala šestá kapitola, která zkoumala možnost dlužníka předložit ve stanoveném termínu předem připravený reorganizační plán přijatý věřiteli, a tím možnost obejít ekonomická kritéria přípustnosti reorganizace.

V této věci dále autor poukázal, že dle ustálené výkladové praxe se v této fázi insolvenčního řízení neposuzují věcné náležitosti reorganizačního plánu, neboť ty jsou spolu s dalšími podmínkami předmětem jednání až v další fázi reorganizace.

Sedmá kapitola rozebrala poctivý záměr reorganizace jako další kritérium její přípustnosti. Legislativa poctivý záměr reorganizace, tedy podrobný výčet situací, kdy je z tohoto ohledu přípustná či nepřípustná reorganizace, bohužel nijak nespecifikuje. Autor tak v této kapitole vymezil obecnou definici nepoctivého záměru danou legislativou a dále pak konkrétní příklady nepoctivého záměru, které byly dovozeny praxí, tedy judikaturou.

Osmá kapitola pak podrobně zkoumala jednotlivé aspekty návrhu na povolení reorganizace, který je vedle přípustnosti reorganizace druhým předpokladem pro povolení reorganizace. V této kapitole byly vymezeny požadované náležitosti, okolnosti i časové hledisko jeho podání, a to s ohledem na to, zda jde o návrh na povolení reorganizace podaný dlužníkem, či věřitelem. V tomto ohledu autor poukázal, že návrh na povolení reorganizace musí obsahovat řadu náležitostí, které je třeba vzhledem k okolnostem splnit.

V poslední deváté kapitole se pak autor podrobně zabýval rozhodnutím o návrhu na povolení reorganizace a vytvořil ucelený přehled možných okolností a východisek vyplývajících z rozhodnutí o tomto návrhu, tedy jeho odmítnutí, zamítnutí a dále rozhodnutí o povolení reorganizace. U každého východiska pak autor podrobně vymezil jednotlivé okolnosti, za kterých mohou nastat a postupy vymezené insolvenčním zákonem, kterými k nim insolvenční soud může dospět.

V textu deváté kapitoly autor dále vymezil důsledky spojené s usnesením insolvenčního soudu o povolení reorganizace. Zároveň provedl autor v rámci svého výzkumu analýzu údajů o povolených reorganizacích, ze které vyplynulo, že největší pravděpodobnost úspěšného průběhu reorganizace přináší reorganizace povolená spolu s rozhodnutím o úpadku.

V rámci svého zkoumání se autor v této disertační práci zaměřil mimo jiné i na ověření následujících, předem stanovených hypotéz, které měly sloužit k vyhodnocení stanovených teoretických předpokladů. Vyhodnocení hypotéz a získané závěry shrnuje autor v následujícím textu.

Zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace

První hypotéza definovaná v rámci této práce, která stanovila že: zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace mělo pozitivní vliv na počty povolených reorganizací.

V návaznosti na tuto hypotézu autor v páté kapitole této práce týkající se ekonomických kritérií přípustnosti reorganizace stanovil, že zmírnění kritérií přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 InsZ dané novelou insolvenčního zákona účinnou od 1. ledna 2014²⁷⁸ vedlo k deseti dodatečným případům reorganizací, které byly povoleny a mělo tak pozitivní vliv na počet povolených reorganizací. První hypotéza tak byla potvrzena.

²⁷⁸ Zákon číslo 294/2013 Sb.

Podíl dlužnických návrhů na povolení reorganizace

Druhou z hypotéz, které si autor stanovil k ověření v úvodu této práce, spočívala v předpokladu, že: dlužnické návrhy na povolení reorganizace převažují nad věřitelskými.

Ze zkoumání provedeného autorem vyplynulo, že dlužnické návrhy na povolení reorganizace tvoří 83,3 % všech návrhů, věřitelské pak 16,7 % všech návrhů. Druhá stanovená hypotéza byla tedy také potvrzena s tím, že dlužnické návrhy na povolení reorganizace významně převažují nad věřitelskými.

Iniciace insolvenční řízení, ve kterých je navržena reorganizace

Otázce návrhů na povolení reorganizace se věnovala i třetí hypotéza, která se zakládala na tvrzení, že: návrhy na povolení reorganizace převažují v insolvenčních řízeních iniciovaných dlužníkem.

Při zkoumání této hypotézy autor zjistil, že v 53,5 % případů, kdy byl podán návrh na povolení reorganizace, šlo o věřitelské insolvenční návrhy a pouze v 46,5 % případů šlo o dlužnické insolvenční návrhy. Třetí hypotéza byla tedy vyvrácena, neboť bylo prokázáno, že návrhy na povolení reorganizace mírně převažují v insolvenčních řízeních iniciovaných věřiteli.

Úspěšnost reorganizací povolených na základě § 148 odst. 2 InsZ

Čtvrtá hypotéza spočívala v tvrzení, že reorganizace povolené postupem dle § 148 odst. 2 InsZ vedou v menší míře k přeměně na konkurs.

Z výzkumu autora vyplynulo, že u reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ došlo k přeměně v konkurs v 36,6 % případů, u reorganizací povolených postupem dle § 152 InsZ došlo k následné přeměně v konkurs ve 45 % případů a při postupu povolení reorganizace dle § 328 InsZ bylo v konkurs přeměněno dokonce 56,7 % případů. Z uvedeného rozboru tedy vyplynulo, že u reorganizací povolených dle § 148 odst. 2 InsZ dochází k přeměně v konkurs v daleko menší míře a čtvrtá hypotéza tak byla potvrzena.

Doba do schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem

Podle páté hypotézy stanovené v úvodu práce byl dán k ověření předpoklad, že v případě povolení reorganizace postupem dle § 148 odst. 2 InsZ dojde rychleji ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem než v ostatních případech.

Při zkoumání této hypotézy došel autor k závěru, že v případech reorganizací povolených postupem dle § 148 odst. 2 InsZ, kde došlo ke schválení reorganizačního plánu, byl tento plán schválen v průměru za 345 dní od zahájení daného insolvenčního řízení. V případě reorganizací povolených dle § 152 InsZ byla tato doba v průměru 455 dní a v případech povolení reorganizace insolvenčním soudem dle § 328 InsZ byla tato doba průměrně 543 dní.

Vzhledem k uvedeným údajům je možné potvrdit předpoklad, že reorganizace povolené postupem dle § 148 odst. 2 InsZ vedou rychleji ke schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Tím je možné potvrdit i pátou stanovenou hypotézu.

Při zkoumání daného tématu došel autor k závěru, že podmínky povolení reorganizace jsou insolvenčními soudy aplikovány vesměs správně. Zároveň autor identifikoval situace, které nejsou insolvenčním zákonem dostatečně vymezeny a muselo tak dojít k jejich výkladu judikaturou.

Takto vymezené vybrané případy autor zobecnil a doporučil je aplikovat v rámci všech insolvenčních řízení. Ve vybraných případech pak autor doporučil i jejich zapracování do textu insolvenčního zákona v rámci možné další novelizace.

Přehled literatury

Monografie

- GAUGHAM, P. A. Mergers, Acquisitions and Corporate Restructurings. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2011
- HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017
- JACKSON, T. H. The logic and limits of bankruptcy law. Washington: Beard Books, 1986
- KISLINGEROVÁ, E., RICHTER, T., SMRČKA, L. a kol. Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013
- KNAPP, Viktor. Vědecká propedeutika pro právníky, 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia 2003
- KOZÁK, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018
- MARŠÍKOVÁ, J. a kol. Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. vydání. Praha: Leges, 2018
- MARŠÍKOVÁ, J. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015
- OŠTÁDALOVÁ, Š., Systémy a formy oddlužení v Evropě – Srovnávací analýza. 1. vydání. Praha: Ekumenická akademie, 2017
- PACHL, L. Insolvenční zákon s judikaturou. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011
- RICHTER, T., Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s, 2017
- SMRČKA, L. et al. Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona). První vydání. Praha: Professional Publishing, 2016
- ZELENKA, J. Insolvenční zákon, poznámkové vydání s důvodovou zprávou a nařízením Rady ES 1346/2000. 2. vydání. Praha: Linde, 2008

Články a sborníky

- ALEXANDER, J., Domněnka neúpadku: zlepší se platební morálka? Bulletin advokacie č. 6/2017
- BĚLOHLÁVEK, A., Odpovědnost členů statutárních orgánů korporací v případě insolvenčních řízení s mezinárodním prvkem, Bulletin advokacie 7-8/2015
- HÁSOVÁ, Jiřina. Úpadek ve formě platební neschopnosti po novele insolvenčního zákona v roce 2017. In: Pocta Martinovi Boháčkovi k 70. narozeninám., Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2017
- HAVEL, B., KOLESÁR, P. Přípustnost tzv. předbalené reorganizace bez návrhu či proti vůli dlužníka, Obchodněprávní revue, číslo 7/2011
- KOTOUČOVÁ, J., Reorganizace – nová cesta řešení úpadku v insolvenčním právu, VŠE Acta Oeconomica Pragensia 2004, roč. 12, č. 8
- KUPEC, O., Zkušenosti z Německa s reorganizací v rámci insolvenčního řízení, Ekonomika a management, 2011, roč. 5, č. 3
- MORAVEC, T., VALENTA, P. Povedená (či nepovedená?) novelizace insolvenčního zákona z pohledu rekodifikace, Obchodní právo, č. 8/2014
- MORRISON, E. R., BAIRD, D. G., Serial Entrepreneurs and Small Business Bankruptcies, 2005, Columbia University, [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://doi.org/10.7916/D83J3CGF>
- RANDÁKOVÁ, M., a kol., Current Issues of Reorganization Process in the Czech Republic, Journal of Economics, Business and Management. Vol. 2, No. 1. February 2014
- RICHTER, T., Reorganizace podle nového insolvenčního zákona, Noviny pro KONKURS A VYROVNÁNÍ č. 5/2006
- RICHTER, T. Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti InsZ: základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue č. 11/2010
- RICHTER, T. Reorganizace povolené v třetím roce účinnosti InsZ: základní empirická pozorování a náčrt trendů, Ekonomika a management, 2011, roč. 5, č. 3

- RICHTER, T., Chybějící články řetězu: podpora neformální restrukturalizace v českém insolvenčním právu, *Obchodněprávní revue*, č. 11-12/2014
- SCHÖNFELD, J., SMRČKA, L. Důvody diskvalifikace sanačního principu v insolvenčním řízení. In: KISLINGEROVÁ, E., ŠPIČKA, J. (ed.). *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení, možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení*. Praha : Oeconomica, 2012
- ŠVOMA, J. Úspěšná reorganizace nebo z bláta do louže? Několik kritických postřehů k reorganizaci v rámci kapitoly 11 konkurzního zákona USA. In: SMRČKA, Luboš, ŠPIČKA, Jindřich (ed.). *Sborník z mezinárodní vědecké konference. Insolvence 2015: Šedé zóny a selhání v insolvenční praxi*. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2015
- WARREN, E., WESTBROOK, J. L., *Financial Characteristics of Businesses in Bankruptcy* (January 2000). *American Bankruptcy Law Journal*. [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://ssrn.com/abstract=194750>
- WARREN, E., WESTBROOK, J. L. *The Law of Debtors and Creditors, Text, Cases, and Problems*. New York : Aspen Publishers, 2006
- ŽIŽLAVSKÝ, M., Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace? *Bulletin advokacie* č. 6/2010
- ŽIŽLAVSKÝ, M., Řízený konkurs a reorganizace – proaktivní řešení úpadku podniku. *Bulletin advokacie* č. 9/2012
- ŽIŽLAVSKÝ, M., O mechanice insolvenčních těles v roce 2017. *Bulletin advokacie* č. 6/2017

Ostatní zdroje

- Creditreform s.r.o., Tisková zpráva: Vývoj insolvencí v České republice v roce 2017. [on-line], [cit. 6. června 2018] dostupné z <https://www.creditreform.cz/>.
- Důvodová zpráva k zákonu číslo 182/2006 Sb. (Sněmovní tisk 1120 – 4. volební období)
- Důvodová zpráva k zákonu číslo 217/2009 Sb. (Sněmovní tisk 770 – 5. volební období)
- Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období)
- Důvodová zpráva k zákonu číslo 294/2013 Sb. (Sněmovní tisk 929 – 6. volební období)

- Důvodová zpráva k Návrhu novely insolvenčního zákona - Sněmovní tisk 71 – 8. volební období)
- Insolvenční rejstřík, informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti ČR, dostupný na internetových stránkách <https://isir.justice.cz/isir>
- KLIMEŠ, J. Bankrot: teorie, česká úprava a praxe. Diplomová práce na Institutu ekonomických studií FSV UK Praha, 2004
- MORAVEC, T. Zahájení insolvenčního řízení, jeho účinky, a projednání insolvenčního návrhu – možnosti využití či zneužití právní úpravy. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů, Disertační práce, 2015
- RAKYTOVÁ, T. Analýza Reorganizací v České republice. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta podnikohospodářská, Diplomová práce, 2013.
- VALENTA, P. Reorganizace – nový způsob řešení úpadku. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů, Diplomová práce, 2009

Právní předpisy

- Zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 296/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé zákony v souvislosti s jeho přijetím
- Vyhláška číslo 313/2007 Sb., ze dne 22. listopadu 2007, o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, dále vyhláška číslo 313/2007 Sb.

- Zákon číslo 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon číslo 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška číslo 398/2013 Sb., ze dne 28. listopadu 2013, kterou se mění vyhláška číslo 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění vyhlášky číslo 488/2012 Sb.
- Zákon číslo 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon číslo 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Vyhláška číslo 191/2017 Sb., ze dne 27. června 2017, o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky číslo 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů, dále vyhláška číslo 191/2017 Sb.

Judikatura

Nálezy Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 44/02, ze dne 24. června 2003
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, ze dne 21. dubna 2009
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. II.ÚS 1567/14, ze dne 6. května 2015
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 17/15, ze dne 9. února 2016
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 703/16, ze dne 5. dubna 2016
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2849/17, ze dne 28. listopadu 2017
- Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 1162/17, ze dne 18. ledna 2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009 – A – 59, ze dne 21. dubna 2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. KSOS 22 INS 1108/2008, 29 NSČR 10/2009 - A -36, ze dne 2. prosince 2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSBR 27 INS 3089/2009, 29 NSČR 30/2010-B-34, ze dne 20. ledna 2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPH 55 INS 316/2008, 29 NSČR 14/2009-B-65, ze dne 28. července 2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. MSPH 96 INS 714/2009, 29 NSČR 36/2009-B-1491, ze dne 27. října 2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sen. zn. MSPH 88 INS 14537/2010, 29 NSČR 14/2011-A-20, ze dne 21. prosince 2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4462/2011, ze dne 26. ledna 2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. KSPA 56 INS 21027/2011, 29 NSČR 50/2013-B-38, ze dne 30. června 2015

Usnesení Vrchních soudů

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 27 INS 1207/2008, 3 VSOL 188/2008-B-81, ze dne 18. prosince 2008
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 2109/2008, 1 VSPH 310/2008-B-32, ze dne 29. prosince 2008
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 38 INS 1442/2008, 2 VSOL 53/2009-B-32, ze dne 16. dubna 2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSUL 46 INS 5304/2008, 1 VSPH 179/2009-B-38, ze dne 27. dubna 2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009, 2 VSOL 106/2009-B-26, ze dne 28. dubna 2009

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 24 INS 4979/2008, 2 VSOL 126/2009-A-72, ze dne 25. června 2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSHK 42 INS 1568/2009, 1 VSPH 440/2009-B-17, ze dne 24. srpna 2009
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009, 1 VSPH 632/2009-B-32, ze dne 23. listopadu 2009
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 32 INS 4185/2009, 3 VSOL 357/2009-A-25, ze dne 9. února 2010
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008, 3 VSOL 126/2010-B-216, ze dne 31. května 2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPL 20 INS 2563/2009, 3 VSPH 470/2010-B-74, ze dne 23. července 2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze. sp. zn. KSLB 76 INS 2522/2010, 2 VSPH 930/2010-B-99, ze dne 13. prosince 2010
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPH 39 INS 2737/2010, 3 VSPH 30/2011-B-93, ze dne 24. března 2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008, 3 VSOL 322/2011-B-383, ze dne 13 července 2011
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 47 INS 18730/2011, 1 VSOL 378/2013 - B – 85, ze dne 10. října 2013
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 26 INS 16065/2011, 1 VSOL 872/2013 - B -148, ze dne 16 dubna 2014
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. KSPL 52 INS 1120/2014, 1 VSPH 788/2014-A-30, ze dne 17. června 2014
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSOS 36 INS 11432/2014, VSOL 811/2014-A-12, ze dne 10. září 2014
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015, 3 VSPH 789/2015-A-36, ze dne 1. června 2015
- Usnesení Vrchního soudu Praze, sp. zn. MSPH 79 INS 13739/2014, 4 VSPH 646/2015-B-233, ze dne 5. října 2015

- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 76 INS 10547/2014, 1 VSPH 967/2015-B-129, ze dne 6. listopadu 2015
- Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. MSPH 88 INS 17030/2016, 3 VSPH 1802/2016-A-29, ze dne 12. prosince 2016
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. KSBR 29 INS 11056/2017, 1 VSOL 728/2017- A-32, ze dne 18. července 2017

Usnesení Krajských soudů

- Usnesení Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. KSOS 36 INS 1078/2009-B-11, ze dne 27. března 2009
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. Srov. KSHK 42 INS 1568/2009-B -5, ze dne 10. července 2009
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. KSCB 26 INS 1949/2009-B-15, ze dne 16. září 2009
- Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. KSPH 39 INS 2737/2010-B-18, ze dne 30. června 2010
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 2522/2010-88, ze dne 21. září 2010
- Usnesení Krajského soudu v Plzni, sp. zn. KSPL 27 INS 9233/2010-A-23, ze dne 2. listopadu 2010
- Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008-B-324, ze dne 6. dubna 2011
- Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 39 INS 4769/2008-B-392, ze dne 31. srpna 2011
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 57 INS 12060/2011-A-20, ze dne 26. října 2011
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, sp. zn. KSPA 48 INS 24654/2011 - B – 18, ze dne. 25. září 2012
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, sp. zn. KSLB 76 INS 14670/2011-B42, ze dne 21. března 2012

- Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. KSPH 37 INS 23802/2012-B-118, ze dne 17. ledna 2013
- Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 33 INS 20461/2014-A-89, ze dne 6. března 2015
- Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 76 INS 10547/2014-B-104, ze dne 17. dubna 2015
- Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 99 INS 2391/2015-B-13, ze dne 28. července 2015
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. KSHK 42 INS 29838/2015-A-11, ze dne 22. prosince 2015
- Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. MSPH 96 INS 3441/2016-A-72, ze dne 21. července 2016
- Usnesení Krajského soudu v Brně, sp. zn. KSBR 29 INS 11056/2017-A-35, ze dne 30. srpna 2017